

Quadragesimale sive Tractatulus Pauli Wann ... de preservatione hominis a peccato.

<https://hdl.handle.net/1874/311248>

**Quadragesimale siue Tracta-
tulus Pauli man doctoris sa-
cre theologie. De preseruati-
one hominis a peccato.**

*Quod de Inno
Iacob po*

- 1 *Crux dicitur e...*
- 2 *...*
- 3 *...*

*Magna dicitur...
Sicut dicitur...
...*

quod dicitur ad Rom

Maledictus vir...

Multum

...

- 1 *...*
- 2 *...*
- 3 *...*

...

Tabula

Incipit registrū su
 per. xix. sermones sequentes in tractatulo de
 p̄seruatōe hoīs a pctō. **P**rimo terminorū
 s̄m matias p̄dicatoribz z alijs maḡ neces
 sarias p̄ ordinē alphabeti: distiguēdo quel
 bet s̄monē p̄ l̄ras alphabeti vt p̄missū ē, ita
 vt numer⁹ posit⁹ oñdat s̄monē in q̄ matia
 q̄ q̄rit̄ inuenit̄: z l̄ra alphabeti vna vl̄ p̄les
 locū eiusdē s̄mōis vl̄ pluriū si p̄les numeri
 ponunt̄. **N**ā sepe de vna matia tractat̄ i di
 uersis sermonibz. **E**t q̄tū ad h̄ ponit̄ n̄ier⁹
 diuersorū s̄monū z l̄raz alphabeti vt pate
 bit.

Abulatores. ser. vii. **D**
 Anime rational̄ dignitas. ser. j. **C**
 Aia impugnat̄ p̄ sensus exteriores
 sermone. v. **A**
 Arriheretic⁹ fere totū mūdū ifecit. f. iij. **B**
 Astucie diaboli multiplices. ser. xij. **C. D.**
 E. p̄ totum.
 Auditū debem⁹ custodire p̄p̄ tria. f. vii. **A**
 Audiēdo q̄s peccat multipliciter. ser. vii. **B.**
 E. per totum.

Balneoꝝ vl̄ q̄n sit illicit⁹. ser. x. **D**
 Boni p̄positi fractio dat occasionē
 diabolo ad tentandū. ser. xvj. **J.**
 Boni gaudere debent de hoc q̄ ipi vexant̄
 z mali florent. ser. xvij. **A**

Cantū audire quādo sit peccatū. ser
 mone. vii. **E. H. J.**
 Charitas. ser. xvij. **B**
 Caro qualiter tentat. ser. xj. **D. F. G. H. J.**
 Cogitationū triplex distinctio. f. ij. **A. B. C.**
 Cogitatōes triplr̄ sunt iutiles. ser. ij. **A. D.**
 Cogitatōes culpabiles s̄ q̄druplices. f. ij.
 Cogitatōes malas quō debem⁹ ex
 cludere. ser. ij. **E**
 Confessio peccatoꝝ valet contra tentatio
 nes. ser. xvij. **A**
 Consideratio seriosa sui p̄p̄ius p̄seruat a
 peccato. ser. j. **E. F.**
 Cor hominis q̄d sit. ser. ij. **D. et ser. vj.** **B**
 Crux christi. sermone. xvij **D.**
 Cura temporalū rerum dat diabolo occa
 sionē ad tentandū. ser. xvj. **B**
 Curiositas sensuū est piculosa. ser. xvj. **D.**
 Custodia oculoꝝ z alioꝝ sensuū. ser. v. **A**
B. per totum

Defensio siue pugna in tentatione ē
 vtilis. sermone. j. **B**

Demoniū meridianū. ser. xij. **D**
 Detractores. ser. vii. **E**
 Diabolus quō tentat. ser. xj. **E**
 Diaboli malicia noscit̄ ex quattuor. sermo
 ne. xij. **A. B. C. zc.**
 Diabol⁹ forti⁹ tentat bonos. ser. xij. **E**
 Diabol⁹ ē filius monstro mirabili. f. xij. **D**
 Diabol⁹ dicit̄ leo z draco. ser. xij. **A**
 Diabol⁹ pcurat lites z dissēdēs. f. xij. **B**
 Diabol⁹ apparuit̄ i sp̄e ch̄ri: b̄tē p̄ginis. an
 gelozū: et sanctorū ser. xij. **F**
 Diabolus quō decipit hominē in imagia
 tione ser. xv. **B. C. D.**
 Diabolus quomodo tentat memoriam ho
 minis. ser. xv. **E. J.**
 Diabol⁹ tētat hoīez i intellectu. f. xv. **F. G.**
 Diabolus tentat bonos ex pluribz causis.
 sermone. xvij. **L**
 Dignitas hūane nature. ser. xvij. **B. f. j. E.**
 Discutere seipz ē s̄mē necessariū. f. j. **F. G.**
 Diuitie sūt spernēde. ser. xvij. **J**
 Doctrina bona. ser. xix. **F**
 Dormientes circa verbum dei. ser. xix. **D**

Eloquētia aduocatoꝝ est eis z alijs
 periculosa. sermone. xvj. **D**
 Eucharistiam sumere valet contra
 tentationes. ser. xvij. **R**
 Eozē inferni cauere dēm⁹. f. vii. **E**
Fides multū iuuat in tētatione. ser
 mone. xvij. **B**

Gula mlt̄plr̄ d̄mittit̄. f. ix. **A. B.** p̄ to.
 Gula mlt̄z modis d̄mittit̄. f. ix. **B. D.**
 Gustu peccā q̄rit̄. f. ix. **A. B.** (p̄ to.
 Gustus hominis ē retro in lingua. f. ix. **L.**
 Gustu cōmittunt̄ septē pctā mortalia. f. ix.
 Gustu peccare q̄bz modis cō: **D. A. F. G.**
 tingat. ser. ix. **A. B. J. K.**
 Gustū q̄ regula debz hō regere. ser. ix. **D**

Hominis natura p̄sternitur valde
 p̄ duo. ser. vii. **D** (ser. xvij. **B**
Hois dignitas q̄nta sit. sermōe. j. **C**
 Homo tētat deū q̄drupliciter. ser. xj. **K. L.**
 Honestas habet ex silentio. ser. iij. **E. F.**
 Humilitas vincit̄ diaboliū. sermōe. xvij. **D**
 ser. xvij. **D. E. B.**

Ignis gehēne homini est cogitādus
 contra tentatōes. ser. xvij. **B**
 Implicatio nimia terrenarū rerū dat occa
 sionē tentādi a diabolo. ser. xvij. **D**
 Impudic⁹ ocul⁹ noscit̄ ex q̄nqz. ser. v. **D**

Tabula

<p>Instabilitas homini mala. ser. xvj. K.</p> <p>Judiciū particulare et vniuersale vtile est homini cogitare. sermone. xvij. D.</p> <p>Justicia hoīs nō debz eū seducere vt de ea psumat se esse iustū. ser. xvj. E.</p> <p>Labor extra tentationes. ser. xvij. P.</p> <p>Lectorū mollicies. ser. x. I.</p> <p>Lingua cōpescere z custodire necessarium est. sermone. iij. p totū</p> <p>Lingua ē custodiēda p̄ q̄ttuor. f. iij. B.</p> <p>Lingue peccata sunt cauenda. ser. iij. A. D.</p> <p>Luxuria. ser. iij. A. F. B.</p> <p>Lingua quare sit data homi. ser. iij. L. B.</p> <p>Ludus puellarū et adolescentū quando sit illicitus. sermone. x. D.</p> <p>Luxuria comparatur p̄ci. ser. x. E.</p> <p>Luxuria demones lerificat. ser. x. F.</p> <p>Luxuria vincit marie p fugam. ser. xvij. D.</p> <p>Malicia diaboli. ser. xij. A. B. C. D. p totum.</p> <p>Meritū ex tentatiōe. ser. xvij. F.</p> <p>Mors intrat p visum. ser. vj. A. B. z c.</p> <p>Mors homini cogitāda est contra tentationes. ser. xvij. A.</p> <p>Mulierū fortitudo z dignitas. ser. xix. D.</p> <p>Mulierū malicia z piculū ibidem.</p> <p>Mundus quomodo tentat. ser. xj. B. C.</p> <p>Nobilitas aīe siue homis ex anima ser. j. L. et finone. xvij. B.</p> <p>Occasionēs tentationū sunt multae plices. ser. xvj. A. B. p totum.</p> <p>Occium est vitandū. ser. xvj. B.</p> <p>Oculi sunt bñ custodiendi ne pctm̄ p eos in aīam intret. ser. v. A. C. p totum.</p> <p>Oculi sunt pditores z raptores. ser. v. L.</p> <p>Oculus impudicus quis sit. ser. v. B.</p> <p>Oculū figere in aliena psona qd sit. f. vj. B.</p> <p>Odoz spūal z celest. f. viij. E. D. (B. C. D.)</p> <p>Odores fortes quō offendūt. ser. viij. K.</p> <p>Olfatū debem⁹ custodire propter quattuor. sermone. viij. B. C. D.</p> <p>Olfatu q̄s icurrit septē pctā mortalia. ser. (viiij. E.</p> <p>Olfatu siue odore qm̄ hō peccet mortaliter. ser. viij. F. B. B.</p> <p>Olfatus vbi sit et quid sit, z quare in anteriori parte cerebri. ser. viij. I. K.</p> <p>Pro multū valet cōtra tentatōes. f. xvij. K.</p> <p>Psculū multiplex. ser. x. D. J.</p> <p>Passio christi valet cogitata cōtra tentationes. ser. xvij. D.</p> <p>Pic cōparat luxurie. ser. x. E.</p>	<p>Peccati vilitas. ser. j. D. ser. xvij. F.</p> <p>Peccata lingue sunt multa. ser. iij. A. B.</p> <p>Peccata ex visu. ser. v. A. B. p totum</p> <p>Peccatū primozū parentū habuit initium ex visu. sermone. v. D.</p> <p>Preseruare se a peccatis est summa sciētia sermone. j. A.</p> <p>Preseruare hominē a peccato quattuor sē necessaria. sermone. j. B. C. D. z c.</p> <p>Presumptio piculosa est multipliciter. ser. (xvj. D.)</p> <p>Reges quō illudunt p vi num et mulieres. ser. xix. D.</p> <p>Remedia cōtra tentatiōes. sermone. xvij. A. B. p totum.</p> <p>Resistendū ē tentatōibz viriliter. ser. xvij. D.</p> <p>Sacra septura vtilis est contra tentationes. sermone. xvij. D.</p> <p>Sensus exteriores dicunt fenestre mortis. ser. vj. A.</p> <p>Sensus exteriores qualiter sint ordinati. sermone. viij. A.</p> <p>Silentiū obseruandū est multiplici ratiōe sermone. iij. C. D.</p> <p>Somnolentia siue pigricia dat occasiones diabolo. sermone. xvj. F.</p> <p>Spes iuuat in tentatione. sermone. xvij. B.</p> <p>Oactus grauit̄ vulnerat z inflammat. ser. x. A. B. z c.</p> <p>Oactus quid sit. et quantū necessarius. ser. x. B. C.</p> <p>Tactu mors intrat in animā. ser. x. C.</p> <p>Tact⁹ aliene ml̄ier. ml̄ta mala facit. f. x. D.</p> <p>Tactus aliene mulieris quādo est peccatū mortale. ser. x. B.</p> <p>Tactus quinqz modis est inordinatus. ser. mone. x. K. L. p totū.</p> <p>Tentatio quadruplex. ser. xj. A. K. ser. xij. A. B. p totum</p> <p>Tentationis remediū. ser. xij. A. E. F. B.</p> <p>Tentatio diaboli ḡuis z apta quadruplex ser. xij. B. C. p totum</p> <p>Tentationis diaboli occulte quattuor gradus. ser. xv. p totum.</p> <p>Tentatio ml̄ta bona facit. f. xvij. B. p totū</p> <p>Tentatus nō debz despare. ser. xvij. D.</p> <p>Timor nocturnus. ser. xij. B.</p> <p>Timor vtilis q̄druplex. ser. xvij. E. D. E.</p> <p>Turpitudine peccati. ser. xvij. F.</p> <p>Tana gloria. ser. xvj. L.</p> <p>Verbū dei est diligenter audiendū ppter quattuor. ser. j. D. J. ser. xix. p totū.</p> <p style="text-align: right;">A. 2</p>
---	--

Tabula

Verbū dei audiētes xps diligit .ser. ix. **A.**
Verbū dei pfert audientibz multiplicē fru-
 ctum. sermone. xix. **S p totū**
Verbū dei pascit z sustentat. ser. xix. **B**
Verbum dei potat z iebziat. ser. xix. **E**
Verbū dei rigat et fecundat. ser. xix. **D**
Verbum dei sanat z viuificat. ser. xix. **E**
Verbum dei seruat a morte spiritali z na-
 turali. ser. xix. **F**
Verbum dei penetrat z ditat. ser. xix. **S**
Verbum dei incendit: illuminat z molli-
 cat. ser. xix. **D**
Verbum dei pfortat et dulcorat. ser. xix. **J**
Verbū dei erudit z informat. ser. xix. **R**
Verbū dei armat z pugnat. ser. xix. **Z**
Verbum dei mūdificat. ser. xix. **R**
Verbum dei impetrat gratiam et gloriam.
 sermone. xx. **D P**
Verecūdia peccatorz est bona. ser. xvij. **E**
Veritas est fortis z venerabil. ser. xix. **D**
Vinum q̄nociuū sit. ser. xix. **P**
Visus diligent est custodiēd^o. ser. v. **B. E. F.**
 p totum. ser. vj. **F**
Visus incautus est occasio ad septē pec-
 cata mortalia. ser. vj. **B. L. p totum.**
Vpus diligit eos q̄ libenter audiunt
 verbū dei. ser. xix. **A**

Sequitur registruz

exemplorum

Antonij tentatio. ser. xvij. **J**
Astutie diaboli. ser. xij. **D. E. F. S**
Hij. ser. xv. **B. D. E. F. S. H**
Auditu offendit de^o. ser. vij. **A. E. F. B. J**
Auditus quō debet custodiri. ser. vij. **A**
Coro qualiter tentat hoīem. sermo
 ne. xj. **F. S. H**
Cogitationes quid faciūt. sermone
 ij. **B. A. D. E.** ser. xvij. **A**
Confessio. sermone. xvij. **A**
Corporis afflictio. ser. xvij. **P**
Cruciatā contra infideles. ser. xix. **J. I.**
Demonēs vincunt ieiunio z oratōe
 sermone. xvij. **I**
Discussio sup̄bi^o vtil ē hoī. ser. j. **F. J.**
Divitiē cōtemnūt. ser. xvij. **J. I.**
Dormientes circa verbū dei. ser. xix. **D**
Sustu peccat homo. ser. ix. **F**

Humilitas. ser. xvij. **D**
Labor ad vincendū tentatōnes. ser.
 mone. xvij. **B**
Ligua custodiēda. f. iij. **B. D. E. S**
Luxuria vincitur. ser. xvij. **J. A**
Mors cogitanda contra tētationes
 sermone. xvij. **E**
Olium q̄ malū sit. ser. xvj. **B**
Odor spūalis. sermone. vij. **C. D.**
Olfatu qualiter peccat. ser. vij. **B. E.**
Oratio quanti laboris sit. ser. xj. **I**
Passio christi memoranda contra
 tentationes. ser. xvij. **D**
Rigor discipline. ser. xvij. **P**
Silentiū seruare bonum est. sermo
 ne. iij. **L. E. F. S.**
Tactu qualiter homo peccat. sermo
 ne. x. **D. E. F. L.**
Tentationem vincere. ser. j. **S**
Tentatio mundi. ser. xj. **L**
Tentatio carnis. ser. xj. **F. S. H**
Tentatio diaboli. ser. xij. **D. E. F. S. H**
 ser. xij. **B. D.** ser. xij. **D. E. F. S. H. J**
Tentatio diaboli astutissima. ser. xv. **B. D.**
E. F. S. H. ser. xij. **D. E. rē.**
Tentatio multa bona facit. sermone. xvij.
D. F. S. R. A
Vana gloria. ser. xvj. **E**
Verbū dei multiplicē fructum fa-
 cit. ser. xix. **B. D. F. H. J. L. R. Q.**
Verbū dei dormiēdo audiētes. ser. xix. **D.**
Verbū dei valet ad pugnā contra infide-
 les. ser. xvj. **L. D**
Veritas in omnibz rebus est fortior et dis-
 gnior. sermone. xix. **L. D**
Visus est bene custodiēdus. sermone. xv.
B. A. D. F. S. ser. vj. **A**

Sermones manu
de p̄seruatōe hoīs a peccato **Thema**

Miserere aīe tue

placens deo: et p̄tine z p̄grega
cor tuū in sc̄titate ei⁹. **Eccl̄. xxx.**
Sūmū studiū sūma sc̄tētia est
illa q̄ quis scit se p̄seruare a pct̄is. **A**
Nā p̄ h̄o agnoscit qd̄ facere v̄l om̄ittere:
aut qualit̄ deo placere debeat. Quō ei p̄t
illi deesse gr̄a diuina q̄ studiū suū ad h̄ con
fert vt p̄seruet a pct̄is: certe nequaq̄. Illo
enī mō iuxta s̄bū thēmat̄is h̄o miseret aīe
sue z placebit deo: et p̄ p̄ns aīaz suā saluat:
imo nō solū aīaz s̄z z corp̄is salutē adquiret.
**Quō Chrys̄. i. li. d̄ rep̄atōe lapsi dic̄. Si anī
mā negligim⁹ nec corp⁹ saluare possumus.**
Nō enī aīa p̄ corpe sed corp⁹ p̄ aīa factū ē.
q̄ q̄ p̄mū est negligit: z q̄ inferi⁹ est ex
colit vtrūq̄z cor̄rūpit. q̄ p̄o ordinē seruat: z
q̄ p̄mū est colit etiāsi negligat qd̄ sc̄dm̄ est
p̄ p̄mī salutē saluabit z secūdū. **Acti dicere
vellet finalit̄. q̄ diligētīā sine studiū suū ad
bibet corp̄i suo negligēdo ea q̄ s̄t aīe: ille p̄
dit finalit̄ vtrūq̄z. i. corp⁹ et aīam. q̄ p̄o dili
gētīā suā p̄uertit ad ea q̄ sunt ad aīe salutē
etiāsi corp⁹ negligat vtrūq̄z saluabit: finalit̄
s̄z aīam et corp⁹. **Is sapiēs nō dixit: misere
rere corp̄is tui: s̄z miserere aīe tue zc̄. q̄ i mi
sericordia aīe ic̄cludit misericordia corp̄i debita.****

**Pro gr̄a Ave maria zc̄. Miserere aīe
tue placēs deo zc̄. Circa hec s̄ba thēma
tis cogitavi aliq̄ dicere q̄ valeāt ad p̄suati
onē hoīs a pct̄o. **B** Nā illa est summa
aīe misericordia. **Sūt aut̄ q̄ttuor vt dic̄ Vincē.
in spe. morali. li. iij. p̄te. i. di. j. q̄ nō modicū
suffragant̄ ad p̄suādūz hoīez a pct̄o: q̄ si h̄o
iugit̄ b̄ret p̄ ocul̄ nūq̄ assentiret pct̄is. s̄z to
to conatu fugeret pct̄m̄ vt venenū mortis
fer. **Et sūt hec q̄ttuor infra notata et q̄b̄
finalit̄ dep̄debit tractatūl⁹ iste in fm̄oib̄
subscriptis collect⁹.******

**Rōnal aīe dignitas sine p̄ditio ge
Quattuor eiusdē rōnal aīe discul. (nerosa
or vtilia) s̄io sine circūsp̄ctio seriosa
ad p̄suā. In pugna defensio sūp̄ius viri
dū a pct̄o tuosa**

Dimini s̄bi int̄ctio studiosa.
Primū igit̄ multū valens ad p̄seruandū

hoīez a pct̄o est rōnalis aīe dignitas z p̄ditio
generosa. Nam siq̄s diligent̄ inspicerz
aīe dignitatē quicūq̄z de pct̄o tentaret: nul
laren⁹ pct̄o assentiret. **Dec at̄ aīe dignitas
p̄ncipaliter s̄sistit in trib̄. **A** Primo
q̄z hanc de⁹ sup̄ alias creaturas nobilē fecit:
z cū maiori deliberatōe creauit: q̄si delibe
rādo dicēs. **Faciam⁹ hoīem ad imaginē z
silitudinē nr̄am. Gen̄. j. Ecce ad imaginē
z silitudinē nr̄am dicit. i. p̄ris filij z sp̄s̄scti
Nō dicit: ad imaginē angeloz. eandē p̄tuz
te. i. iusticia originali sine naturali ornanit.
vsuz ratōis z arbitriū libertat̄s dedit: vt ad
qd̄ vellet voluntatē suā p̄uertere possz: des
dit z illi fastigiū inferioroz: intellect⁹ cacumē
z discernēdi facultatē: leḡ natural̄ z sc̄pte
sc̄iam: sp̄s̄scti gr̄am z angeloz societatem.****

**Sec̄do q̄z b̄t̄s̄sima trinitas aīam sibi ele
git in habitaculū. **Pater in filiā: fili⁹ i spon
sam: z sp̄s̄sctūs sibi eam p̄secrauit in tem
plū: vt p̄t̄z in multis loc̄s ve. z no. testa. **De
primo Ioan. j. Dedit eis p̄t̄atē filios dei fiz
eri his q̄ credit̄ in noīe eius. **De sc̄do: quia
inter ch̄im hoīem z quālibz aīam fidelē est
quoddā m̄rimoniū sp̄uale: fm̄ illd̄ ad Eph̄.
v. **Sacramētū h̄ magnū ē. dico aut̄ i ch̄o
z eccl̄ia. **De tertio dic̄ apl̄s. j. **Corinth̄. iij.
Tēplū dei estz vos z sp̄s̄ dei habitat i vos
bis. habitat aut̄ sp̄ealit̄ de⁹ p̄ gr̄am in hoīe
fm̄ aīam nō fm̄ corp⁹: s̄z vbiq̄ sit p̄ essētiaz
p̄sentīā z potētīā: vt p̄t̄z p̄ mḡm. di. xxxvij.
primi. **Tertio q̄z p̄ aīa fili⁹ dei in mūdū ve
nit: carnē passibilē z mortālē assumpsit. ex
angelica do cumēta p̄posuit: sc̄titat̄s exēpla
p̄buit: sacra instituit: mirabilia opa oñdit.
p̄ ei⁹ redēptōe inūera mala sustinuit: sāguis
nē suū fudit: mortē p̄tulit. p̄ hac liberanda
ad inferos descēdit: p̄ illi⁹ spe p̄fortāda pro
p̄a p̄tute a morte surrexit: p̄ hac docēda et
ad amorē suū inlāmāda sp̄m̄sctm̄ misit: p̄
hac reuocāda ab erroribz z ad p̄tates fidei
reducēda discipulos suos p̄vniuersū orbem
disp̄sit: eosq̄z innūerz tormētōz z mort̄s gez
neribz exposuit. **Pro hac exaltāda celos az
scēdit z regnū et̄ne b̄titudis ei p̄parat. **Ecce
q̄nta p̄t̄ aīam de⁹ p̄i: de⁹ fili⁹ z de⁹ sp̄s̄sctū
ctus fecit: q̄ntē q̄ ip̄a ē nobilitatis z digni
tatis: q̄s p̄t̄ ad plenū exp̄mere. **Dec siq̄s
attēderet: nō vtriq̄z ip̄am vilipēderet: nec p̄
viliissimo peccati cōm̄ercio eam venalē di
abolo traderet. nec vllō modo leoni viliss̄**********************

A 3

*Collata sanctorum v̄enda q̄z
op̄d v̄o v̄o e m̄sto 45 q̄ 16 65
Affidua d̄p̄oloz ḡn̄sa f̄o v̄o p̄ 60 7. b̄i d̄ph̄ap̄ m̄d̄oz z fr̄ūm̄t̄oz
A Det̄p̄da d̄ad̄m̄tud̄ maligna*

Sermo I. De quattuor considerat

mo turpissimo et crudelissimo ea pstitueret
Ideo hac aie dignitate consideras Berni. in
meditatione suis dicit. **T**otum siquidem mundus
ad unam aie peccati estimari non potest per quod christi san-
guis effusus est. et quod non nisi sanguine christi res-
dum ponit. **C**ontra si quis diligenter
attenderet vilitatem peccati quod vile et miserum: quod fe-
dum et fetidum: quod deformem et abominabilem deo
et angelis eius sanctis reddat animam peccatrici-
ce quod et quanta mala perveniant aie per peccatum: nul-
lo modo et nulla ratione peccaret. **N**am peccatum
animam perdat omnibus bonis suis meritorum vite
etne: imo omni merito christi domini: et totum mili-
tantis ecclesie: saltem peccatum mortale. **U**n peccatum
mortale corrumpit naturam aie quantum ad bonum:
maculat eam: obligat eam eternis penis: maxi-
ma ei infert damna. **N**am si peccatum non esset. ni-
hil esse posset quod homini obesset. imo si peccatum non
esset singula homini perdescent: siue prospera si-
ue adversa. tamen de malicia peccati mortalis inter-
do deo auxiliante facere unum vel plures ser-
mones futuris temporibus. **D**ec itaque de primo
vices dignitate rationalis anime quod valet ad profer-
nam hominem a peccato. **D**e deo quod sunt imo quasi
innumeri quod corpus suum et res temporales siue viles
gloriam mundi longe nobiliores estimat quam animas
sua tantum digna. **U**nde per corpus sepe et temporalibus quod
missima sustinet tormenta et per vili gloria: ubi
per animam vix sustinere possent ut ad modicum
tempus se retraherent a voluptate et gloria terrena.
Si in particulari illos enumerare vellem: quod
est qui solum singulos hominum statim enumerare
possit sic errantur: taceo de singulis personis
Donamus in exemplum nobiles et clientes quod
ex eo solo ne dicat quod fuerint domino infideles
et abominabilia perpetrata mala et quod graves sus-
tinent penas sepe corporis etc. **I**deo dicit **A**u-
gustinus. in quodam sermone: **Q**uid est quod velis ha-
bere malum: dices mihi: **N**ihil omnino: non
vixorem: non filium: non filiam: non servum: non ancillam:
non tunicam: postremo non caligam: et tu vis ha-
berem malum. **R**ogo te propone animam tuam ca-
lige tue. **S**ecundum quod multum va-
let ad proferendum hominem a peccato est seris-
osa sumptus circumscriptio. **S**i enim homo semetipsum
sine dissimulatione diligenter discuteret: et omnes
sue anime latebras: omnes sensus suos tam interi-
ores quam exteriores sollicite visiteret nunquam
peccaret. **Q**ualiter autem fieri debeat: docet
beatus Berni. ad fratres de monte dei dicens. **N**on
ne preterite noctis fac a te metipso exactorem

et vetere diei tu tibi indicito canone. **V**es-
pere. i. sero preterite diei rationem exige: et super-
venietis noctis tibi fac indicationem. **E**t per pau-
ca subiungit. ut si quid fuerit intermissum: si
quid neglectum: si quid defectum: suo loco: suo mo-
do: suo tempore non maneat impunitum vel incopulatum.
Quamvis autem sic quotidie seipsum circumspicere et
discutere sit valde utile: salubre et consilium
cuilibet fideli. imo quod hec faceret sperare habet
et firmiter de deo confidere quod non permittat eum
mala morte interire: siue in peccatis mortalibus
vitam finire: quantum etiam si non confessus decederet:
per solam contritionem siue peccatorum suorum detestata-
tionem de se sibi omnia peccata dimitteret. **A**ttamen
non est preceptum ut quilibet quotidie hoc faciat sub
pena mortalis peccati: sed nullum a tali discussio-
ne se bene poterit excusare die dominica et in ma-
ioribus festiuitatibus ex hoc precepto. **S**abbas-
ta sanctifices: quod ex tali obligat tunc deum di-
ligere super omnia: ut dicit **S**co. di. xxvii. iij. sen.
Quod autem diligere valeat peccator mortal sine
discussionem tali sumptus non bene intelligo. **S**
Et hoc patet quod summe necarium est homini discutere
seipsum per tempore ad sensum premissum. **U**n cum to-
ta vita hominis sit tentatio: secundum illud **J**ob. vij.
Vilitia est vita hominis super terram. **A**lia ista habet:
tentatio est etc. expedit omnino ut homo se custo-
diat et defendat iuxta premissa verba Berni. **S**ic
cut etiam patebit in sequentibus sermonibus. **R**ur-
sus quod non solum ab extrinseco. i. a tentatione ho-
stili generat in nobis peccatum: imo etiam a no-
bis ipsis. id est a corruptione nostra intrinseca: et nos
ipsi frequenter damus hostibus occasionem tentan-
di: ideo summe necessaria est nobis circum-
specta nostra custodia. **E**xemplum: sicut enim quando ab-
bates: decani: priores in monasteriis omni
die circumcunt: perscrutant et visitant omnes
officinas et omnia latibula ne fiat in eis ali-
quid inordinatum: vel ne lateat aliquid dishonestum.
tandem regularis disciplina servat. **Q**uando pro prelati
negligunt vel contemunt discutere vel corrigere:
tunc perit regularis observantia: disciplina et
religionis honestas. **S**imili modo si magister
puerorum in scholis aut prebentes negligunt cor-
rigere excessus et defectus discipulorum et fili-
orum tunc in eis crescunt peccata. **N**am facilitas ve-
nie prebet incertum delinquendi. **S**ic etiam est in
anima quod quando semetipsum discutit: perscrutat et visitat
omnia latibula cordis sui: et omnes sensus su-
os: et si quid inordinatum invenerit statim corrigit:
tunc ordinata sunt omnia. nec potest ibi las-

holer lio
fimo h su
a fimo
et dno
pugnans

tionibus ad preservationē a peccatis

tere vel manere aliqd inhoneſtū. **I**ō dicit in **Psal. cxviii.** **A**ia mea i manibz meis sp: z legem tuā nō sum oblit: quasi diceret p pbeta. **S**i hō diligēt discuti animā siue pſcientiā suā: tūc nō obliuiscet legem dei. z sic nō peccabit. **S**i vero peccatū admissuz inuenerit: illud ibi manere vel morari nō p mittet. **D**ebet ḡ hō diligēt inspicere ne sit in eius corde aliqua mala cogitatio: aut in lingua inordinata locutio: aut in sensibus viciosa delectatio. hec enī faciēdo seriose se ipm discuti z circūspicit. et p cōseqns a peccato seruabit: vt sup. **A**ttamē de custodia cordis: oris: z sensuū posterī in alijs smoz nibz patebit. **S** Tertiū qd mltū valet ad pseruandū hoīem a pctō est suūpīō defē sio virtuosa: qz diabol⁹ nos multipliciter impugnat: ideo necessariū ē qz hō resistat fortiter z viriliter se defendat: quod nō pōt facere nisi habeat arma virtutū. propt qd dicit **Apl⁹ Aph. vi.** **I**nduite vos armaturaz dei vt possitis stare aduersus insidias diaboli. **I**sta sunt vtiqz arma fortissima: dicēte **Boecio. j. de sol. phie.** **T**alia tibi cōtuleram⁹ arma: que nisi hor abiecisses inuictate firmitate tuerēt. **Q**ui hmōi arma portat diuina virtute ptegit cui principaliter innititur: qz ipse in deo est z de⁹ in eo. **N**ō est ḡ mirum si fortit pugnāt z viriliter operat qz diuina virtute pugnāt et operat. sicut fecerūt sancti patres in deserto **Antoni⁹** z alij. **T**alem vtiqz qsdū stat cū deo z in dō nō potest diabol⁹ vincere nec audet inuadere. sicut nec lup⁹ ouē qsdū stat iuxta pastore. **U**nd nō est qz audeat homini nocere vel eum ledere vel rāgere qsdū stat iuxta regem. **I**ta puer dū videt qz aliquis velit eū verberare cito currit ad matrē: z se sub alis eius custodit. **I**ta qsdū vult homo stare cū deo nō potest eū diabol⁹ impugnare. sm illud. **j. Jo. iij.** **O**mnis qz manet in deo nō peccat. **S**ic ergo patet qz virtutes sunt arma nostra quibus pugnam⁹ cōtra diabolū et eum vincimus. **P**ugnam⁹ enī p fidē: vere credēdo qz deus nō derelinquit in se sperātes finaliter. z qz diabol⁹ nullā habet potentiam ad nos tentādū nisi de⁹ sibi pmittat. **S**ic beatus **Antoni⁹**: dū multi venirēt demones z eū verberarent: dixit. **S**i alicui⁹ potētie essetis: sufficeret vnus ad pugnandū ḡ me. sedqz nulla vobis est facultas vincere me:

conamini p mltitudinē: qd tamē facere nō potestis. **I**ta p spem z charitatē z alias virtutes morales adquisitas z infusas pugnare possum⁹: de quibz latī⁹ dicam in sequentibus. **Q**uartū quod multū valet ad pseruandū hominē a peccato ē diuini verbi intentio studiosa. **M**ultū enī efficac est dei verbū. quod siue sit cogitātū interius siue platū exterius: siue celeriter inspiratuz: dūmodo reuerenter est susceptū: memoriē obſuatur: z fideliter operi mancipatū pseruat hominem efficaciter a peccato. **H**oc exptus dicebat ps. **I**n corde meo abscondi eloquia tua vt nō peccem. ps. cxviii. **P**ro quo est notandū qz verbū dei diligēt est audiendū: deuote suscipiendū. z memoriē retinendū: sollicitē custodiendū: et fidelit exequendū. **E**t hoc multiplici ratōne: sicut patet infra.

Verbū dei
suscipiendū

Propter eius eximiā dignitatem: qz originaliter deriuat a verbo increato

Propter ei⁹ p̄ciositatem

Propter eius sanctitatem.

Propt e⁹ multiplicē utilitatē

Primo ppter ei⁹ eximiā dignitatē. quia originaliter deriuat a verbo increato: sm illud **Acci. j.** **F**ons sapiētie verbū dei i excel sis. **A**ttende cū quanta reuerentia audit verbū alicuius principis. sicut dicit **Acci. xiiij.** **D**iuus locutus est et omnes tacuerunt: et verbū illius vsqz ad nubes pducent. **Q**uanto magis quādo nobis loquit deus: verbū eius debem⁹ reuerenter audire: retinere medulliter. et inuolabiliter obſuare. **I**deo p̄medat apl⁹ **Thessalonicēses** aliquos. **j. ad Tessa. ij.** dicens. **G**ratias agimus deo sine intermissione: quoniā cū accepissetis a nobis verbū auditus dei: accepistis illud nō vt verbū hominū: s3 sicut vere est verbū dei qui operat in vobis. **S**ecūdo propter ei⁹ p̄ciositatē attende qz sollicitē custodiatur thesaur⁹: et quanto preciosior tanto vigilant⁹ custodit. **V**erbum autem dei est thesaur⁹ infinitus: quo qz vsi sūt participes facti sūt amicitie dei. **P**ro quo est aduertendū exemplū familiare. **Q**ui enī thesaurū tpalem dñi sui custodiunt: si illo vtunt aut ex illo amicos adquirūt: fures se z infideles dño suo z dominiū suū damnificāt: nec illo possunt vti vel amicos sibi ad

quirere sine dñi sui dāno. **N**ō sic autē ē de isto thesauro sibi dei: qz quāto pl^{us} thesaurō isto vsus fueris quāto in plures euz disperferis z amicos inde adq̄sieris tāto maiore dei amicitia obtinebis. **N**ec mirū: qz infinit^{us} est ille thesaur^{us} hominib^{us}: nō deo. i. nō ad vtilitatē dei sed hominū tam ipi^{us} cui p̄seruād^{us} cōmittit q̄z illoz hoīm quib^{us} cōt^{ra} cas ibi. **N**ota q̄ religiosi libent^{er} thesauros magnoz hominū i depositū recipiunt: scientes qz vbi est thesaur^{us} tu^{us} ibi est z cor tuū. **D**at. vi. Ita nos thesaurū sapientie dei libenter custodire debem^{us} vt ei^{us} z ml^{ti}toz amicitia adq̄ram^{us}. **T**ertio p̄t ei^{us} sanctitatē. **N**ota s̄ sudorem q̄ fluxit de corpe ch̄ri vel lachrymā de oculo: vltillā sanguinis de quocūqz mēbro possem^{us} habere euz magna reuerētia haberem^{us}: q̄nto magis verbū qd̄ de cordis ei^{us} intimis emanauit. **U**n p̄s. Eructauit cor meū s̄bū bonū zc. p̄s. cl. iij. **H**oc inquā s̄bū de dei corde p̄ductum p̄ legē: p̄phetas z ap̄los nobis missum: imo p̄ ip̄m dei filiū (verbū. i. carnē factū) nobis audibile: visibile: s̄balit^{er} p̄pinatū: vt saltem verbū ei^{us} cōtemnere nō possem^{us}: s̄m illud psal. **V**isit verbū suū et sanauit eos. **I**git a q̄cunqz p̄ferat s̄bū dei nō est attēdendū a quo: s̄z cui^{us}. **U**n **D**at. r. **N**on vos estis q̄ loq̄mini sed sp̄s p̄ris v̄ri qui loquit in vobis. **R** **Q**uarto p̄pter eius multiplices vtilitatē. **S**ane innūera sunt bona que s̄bum dei facit in aīa. **U**nde **S**ap. viij. **V**enerūt mihi oīa bona parit^{er} cū illa. i. sapientia: innumerabil^{iter} honestas p̄ man^{us} illi^{us} zc. **P**ropt̄ea dīc̄ **A**ug. z habent^{ur} s̄ba. j. q. j. **I**n terrogo. q̄ verbū dei nō min^{us} est q̄ corpus ch̄ri. z q̄ nō min^{us} reus est q̄ verbū dei negligenter audit q̄ q̄ sua negligētia corp^{us} ch̄ri in terrā cadere p̄mittit. **I**n seq̄ntib^{us} tñ d̄clarabunt p̄les vtilitates s̄bi dei. **S**ic ḡ habetis q̄ttuor vtilia ad p̄seruandū hoīez a peccato vel ad resurgēdū a peccatis: si q̄s est i peccato mortali: vicz aīe ratōnal^{is} dignitas: eiusdē aīe s̄uip̄ius diligēs discussio. in pugna defensio: z s̄bi dei diligens attentio. **H**ec igif attēdendo vere quis miseret anie sue placēs deo. **Q**d nobis p̄stare dignetur pater filius et sp̄s s̄ctūs. *57 s̄toz v̄ndā*

Sermo secundus

De custodia cordis z d̄ diuersitate cogitationum.

Omnī custodia ser

ua cor tuū: qm̄ ex ip̄o vita p̄cedit **P**rouerb. iij. **Q**uānece sit hoī bñ custodire cor suū ne ex ip̄o mors aīepce dat bñ testat^{ur} dñs i euāgelio dīcēs **M**att. xv. **E**t corde exeūt cogitatōes male: furta: homicidia: adulētia zc. **E**t sapiēs dicit. **P**er uerse cogitatōes sepant a dō. **S**ap. j. **I**ō nūc postq̄ in genere dīxi de his q̄ p̄suāt hominē a pctō: vicz de dignitate rōnal^{is} aīe: de s̄uip̄i^{us} discussiōe i tentatōe: defensiōe: z diligēti s̄bi dei auditōe z meditatōe. **C**ogitatu in particulari p̄seq̄ ea q̄b^{us} hō se p̄suare vel resurgere a pctis possit. **E**t qz sic cor ē p̄ncipiū vite natural^{is}: ita est z p̄ncipiū vite vel mortis moral^{is}. **I**ō p̄mū de custodia cordis cogitatu nūc s̄monē facere tāgēdo mltiplīcia genera cogitationū cordis nociua a q̄b^{us} se hō i corde custodire d̄z ne p̄grediat^{ur} vsqz ad p̄sensum v̄ez vlt̄ interpretatiū pcti mortal^{is}: iuxta s̄ba themat^{is}. **O**ī custodia sua cor tuū. **P**ro gratia **A**ue maria

Ex quo oīne pctm̄ i voluntate p̄cedit ex i ordiata cogitatōe tāqz ex radice: qz nihil volitū nisi cognitū: voluntas enī de se est ceca z nō fert i cognitū s̄z i id pot^{est} qd̄ p̄ rōez ē dīctatū aut cogitū. iō nece ē scire q̄lit^{er} hō custodire debeat cor suū ne ex cogitatōe pducat^{ur} i pctm̄. **A**d cui^{us} euidentia ē notandum q̄ tria sunt genera cogitationū s̄m **V**incen. i spe. mo. li. iij. p. j. di. ij. vt patebit infra.

Utiles et fructuose
Cogitationū alie sūt **V**olubiles z ociose.
Culpabiles z viciose

Cogitatōes vtilēs z fructuose sūt qm̄ ex voluntate et p̄posito hō versat^{ur} in eis i honoz rē dei z ad vtilitatē aīe sue vlt̄ primi sui. **D**e cogitatōib^{us} q̄ s̄iūt ad honozē dei dīcīt. j. **R**egū. ij. **D**e^{us} scientiaz dñs z ip̄i p̄panit cogitatōes. **T**ales sūt cogitatōes q̄b^{us} hō cogitat dei beneficia sibi et alijs impensa: siue cogitationes quibus modis homo possit deo seruire z placere. **U**nde **B**er. **O**mne t̄pus i q̄ de deo n̄ cogitas h̄ te puta p̄didisse. **D**e cogitatōib^{us} autē q̄ s̄iūt ad vtilitatē aīe dīcitur **E**saie. xxxvij. **R**ecogitabo tibi omnes annos meos i amaritudie aīe mee. **T**ales sunt cogitatōes q̄b^{us} hō cogitat de pctis

cordis et diuersitate cogitationū

his quibus deū offendit ad detestandū et cō-
fitendū ea. **S**ed cogitationes quae fiunt ad utili-
tatē primi: sunt tales quibus homo cogitat quiter
primo consulat ut bona faciat aut mala deu-
ter: vel quibus homo consulit primo ad releuā-
dū eū in dānis corporis aut rez tpaliū et cetera. sic
de his dicitur **Prover. viii.** Ego sapiētia habi-
bito in cōsilio. eruditus intersum cogitatio-
nibus. **B** Ex his partibus quod cogitationes
vtiliter fructuose et bone sunt in triplici diffe-
rentia vici ad honore dei. vtilitates aīe suae.
aut primi sui. **S**ed diceret. sūt ne cogita-
tiones male et quāque fructuose: quā viriliter et ci-
to eis resistit. etiā quāntūcūque male sūt. **I**mo
non possunt esse adeo male et enormes siue
horribiles: quā sint hominī habenti eas fru-
ctuose et vtiliter si statim eis resistit. i. si nō acce-
prat eas cū beneplacito vel nō delectat in eis
sed statim se opponit et detestat eas. neque no-
cent etiā si centies aut millesies in vna hora
redirēt. **U**nde **Breg.** Cogitatio cui nō con-
sentit nō est mala sed materia exercēde vitu-
tis. **D**e his pla trācā cū pdicauero de tētatiō-
ne. **U**nde in vitaspa. **Q**uidā senex cuidā in-
terrogāti de cogitationibus malis respondit.
Mortuos ne timeas. sed viuētes fuge. id
est consensu vel ope pctm nō opare. q̄si di-
ceret. **C**ogitationes quāntūcūque male sine con-
sensu ho vel interpretatiuo sunt mortue. ideo
nocere nō possunt. **Q**uidā etiā frater senex
interrogauit quid faceret p̄tra diuersas co-
gitationes. **A**ui senex. **N**ō pugna p̄tra oēs:
sed cōtra illā quae caput est earū. **U**nde contra
immūdas cogitationes nihil adeo valet sicut
eas sp̄itualibus patribus reuelare in quaz re-
uelatione hostis p̄fusus fugit ut scabiosus
quā eius scabies nudaat. **A** **S**ecūdo sunt
cogitationes inutiles et infructuose et ociose
Et hoc tripliciter **P**rimo quā diabolus in-
gerit cordi assidue malas cogitationes tūc
sunt sine fructu suo quē intendūt demones
quādo sunt sine p̄sensu ne placeāt. et tūc ne-
cessario habet euanescere et deficere ut ven-
tus et fumus. **U**nde in vitaspa. dixit abbas
Pastor **C**ogitationes sunt ut securis quae nihil
opatur nisi aliq̄s ei manū porrigat: sed rez
manet ociosa. **I**te dixit quidā. sicut vestes
incluse in capsā exterminantur et putrefiūt si
fuerint ibi lōgo tpe. sic cogitationes in cordi-
bus nr̄is inficiūt nos nisi elecerimus eas.
Secūdo sunt ociose quae sunt vane et volati-

les ut ventus. **U**n in vitaspa. **I**nterrogas-
uit frat̄ quid faceret quod multe cogitationes in
aīa sua veniebant et picitari sibi videbat in
eis. et duxit eū senex sub aere dicens: **E**xpan-
de manū ad ventū et apprehende. qui cū dice-
ret se nō posse ventū retinere. **R**ndit: **S**ic
nō potes cogitationes phibere ne veniāt: s̄
tūū est eis resistere. **T**ertio sunt ociose
se quae nō sunt de his quae ad deū p̄tinēt. **U**nde
Bern. vbi s̄. **O**me tps et cetera. **U**n in collatio-
ne pat̄ dixit quidā: **M**ēs hoīs est ut mola quae
incurtus aquaz. volūt et quiescere nō sinit
s̄ necessario ip̄i est voluere et reuoluere: quē
quid ei ministrat: siue frumētū: siue lolū. **I**ta
mēs circūacta tētatiōib; habet voluere et re-
uoluere siue bonas siue malas cogitationes
quae ministrant ei. **U**n **Job. xx.** **C**ogitationes
mee varie succedūt sibi: et mēs mea in diuer-
sa rapit. **S**ed di. q̄s. **Q**uid vtile est p̄tra
tales cogitationes? **R**ndit **Uin.** vbi s̄. quod sta-
bilitas loci multū valet p̄tra istas cogitatio-
nes. **U**n in vitaspa. **D**ixit quidā frater seni
Cogitationes me mutant et tribulāt. **R**ndit se-
nex. **I**n cella tua sede. **Q**uēa admodū em̄ si
asina alligata sit et pullus ei gestiat et currat
huc siue illuc et quācūque venerit sp̄ ad matrem
suā reuertit. **I**ta erūt cogitationes ei quae p̄-
deū in cella residet. **N**ā si ad modicū mutant
reuertunt tū ad eū. **S**ic etiā quae audit vanita-
tes mūdi: cogitās respicere p̄ fenestrāz vide-
re: si intus manēt cogitationes min⁹ nocent
E **Q**uarto sunt cogitationes culpabiles et
viciose: et illaz sunt quattuor genera. **A**lie em̄
sunt curiose: alie libidiose et morose: alie cō-
sensu p̄niciose: alie in defensione culpe magis
maliciose et cetera. **P**rimū ḡ gen⁹ viciosaz cogi-
tationū ē curiositas. **E**st aut̄ curiosa cogita-
tio quā studet hō quod sciat et coḡscat ea quae nō
p̄tinēt ad salutē: s̄ directe illā nō repugnēt
saluti: vel quā hō nimis se implicat circa vana.
ut phi de quibus ait ps̄. **E**uanescit in cogitatio-
nibus suis. et obscuratū ē insipientes cor eoz. **E**cō-
tra d̄ **Prover. xij.** **C**ogitationes iustoz iudī-
cia et consilia ip̄ioz fraudulēta. **E**t ibidē. **xv.**
d̄. **C**ogitationes p̄silijs roborant: quod fit quā
hō se implicat in cogitationibus quae se recto iudicio
et consilio magis vtiliter. **S**ecūdo gen⁹ quā sūt li-
bidinose et morose. i. quā hō delectat in malis
cogitationibus et morat in eis. **U**n in colla. pa.
dixit quidā senex: **A**nīa est ad modū aq̄le: quae
cū descendit d̄ alto p̄teplatōis: insidet cada-

ueri delectatiōis carnalis. **I**te in vitaspas.
Quidā sener q̄renti causam passionū suarū
dixit: **I**nfestāt te passiones qz vasa eaz ītra
te sunt. s. cogitatiōes z imaginatiōes carna
les: morā ibi faciēdo qn̄ eas nō eñcis viri
lit̄ z velocit̄. **P**eruerse cogitatiōes dū ī aīo
ludūt z illudūt. **I**do d̄r: **H**iere. iij. **L**ava a
malicia cor tuū hierlm̄: vsqz q̄ morabunt̄ in
te cogitatiōes noxie. **H**ic legit̄ in vitaspas.
Quidā frater venit ad q̄ndā senē dī. **D**ixit
p̄ me qz a spū fornicatiōis sollicitor: et orauit
sener p̄ eo. **I**te venit idē petens. **E**t sener
idē fecit. **C**ū aut̄ itez veniēs idē diceret: ro
gauit sener deū vt ostēderet sibi cām q̄re n̄
exaudiret: q̄ vidit spm̄ fornicationis iuxta
fratrē illū sedentē z q̄si ludentē cū eo. **A**ng
gelus aut̄ bon⁹ missus ē in adiutoriū ei⁹ s̄
milt̄: z indignabat̄ aduersus frēm illū q̄ n̄
p̄sternebat se deo: s; poti⁹ delectabat̄ in co
gitatiōib; suis. **A**nnūciauitq; sener fratri q̄
viderat monēs q̄ obsisteret cogitatiōib; su
is malis: et audiuit frat̄ senē: et inuenit req̄
em. **I**te ait q̄dā sener. sic apponit̄ amaritudo
vberi vt puer sepe ab eo: ita delectatiōi
cogitatiōis apponēda est amaritudo crucia
tus eterni. **E**t ill' ptz. q̄ hō caute se custodi
re debz ne dū de pctō cogitat ad dolēdū im
mittat ei diabol⁹ delectatiōez carnalē vt de
lectet̄ in eo de q̄ dolere z flere volebat. **U**n̄
Sophon. iij. **D**iluculo p̄surgētes corrupe
rūt oēs cogitatiōes suas. **T**ertiu⁹ gen⁹
cogitationū viciosa; dicūtur cogitatiōes p̄
niciose q̄ pueniūt vsqz ad p̄sensū mortal' pec
cati. tūc em̄ sūt sicut fet⁹ vipere q̄ corrodens
do matrē suā occidūt z ventrē de q̄ nascunt̄
dilacerāt et dirūpūt. **S**icut em̄ vipa a fetis
bus suis intra se posita; lacerat̄ z occidit: ita
nos cogitatiōes n̄re in cordib; n̄ris or̄te. et
in ventre mēorie nutritē p̄sensuz occidūt.
Ido d̄r: **H**iere. vbi s̄. **U**sqz q̄ morabunt̄ in te
cogitatiōes noxie. **E**t **D**aniel. xij. **S**enes
pleni iniq̄ cogitatiōe zc. **Q**uartū gen⁹. qz
sunt cogitatiōes magis p̄niciose: qn̄. s. pctm̄
in corde tegit̄: occultat̄: excusat̄: et defendit̄:
qđ est grauissimū gen⁹ pcti. **D**e t̄lib; cogita
tiōib; d̄r: **S**apie. i. **P**eruerse cogitatiōes se
parāt a deo. **M**agna utiq; pueritas ē velle
de deo occultare qđ ipm̄ latere nō pōt. **U**n̄
Job. xlij. dixit **J**ob dño: **S**cio q̄ oīa potes:
z nulla te latet cogitatio. **M**aior etiā p̄
ueritas est velle excusare z defendere quod

accusari z condēnari debet. **I**do dicit̄ **Asa**.
lv. **D**erelinquat impi⁹ viam suāz et vir ini⁹
quus cogitatiōes suas z reuertat̄ ad domi
nū z miserebit̄ ei⁹. **E**t sequit̄. **N**ō em̄ cogita
tiōes mee: cogitatiōes vestre. neq; vie mee
vie vestre dicit̄ dñs. **S**ic ergo habet̄ ex p̄
missis triplices cogitationes. vici; vtiles et
fructuosas: volubiles et ociosas: z culpabi
les et viciōsas. et distinctionē earundez. et
p̄sequēs quō homo debeat custodire cor
suū in talib; cogitatiōibus ne vsqz ad p̄sen
sum pcti mortalis pueniāt. **S** **D**ubita
tur: **Q**uib; modis debem⁹ repugnare dia
bolo q̄ cōmuniter est auctor malaz cogita
tionū zc. **A**d hoc respōdet **Wilhelm⁹ Paris**
siensis in lib. de vir. tracta. viij. ca. de **T**en
tatione zc. **Q**z **u**eniet̄issim⁹ mod⁹ repugnā
di serpēti infernali est p̄tritiō capitis eius.
quēadmodū docet dñs **Gen. iij.** loquēs ad
serpentē de muliere q̄ figurā tenet ecclesie.
Ipsa cōteret caput tuū. **S**erpēs em̄ caput
p̄ ceteris mēbris custodit. ideo homo cona
ri debet ad eius cōtritiōez. **C**aput p̄o ei⁹ in
telligi pōt: vel supbia: vel initiū tentatiōis:
vel peccatū cordis anteq; exierit. **C**ontris
tio capitis supbie multū valet ad repugnā
dum ei. hanc p̄tritiōē facit humilitas: que
multū valet ad triumphādum de diabolo.
Humilitas em̄ ad modū astuti luctatoris
est: qui dū videt se deicere: hostē facit cor
ruere. **N**ā ipa euadit omēs laq̄os diaboli.
Sicut b̄tus **Antoni⁹** vidit in spiritu totuz
mundū plenū laqueis diaboli: et dum suspi
rans dixisset: quis hos poterit transire: au
diuit vocē dicentē: **H**umilitas sola: gl̄iam
victorie totā deo tribuit. **S**cdo caput ten
tationis est conterēduz: qz p̄ncipio tētatio
nis est resistendū. s̄m illō **Poete.** **P**ncipio
is obsta sero medicina parat̄. **E**t ī **ps̄.** **B**ea
tus q̄ tenebit z allidet puulos suos ad pea
trā. **D**iabol⁹ em̄ q̄si paruul⁹ est in p̄ncipio
tentatiōis z tūc facili⁹ pōt occidī zc. **T**er
tio caput serpētis conterendū est. qz peccatū
tū destruendū est anteq; extra p̄ locutionē
vel opatiōez p̄cesserit. **S**i cogitatio cor in
trat: cito pugnādum est cōtra eā: z specialit̄
orando. **U**n̄ **G**regori⁹. **Q**uāto grauiori tu
multu cogitationū carnaliū p̄mimur: tāto
oratiōi debem⁹ insistere ardentius. **A**d hec
valēt exēpla sup̄ dicta. **D**e hac materia plu
ra dixi in sermonib; sup̄ eplis ser. lix. circa

De custodia lingue siue oris

litteras. k.l.m.n.o.p. Rogem⁹ g̃ deū q̃tin⁹ nobis det hic gr̃am custodiēdi cor nostz: vt sic corde puro bene custodito valeam⁹ euz sicuti est p̃teplari in ppetuū Amen

Sermo tertius De custodia lingue siue oris.

Mors et vita i manibus lingue. Prover. xvij. In p̃cedēti s̃mōe audistis de custodia cordis. z de diuersitate cogitationū bonaz et malaz: q̃liter etiaz illis sit repugnandū. Nūc p̃sequēter post custodiā cordis vidēdū est de custodia lingue. Nō em̃ pōt cor bene custodiri: nisi lingua etiā i custodia habeat. Ita em̃ est cōe puerbiū. In q̃ cor replet: in eodē os sup̃abundari videt. vulgarit: wes dz bertz vol ist: des get der mūd vber. Sū me g̃ necessariū ē custodire linguā et q̃ mors et vita p̃cedit. Ipsa nāq; lingua i flāmat rotā natiuitatis nostre Jaco. iij. i. inflāmat oīa opa nostra q̃ dicunt esse rota p̃pter ipoz rū volubilitatē. Nā sic in rota idē est p̃ncipū et finis: sic in actib⁹ nostris q̃ hō credit finire tūc incipit. iō necessaria est valde nob custodia lingue. Pro gr̃a **Aue Maria.**

Mors et vita in manib⁹ lingue.

Circa hec p̃ncipalr̃ videnda sunt duo ad p̃sens Primo q̃necessariū z difficile sit linguā p̃scere. Scōdo q̃diligentē sunt cauēda p̃ctā lingue. Tertio circa hec exēpla z doctrine. Et signant q̃re de⁹ hōi dedit linguā

A Circa p̃mū notandū sic **Vin.** in spec. mo. li. iij. p. j. d. iij. dt. Q̃bū necessariū est linguā p̃scere z custodire. qz iuxta thema mors z vita zc. Imo s̃m aplm̃ Jac. iij. lingua dz ignis vniuersē iniq̃tat. Et h̃ iō s̃m glo. qz vniuersa facinora aut p̃mittūtur aut disponūtur p̃ linguā. sic vicia et p̃ctā. Q̃ndō fornicatiōes z adulteria disponūtur p̃ eaz. s̃m̃ piuria et falsa testimōia p̃mittūtur p̃ eā aut defēdunt mala p̃ eā. Et subdit apls Jaco. vbi s̃. Lingua p̃stituit in mēbris ñris q̃ maclat totū corp⁹ z inflāmat rotā natiuitatis ñre inflāmata a gehēna. i. suggestiōe diaboli. Nā s̃m glo. Gehēna diabol⁹ est. qz p̃pter ipm̃ ē facta. Et q̃ p̃tz. q̃ sic gehēna sp̃ ardet sic diabol⁹ vbiq; sit in aere ṽl sub terra: sp̃ fert secū tormēta flāmaz suaz. Et hac pe

na diabol⁹ p̃mor⁹ flāmam vicioz suggerit hominib⁹: z suggesta p̃ linguā apit: et p̃ cetera membra ad effectū p̃ducere cogit. vt dic̃ Augustin⁹ de Anco. sup̃ p̃dicto p̃bo apli. Scōdo infert q̃ lingua homis quodāmodo in domabilis est. imo min⁹ domari pōt q̃ bestie siluestres valde feroces. p̃tz illō p̃ aplm̃ vbi supra dicentē. Omnis natura bestiarū: volucrū z serpentū et ceteroz aialū domatur et domita sūt a natura humana: linguā aut nullus hōim domare pōt. Causaz sub iūgit: Est em̃ inquietū malū: z plena veneno mortifero. Q̃ aut sic bestie domite sint: tāgit glosa di. Immanissimā aspidē legit q̃ patrefamilias in egypto domitā fuisse: q̃ q̃ tidie de cauerna egrediēs de mēsa sua ānoz nā accipiebat. Legit etiā tigridē mansuetā fuisse factā in India: et de India destinātā Anastasie p̃ncipi. Ita etiaz videm⁹ leones ferocissimos domari: similr̃ aquilas: nifos accipitres: sed linguā malā nemo domare pōt. Ido sapiēs Eccl. xxvij. post m̃tra mala q̃ ex lingua puenire testat dicit. Attende ne labaris in lingua z cadas in p̃spectu inimicōz insidiantū tibi. et sit casus tu⁹ insanabilis in mortē. **S** Sup̃ q̃ ṽbo dicit **Vincē.** in spe. mo. li. iij. p. j. de custodia lingue. q̃ q̃ttuoz sunt in ṽbis istis p̃siderāda. Primū q̃ lingua lubrica ē z in lubrico p̃stituta. et ideo multū inimica. qz p̃ eā facil⁹ z frequēti⁹ cadim⁹. p̃terea maior diligētia requirit circa custodiā e⁹. Et iō dicit **Attēde.** s̃ p̃pter lubricitatē lingue. Scōm. q̃ aduersarij ñri multū infestāt nos de p̃ctis lingue. qz vbi castz inuenit debili⁹: ibi forti⁹ impugnat. frequēti⁹ em̃ tēramur de p̃ctō lingue q̃ de alijs. iō vigilāt⁹ z forti⁹ est obsistendū. Tertiu. qz nō solū facil⁹ ē cal⁹ lingue: s̃ z difficulter resurgit. Facilit̃ em̃ hō detrabit: sed valde difficulter famā restituit. iō dic̃ vbi sup̃: Et sit casus tu⁹ insanabilis. Quartū ē p̃pter p̃ctōz lingue gravitatē. qz vici sūt ad mortē vici culpe que est mors p̃ma: z i mortem gebenne que est mors scōda. Exillis g̃ i fertur q̃ in p̃ctō lingue faciliter labimur et frequēter: et ad hoc forti⁹ impugnamur: z cū maiori difficultate resurgim⁹: ac p̃ hoc i mortē p̃maz et scōdam incidim⁹. p̃pter qd̃ lingua est valde diligenter custodienda. **Exēplū illi⁹ habem⁹ in vitasp̃at. z quod narrat Vincē.** vbi s̃. Legitur em̃ ibidem. q̃ cui

dam de senibz sc̄is p̄ sp̄m̄ctm̄ reuelatū est: q̄ cū fr̄es cōuenissent z loq̄rent̄ de his q̄ p̄ rinebāt ad edificatiōez videbat̄ sc̄t̄os ange- los inter eos stantes z letātes: delectabant̄ em̄ in eloq̄o dei z leuabāt man̄ suas q̄si dō gr̄as agētes. Cū aut̄ de secularibz loq̄rent̄ vel de imprinentibz ad salutē: statī angeli in dignātes longi⁹ recedebāt z demones ī spe cie porcoz accedebāt z delectabant̄ in volu ptatibz et pleni fetozibz polluebāt eos. Cūz aut̄ postmodū loq̄rent̄ d̄ edificatiōez: itez ve niebāt angeli vt p̄us agētes z mouētes ma nus lauabāt eos a sordibz. Sc̄t̄us at̄ sener ibat p̄ monasteria post multū fletū et vlula tū monēs fratres z di. Cauete fr̄es a multi loq̄o z ociosis sermōibus z seruate linguā p̄ quā mal⁹ interitus anīe generat̄. et p̄ quā deo z sc̄tis angelis odibiles sum⁹. verba ei inutilia infirmā faciūt mentē z euacuāt ani mā nostrā. Quis dubitat q̄n angeli sic sint p̄sentes z letent̄: dū pater aut mater instruit liberos aut familiā ql̄iter orare aut deo ser uire debeāt: vel an sciāt examināt: vel q̄ sint dei p̄cepta: aut pctā mortalia: aut ql̄iter cō fiteri debeāt. Ecōuerso demōes letant̄ dūz pentes delectant̄ in vituperijs pueroz aut verbis vanis z scurrilibz: sicut inueniūtur q̄ delectant̄ in malis puerb̄is pueroz: q̄rē res qd̄ dixit aut fecit ille aut illa zc̄. **P**ec de p̄ma pte q̄ d̄ difficile sit custodire linguā zc̄. **C**irca sc̄dm̄ est aduertendū q̄ pctā linz gue sūt studiose et diligēt̄ cauēda p̄ tria vics qz dō se iūriosa. sc̄do ip̄i loq̄nti p̄ncio sa. et tertio p̄rio mltipl̄ dānosa. **P**rio pctā lingue sunt deo iniūriosa z p̄tra eius ordia tionē. patz qz d̄ dedit p̄pter seipm̄ hoī linz guā vics ad se laudādū z sibi gratias agen dū p̄ oibus bonis z b̄nificijs q̄ fecit z q̄tidie nobis facit z se factuz. p̄misit: vt hoīes ei sa crificēt sacrificiū laudis z annūcient opa e⁹ in exultatiōe. **H**oc est em̄ officiū angeloz. **E**t iō q̄ntuz ad hoc p̄cipam⁹ cū angelis sc̄ ctis in hoc exilio. **C**ū apl̄s. j. ad **Cor.** xiiij. dicit. **S**i linguis hoīm loquar et angeloz charitatē aut nō habeaz nihil sum zc̄. **U**bi dicit **V**incenti⁹. **L**inguis hoīm loq̄tur: pec cata p̄pria p̄fitēdo hūiliter z orādo: **L**audā do p̄o deū linguis loq̄tur z angeloz. **E**t iō **J**aco. vbi sup̄ d̄t. **Q**uī in lingua benedicim⁹ deū: et tñ p̄ ipam maledicim⁹ hoīes. s. q̄ ad similitudinē dei facti sunt: et per cōsequēs

maledicimus deum: quia qui maledicit cre aturam: maledicit et creatorē qui fecit illam vt dicit **A**ugustinus de **A**ncona sup̄ eodē verbo. **D**e hoc infertur q̄ valde gra uiter peccant et neq̄ter ingrati sunt qui ver ba blasphemie vel alia h̄mōi p̄ferunt cōtra deum. quia lingua est data homini ad deūz laudandum. **S**ecūdo cauenda sunt sol licite peccata lingue. quia ipsi loquenti sūt pernicioza et ei faciūt multa mala. vt patet infra

De bonū mortificāt z ificiūt peccata multiplicat.

Pctā lingue **P**ersonā reddūt odibilem **P**ersonā reddūt dānabile

Primo ergo peccatū lingue om̄e bonuz mortificat: corrūpit z inficit sicut modicus venenū infusū in vas vini vel balsami. **C**ū **J**aco. vbi sup̄ d̄t. **L**ingua p̄stituit in mems bris nostris q̄ maculat totū corp⁹. **E**t sequi tur. **E**st em̄ inq̄etum malum plena veneno mortifero. **Q**ualiter aut̄ oē bonū quod est ī homīe maculat z corrūpit: d̄ **J**aco. j. **S**i quis putat se esse religiosuz nō refrenās lin guam suā: sed seducēs cor suū hui⁹ vana est religio. **E**xemplū de montali de q̄ loquitur **G**rego. iij. dial. **Q**post mortez suā cū esset sepulta in ecclesia visa est ardere a capite vs qz ad renes: sed a lumbis et deorsum remanebat intacta: cui⁹ causam assignat **G**reg. qz cū esset casta z religiosa ī alijs: in lingua tñ erat viciosa. **S**ecūdo lingua pctā multi plicat: vñ facit hoīem mltipliciter viciosz et de pctō corrūere in pctm̄. **C**ū **P**rouer. xvi. **O**s lubricū opat̄ ruinas. **E**t ibidē. xvi. **S**icut vrbs patēs z absqz muroz ambitu sic homo qui nō potest in loquēdo cobibere sp̄m̄ suū. **U**nde in vita spa. legit. q̄ cū q̄ dam sener iret ad beatū **A**ntonū inuenit q̄sdam alios fratres qui ibant ad eū qui ī na ni z in via multa loquebant̄: et de diuersis scripturis: z de ope manuū: et ille sener tacebat. **C**ū aut̄ puenissent ad sc̄m̄ **A**ntonū ait seni: **B**onos fr̄es habuisti socios itinez cui ait. **B**oni sunt: sed habitatio eoz nō ha bet ianuam: qui vult intrat in eozum stabu lum et soluit iumentuz. **F**acit enim lingua hominem sicut domū sine ostio: arcam sine sera: ciuitatem sine rectore: nauem sine gu bernatore: equū sine freno: vas sine opercu lo. **T**ertio lingua facit hoīez odibiles

De custodia lingue

nec mirz qui omnē gratiā effundit z abijcit
Uñ **Eccl.** **xx.** Sapiēs i verbis seipm ama-
bile facit: gratie aut fatuoz effundent. **Et**
infra. Homo acharis. id est sine gratia: qñ
fabula vana et in ore indisciplinatz assis-
dua erit. quia sez nec ipe reputat. nec fides
eius sermonibz adhibet. imo verba eius fa-
bulosa vident z velut fabula derident. **Sz**
ecōtra dicit **Eccl.** **vj.** Lingua eucharis. id ē
gratiosa in bono homie abundabit. **Uñ**
Gerū. ait. Lingua in lubzico posita: lata z
tenuis optimū instrumētū ad euacuandū
cor. **Uñ** sensibiliter videm⁹ q homines
linguosi sunt aridi: indenoti et omni bono
spirituali vacui. **Sicut** igit linguis igneis
sez igne celesti mentes aploz replete solidā-
tur: exiccant: et spiritu scō replēt. sic lignis
igne maligno succensis replent: exiccantur
corda: et spiritus scī gratia euacuant. **O** de-
us q̄t sunt tales lingue igne diabolico suc-
cense: q̄ delectant primoz famā denigrare:
ritas et iurgia concitare: cōtumelias: blas-
phemias: z piuria proferre: quis nouit has
dinumerare: certe deus qui oīm corda nos-
uit. **Et** illis infertur q lingua mala reddit
hominē valde odibilem: vel odiosum alijs
Uñ **Eccl.** **ix.** dicit. Terribilis in ciuitate
sua vir linguosus z temerari⁹ in verbo suo
odibilis erit. **Et** itez **ibidez.** **xx.** Est tacens
qui inuenit sapiens: et est odibilis qui pro-
car est ad loquēdum. **Et.** **xxv.** capitu. dicit.
Mulier linguata homini quieto grauissi-
ma. sez ad sustinendū. recte sicut ascensus
arenosus in pedibz veterani. **Exēplū.** **Hec**
est ergo causa quare mlti habēt exosas vro-
res suas et male tractant. quia malas ha-
bent linguas. **De** hoc refert **Vincēti⁹** vbi
supra **Exēplū** de quadā iuuēcula: que dū
a vetula requireret quid facere possz vnde
pacem viri sui habere posset et amorē: z vñ
erat q̄ eam tāmale tractaret. **Vetula** respō-
dit vt iret post venatores. dicens q̄ lepores
(quos insequitur canes) docerēt eam quo
modo pacē et amorē viri sui haberet si inter-
rogaret eos. **Ipsa** aut hec faciēs: cū viderz
lepores fugientes nec de verbis eius curan-
tes: reuerfa ad vetulam cōquerēbatur se il-
lusam. **Sui** vetula. **In** veritate lepus opti-
me te docuit: et si nō verbo tñ exemplo. **Si**
cut em lepus nō rebellando nec de verbis
curando: sed fugiendo z canes declinando

euadebat: ita et tu potes. **Sic** ergo patz q
lingua mala reddit hominē odiosum: nō so-
lum homibz sed etiā deo et angelis eius. vt
patet sup in exemplo circa lram **S.** **F**

Quarto lingua reddit hoīem dānabilez.
sicut patz **Luc.** **xvj.** de diuīte epulone q̄ ppter
loquacitatē suā dānatus est et eterne pene
supplicio cruciat (vt dicit **Greg.**) nec vnaz aq̄
guttā potuit impetrare. **Et** id singlaritē da-
mnatis dicit **Apo.** **xvj.** Manducauerūt lin-
guas suas p doloribz et blasphemauerunt
deuz celi. qz p que q̄s peccat p hec torquet.
Sapie. **ij.** **Jō** q̄ p linguas suas peccauerūt:
in linguis p̄cipue cruciant. **S** **Tertio** p̄n-
cipalitē cauenda sunt pctā lingue. qz primo
sunt multipliciter dānosa. et hoc pōt declara-
ri ex multis causis infra signatis: qz lingua
multa mala facit primo

Lingua **Proximū** succēdit z p h̄ seminat
infamias: discordias et rācores
Inquinat: emittēdo immūdicis-
am et fetorem.
Seducit et educit in errorē
Pungit et vulnerat. imo mortez
generat

Primo lingua primū succēdit z puocat
ad iracundiā z furozē. s̄m illō **Job.** **xij.** **Ha-**
litus ei⁹ prunas ardere facit z flāma de ore
ei⁹ egredit ad modū behemoth siue diabo-
li. **Sifr** **Jac.** **ij.** dicit. Lingua nostra ignis ē
inflāmata a gebēna zc. et **Eccl.** **xxvij.** dicit.
Lingua testificās adducit mortē si sufflaue-
ris q̄si ignis ardebit: et si expueris sup illaz
extinguet. **De** h̄ tangit **Vincē.** in spe. vbi s̄
multa exēpla. **Et** inter cetera dicit exemplum
Cū mulier cum quadā vlcina sua litigaret:
et illa esset implacabil: altera expādit palli-
um suū dicens sicut audiuerat in sermonibz
Dñi: ista vestra vitupia sunt mibi vald ne-
cessaria q̄si p̄ciosum aur et lapides p̄ciosi
ad mea debita pctā quibz multū obligoz p̄
soluēda: et ad coronā eternā mibi fabricandā
dam: p̄iciatis ergo satis de his in h̄ pallio.
Et ideo bñ dicit **Proverb.** **xv.** **Respōsio** mol-
lis frangit irā: sermo durus suscitāt furozē.
Huius exēplū habemus in vitaspa. **Dū**
abbas **Dacharius** montez ascenderet: et
discipulus suus eū paz p̄cederet: obuiauit
cuidā sacerdoti idolorū currētī z grande lis-
gnū portātī: et clamauit: q̄ curris demō: **Et**
ille indignat⁹ tantū eū verberauit q̄ euz q̄si

eranimē reliq̄t. Itē tandē idē sacerdos ido
loꝝ currēs obuiauit b̄tō **D**achario q̄ euz
salutauit dī. **S**alueris laborator salueris.
Qui admirās ait: q̄d inuenisti in me boni
vt ita me salutes: **C**ui **D**achari⁹. qz vī
di te laborantē ignorās q̄ curreres. **A**t ille
Et ego tua salutatiōe p̄p̄ct⁹: seruū magni
dei te esse cognosco: et dixit ei quō p̄ p̄bis
contumeliosis alteri intulerat verbera: **E**t
tenēs pedes eius rogauit vt eū monachus
faceret: asserebatq; q̄ aliter eū nō dimitteret
Tūc aliū fratrem qz vulnerat⁹ ambulare non
poterat: ad eccliam manib; detulerūt. **F**ras
tres autē vidētes illū esse p̄uersuz admirati
sunt: z mlti ex paganis p̄pter illū sacerdotē
suū ad fidē p̄uersi sunt. **I**deo dicebat **D**as
charius: sermo dur⁹ z malus etiā bonos p̄
uertit: humilis z bon⁹ malos p̄uertit in bo
nū zc. **E**x q̄ ptz quō p̄ linguā succendentē se
minatur discordie: rixē: rancōres z infamie
sicut ptz ad exp̄ientiā mlti alioꝝ sermonib;
malis p̄citati se vindicātes infamāt. et q̄n;
q; nō solū ad verba p̄tumeliosa: sed z p̄bes
ra pueniūt. **S**ec̄do lingua inq̄nat emittē
do immūdiā z fetorē: q̄d fit dupl̄. vīcz vī
p̄ verba cōtumeliosa vel p̄ verba immūda.
Per verba p̄tumelie. qz litigiosi z p̄tumeli
osi similes sūt p̄dicib;. de quib; d̄r: qz post;
q̄ diu pugnauerūt rostro et vnguib;: ad vl
timū posteriorib; p̄p̄is pugnādo mutuis
stercorib; p̄iectis in facieb; se maculāt. **E**xē
plū. **S**ic hoies linguosi post litigia se fedāt
vituperijs et litigiosis verbis: siles indeis
crucifigētib; cb̄im: q̄ postq; cb̄io maledice
bant in eius faciē p̄spuebāt. **P**er verba p̄o
immūdiā lingua mltos inq̄nat. qz sicut d̄r
Jaco. iij. **L**ingua maculat totū corp⁹. s. ec
clesie. s̄m illō. j. **C**oz. xv. **C**orrūpūt bonos
mores colloq̄a praua. **F**req̄nter em luxuri
osi verbis suis impudic; trahūt alios ad lu
xuriā **T**ertio lingua seducit z deducit ali
os in errozē. **U**n̄ **E**cc̄i. v. **L**ingua imprudē
tis subuerso illi⁹ est. **I**mprudēs q̄ppe pri
mo subuertit: postmodū subuertit alios p̄
linguā suā. **S**ic fuit lingua **A**rrij q̄ fere totū
mundū subuertit z infecit: etiā ip̄m pa
pam **L**iberiū z mltos impatores: p̄ cui⁹ pe
ste tot et rāte p̄secutiōes or̄te sunt in ecclia
dei: qz q̄cunq; p̄tradicebāt sibi: ad mortē q̄
reban;: vī in exiliū relegaban;: vt **A**thanas
nasius **A**lexandrin⁹ patriarcha: b̄tūs **D**is

lari⁹ z b̄tūs **D**aximin⁹: **D**e cui⁹ or̄tu secte
legit̄ in histo. eccle. li. xj. z de p̄cessu ei⁹ z in
fectiōe z p̄secutiōe facta catholicis. **S**ilr li.
xv. **S**ic etiā pestifera fuit lingua **D**ani
chei. **E**t signāter **D**abumeti qui fere totaz
eccliam orientālē et meridianā subuertit.
sic z hodie hec secta viget fortissime. **S**ic
et lingua pestifera **J**oānis huf et **J**oānis
rockenzan. quot infecerūt in **B**ohemia cla
rū est. **E**t vtinā nō aliq; extra illud regnū.
De hac lingua d̄r **A**pocalip. ij. qz angelus
abyssi qui p̄sidebat locust; p̄ quas designā
tur heretici: dicebat exterminās. **E**t postea
in eodem capitu. qz de ore eorum processit
ignis. id est verba inflammātia ad irā: et fu
mus excecātia p̄ errozē: et sulphur. qz feten
tia p̄ blasphemā vel luxuriā. **Q**uarto
et vltimo lingua mala pungit et vulnerat: z
randē mortē generat. **U**nde **P̄s.** **D**entes
eoz arma et sagitte: et lingua eoz gladius
acutus. **E**t **D**iere. ij. **S**agitta vulnerans
lingua eoz doluz locuta est. **Q** autē lingua
eoz mortē generat: patz. qz p̄mo suā: post;
ea multoz alioꝝ: nō vnus tm̄: sed q̄nq; de
cem: viginti: centū: mille zc. s̄m illud **J**ob
xx. **O**ccidit eum lingua vipere. **E**t **E**cc̄i. xx
vij. **M**ulti ceciderunt in ore gladij. sed nō
sic quasi qui interierūt p̄ linguā suā. **B**eat⁹
qui rectus est a lingua nequā. et qui in irā
cundiam illius nō transiuit: et vinculis il
lius nō est ligatus. **E**t sequit̄. **M**ors illi⁹
mors nequissima. **E**x illis q̄ ptz q̄nta mala
et dāna lingua mala facit inter primos: nec
satis in iam exp̄ssis malis. imo nō est hō vi
uens in terra q̄ ad plenū narrare possit mas
liciā lingue male zc. **H**ec de sec̄do **D** **T**er
tio p̄ncipalr dubitat̄. ex q̄ tot mala eueniūt
ex lingua. q̄re tūc de⁹ dedit hoib; linguas
zc. **A**d hoc r̄ndet **U**n̄. in spe. vbi sup̄. qz de
us dedit nobis linguas propter plā. vt in
fra

Propt̄ seip̄m. vīcz ad se lau
dandū et sibi gr̄as agendū
Ad cōcept⁹ nostros inuicē
exp̄mendos et ad corp⁹ sus
tentandum.
Ad primoz salutē p̄curan
Ad p̄secrādū sua my (dū.
steria z eccliaistica sacra.
Primo ergo deus dedit nobis linguas
p̄ seip̄m ad se laudādū z sibi gr̄as agēduz

De peccatis lingue

de oib; nob bonis collat; vt patz sup circa
lram **A**. Secdo de^o dedit nob linguas ad
coceptus nros inuicē exprimendū z ad cor
pus alendū z sustentandū fm duo opa natu
re ad q̄ nobis est data: gustū vicz z loq̄lam
et qd̄ adhuc est mal^o et meli^o dedit ea nob
ad veniā impetrandā in p̄fessioe: z ad gr̄as
z meritū p̄merendā in orōne. **Uñ** **Isa. xlv.**
Sibi curuabit oē genu z cōfitebit oīs lin
gua. sicut lati^o de hoc habet de cōfessioe et
oratioe. **Tertio** de^o dedit nob linguā ad
primoz salutē pcurandū: docēdo: monen
do: p̄sulēdo: corripēdo: arguēdo: p̄solādo:
z hui^o fm illō **Isa. l.** Dñs dedit mibi lin
guā eruditā. i. ad primoz eruditioez. iō seq̄
tur. **Uñ** sciā sustentare eū q̄ lapsus est s̄bo. et
Eccl. vj. Lingua eucharis in bono homie
abūdabit: q̄ scz p̄ dei gr̄am sciat z possit pri
mos a malo retrahere z ad bonū aterabere
Talis fuit lingua **Petri** z **Pauli** z aliozuz
ap̄loz: q̄ cū essent pauci: hūiles abiecti: to
tū mūdū modico tpe ad fidē ch̄i p̄ dei gra
tiam p̄uerterūt. **Tal** etiā fuit lingua b̄i **Au**
gustini: **Hiero.** **Ambrosij**: **Gregorij**: et alio
rū doctoz sc̄toz z p̄dicatoz q̄ ad fidez ch̄i
inltas aīas adduxerūt. **Fideles** s̄o ad salutē
eternā instruēdo: monēdo: exhortādo z hu
iusmōdi: in fide et morib; attraxerūt. qz vicz
eoz lingua erat sc̄ispūs instrumentū q̄ lo
q̄batur in eis: z eos mouebat. sicut d̄t **Ps.**
Lingua mea calam^o scribe velocitē scribēt
id est sp̄s sc̄i q̄ velocitē et īstāri scribit legē
z mādāta z oīa ad salutē necessaria in cor
dib; auditoz. **Uñ** in linguis igneis descen
dit sp̄s sc̄i in ap̄los z alios discipulos vt
ignea verba loq̄ndo. infidelīū mētes p̄ erro
rē excecatas illuminarent: obduratas p̄ peni
tentiā emollirēt: et pigras ad b̄n opanduz
fortius excitarēt: et frigidās ad amorē diu
nū vebemētius inflāmarēt. **Ecōtra**: **Hus**
Rockaczā z alioz hereticoz z pseudo ap̄lo
rū siue p̄dicatoz linguas mouit z mouet ma
lign^o sp̄s q̄ infernali igne eas inflāmat ad
mētes fidelīū excecādas z ad diuinū amorē
extinguēdū zē. iuxta p̄missa. **Quarto** do
min^o de^o dedit nob linguas ad p̄secranduz
sua mysteria z ecclīastica sacra q̄b; sc̄ificāz
tur creature visibiles p̄ verbū dei z orōem
viuificantē et p̄secrāt aīe: sp̄uales morbi cur
rant: diuīa offensa remittit: gr̄a infundit:
remedia p̄ferunt: demōes effugāt. z qd̄ ma

ius mirabili^o z efficaci^o est in ch̄i corpus
creature visibiles cōuertunt. **Uñ** **Eccl. xxx**
vj. Si est lingua curatōis: est z mitigatōis
z miscōie. In istis nō solū pares sum^o ange
lis. **Imo** etiā excellim^o eos. qz nō eis p̄tulit
sacramētoz suoz mysteria dispēlanda. **Sic**
ergo patēt ex p̄missis q̄rtuoz cause: q̄re de^o
dedit hoibus linguas. **Nō** vtiq; ociosas:
nō ad maluz siue nocumentū sui aut alioz:
nō ad diabolo p̄ eas seruiendū. sed ad deū
laudandū z sibi gr̄as agendū: ad p̄ceptus
nros in s̄bis exp̄mēdos: et ad corp^o sustē
tandū: ad primoz salutē pcuranduz: et ad
diuīa mysteria z ecclīastica sacra p̄secrāda
Uñ **Uñ** oibus q̄ p̄missis in hoc sermōe at
tendat vnusquisq; q̄nta sit ingrātudo: q̄n
ta iniq̄tas: et q̄ntum flagiciū: memb; tāno
bile: tātis dotatū p̄rogatiuis p̄uilegijs ad
ornatū: inq̄nare sordib; pctoz: et illō qd̄ est
instrumentuz dei tādignis z diuis officijs
deputatū: facere mēbz diaboli. **Sic** q̄ p̄tz
q̄ntum sit cauendū viciū lingue z oīno dete
standū. qz est deo iniuriosū. ipi loq̄nti mlti
pliciter p̄niciosum siue nociūz primo dāno
sum. **Dicam^o** ergo q̄tidie cū p̄pha in deuota
orōne **Pone** dñe custodiā ori meo z ostiūz
circūstantie labijs meis. **Nō** declines cor
meū in verba malicie ad excusandas excu
sationes in pctis. **Ps. ccl.** **Et** itez. **Dixi** cus
todiā vias meas vt nō delinquā in lingua
mea. **Posui** ori meo custodiā cū consisteret
peccatoz aduersum me. **Ps. xxxvij.** vt sic i
lingua custodiri hic deū laudem^o z ei gr̄as
agam^o: vt tandē in eternitate eū cū oib; san
ctis incessanter sanctū z laudabile p̄dicem^o
dicētes cū oibus sanctis **Sanctus** sanct^o
sanct^o d̄omin^o de^o q̄ viuit et regnat in secula
seculoz **Amen.**

Sermo quartus

De peccatis lingue.

Oris et vita i ma

nibus lingue. **Prover. xvij.** In
p̄cedēti sermone audistis q̄nes
cessariū z difficile sit linguā p̄secere. q̄d̄ vili
genē pctā lingue s̄t cauēda. z q̄re om̄ipotēs
nobis dederit linguas ex q̄bus tāta mala
eueniūt. **Nūc** p̄seq̄nter videndū erit de pec
catis lingue in genere ea enumerando. z de

silentio q̄ utile sit hoī ex pluribz causis.

Pro gratia Ave Maria.

Quors et vita in manibz lingue.

Primo videndum est q̄t et q̄ sint pctā lin-
gue. Scdo de silētio p̄ter qd ipm silēti-
um sūt amandū. **A** Circa primū est notā
dū q̄ tāmlta sunt pctā lingue q̄ vix valeant
enūerari. qd bñ ostēdit ap̄ls Jac. iij. dicēs
ca. **L**ingua nra ignis est vniuersē iniquitatis
Ubi dicit glo. **P**er hāc omnia facinora: aut
peccantur. vt adulteria: latrocinia z hmōi:
aut p̄petrantur. vt p̄iuria: falsa testimonia:
mēdacia z silia. aut defendūt. sic facit q̄libz
impi? q̄ facin? qd cōmisit defendit. **E**t iō i
gnē cogitauī notare pctā lingue inferi?.

Iactantia

Ironia. dū q̄s p̄bis aliū laudat:
et tñ p̄ ea illū incendit diffamare:

Pctā lin-
gue ex su-
perbia

Simulata confessio

Pctōz defensio **D**ec p̄cedūt ex
supbia vt inani

Cōtentio

Impugnatio p̄itaz agnite (glia

Detractio

Denūtiatio **D**ec p̄cernūt inui-

Pctā lin-
gue ex in-
uidia

Purpuratio (diā

Praui silium

Secreti reuelatio

Blasphe mia

Pctā lin-
gue ex

Litigiū

Clamor **D**ec respiciūt irā

Ira

Maledictio

Impropriū

Discordiaz seminatio

Adulatio

Pctā lin-
gue ex aci-
dia z gula

Multiloquiū **D**ec p̄tinet ad

Scurrilitas acidia z gula

Indiscreta p̄missio

Indiscreta cōminatio

Taciturnitas

Mendaciū

Pctā lingue

Peririū **S**ub auaricia

ex auaricia

Fallum testimoniū.

Pctā lingue

ex luxuria **T**urpiloquiū

Sic ḡ p̄tz q̄ ex oibz vicis capitalibz

oriunt pctā lingue ad sensū dictū. **C**ū autēz

lingua fm phm p̄gruat in duo opa. vicz gu-

stū et loq̄lā. scđt q̄ oīa pctā sup̄ mēozata p̄-
tineant ad linguā. **Q**uātū at ad p̄mū ei? offi-
ciū. s. loq̄lā p̄ter pctā enūerata sūt adhuc alia
pctā vicz pertinacia et heresis seminatio zc.
Sed q̄ntū ad scđm ei? officiū vicz gustū p̄-
ter p̄missa sūt castrimagia z ebrietas. de q̄bz
in alio loco dicēdūz erit. **D**ec de p̄mo i gnē
sūt dicta q̄ntū ad pctā lingue enarrata. **C**ir-
ca scđz aduertēdū sic pctā lingue sūt sollicitē
cauēda: sic z silētiū diligētē ē seruādū sala-
tē reglarit̄ mltiplici rōne. vt p̄tz ex **V**incē.
in spe. mo. li. iij. p. j. dist. iij.

Exemplar? iformatio a dō z boibz

Silētiū ē

Reglaris institutio ordinū.

obfuādū

Amor puritatis z decor hōestatis

mltiplici

Prodest ad deuotiōez

rōe ex **V**

Est signū sapie z paciētie

ce. vt. s.

Dat hic requiē z pacē tandēz et

brauiū eternū.

C Primū ḡ p̄ter qd amari dz silētiū ē
exēplaris instructio a deo z sc̄tis ei? **D**e? ei
silet nra simulādo pctā z ad p̄niam expectāz
do z tñ aprissime oīa videt z angeli ei? sicut
p̄tz postea ser. xvij. **A**. sed postea loq̄tur i iu-
dicio disceptādoz vnicuiqz fm opa sua red-
dēdo. fm illō **E**sa. xliij. **T**acui sp̄: silui: pat̄ies
fui sicut parturēs loquar: p̄ h̄ ostēdēs nob
q̄ est t̄ps tacēdi z ē t̄ps loq̄ndi. sic dz **E**cēs
iij. **T**ē ch̄s añ pilatū stetit sic mur? et non
apuit os suū. **C**ū ei diceret ei pylat?: **N**ō au-
dis q̄nta aduersū te dicūt testimonia: nō res-
pōdit ei ad vllū verbū **M**att. xvij. **U**n in
Ps. **E**go aut tanqz surdus nō audiebā z si-
cut mur? nō apiens os suū. **E**t **E**sa. liij. **S**i-
cut onis ad occisiōz duce z nō apiet os suū
Silr brā ḡgo rarissime z paucissima ḡba le-
gitur esse locuta. **E**xemplū illi? habem? in
vitalpa. de abbate **A**garthon: qui vt tacitur-
nitatē disceret. dicit lapidē in ore suo p̄ triē-
nium tenuisse. **E**t **V**incen. vbi s. scribit de
q̄dam milite: q̄ volēs intrare religionē z at-
tēdens mala q̄ faciebat lingua. misit q̄ndaz
vasallū suū ad abbatē iniūgēs ei vt diceret
abbati volūtātē suā: et q̄ esset mur?. pat̄us
tñ p̄ oīa obedire. recepit ḡ credebāt mur?. z
cū multū p̄fecisset eduxit eū abbas secū ad
q̄ndam militē in extremis laborantē: quez
vidēs in exitu miserabilr a demonibz p̄tra-
hi stetit multū **R**edeūtibz illis: occurrit qui-
dam miles insinuās abbati q̄ expeditis fas-
cis suis q̄ citius religionem intraret: qui

De silentio seruando et eius utilitate

cū pcederet eos viam per quendam pontē tentās: cecidit et summersus est: cui⁹ anīam vidit dictus miles in monachi specie in celū ab angelis deferri. Et cum risisset: adiurauit eum dictus abbas in virtute sancte obedientie: q̄ si possit loqui diceret ei quare sic fecisset. Qui ait. Male fecisti p̄ra p̄positū meū me faciens loqui. Qui oīa vīsa narrauit. Cū autē abbas corā eo se p̄strauisset: et ille eū repulisset: rogauit eū vt ī aliq̄ ip̄m includeret vbi suū p̄positū seruaret.

D Secundū est regularis ordinis institutio: vīcz sācti Benedicti: Augustini: Dominici: Francisci quasi custodē religionis silentiū p̄posuerūt in claustris: oratorio: dormitorio et alijs officinis. Vñ **Ala. xxxj. dz.** Cult⁹ iusticie silentiū. **Et Hier. viij.** Conuenite et ingrediamur ciuitatē munitā: et sileamus ibi: q̄ dñs nr̄ silere nos fecit: et potū dedit nobis aquā fellis. Unus enī alius debet ad silentiū prouocare. Sicut enī hō in ingressu religionis posuit pedes suos in imo obedientie: vt nō sit ei licitū pedē extra ponere vt exeat sine licentia p̄lati: ita nec lingua debet exire sine licentia p̄lati: quam in manu eius posuit sicut alia mēbra. Nā clavis oris est licentia p̄lati. Sera enī sine clausura est silentiū. Fures autē vident esse q̄ faciūt p̄tra clauē. nec accipiūt eā a p̄lato: qui clauēs dom⁹ h̄re debz: tradere et reſuare. Ideo dz **Prover. xxij.** Ne trāsgrediaris terminos antiq̄s. s. loci v̄l t̄pis q̄s posuerūt patres tui. Itē nō aduertūt q̄ p̄ciosū thesaurū p̄tinēt ī se q̄ vez silentiū h̄nt.

E Tertiuū est amor puritatis et decor honestatis. Unde ad puritatē seruādā et honestatē multuz valz silentiū: p̄t q̄ dicit p̄s. xxxviij. Dixi custodiā vias meas vt nō delinquā ī lingua mea. et itez p̄s. lxj. Bone dñe custo. ori meo rē. **Eccl. xxij.** Quis dabit ori meo custodiā: et sup labia mea signaculū certū vt nō cadā ī ip̄is et lingua mea p̄det me. **Vñ dicit Gregorius.** Mēs sine clausura silentij vndiq̄ patz iaculis inimici. **Exēplū illi⁹ habem⁹ ī vitā patrū.** Cū bt̄us **Arsen⁹** adhuc esset in palatio: rogauit dñm dicēs. Dñe dirige me ad salutē. **Et vox ad eū: Fuge hoīes et saluaberis.** Et cū adhuc ī solitudine oraret: vox sc̄a est itez ad eū: Fuge: tace: q̄ſce. Dec ei sūt radices nō peccādī. Vñ **Amb. dicit.** Alliga sermonē tuū ne lasciuat: et multiloq̄o p̄tā

sibi colligat: lutū enī colligit animus p̄bis exundās. **Et Vinē. vbi s. dicit.** Plures vidi peccasse loq̄ndo et paucos tacēdo. et sūt p̄ba **Amb. Et Bre.** Redire nō valet ad cognitōem sui mēs q̄ multiloq̄o ē corrupta: s̄z a secreto intīme cōsideratōis se excludit: q̄ in fonte ipuro intuentis facies nō videtur. **Et illo pater:** in q̄nto piculo sint hoīes sine silentio. Sūt enī sic eq̄tates equū rābidū sine freno. ī domo succēsa sunt sine obstaculo. in via ī q̄ est fouea abyssalis sine op̄clō: sunt vt castrū sine clausura. vrbs sine porta. arca sine sera. nauis sine ancora. vinea sine sepe. et messis sine custode. Vñ ī vitā patrū dixit abbas **Sison.** Triginta anni sunt q̄ nō aliud nisi hoc q̄tidie de p̄cor dñm orās dico. **Dñe Jesu ch̄re.** p̄tege me a lingua mea et vsq̄ nūc p̄ singulos dies corruo p̄ ip̄as et delinq̄. Sic bñ honestas hoīs p̄probat ex silentio. Nam leuitas mentiū p̄pendit ex leuitate verboz et ex nequicia h̄mōi. **fm̄ illud Dat. xxvj.** Loquela tua manifestuz te facit. Ideo dicit **Bre.** p̄rani sicut in mente sunt leues: ita et in locutōe sunt p̄cipites: q̄ q̄ leuis cōsciētia cōcipit: leuior p̄tin⁹ lingua p̄dit. **Idez.** Talis sermo ostendit q̄lis anim⁹ cōprobat. **F** Quarto silentium p̄dest ad deuotionē. **Unde Bre.** Mēs more aque circūclusa ad supiora colligit: quia id repetit vnde descendit: et relaxata de p̄dit et se p̄ inferiora inutiliter dispergit vnde redire ad sui cognitōnez nō sufficit. Qui igit̄ exteri⁹ p̄ multiloquiū se spargit: vim intīme cōsideratōis amittit. In signū illi⁹ dicit̄ naturales q̄ aqua tantū potest ascendere q̄ntuz descendit p̄ aqueductū et per cubitū vltra.

Quinto silentiū est signū sapientie et patientie. **Unde Gene.** Silentium hoīs stulti p̄ sapia est. **H** vtiq̄ essz notādū. Ideo dz **Prover. xvij.** Stult⁹ si tacuerit sapiēs reputabit. **Et Zenocrates** p̄hs cū int̄ multos taceret: interrogat⁹ cur hoc faceret: respōdit. q̄ me locutū esse penituit: tacuisse p̄o nūq̄.

Et Socrates inter alios p̄hos tacēs interrogatus vtrum hec faceret ex inopia an ex stulticia: ait. Nemo stultus tacere potest. **Et Theophrastus** p̄hus rustico tacētī in quiniō dixit. Et doctis h̄ solū habes q̄ taces. Itē **Aeno** p̄hs cuidā loq̄nti ait. Si te auribz nr̄is audires taceres. Ecce q̄ silentium est signū sapientie: ita est etiā signū patiē

B

tie. Un christ' corā Pilato z Berode tacu
it i signū patiētie. Itē colaphis cesus: con
sputus: illusus: flagellat': coronat': crucifi
tus: sp tacuit: sic *Ma. ly.* de eo dicit vt sup.
Exemplū illi' habem' i *Vitaspatz.* Unde
abbas Pastor q̄sivit ab abbate Nestorio:
vnde tantā adq̄sierit stutē: vt q̄n abbas ei
aliqd̄ iniūgeret i mōasterio ip̄e n̄ loq̄retur.
Qui ait adiurat': Q̄n intraui monasteriūz
dixi. Tu z asin' vnū estote: vt sic asin' p̄be
rat z nō loq̄t: iniuriā patit' z nō r̄nder. sic et
tu: fm̄ illud ps. *Ut iumentū factus sum zc.*

Sexto et vltimo silētiū dat hic requiem
z pacē: z tandē b̄rauiū eternū. Un in vitas
patz q̄dā interrogauit fr̄m senē. Usq̄ quo
seruādū est silentiū: Qui r̄ndit: Usq̄ q̄ iter
rogaris. In om̄i loco si tacit' fueris requiē
habebis. Et itez frater interrogauit senem
Si habito cū alijs z video rē incōueniētē
tūc vis vt loq̄r: Dixit senex. Si s̄t aliq̄ ma
iores seu coetanei: tacēs mag' r̄q̄em habe
bis. In hoc etiā q̄ minorē te fac': securū te
reddis. Si autē coartat te sp̄s tu' cōmo
ue eum humilit' zc. Ecce q̄ntē vtilitatis ē si
lentiū seruare. Ideo hic studeam' habere
silētiū vt p̄ hoc mereamur obtinere iubiluz
eternū Amen.

Sermo quintus.

De custodia q̄nq̄ sensuum

Indices et magi

stros p̄stitues in oib' portis tuis.
scz sensuū. *Dent. xvj.* In p̄ceden
tib' sermōib' audiuistis d̄ custodia cordis
z lingue quō hō custodire debz cor suū z lī
guā p̄seruare ne incidat in laqueū diaboli.
Et signāter de custodia lingue audist' q̄n
ta mala z pctā nobis eueniūt ex lingua: imo
de om̄i genere pctōrū aliqua. z q̄re de' nos
bis linguas dederit: et q̄vile sit habere s̄
lentiū: Nūc cōseq̄nter videndū est de custo
dia quīq̄ sensuū: que p̄tilis est homī z ne
cessaria: ita vt hō in portis sensuū suozū cō
stituat indices z magistros. id ē attēte vigi
let et sensus suos custodiat ne mors intret
p̄ illos: vt dicit *Hieremias* z de illis viden
dū erit p̄ ordinē in aliquot sermōib'

Pro gratia Ave maria.

Indices et magistros p̄stitues zc. vbi. s̄
Primo, in genere pauca dicent' de sensib'

z cōseq̄nter incipiendū erit de sensu visus.

A Est ergo notādū fm̄ *Vincen.* i spe
culo moral. li. iij. pte. j. di. v. q̄ p̄ sensus exte
riores ciuitas amie grauit valde impugnat
Intrant enī p̄ illos in animā male cogitati
ones: delectationes: desideria carnalia: et
cōsensus zc. vt p̄ visum: auditū: olfactū: gu
stū z tactū: et ideo diligent' sunt custodiēdi.
Sic enī ciuitas q̄n obsidet totū robur erz
ercitus z potētia circa portas ponit: quibz
fractis ciuitas cito capit, et econtra ciues
obsessi totū robur p̄stitūit circa portas. sic
aīa circa portas sensuū exteroz debet forti
ter pugnare: z custodes in eis p̄stituere. id
est vigilare meditādo dei p̄mia dū mō ipu
gnat circa portas sensuum suoz. vicz p̄ car
nem: mundū z demonē: z nisi hoc fecerit fas
cilit' expugnat per dictos tres inimicos.
Nūc ḡ de singul' sensibz vidēdū erit qualif
sunt custodiēdi. Et in h̄ fm̄ōe de sensu visus

B De custodia oculozū

Nota q̄ sicut sensus visus int' alios pri
or est in situ z ordīe z capite: ita in aīe nocu
mēto obrinet p̄ncipatū. Hoc est q̄ int' oēs
sensus exteriores null' tantū nocet hominī
z est sibi occasio ad peccatū. sicut sensus vi
sus. Et ideo valde diligenter est vigilandū
circa custodiaz oculoz. Ad hoc autē p̄ncipiū
paliter nos debēt q̄truo' mouere. vt patez
bit p̄ ordinē: z ponit *Vincen.* in specu. mor
ra. li. iij. pte p̄ma. dist. v.

Multipler sollicitudo natu
re circa visum custodiendum

Ad custo
diā vis' siue
oculoz dñt
mouere. iij

Consideratio iacture siue no
cumentozū p̄ visum

Interna speculatio a qua rez
trahit animā visus.

Eterna retributō qua priuat
visus si nō custoditur.

Primo ergo ad custodia oculoz d̄z nos
mouere sollicitudo nature q̄ tot opimenta
posuit circa oculos. Dicit enim naturales
philosophi q̄ natura p̄tutē visuā operuit
septē p̄anicul': quoz. altero deficiēte neces
se est vim visibile' depire. Sc̄do ex hoc q̄
de' fecit naturā oculi nobis maxime neces
sariā: et maxie passibile' ab extrinseco tāgē
te. Et iō naturale est hōi q̄ man' vel q̄dcūz
q̄ aliud mēbrū qd̄ p̄t aū oculos ponat p̄ cus
todia eozū a lesiōe s̄ r̄ij. Tercio ex h̄ q̄ nat
tura visum int' alios sensus posuit i sumo

De custodia quinque sensuum

capitis nostri tanquam capitaneum principem et
superiorem ducem. per quod etiam significat quod visus
figere debemus in christo capite nostro secundum illud
psalmi, xxxiij. **O**culi mei semper ad dominum. Et quod
naturam divinam in celo contemplari debemus ut ad
eam se dirigamus oculos interiores intentionis
et affectionum nostrarum: ut faciebat beatus Mar-
tinus. qui oculis et manibus erat in celum se inten-
tus: levando videlicet oculos et manus ad celum. quod
per hoc homo provocat ad devotionem. Et beatus Ste-
phanus qui intendens in celum vidit gloriam dei
Actuum. viij. Et his omnibus partibus quod natura nos do-
cet ut oculos diligenter custodiamus ne mors
per eos tanquam per fenestras intret in animas nos-
tram. **V**idere. ix. **D**ors videlicet peccatorum que
est pessima. in psalmi, xxxiij. **H**atque consequenter quod
oculos nostros levare debemus ad celum ad con-
templandum celestia: sicut fecit beatus Johannes
evangelista qui per aquilam designat: **D**e quo legitur
Quod cum reversus fuisset de exilio pathmos in-
sula in Asiam: et inveniret multas hereses pul-
lulasse: convocavit populum: et dixit orationem et
missam. Et missa celebrata sub divo exiens:
oculos sursum elevans irreflexos in solem:
evangelium illud **I**n principio erat verbum des-
prompsit: in quo hereses pullulatas confu-
tauit. Et bene dicitur aquila. **U**nde legitur in
naturalibus quod aquila volens experiri pullos suos
qui sint generosi vel degeneres: converter-
tit eos versus solem: et eos qui solem intuen-
tur: irreverberatis oculis tanquam generosos
fouet et nutrit. illos autem qui oculos ad terram re-
flectunt tanquam degeneres et indignos abicit
Sic dominus deus illos degeneres reputat qui me-
tis oculos in eum non figunt: sed affectiones et cogi-
tationes in terrenis ponunt. **P**roverbum. xvij.
Oculi sapientis in capite eius: oculi stultorum in
finibus terre. **S**ecundo principaliter ad
custodiam oculorum debet nos mouere magni-
tudo iacture siue nocentorum ex oculis.
Unde oculi nostri sunt tanquam raptores: fur-
res: perditores: et turpitudinis consiliatores.
et porte siue fenestre mortis. **R**aptores sunt
secundum illud **1** Thimothei. iij. **O**culi mei deperditus est
animam meam in cunctis filiabus urbium mee: capi-
unt enim furantem et deperditam animam aliquan-
do non advertentem. et captivam detinent in rebus
exterioribus quas illicite anima occupavit. **U**n-
de **J**udith. xvj. **S**adalia eius rapuerunt oculos
eius. et pulchritudo eius captivam fecit animam
eius. **H**olofernis qui captus erat in deco-

re **J**udith. **U**n- **P**hilosophus quidam. **C**um multi-
res aspiciuntur utrinque lyncos oculos habere
m. **L**ynx est animal ita acute videns ut eius vis
visiva (sic dicitur) septem penetrat parietes. quasi
diceret **P**hilosophus. **U**trinque sicut aspiciuntur extero-
re pulchritudine: videremur mulieris interiores
feditate et cordis pravitate. **U**n- **I**esus. **F**era
pulchra foris: manet interius plena fetoris. **U**bi
est notandum quod in mulieribus non solum cum aspiciuntur
sed cum aspiciuntur porretes sunt oculi animas cape-
re secundum illud **J**ob. xl. **I**n oculis suis quasi hamo capi-
et eum. **D**e **E**xemplum illi refert **V**incetius
in speculo morum. li. iij. p. j. di. v. vbi super. **C**um
rex anglie **R**ichardus intrasset in quadam abba-
tia monialium: vidit ibi scimoniam legem: et
pulchritudine captus mandavit abbatisse quod eam
sibi mitteret: quod si non faceret ipse abbatiam
destrueret et eam violenter auferret. **D**um audiret
monialia predicta quasi dicitur quod ei in ipsa plus plac-
cuisset. audiretque quod oculi eius eum illa quaerant:
volens de certo periculo oculorum carere: eruit
sibi oculos: et ponens eos in vase misit dicto
regi: mandans ei quod satiaris se optato. quod ex hoc con-
silius eam in pace dimisit. **U**n- **S**ctus **G**regori-
us super illud **Genesim. iij.** **V**idit mulier lignum: die
Depmendi sunt oculi a lascivia sue volupta-
tis: qui quasi quidam raptores ad culpam velocissimi
sunt. **D**is enim corruptio tantum anime quam corporis
ab eis sumpsit exordium. **P**rimum namque peccatum
et prima corruptio carnis ortum habuit ab
oculis. secundum illud **Genesim. iij.** **V**idens mulier li-
gnum quod esset pulchrum. **D**icit ei ibi quod quicquid gu-
stauerunt fructum prohibitu apti sunt oculi eorum.
id est inini occupacione et corruptele carnis.
Un- **S**ctus **A**ugustinus in regula. **N**ec dicat vos
animas habere pudicos si oculos habeatis im-
pudicos. **E**t **H**ugo de sancto victo. **E**t si cor-
pus ab immunda violacione non tangit: ipsa tamen im-
munda violacio visu: affectu: delectacione: cogi-
tacione perpetratur. **V**isus ei inordinatus parit
malam cogitationem: cogitacio delectacionem:
delectacio consensum: consensus vero operacionem
operacione vero consuetudinem: consuetudo necessita-
te. et ita paulatim corrumpit animam: ita dicat se
non posse a peccato abstinere. **E**t **O**culi etiam
sunt perditores secreta anime exteriori nunciantes
Ideo dicit **S**ctus **A**ugustinus. **I**mpudicus oculus
impudici cordis est nuncius. **O**culi enim interio-
ra secreta cordis et eius turpitudinem revelant
tam demonibus quam hominibus. quod ex fructu cogitacionis
scit arbor. et ex rivuli qualitate fontis quas

litas indicat. Recte sicut illa que sunt in domo videntur per ostia vel fenestras: et ignis in domo percipitur per fumum exteriori creuntur. **S**

Tertio ad custodiam oculorum nos mouere debet interna speculatio: quia quanto oculus exterior circa exteriora vagatur: tanto magis ab interiori speculatione oculus interior obscuratur. Unde de Balaam propheta dicitur Numeri, xxviii. **U**ir cuius obscuratur est oculus qui visionem omnipotentis dei intuitus est: qui cecidit et aperiebantur oculi eius. Item de sancto apostolo Paulo dicitur Act. ix. quod cum excecatus exteriorius illuminabatur interiori. Ad hoc facit exemplum Didymi: de cuius intellectus profunditate multa dicuntur in historia Ecclesiastica: qui cum esset cecus tam magni et alti intellectus factus est: ut perfectus videretur esse in omni facultate. Hic primus expositor sacre scripture legitur: qui vidit in spiritu per reuelationem mortem Juliani apostate. Cum autem beatus Antonius visitasset Alexandriam propter hereticos arrianos contra eos predicando: et sederet iuxta Didymum quesuit ab eo si doleret de hoc quod oculorum materialium lumine priuaretur: Qui ait, quod de hoc non debebat dolere sed potius gaudere: quia musce et pulices corporales oculos habebant: et vilissima queque animalia ista videbant: nec hoc esset magni, sed pro eo maxime debebat gaudere: quia deus ei dederat oculos angelorum: non corporales qui impediunt perfectum animam et puritatem et acumen intellectus per phantasmatum rerum exteriorum que inuitant in anima. **I**tem dicitur Genesim, intelligendum dum est parte innocentie esse cecitatem. hinc ei oculi adulteria monstrant: hinc incestum: hinc alia que homines concupiscunt. Propter hominum impedimenta quodam philosophi legunt sibi oculos eruisse. **S** Quarto nos mouere debet eterna retributio: que est dei visio. **A**ugustinus. Visio est tota merces: secundum illud Iohannis, xvii. Hec est vita eterna ut cognoscant te verum deum et quem misisti iesum christum. et Esaias, xxxiiij. Regem suum in decore suo videbunt. Et ibidem, lx. Tunc videbis et affluens: et mirabitur et dilatabitur cor tuum. Hanc autem visionem consequuntur qui hic oculos suos custodiunt. Unde in vita patrum legitur quod cum mater abbatis pastoris et aliorum fratrum suorum vellet eos videre nec posset cum iret ad ecclesiam: obtulit se eis. Ipsi autem ad cellam suam retrocedentes ostium ei in facie clausit. **T**ercio pastor inquisit utrum eos vellet videre in presentia vel in futuro. Cum illa qui

reret: si abstineret se ab eorum visione videret eos in futuro: Respondit abbas. Si potes equanimiter sustinere ut hic nos non videas: videbis nos illic. Tunc illa gaudens recessit: dicens quod magis vellet eos hic non videre ut videret eos illic. **E**cce contra que male custodiunt oculos suos sustinebunt eternum supplicium: et eterna visio ne carebunt. quia pro quo peccat quis pro hec et torquetur. Sapientia, xij. et Mat. xxij. Ligatis manibus et pedibus mittite eum in tenebras exteriores: ibi erit fletus et stridor dentium. Affligent enim oculi damnatorum ardore: merore: terrore. Ardore: inde fletus, merore propter priuationem luminis eterni. terrore propter visionem horribiliam demonum et aliorum damnatorum. **I**tem dicitur Deuter. xviiij. Terreberis propter ea que videbis oculis tuis. Unde in vita Marie de Oygines legitur quod cum quidam mulier moreretur reuelatum fuit ei: et vidit maximam multitudinem demonum occurrentem et volentem eam accipere: et pugnatem contra bonos angelos: pro qua dicta Maria impetrauit ut a demonibus liberaretur: et in purgatorio torqueretur. Et ostendit ei orationem beatus Petrus quod in purgatorio dicta mulier torquebatur transiens ab aquis nivium ad calorem nivium. **J**ob, xxiiij. pro hoc quod nimis ardens fuerat in mundi vanitatibus aspiciendis etc.

Pro tertia parte sermonis dubitatur: Ex quo supra dictum est quod impudicus oculus impudici cordis est nuncius: Penes quod tamen potest cognosci impudicus oculus. **M**aximam aliam a natiuitate habet claros oculos et letos: qui tamen sunt pudici. Ad hoc respondet secundum meum doctorem quod hoc nosci potest ex pluribus. **P**rimo ex hoc si cum proposito delectantur vel audent respicere vereda in se vel in alijs sine rationabili causa. sicut **A**dam qui respexit verenda patris sui et risit Genesim, ix. Et in hoc ipse tripliciter peccauit. **P**rimo quia virilia patris curiose respexit. **S**ecundo quia eadem non cooperuit. **T**ertio quia derisionem patris alijs nunciavit. **S**ecundo dicitur oculus impudicus qui non refugit curiose aspiciere quando sibi inueniunt siue coeunt quecumque animalia. Unde dicit Aristoteles quod natura refugit aspectum hominum in coitu: sicut et quelibet animalia sepe solent irritari concupiscentia: sicut sepe visum est. **T**ertio dicitur oculus impudicus qui deliberate aspicit reas presentationes actuum carnalium: cum bruta ista fugiunt palam facere: sicut catti etc. **S**icut qui delectantur aspectu talium impudicorum: sicut quodam

De custodia visus

idololatrias faciunt cum imaginibus moachorum: sic de cubinariis: et pictores in imaginibus turpibus: et in quibuscunque ludis scurrilibus circa festum pasce: per representaciones medici et sue uxoris: et sic de alijs. Ideo in libro confessi. Aug. hoc deplacit de se et socijs suis adolescentibus dicens. Veniebam etiam ad spectaculum et turpissimis oblectabamur. Hac etiam occasione inde lapsi sunt in idolatriam. **N**achab. v. **I**dem est in Raymonde de mulieribus que docet filias suas ire ad choreas dissolutas et publicas. Nam in choreis multipliciter mors intrat per oculos. Quarto dicitur oculus impudicus que curiose considerat aliene mulieris species contra quod dicitur **Eccl. xxv. Ne respicias in mulieris species: et non concupiscas mulierem in specie scilicet aliena. quia propter species mulieris multum reprobi facti sunt. Eccl. ix. Quinto oculus dicitur impudicus que impudicos nutus exercet et habet. sicut ille apostata de quo dicitur **Prover. vi. qui annuit oculis. tales enim nutus multum provocant ad malum sicut ibidem subdit. Non concupiscat pulchritudinem eius. scilicet mulieris cor tuum ne capiaris nutibus illius. Non dicitur **Eccl. xxvi. Fornicatio mulieris in extollentia oculorum: et in palpebris illius agnoscitur. qui vicia nutus sunt luxuriosi. Et Eliae. iij. dicitur. Pro eo quod eleuate sunt filies sion et ambulaverunt collo extenso: et nutibus oculorum ibant et plaudebant et ambulabant etc. Sequitur. Decal. nabit dominus fricet filiarum sion: et dominus crinet earum nudabit in die illa etc. Ecce iam factus clarus est exemplum quod necesse sit habere custodiam oculorum. Depmamus ergo oculos nostros a terrenis voluptatibus: et elevemus eos ad superna: ut per hunc mereamur clara facie intueri et videre ipsam superbundicam trinitatem in secula seculorum. Amen******

Sermo sextus.

De custodia visus.

Mors ascendit per fenestras vestras. **Di. ix. In procedenti sermone audistis de custodia sensuum exteriorum. et signum oculorum: quod valde necessarium sit custodire oculos: et multis causis ne per eos mors intret in animam. quod etiam dicitur impudicus oculus: et unde valeat cognosci. Nunc iterum videndum est de huiusmodi sensu visus quod sit occasio septem peccatorum mortalium: et quando figere visum in mulierem sit mortale vel veniale: quod iterum vtile erit scire ne mors in ani-**

ma intret per visum.

Pro gratia Ave maria.

Mors ascendit per fenestras vestras ubi super primo videndum erit quomodo visus sit occasio septem peccatorum mortalium. Secundo quomodo visum figere in alienam mulierem vel virum sit peccatum mortale. Tertio quibus modis peccatum committitur per visum: et de cautela circa visum habebitis. **A**

Circa primum est notandum secundum beatum Ambrosium in sermone tertio de sancto Iuliano quod beatus sensus exteriores dicuntur fenestre animarum per quas mors intrat etc. quia quomodo aperimus oculos videndo mulierem a deo concupiscendum eam mors intrat. Quomodo aperimus auditum ad audiendum mala et iniqua mors intrat. Et sic per omnes sensus mors intrat. in animam dum aperimus ad illicita concupiscenda. Et signantur per visum plura que per alios sensus. quod homo audacius videt ea que non licet sibi audire vel tangere: ut occurrentes sibi pulcras facies. Etiam quod alij sensus possunt habere impedimenta circa illicita ubi non sic visus: ut comedere loqui: tangere cum lascivia: et sic de alijs. Ideo in **Uitaspa. legimus** quendam sanctum dixisse animam esse quasi hortum: quem si diabolus inueniet aptum per custodiam quicquid sensuum: ipse supplantat zizaniam: etiam si homo non advertit etc.

Secundo notandum quod incautus visus est occasio omnium septem capitalium viciarum. Primo est occasio superbie. Exemplum patet de **Dicol uxore David: que respiciens per fenestram cum vidisset David ludentem et humiliantem se ante arcam: desperit eum in corde suo dicens. Quis gloriatus fuit hodie rex israel: discipulans se ante ancillas servorum suorum: et nudatus est quasi vir de scurris. Regum. vi. Desperit enim eum in corde suo ex elatione tanquam indignus esset suo coniugio. Ideo isti **Dicol** non est natus filius usque ad diem mortis sue: ut patet ibidem. Ita etiam dicit **Bernardus** de **Lucifero** quod videns ad eum intelligens filium equalem patri: voluit etiam assimilari deo patri. et dixit in corde suo. Ascendam in celum. scilicet trinitatis: et supra astra celi exaltabo solium meum: et ero similis altissimo. **Isa. xliij. Sic ergo patet** quod visus dupliciter est homini occasio superbie. Primo dum videt eum quem despicit in corde suo: se reputando meliorem aut digniorem. et hoc dum videt alios superbos: et per eorum superbiam trahitur ad similia. Secundo incautus visus incitat ad avariciam. Quod sciens diabolus duxit christum in montem excelsum: et ostendit ei**

oia regna mundi: vt sic ch̄m induceret ad auariciā. **Matth. iij.** Ita mlti vidētes res alienas ex hoc puocant ad ꝑcupiaz earū, alij ad furtū: alij ad rapinā: alij ad fraudez: q̄ alter alterū q̄rit supplātare in rebz suis.

Tertio incaut⁹ visus inflāmat ad libidinē: s̄z illō **Ecc̄. ix.** Propt̄ sp̄ez mlieris mlti pierūt. Ex hac ei causa factū est diluuiū. **Gen. vi.** Uñ filij Seth q̄ dicebant filij dei vidētes filias hoīm. i. Cain pulcras esse receperūt eas in vxores: et tāta mala secuta sunt vt de⁹ totū mūdū p̄ter octo aīas deleteret. Sic etiā **Sara** ob ei⁹ pulcritudinē rapta est ab egyptijs ⁊ sublata ī domū pharaonis: p̄ter qd̄ et **Pharao** flagellat⁹ erat plagis maximis a deo **Gen. xij.** Sic etiā propter visū **Dina** filia **Jacob** egressa vt videret mlieres regiōis illi⁹ corrupta fuit a **Sichem** dū cāvidit pulcrā: ⁊ sic postea **Sichem** cū tota ciuitate sua p̄ filios **Jacob** interfecit⁹ est. **Gen. xxxiij.** **Sile** parz in **Dauid** ij. **Reg. xj.** q̄ respiciēs de solario dom⁹ sue **Bersabee** se lauante: ꝑcupiuit eā ⁊ tulit sibi eā: ex quo tandē secutū est homicidium **Urie** viri sui. Idē parz de senibz q̄ exarsēnt p̄ visum in ꝑcupiscētia **Susanne**. **Dan. xij.**

Quarto visus ad irā puocat multipliciter: dū sepe q̄s videt ea q̄ sibi displicent: vel mlierē loq̄ntē cū alio viro: vel familiā negligentē: vel aliquē aliū se deridentē ⁊c. s̄m illud **Matth. xvij.** Vidētes ꝑserui ei⁹ q̄ fiebāt ꝑristati sunt valde: ⁊ harrauerūt dño suo ⁊c. **Quinto** visus irritat ad gulā dū q̄s videt cibū vel potū delectabile. Ita fecit **Eua** **Gen. ij.** q̄ dū vidit lignū esse pulcrū ⁊ delectabile ad vescendū ex inductiōne diaboli recepit d̄ fructu ꝑhibito. Ex q̄ docemur: q̄ piculosus est velle videre ea q̄ sunt ꝑhibita gustari vel tangi. qz non licet intueri s̄z morose qd̄ non licet ꝑcupiscere.

Sexto visus incitat ad inuidiā. De illo posunt dari exēpla etiā sine nūero: dum q̄s videt ꝑsperitatē primi sui quē odit. Ita **diabolus** vidēs nos ꝑficere p̄ bona opa inuidet nobis ⁊c. **Septimo** ex visu venit inuidia: dū quis videt intēperie aeris ⁊ ob h̄ negligit diuina officia aut verbū dei. **Iō** dicit **Ecc̄. xj.** Qui cōsiderat nubes nūq̄s metet. Ex quibz omnibz p̄tz q̄ omne genus peccati p̄ oculos generat. Ideo bene dicit saluator **Mat. vj.** Si ocul⁹ tu⁹ nequā fuerit: totū corpus tuū tenebrosū erit. **Et** idē **Aug⁹** dicit in regula. **Oculi** vestri ⁊ si iaciātur in aliquā femīnā: in nulla tñ figant. nec dicat⁹ vos h̄re anīos pudicos si oculos h̄z beat⁹ impudicos: qz impudic⁹ ocul⁹ impudic⁹ cordis ē nūci⁹: sicut patet in ꝑcedēti s̄mo **ne**. **Hec** ergo piclāz filia nos custodire debēt ab incauto aspectu. **Hec** de ꝑmo.

Secūdo videndū est qn̄ sit ꝑctm̄ ⁊ quale si gere visū in alienā mlierē vel virū. **Pro** quo est notādū q̄ oculos figere in alienā p̄sonā pōt dici tripliciter. **Uno** mō cū nō ex ꝑcupiscētia morose respicit. sed quasi iudicās de figura v̄l pulcritudinē mlieris aut viri: v̄l ad sciēdū q̄ sit illa v̄l alia p̄sona. Ita faciebāt illi de q̄bz **Judith. x.** Erat in ocul⁹ eoz stupor: qz admirabant pulcritudinē ei⁹. **Et** seq̄t̄ postea. **xj. ca.** Dicebat alter ad alterū. **Nō** est talis mlier sup̄ terrā ī aspectu et pulcritudinē ⁊c. **Ecce** quō morose aspexerūt illā cui⁹ pulcritudinē oibz feminis ꝑferebāt vñs ⁊ aptā p̄ iugio **Holofernis** eā reputabant. **Secūdo** qn̄ p̄sona respicit morose ꝑ ꝑcupiscētiā incitādū. Ita dicit **Matth. v.** Si q̄s viderit mlierē ad ꝑcupiscēdū eā: mechatur⁹ est eaz in corde suo. **Tertio** dicit figi ocul⁹ in p̄sonā cū videt actuali ꝑcupiscētia inordinata scientē ad turpitudinē ꝑficiendā. Sicut **Amon** diu aī opp̄sionē soroz⁹ sue **Thamar** vidit eā ⁊ ex visu eiusdē inflāmat⁹ fuit libidie ⁊c. et sic corrupit eā. **ij. Reg. xij.** Ita senes fixerūt oculos in **susannā** dicētes sibi. **In ꝑcupiscētia tua mult⁹ diebz sum⁹.** **Dan. xij.** **Et** isti duo vltimi modi figēdi oculū deliberate ī alienū v̄l alienā extra m̄ri moniū est ꝑctm̄ mortale. **S̄z** ꝑm⁹ mod⁹ licz in se nō videat esse mortalē sicut alij duo: tñ qz est occasio valde ꝑp̄qua ad mortale peccatū: ideo etiā **Aug⁹** dicit hunc esse fugiendū. **Dicit** enim ī regula. **Oculi** vestri etsi iaciāt in aliquā femīnā in nulla tñ eaz figantur. **Et** sequit̄. **Negz** ei qn̄ ꝑceditis femīnas videre ꝑhibemini: s̄z appetere vel ab ip̄is appeti velle criminiosus est. **Non** enī solo faciei aspectu: sed affectu quoqz ⁊ aspectu appetit ꝑcupiscētia femīnā. q. d. nō visionē simplicem: sed fixationem oculozum ꝑhibeo qui est criminiosus aspectus: dum vicz accedit effect⁹ illicit⁹ tacit⁹ v̄l exp̄ssus. **Nā** affect⁹ appetit femīnā mediāte aspectu sic q̄s secat ligna mediāte securi. **Secundo** est

rit: totū corpus tuū tenebrosū erit. **Et** idē **Aug⁹** dicit in regula. **Oculi** vestri ⁊ si iaciātur in aliquā femīnā: in nulla tñ figant. nec dicat⁹ vos h̄re anīos pudicos si oculos h̄z beat⁹ impudicos: qz impudic⁹ ocul⁹ impudic⁹ cordis ē nūci⁹: sicut patet in ꝑcedēti s̄mo **ne**. **Hec** ergo piclāz filia nos custodire debēt ab incauto aspectu. **Hec** de ꝑmo.

Secūdo videndū est qn̄ sit ꝑctm̄ ⁊ quale si gere visū in alienā mlierē vel virū. **Pro** quo est notādū q̄ oculos figere in alienā p̄sonā pōt dici tripliciter. **Uno** mō cū nō ex ꝑcupiscētia morose respicit. sed quasi iudicās de figura v̄l pulcritudinē mlieris aut viri: v̄l ad sciēdū q̄ sit illa v̄l alia p̄sona. Ita faciebāt illi de q̄bz **Judith. x.** Erat in ocul⁹ eoz stupor: qz admirabant pulcritudinē ei⁹. **Et** seq̄t̄ postea. **xj. ca.** Dicebat alter ad alterū. **Nō** est talis mlier sup̄ terrā ī aspectu et pulcritudinē ⁊c. **Ecce** quō morose aspexerūt illā cui⁹ pulcritudinē oibz feminis ꝑferebāt vñs ⁊ aptā p̄ iugio **Holofernis** eā reputabant. **Secūdo** qn̄ p̄sona respicit morose ꝑ ꝑcupiscētiā incitādū. Ita dicit **Matth. v.** Si q̄s viderit mlierē ad ꝑcupiscēdū eā: mechatur⁹ est eaz in corde suo. **Tertio** dicit figi ocul⁹ in p̄sonā cū videt actuali ꝑcupiscētia inordinata scientē ad turpitudinē ꝑficiendā. Sicut **Amon** diu aī opp̄sionē soroz⁹ sue **Thamar** vidit eā ⁊ ex visu eiusdē inflāmat⁹ fuit libidie ⁊c. et sic corrupit eā. **ij. Reg. xij.** Ita senes fixerūt oculos in **susannā** dicētes sibi. **In ꝑcupiscētia tua mult⁹ diebz sum⁹.** **Dan. xij.** **Et** isti duo vltimi modi figēdi oculū deliberate ī alienū v̄l alienā extra m̄ri moniū est ꝑctm̄ mortale. **S̄z** ꝑm⁹ mod⁹ licz in se nō videat esse mortalē sicut alij duo: tñ qz est occasio valde ꝑp̄qua ad mortale peccatū: ideo etiā **Aug⁹** dicit hunc esse fugiendū. **Dicit** enim ī regula. **Oculi** vestri etsi iaciāt in aliquā femīnā in nulla tñ eaz figantur. **Et** sequit̄. **Negz** ei qn̄ ꝑceditis femīnas videre ꝑhibemini: s̄z appetere vel ab ip̄is appeti velle criminiosus est. **Non** enī solo faciei aspectu: sed affectu quoqz ⁊ aspectu appetit ꝑcupiscētia femīnā. q. d. nō visionē simplicem: sed fixationem oculozum ꝑhibeo qui est criminiosus aspectus: dum vicz accedit effect⁹ illicit⁹ tacit⁹ v̄l exp̄ssus. **Nā** affect⁹ appetit femīnā mediāte aspectu sic q̄s secat ligna mediāte securi. **Secundo** est

De custodia visus

notādū q̄ oculoꝝ defixio ꝑtigit ꝑopt tres causas. **P**riō qz hō sibi hoc nō reputat esse illicitum. **S**ecō qz nō reputat se videri ab alio. **T**ertio qz non reputat se videri a deo. **E**t ideo **A**ug⁹ in regula dicit ꝑmo q̄ nō ꝑt esse ipudicia in oculo qn ꝑꝑ fuerit in aīa. **S**ecūdo qz ex hmōi impudicia seq̄t amissio castitat̄. **T**ertio qz de⁹ videt. **V**eruntū credo si fixe quis videt mlierē vt eā postea noscat ex causa rationabili vt ꝑpter pignus sibi reddendū vt pecuniā nō peccat i isto aspectu fixo. **E**t his ergo patz secūdū qn̄ fixus aspectus sine figere oculū in alienā ꝑsonam sit ꝑctm̄ mortale. **N**ā oculū figere in aliquā rem, est eā ꝑ visum diligēt attēdere. **D**ubitat circa dicta **Q**uis ē ordo peccandi ꝑ visum? **A**d hoc r̄ndet **B**e. i. moral. q̄ est similis ꝑcessus sicut in ꝑctō primorū parētū factū credimus. **U**bi primo serpens loquit mulieri. **S**ecūdo mulier cogitat de hoc: vidēdo fructū ꝑhibitū esse delectabile. **T**ertio ꝑcupiscit. **Q**uarto cōsentit comedere. **Q**uinto comedit. **S**exto viro suo dat. **I**ta in ꝑposito serpens dicit ꝑmo alloq̄ mulierē. s. quādo exteri⁹ aliqd̄ obicit ꝑ sensatiōnē. et secūdo ꝑ phantasiā interi⁹: delectabile cogitat z renouit: et si inde cōcipit delectationē z cōcupiscit tūc dicit mulier comedere de pomo ꝑhibitō. z quādo finit i ea delectatio: tūc sēualitas porrigit ratiōi. z sic mulier viro dat comedere. **E**t si tūc voluntas cōsentit vere vel interpretatiue: tunc vir comedit. **A**ug⁹ tñ ponit aliū modū de portione superior z inferior: ita vt ꝑ serpentē intelligat sensualitas. et ꝑ mulierē portio rationis inferior: ꝑ virū portio superior. **E**t illi eliciūtur quattuor. **P**rimū si delectatio ex visu concepta mox respuit: nullū est ꝑctm̄ si saltē primū negligentia culpabil̄ nō ꝑcessit. **S**ecūdū si ista delectatio ex visu non statim respuit: sed in ea animus (sine tamē cōsensu in opus nefariū) aliquo modo delectatur: tūc est peccatū veniale: qd̄ ꝑ orationē dñicā delet: vt ibidem dicit **A**ug. **T**ertiu si placet deliberate cogitatio de ista delectatōe: nō videt esse sine peccato: nō tñ peccatū est ꝑsumatū: dūmō nō ē ꝑsensus i ꝑsecutōe iniqtat̄. **Q**uartū qn̄ ad visionē delectabilis est illicit⁹ cōsensus: non solū in delectatōe cogitatis: sed etiā i executōe opis si assit facultas: saltē circa rē ꝑhibitā z illi

citā. **E**t tūc etiā expresse est ꝑctm̄ mortale. **E**t iā dictis ꝑnt elici septē grad⁹ q̄b hō de ducit ad peccandū ꝑ visū. **P**rim⁹ est cogitatio solū apphēsua. z i isto ḡdu mlier audie ꝑba serpentis. **S**ecūdu ḡd⁹ q̄ ꝑsequit delectatio sola in appetitu sensitivo in q̄ mulier cōcupiscētā ꝑcipit. **T**ert⁹ qn̄ hmōi delectatio redūdat in corpus vt eā cōcomitur q̄daz naturalis alteratio ꝑtū corporis z tunc mulier manū mittit ad tangēdū fructum. **Q**uartus est cōplacētia et ꝑsecutio. hec est cibi fractio ab arbore z ad os applicatio. in quo mlier comedit cibū vetitum. **Q**uint⁹ est dū sequit ꝑsensus interpretati⁹ i mente rōnali ꝑ h̄ q̄ voluntarie sinit morari aliquā delectatōz iordiatā quā antea vir repellere potuit z debuit. z in isto viro d̄ fructu offert vt recipiat. **S**ext⁹ ē exp̄ssus ꝑsensus qn̄ vir oblatz recipit. **S**eptim⁹ ē isti⁹ cōsensus i ope executio: z in isto vir comedit. **U**ltimi tres ḡdus sunt ꝑiculosi z ꝑ mortaliꝝ reputant cōiter: de vltimis duobus nō est dubiū. **S**ed de q̄nto aliq̄ volūt nō esse mortale: cauti⁹ tñ est vt mortale cōfiteri z penitere. **E**t illis ꝑtz q̄ nō om̄is visio delectabilium z delectatio ꝑsequens est ꝑctm̄: licz frēq̄nter hō i his peccet: z q̄ pauci sciūt aut volūt talibz tēpestine resistere: et ꝑ viribz expellere. **P**atet cōsequē q̄ i mltā ꝑicula hō ducit ꝑ visum ex dictis zc.

Sed diceret q̄s. **Q**ue sunt cautele ꝑ quas hō visuz suū potest custodire ne sit sibi occasio ad peccatū. **R**ndet q̄ tres sūt tales. **P**rima z ꝑcipua est clausio oculoꝝ vt eoz deꝑssio in occurso ornataꝝ ꝑsonarum. **I**ta petiuit **D**avid in **Psal.** **A**uerte oculos meos ne videant vanitatem. **E**t **Job.** xxxj. **N**epigi sed⁹ cū oculis meis vt nec qd̄ cogitarē de virgīe. **S**ecda vt cogitatōes hauritas diligēt excludat a mēte ꝑ consideratiōnē turpitudinis hui⁹ act⁹ et nocumēti. et ꝑ consideratiōes passiōis ch̄i: ꝑ deuotā oratiōnē ad deū. z ꝑ signū crucis. ꝑ hec enī ꝑuili. i. cogitatōes ꝑraue in corde allidunt ad petrā. s. ch̄m z fidē ei⁹: z tal̄ b̄t̄is ē: s̄m illud **ps.** xxxvj. **B**t̄is q̄ tenebit z allidet par. su. ad petrā. **T**ertia ē occupatio cordis i sc̄tis cogitatōibz. i. dei ꝑceptis z gaudijs celestibus z gehēne supplicijs: s̄m illud **Ecc̄.** iij. **Q**ue ꝑcepit tibi de⁹ cogita sp. **U**n cor ho minis est. q̄si molendinū: qd̄ molit ei illud

quod ministrat. et cum molit unum non potest molere aliud. et ideo cum bonum bladum scripturarum cogitatio non molit: non recipit malas sibi a diabolo vel aliunde immixtas. Hec ergo dicta sunt de sensu visus: quem utique necesse est custodire. propter tot mala: quae ut audistis ex eo oriuntur. Rogemus ergo deum ut gratiam nobis donet sic custodiendi oculos nostros et visum nostrum: quantum eretnam et claram dei visionem per hoc attingere mereamur. Amen.

Sermo septimus

De custodia auditus

Mors ascendit per fenestras vestras. **Viere. ix.** In precibus dentibus audistis: quod necessarium sit habere visum in diligenti custodia: ne mors intret per illum in animam. Nunc consequenter videndum est de auditu. Nam sicut per visum mors intrat in animam: ita similiter per auditum: quod in quantum sensus exteriores habent locum. propter quod et necessarium est cuilibet ut diligenter custodiat auditum suum ne per eum mors intret in animam tanquam per fenestras: iuxta thema.

Pro gratia Ave maria.

Mors ascendit per fenestras vestras etc. Primum videndum est quod nos mouere debent ad custodiendum auditum. Secundo quomodo mors per auditum intrat. et quod cauere debemus ne audiamus. Tertio dubitandum circa praemissa etc. **A** Circa primum notandum quod tria sunt principaliter quae nos mouere debent ad custodiendum auditum quae inter alia recitat **Vincens**. in speculo morali libro. iij. parte. j. di. v.

Ad custodiendum auditum dicit mors uere tria vicia quae

Dens per auditum sepe affligitur
Per auditum quis diaboli seruus efficitur.
Per auditum mens polluitur

Primum quod per auditum sepe mens affligitur: cum videlicet audiunt ea quae displicent. secundum illud **Ecclesiastes vij.** **Luctus** sermonibus quod dicitur ne accommodes cor tuum ne forte audias seruum maledicentem tibi. In hoc enim cautior est vulpes homine quod ut dicitur includit se in foueam cum timet audire tonitruum: et ne illud audiat et turbet: obturat aures pedibus suis quantum potest. Secundo quod per auditum sepe quis seruus diaboli efficitur ut ducatur eum quod vult ne possit euadere. recte sicut facit carnifex de porcis per canes: quod porcos tenet

per aures dum non recte incedit. Canes sunt de tractoribus locutores quod tenent audientes eos per aurem dum libenter audiunt mala de precibus. et sic per hoc ducunt a carnificibus infernalibus ad mortem inferni. Sic autem in veteri lege habet **Exo. xxxj.** quod volebat possidere homines suum perforabat eis aurem. et tunc ex quo habebat aurem perforatam erat eis seruus in perpetuum. sic quod diu homo habet aurem perforatam ad recipiendum mala perba: tandem est seruus diaboli. Tertio quod per auditum mens siue anima multipliciter polluitur. primum illud: quod per hoc mordax detractor et rixosus efficitur: quod fit imitator eorum quod est discipulus per auditum. **Jo. dicitur Ecclesiastes. xvij.** **Sepe** aures tuas spinis: et noli audire linguam nequam. et ori tuo facito ostia: et seras auribus tuis. **Exemplum** habet quod draco per hunc modum occidit elephantem: rostro suum in aurem figendo. et sanguinem absorbendo: et cauda pedes eius ligando. sic diabolus cum homines audiunt perba mala et persuasioni diaboli confidunt et consentiunt etc. **B** Circa secundum principaliter est notandum quod mors sex modis intrat per fenestras aurium nostrarum sub quibus modis etiam alij comprehendunt: ut patet infra.

Audiendo libenter fabulas: cantilenas: historias fictas et similia

Audiendo libenter turpia ad luxuriam et alia mala puocantia

Mors intrat per aures sepe multipliciter

Audiendo libenter perba detractorum.

Audiendo libenter perba adulatorum.

Audiendo libenter cantus et instrumenta musica ad lasciuiam puocantia.

Audiendo libenter blasphemias et verba litigiosa.

Primo mors intrat per aures libenter audiendo fabulas cantilenas: historias fictas et similia inutilia. Unde **Ambrosius** super **Beati Iohannis** immaculati. Non mediocre periculum est cum habeas tanta eloquia dei et opera que fecit in **Benese** fecit in **Exodo**. fecit in **Leuitico**: in **Numeris**: in **Deuteronomio**. in **Iosue** **Judicio**. **Regum**. in **Esdra** in euangelis in **Actibus** apostolorum. Illis praetermissis loquor quod seculi sunt. quasi diceret. Tot sunt historie et talelectabiles in veteri et noua. testamento quod vix possunt repiri quod magis delectarent saltem secundum rationem. quomodo ergo talibus praetermissis homo sine peccato se convertere potest ad audiendas nugae et fabulas et historias inutiles: tales autem historias biblicae quilibet capit rationis addiscere potest: audiendo cum diligenter perbum dei. Sed quod tale delectabiliter non auditur. ideo et historie ille ignorat etc.

De custodia auditus

Unde bene dicit ps. Quarta audiui? et cognouim? ea: et patres nostri annuiciauerunt nobis. **E** Secundo mors intrat et auditendo libenter turpia vel luxuriosa: aut ad alia mala provocata. Contra quod dicit Ambrosius de officiis. Non solum ipsi quod indecori loqui: sed nec aure quod debere debemus homini dicitis. Sic Ioseph ne incongrua sue pecunie audiret a domina sua: relicta veste fugit. Gen. xxxix. Tunc primus pater noster cecidit: quia vocem uxoris sue suadentis sibi comedere fructum vitium audiret. Gen. iii. Ideo dominus sibi dixit ibidem. Quia audisti vocem uxoris tue plura quam me: et comediti es ligno ex quo preceperam tibi ne comederes maledicta terra in ope tuo. Propterea bene ait apostolus. i. ad Corinthios. xv. Corrupti bonos mores colloqua prava. Tales enim siles sunt porci quod aures in luto immergunt et non abluunt. unde musce in eis morantur et quarum defecatione generantur hemes: qui intrantes cerebrum comedunt illud et occidunt tandem porcum. Ita per verba immunda intrant demones per aures et occidunt animam. Et tali enim auditu multa mala eveniunt auditibus. Auferunt enim ab eis devotio: quia auditus occupat hominem: et ruit in filia peccata. Nam secundum Gregorium. iij. dialog. Prava verba audita paulatim descendunt in pectora et tandem quasi vim preceptorum attingunt. Immo contingit quod sepe talia verba rara et turpia veniunt homini in memoria cum occupari debet devotio maxime in suscipiendis sacris. Tertio mors intrat in et auditendo libenter verba detractorum. Contra quod dicit Proverbia. xliij. Cum detractoribus ne commiscearis: quoniam repete commiserit perditio eorum. tales enim detractores et audientes eos sunt deo obiles. Rho. i. Iohannes dicit Beatus. super Lamentationem. Non veniat anima mea in consilium detractorum quoniam deus odit eos. Nec mirum: cum precipue huiusmodi viciu charitatem quam deus est ceteris acriter impugnare et persequi cognoscatur. Et hoc sic potest fieri cognoscere. Nam omnis qui detrahit primum se ipsum perdit a charitate vacuum. deinde quod aliud detrahendo intendit nisi ut is cui detrahit veniat in odium et contemptum his apud quos detractione fecit. igitur charitatem in omnibus qui audiunt linguam maliloquam sive maledictionem quantum in se est necat penitentiam et extinguit. scilicet ipse detrahens. Unde enim est qui loquitur unum verbum: et tamen illud unum verbum in momento multitudinis audientium dum inficit aures animas interficit. Ecce quomodo per detractiones mors ascendit per fenestras aurium detractorum et auditorum. Ideo dicit Beatus. lib. ij. de consideratione ad Eugenium. Porro detrabere aut detrabentem audire quod horum danabile sit: non facile dixerit. Et Sapientia. i. dicit. A detractioe parcite lingue: quoniam sermo obscurus in vacuum non ibit. Et Gregorius. dicit. Non minus peccat auditor quam detractor. quia si desierit auditor desierit et detractor. Et hoc verum est si audient placet detractio in malum propter et. **D** Quarto mors intrat per aures libenter audiendo adulatores: quod est valde periculosum secundum illud psalmum. Doli sunt sermones eius super oleum: et ipsi sunt iacula. Bene dicunt iacula. quia faciunt homines in peccatis perseverare. Nam delectat hominem facere illud in quo non solum non invenit reprehensorem: sed etiam auditor laudat. Ideo dicit Augustinus. super illo psalmum. Deus in adiutorium meum intende et cetera. Plus nocet lingua ipsius adulatores quam manus ipsius persecutorum. Certissime hoc verum est: quia si adulatores in curijs principum et aliorum dominorum non essent magis illi iusticiam facerent: non dilaciones in gravam pauperum preterderent: non sic pauperes gravarent: non sic vanitatem et multis levitatibus se immiscerent: nec sic verbum dei et divinum cultum abhorrerent: sed quia adulatores eorum forsata laudant et approbant: et nullus alius est qui tales arguat: ideo in suis peccatis perseverant. Et ergo homo evadat tale malum adulatores: consideret defectus suos multiplices: infirmitatem suam: ignorantiam suam: et mortem suam et sic ostendat se non libenter audire adulationes. Iohannes dicit Seneca. Si continens es: adulationes devita. sitque tristis laudari a turpibus quam ut lauderis ob turpia. Similiter enim est adulator cuidam serpenti quod facie blandit et cauda pungit. **E** Quinto mors intrat audiendo libenter cantus et instrumenta musica ad lasciviam provocantia. per ista enim valde emollitur animus. et precipue per cantus mulierum. Unde Ecclesiasticus. ix. Ne audias saltatricem: ne pereas in efficacia illi. Et Job. xxi. Tenent tympanum et citharam: et gaudent ad sonitum organi. Et sequitur Ducunt in bonis dies suos et in puncto ad infernum descendant. Unde refert Vincentius de Ulisse. quod cum iret per mare per loca ubi consueverant audiri cantus syrenarum que pinguntur et describuntur a poetis: pisces ex parte inferiori: et mulieres ex parte superiori canentes cum citharis et tibijs. Ille sapiens dicit

stras aurium detractorum et auditorum. Ideo dicit Beatus. lib. ij. de consideratione ad Eugenium. Porro detrabere aut detrabentem audire quod horum danabile sit: non facile dixerit. Et Sapientia. i. dicit. A detractioe parcite lingue: quoniam sermo obscurus in vacuum non ibit. Et Gregorius. dicit. Non minus peccat auditor quam detractor. quia si desierit auditor desierit et detractor. Et hoc verum est si audient placet detractio in malum propter et. **D** Quarto mors intrat per aures libenter audiendo adulatores: quod est valde periculosum secundum illud psalmum. Doli sunt sermones eius super oleum: et ipsi sunt iacula. Bene dicunt iacula. quia faciunt homines in peccatis perseverare. Nam delectat hominem facere illud in quo non solum non invenit reprehensorem: sed etiam auditor laudat. Ideo dicit Augustinus. super illo psalmum. Deus in adiutorium meum intende et cetera. Plus nocet lingua ipsius adulatores quam manus ipsius persecutorum. Certissime hoc verum est: quia si adulatores in curijs principum et aliorum dominorum non essent magis illi iusticiam facerent: non dilaciones in gravam pauperum preterderent: non sic pauperes gravarent: non sic vanitatem et multis levitatibus se immiscerent: nec sic verbum dei et divinum cultum abhorrerent: sed quia adulatores eorum forsata laudant et approbant: et nullus alius est qui tales arguat: ideo in suis peccatis perseverant. Et ergo homo evadat tale malum adulatores: consideret defectus suos multiplices: infirmitatem suam: ignorantiam suam: et mortem suam et sic ostendat se non libenter audire adulationes. Iohannes dicit Seneca. Si continens es: adulationes devita. sitque tristis laudari a turpibus quam ut lauderis ob turpia. Similiter enim est adulator cuidam serpenti quod facie blandit et cauda pungit. **E** Quinto mors intrat audiendo libenter cantus et instrumenta musica ad lasciviam provocantia. per ista enim valde emollitur animus. et precipue per cantus mulierum. Unde Ecclesiasticus. ix. Ne audias saltatricem: ne pereas in efficacia illi. Et Job. xxi. Tenent tympanum et citharam: et gaudent ad sonitum organi. Et sequitur Ducunt in bonis dies suos et in puncto ad infernum descendant. Unde refert Vincentius de Ulisse. quod cum iret per mare per loca ubi consueverant audiri cantus syrenarum que pinguntur et describuntur a poetis: pisces ex parte inferiori: et mulieres ex parte superiori canentes cum citharis et tibijs. Ille sapiens dicit

obturasse aures suas pice, ne attract^o car^o ear^u dulcedine precipitaret se in mari. Quod vtriusq^{ue} multi faciunt allecti suauitate musico^{rum} r^u et muliebri^u canu^u se precipitates in picul^u luxurie et amaritudin^e inferni. Aures aut^{em} pice sibi obturat: q^u cogitat q^usturpe: tenax fetid^u et obustibile in inferno sit pctm luxurie. **I**o d^{icit} Hiero, in plogo sup Josue. Nos ad patriam festinantes syrenar^u mortiferos cant^u debem^{us} surda aure transire. **N**o sic ille de q^u d^{icit} q^u suauitate cant^u attract^o duct^o est ad suspensiu^m, vt ait Vinc^{entius}, in spe. **R**eceptu^m habem^{us} de Alexandro q^u cu^m iuuenis delectat^{us} ref^{er} in h^{er}moⁱ, vid^{et} hec aliqu^u Antigonus est nutricius eu^m citharizat^u, tim^{et} ne p^{er} h^{oc} emolliet^{ur} anim^u eius et vigor: cucurrit et fregit cithara^m ei^{us} dic^{ens}: **E**tate tua de cetero regnare decet noⁿ citharizare. **S**exto et vltimo mors intrat p^{er} auditu^m: audi^{endo} blasphemias et verba ligitiosa: quib^{us} ignis p^{er}scientie incedit. **U**n^{de} Eccl^{esias}, xxvij. **A**ir iracundus suscitatur lites, et post certame festinater succedit igne. **E**t Proverb^{erbia}, xxvj. **H**o iracundus suscitatur rixas. **C**aveat q^u sibi audietes taliane portis aurium aptis ignis intret in domu^m p^{er}scientie et inflamet eam draco flammiu^m omnis. **C**aveat et sibi illi q^u libent^{er} audiunt maledictiones sicut exp^{er}metes morbu^m caducu^m sub milenario numero, q^uo^{rum} verbu^m o^{mn}is pia mens et o^{mn}e fidele cor merito abhorreret et trepidaret cu^m audiret, q^uia hoc est summa pena hominis in hac vita, ex quo o^{mn}i hora sibi h^{ab}ere timere de morte sine penitentia et sacris: nec est cautus si in igne vel aqua cadat, ideo quilibet taliu^m pot^{est} deberet sustinere se esse leprosum vbi talia noⁿ timeret. **E**cce q^u detestabile est talia optare aut optantes audire. **I**ta de multis malis iuramentis et blasphemis: q^uo^{rum} ho^{mo} du^m audit merito deberet terreri, s^{ed} in illo Eccl^{esias}, xxvij. **Q**u^{ia} multa iuras horripilati^one capiti statuet: et irreuerentia ip^{si}us obturatio aurium. **U**n^{de} dicit mag^{ister} Jacobo que^m allegat Vinc^{entius}, q^uo^{rum} du^m quida^m iude^{us} luderet cu^m ch^{rist}iano in alea. **J**udeus audies blasphemias de deo quas ch^{rist}ianus euomebat: duabus manib^{us} aures suas obturans, relicta pecunia sua fugit. **S** Ex o^{mn}ib^{us} ill^{is} p^{er} q^u multipliciter mors intrat in aⁿimam p^{er} auditu^m. **I**mo sicut declaratu^m est in p^{re}cedenti sermone de visu q^uo sit occasio septem pct^orum mortaliu^m, ita suo modo exemplificari pot^{est} de auditu,

Primo cadit quis in supbia si libent^{er} audiat adulator^{es} et alios facta sua comendant^{es} sicut Roboam spernens consiliu^m seniu^m: et audiens consiliu^m iuueniu^m, ij. Reg^{um}, xij. **S**ecundo cadit iⁿ auaricia audiens de magno lucro vel rebo^{rum} q^uos possit adquire. **S**icut Antiochus audiens magnu^m thesauru^m in quadam ciuitate in p^{er}fidia querebat ciuitate cape^{re} et eas dolose predari: sed noⁿ potuit, et io^h p^{er} tristitia mortuus fuit, ij. Mach^{abees}, vj. **T**ertio in luxuriam vt pat^{et} ex p^{re}missis audiendo carius aut verba lasciuia. **Q**uarto in iraz audiendo alia que de se maledixisse. **Q**uinto in gula, sicut Ad^{am} p^{er} Euam, et sic de alijs. **S**exto in inuidiam si audit sui correptiones: vel primi que odit p^{er}spicitate^m r^e. **S**eptimo in acidia si audit loqui de diuinis in quib^{us} tedi^u habet, s^{ed} in illo ps^{alms}. **N**oluit intelligere vt bene ageret. **S**ic videmus q^u multi omittunt audire sermones, quia in ip^{si}s audiu^{er}it reprehensionem peccator^u suoz, et potius audiret sibi placencia, ideo bene de eis significatur illud ps^{alms}, cxij. **A**ures habent et noⁿ audiunt. **E**t illud Esai^e, xxx. **P**opulus ad iracundiam prouocans est, filij mendaces, filij nolentes audire legem dei. **Q**ui dicunt videntibus (id est prophetis) nolite videre scilicet ea que nobis displicent vel que nos terrent. **E**t sequitur, **L**oquimini nobis placencia, et videte nos errores scilicet faciendos. **S**ed audi quid sequitur, **P**ropterea dicit hic factus israel, id est deus. **P**ro eo q^uo repulistis verbum hoc: et speratis in calumniam et tumultum propterea erit vobis iniquitas sicut interruptio cadens, quonia^m subito dum noⁿ speratur veniet contritio eius et cominu^{er}etur sicut lagena figuli r^e. **I**ta Delis sacerdos bene audiuit vniuersa mala que faciebant filij sui: dormi^{endo} cu^m mulierib^{us} r^e, et tamen quia tepide eos arguebat: noⁿ vt debuit: creditur a doctoribus cum filijs suis damnatus, et tamen non legitur de eo aliud peccatum, sicut de hoc habetur, ij. Reg^{um}, ij. **V**tinam talia aduenteret parentes, vtinas et domini et domine familie sue, vtinam et illa attenderent omnes potestates in alios habentes r^e. **E**cce sic iam pat^{et} iterum quomodo mors multipliciter intrat per aures. **H**ec de secundo. **D**ubitat^{ur} circa p^{er}missa an homo semp^{er} peccet audiendo cant^u et instrumeta musicalia. **A**d hoc r^{es}pondet s^{ed}

De custodia olfatus

Bonanz. q. cantilene possunt fieri tripliciter. Uno modo propter eternam deuotionem puocanda: sic ecclesia statuit cantus: cantores et cantatrices scilicet moniales. Ita Salomō dicit in persona ecclesie. Feci mihi quos cantores et cantatrices. glo. Sede. Illi vere cantores et cantatrices sunt qui psallunt voce: psallunt mente. Et in ps. Preuenerunt principes iuncti psallentibus in medio iuuecularum tympanistriarum etc. Principes scilicet ecclesie qui sunt in medio iuuecularum. Cassio. ad litteram: de sanctis feminis hoc accipit: qui ab apostolis forma laudandi deum sumpsit. quia prima fuit regina celi: qui Magnificat: deo cecinit. Hac ergo intentione audire cantus et instrumenta musica non est peccatum: sed meritum. secundum illud ps. cl. Laudate deum in sono tube etc. quasi diceret. secundum glo. Tuba crepet deo ut regi. psalterium canat ei ut deo: quod a summo reddit sonum. cithara cum reliquis instrumentis canat sibi ut sponso quod ab imo sonat. Vnde dicendum est si cantus fieret in ecclesia ad honorem festiuitatis etc. Alio modo potest fieri cantus vel sonus musicalium causa lasciuie et interuoluptatis: inordinate et illicite dilectionis vel vane glorie: vel ad irritandum: et hoc deliberate. Et hoc modo est peccatum luxurie: vel ei admixtum: precipue si turpia vel turpiter decantant. Ita loquitur Greg. Cum blanda vox querit: sobria vita deserit. Et Aug. in lib. p. fel. dicit. Quando plures me delectat cantus quam illud quod cantat grauit me peccasse confiteor. Tertio cantus potest fieri propter quendam curiositatem et vanitatem. et sic iterum est reprehensibilis. ut si fiat nimium subtilis vocum exaltatio et fractio. Unde in legenda sancti Sebastiani id videtur ubi dicit. Putas ne illum inter choricolas numerandum qui mensuram negligit: comas comit: saporibus querit: et vocem frangit. Unde fractio vocum est signum fractiois anime. quia vanitas ista omnia facit. Et illis propter quod incautum est audire cantum dissolutum. maxime mulierum. Primo quia naturaliter inane gaudium excitat: sicut cantus naturaliter delectat. ut patet per Aristot. in suis problematibus pericula nona. Et de pueris mor natis. quia gaudet de cantu. Tribus enim modis solantur pueri: vel dum mamilla ad os ponitur: vel per cantum: vel per motum. Sic ergo musica naturaliter delectat. Secundo quia talis cantus dissolutus mentem virilem vulnerat et emollit. quia ut dicit Isidorus etym. Cantus serpentis volucres et bestias

ad se trahit. Illi in odium: illi in inuidiam. sic patet de multis cantilenis per quas aliqui vituperant: alii deridentur. Tertio cantus immutat virilem animum et ad se trahit. Sicut exemplificat Isidorus. et etym. de syrenibus. De quibus dicitur. quod faciunt nautas dormire dulcedine sui cantus et post nauigantes interficiunt. quare pericula euasit Ulysses. ut supra. Et dicit Isidorus. Syrenes secundum veritatem sunt metrices que deducebant suo cantu ad egestatem et fingunt in mari. quia fluctus id est venerem creat et ex humore nascitur. Et fingunt volatiles. quia mentes amantium velociter percurrunt. fingunt etiam habere ungulas gallinarum. quia sic infatuati omnia sua dissipant sicut gallina dissipat grana. Quarto cantus inane gaudium puocat. Unde Quidius in primo de arte amandi vult. quod mens letissima aptior est ad capiendum. ut patet ad experientiam. Et ex hoc communiter cantores et cantatrices sunt instabiles et malorum morum. ut Pelynadus ostendit de Herone. qui sic diligebat cantum quod nec veniente graui terremoto cessabat a pomis et olfactibus fructibus ne perderet vocem: et sepe super peccatum posuit laminam plumbeam. Ecce hominem vocis blandissime et vite pessime. Sic ergo patet quod mors intrat per auditum. Ideo dicit Isidorus in synonymis. Nulla in pudicia sermonum aures tuas surrepat. vanus sermo cito polluit mentem: et facile agit quod libenter audit. Rogemus ergo deum ut nobis gratiam tribuat in presenti sic custodiendi aures nostras ab omnibus vanis et nocivis ut tandem celestes cantus cum sanctis omnibus mereamur audire in perpetuum Amen.

Verbo octauus

De custodia olfatus.

Mors ascendit per fenestras vias. Hieronimus. ix. In precedentiibus sermonibus audisti quod mors intrat in animam per visum et auditum tanquam per principales sensus. Et signanter de auditu prime: quod mors intrat per eum: et quincantus est audire detractioes et ea que ad libidinem inflamant. Nunc sequenter videndum est de olfatu qui sequitur visum et auditum. Unde sicut dicit Hugo de sancto Victore. quod deus ex sua mirabili prudentia ordinauit quia quod sensus exteriores in homine ut vultus alteri deseruiret. Nilus enim posset in summo mira

arb. est voluntariū. iō est in volūtate subiectiue: sed actus sensuū nostroz habem⁹ ali⁹ qñ ptra volūtate nostrā. qz sicut nō est ī potestate nostra s̄m **Aristo.** quib⁹ visis tangamur. ita neqz est in ptate nostra q̄s odores semp p̄cipiam⁹: narib⁹ ext̄tib⁹ aptis. **Sic ergo** ingredit⁹ mors p̄ sensus exteriores. nō q̄ in ip̄is sit mors formalr sed occasionalr **Ex illis** infer⁹ q̄ mors q̄ ascendit p̄ olfatū et alios sensus exteriores est realiter in volūtate siue in ip̄is desiderijs illicit⁹: s̄z tñ odoratus siue olfat⁹ aut alt⁹ sensus exterior mouetur ad nutum volūtatis siue cordis vicz qñ illicitū desiderū p̄cedit exteriorē visioz vel olfactionē. **Verbi gratia.** **Ut** si q̄s delectat in illis illicite z vadit vt videat vel olfaciat ista tñ mors p̄cedit in anīa. **Si** p̄pter tale desiderū q̄s rem aliquā videat: audiatur: vel olfaciat zc. et in tali re sensata delectat illicite cū cōplacētia voluptatis: tñ mors seq̄tur in volūtate sensationē exteriorē. sicut hec t̄git **Breg. ij.** mora. **Idē** clamat p̄ha **ps. cxvij.** **Auerte** oculos meos ne videat vanitatē. **Ita** silr orem⁹: **Auerte** olfactum meū ne odorēt vanitatē. et sic de alijs.

S **Ex illis** infer⁹ q̄ nō solū q̄s peccat odorādo p̄sentia. sed etiā qñqz respectu p̄teritoroz et futuroz q̄s pōt grauit⁹ peccare delectando in p̄teritis p̄ recordationē taliū vlt⁹ desiderādo futura. **Scōdo** dico q̄ moderata delectatio in odorib⁹: vbi et qñ optet: vlt⁹ vbi et qñ decēs et vtile est. nō est pctm. p̄tz qz talis delectatio natural⁹ est. et ex his q̄ a natura insunt nec laudamur nec vituperamur. **ij.** **Athē.** **De** em̄ specialr inter oīa aīalia dedit hōi vt delectari possit in odorib⁹. nō em̄ in odorib⁹ leporz canes delectant: sed in cibatiōe. neqz leo hōnis voce vlt⁹ odore delectat: sed comestione: sed qm̄ p̄pe est p̄ vocē sentit et gaudet. **P̄tz** q̄z bruta in solis odorib⁹ s̄m se nihil delectant. sed hō si hoc facit s̄m dictamē recte rōnis nō peccat. **Mā** sensus olfactus sic z ali⁹ dat⁹ est hōmī p̄ salute corpis p̄seruāda. **Uñ** s̄m medicos duo marie p̄sternūt naturā. s. dolor q̄ tactu et fetoz q̄ sentit olfactu. **Ex cōuerso** bonus odor adiuuat naturā. moderate tñ habit⁹ ī vsu. **Idē** **Aug.** in li. p̄fessio. di. **De** illecebraz odor nō satago vbi cū assunt. nō req̄ro cū absunt: semp tñ carere parat⁹. **Uñ** patz q̄z vultures excedūt hōmies in odoratu: tñ in

odorib⁹ s̄m se nō delectant: sicut neqz fetores nausēat. **Uñ** p̄hi dicūt venire vultures a trecētis leucis ad loca belloz z cadaueribus fetidis insidēt. **Ita** z **Aristotel** p̄mētator **Auerrois** sup̄ scōm de anīa d̄t. q̄ tigris des venēit p̄ odore ad loca p̄liū: qd̄ accidit in terra grecoz a q̄ngentis miliarib⁹. **Uñ** s̄z soli hōies inter aīalia in odorib⁹ delectent vt sup̄ p̄tz. **Rogem⁹** deū vt sua miscdīa nos respiciat custodiēdo ne in h̄mōi delectationib⁹ excedam⁹: qm̄ p̄ h̄ fetore inferni nō īcidam⁹. s̄z odore oīm btōz eternalr sentiā⁹. **I** **Diceret** q̄s: **In** q̄ p̄sistit olfat⁹: z qd̄ ē? **R̄ndetur** s̄m **Auicēn.** q̄ olfat⁹ siue odoratus est in anteriori pte cerebri in duab⁹ cauernulis siue cellul⁹ q̄ siles sūt duob⁹ capitibus māmilla: z tangūt ille cellule foramina nariū z et attractiōe aeris se claudūt z ap̄unt ī q̄b⁹ ē sensus olfat⁹: ad quē fumosa evaporatio veniēs: ip̄m īmutat p̄ spēs odoris multiplicatas ad ip̄m z causantes sensationē odoriferi. **Qñ** em̄ aer odorifer⁹ vlt⁹ fum⁹ ab odoriferis resolut⁹ p̄ se intrat istas cauernulas: tñ olfat⁹ pot̄ impedī. sic p̄tz de ist⁹ q̄ in fortib⁹ odorib⁹ dormiūt: z tandē ip̄os nō app̄hendūt. sic et de comedētibus allū. nā p̄mo facilr dephendit ab alijs. sed postz q̄s etiā comedūt: ampli⁹ eius odore nō sentiūt. qz tñ in olfactu sensibile ponit sup̄ suū sensum. z p̄sequens nō facit sensationē. vt vult **Aristote.** ij. de anīa. **R** **Scōdo** dicendū q̄ natura idē ordinauit organū olfat⁹ in anteriori pte cerebri versus foramina nariū: vt odores faciāt sup̄fluitates capitis de scēdere. sicut h̄ t̄git **Amb.** in hexame. **Etiā** iō vt odor nō cito transeat: sed diut⁹ hēreat narib⁹: z sic cerebz recreet. **Uñ** seq̄t q̄ diutius manet sensatio olfat⁹ q̄ visus vlt⁹ auditus: gustus aut tact⁹. qz q̄statis sensibile vlt⁹ sus: audit⁹: gustus: vel tact⁹ amouet: tñ statim cessat exterior eoz sensatio: s̄z stat q̄ q̄s in momēto vel valde breuit recipiat odore q̄ p̄ totuz diem spirat in naribus. **Ex** illo p̄tz q̄ fortes odores multū offendūt. qz multū fluxūa cerebro causāt: p̄cipue a capitib⁹ replet⁹ reumate: z p̄sequēs multas infirmitates corpis puocant: vicz dolore captis spasmū. dolore brachioz. z sic d̄ alijs. **Dic** est q̄ dormiētes iter fortes odores citoniorū pomoz vel alioz fructuū incipiūt dolere capita: similr oculos z aures. qz excessiui

De custodia gustus

odores cerebrū calefaciūt z humefaciūt ex
cessiue p fumositates suas. vt dicit **Aristo.**
De sensu et sensato.

Sermo nonus

De custodia gustus.

Mors ascendit per
fenestras vias. **Hiere. ix.** In
pcedētibz s̄monibz audistis quō
mors intrat p visuz: auditū: z olfatū. et q̄ne
cessariū sit custodire dictos sensus: ne per
eos def occasio ad pctm̄ mortale: sic z hoc
audistis exēplificari p septē vicia capitalia
Flūc p̄seq̄nter videndū est de gustu: quō p
illū mors intrat in aīaz. Per gustū em̄ ples
inficiuntz incidūt in laqueū diaboli: q̄ de s̄
nullā siue modicā formāt p̄scientiam. cū tñ
multipliciter mors p illū intrat in aīam iuxta
thema. **Pro gr̄a Aue Maria.**

Mors ascendit p fenestras zc. vbi sup
Primo videndum est. quō cuiuslibet sit ti
mendū ne p gustū peccet zc. Secōdo quomō
mors p gustū intrat in aīaz. Tertio quō q̄s
possit scire p gustuz se peccare z q̄ntum zc.
A Circa primū est Notandū s̄m beatus
Bernardū in suo apologetico loq̄nte de de
lit̄is monachoz. q̄ tāgrosse mors p nostz
gustū freq̄nter ascendit q̄ cuiuslibet hoī meri
to est timendū ne p gustū deum offendat. si
ue sit spiritualis siue religiosus siue secula
ris. **Uñ cōmemorās antiq̄ tēpora** in quibz
homies q̄n in vnū cōgregabant: diligent̄
vacabāt spiritualibz epulis (quibz anīe pas
scunt̄ pro quibz ch̄ius mortu⁹ est) adeo. q̄
obliti cibo totū diem sine cibo trāsierūt cor
porali. **Et subiūgit: Nobis aut̄ pueniētibz**
in vnū: vt verbis apli vtar: iā nō est dñicaz
cenā manducare: nemo em̄ est qui panē ce
lestem verbi dei z p̄ceptoz eius req̄rat. ne
mo qui illū tribuat: nihil de scripturis vel
de salute agit anīaz. sed nuge: r̄sus: et ver
ba pferunt̄ inter prādendū: q̄ntum fauces
dapibz: tantū aures pascunt̄ rumoribz. qui
bus totalit̄ intenti: modū nescim⁹ in come
dendo. fercula ferculis apponūtur. **Tanta**
arte cocoz fercula p̄parant̄: vt nō sufficiāt
quādoqz duo vel tria deaurata: quandoqz
nec sufficiūt q̄nqz vel sex p̄ciosa z delicate p
parata: **Imo dato q̄ venter nauseat. tñ de**
sideriū et voluptas accēdit. intantū vt ven

tre nausēā habēte oculi nō satient. **B**
Et q̄ infer. q̄ p gustū hō in pla pctā p̄cipi
taf. imo facil⁹ q̄ p alios sens⁹ exteriores. p̄z
qz p gustū hō p̄dit frenū rōnis z intellect⁹:
vt docet exp̄iētia. **Uñ sapiēs d̄t. Nullū pōt**
esse secretū vbi ebrietas dñatur. **Prover.**
xxxj. St Hieron. p̄tra Iouinia. d̄t. Si q̄s
estimat abundātia ciboz et potnū se p̄frū
posse z vacare sapiētie. s̄ est: in delit̄is vera
sari: vit̄is q̄z delit̄iaz nō teneri: seipm̄ decē
pit. cum em̄ ab his p̄cul remoti: sepe capia
mur nature illecebris z cogamur ea cupe q̄
rū copiā nō habem⁹: q̄nto maḡ retibz volu
ptatū circūdati si nos liberos esse arbitra
mur decipimur. **Boeti⁹. ij. de sola. phie d̄t.**
Natura paucis minimisqz p̄tenta ē. Se
cundo patz p gustū nos multipl̄ peccare.
qz circa hūc sensum hō frequēter decipit:
vt suspicet̄ sibi necessariuz esse qd̄ est volu
ptuosum et p̄ter necessitatē. **Uñ Greg. iij.**
moral. voluptas sub necessitate sic se pallia
at vt vir eā p̄fectus quisqz discernat. etqz se
siml̄ miscet: tanto gula secret⁹ in pctm̄ rap
pit q̄nto sub honesto noīe necessitatis ex
plende se p̄tegit. **Dec tñ ratio recta et vna**
crio spiritus sancti facit tēperatos hoīes cog
noscere. vt patebit. **C** Secūdo notan
dū q̄ s̄m naturales phos gust⁹ est in poste
riori pte lingue in q̄ est quedam pua ligula
versus arteriā sub q̄ neru⁹ est exp̄sus in q̄
et p quā anīa gustat z p̄cipit saporē. **Uñ**
gustus sit i posteriori pte lingue p̄z in his
quibz p̄scindunt̄ pl⁹ q̄ p medietatē q̄ p hoc
gustū nō amittūt: et gustus in lingua nō fit
sine humido. **Et q̄ p̄z p̄mo q̄ lingue na**
turalr cōgruūt duo officia. s̄. gustare et loq̄
s̄m **Aristo. ij. de anīa. Ubi etiā d̄t. q̄ lz hō**
odoratū peiorē habeat mltis aīalibz. tamē
nullū aīal excedit hoīem in gustādo. **Et**
quo scōdo p̄z. q̄ sensus gust⁹ est p̄ue latituz
dinis. **Ideo d̄t s̄ctūs Bernar. Voluptas**
gutturis que hodie tantū estimat vix duoz
digitorū continet latitudinē: et tamē tot et
tanta sibi vult parari. **Dec de p̄ma parte zc.**
D Circa secundū Notandū. q̄ sicut p
alios sensus ascendūt septē peccata mortaz
lia in animas nostras ita et p sensum gust⁹
Primo ex inordinato gustu orit̄ supbia plu
ribz modis vicz et eo p̄sūptuose opando sic
sat̄ p̄z d̄ **Amō q̄ postqz d̄ster quiniū pa**
uerat ad qd̄ sol⁹ vocat⁹ erat cū rege: v̄iēfad

domū suā letus: et cōtra **D**ardocheū p eo q sibi nō assurrexerat neq genua flectebat indignās: expoluit amicis suis et vxori sue filioꝝ numeꝝ: et magnitudinē diuitiaz suarum. et q̄nta gloria sup omēs p̄ncipes rex **A**suer⁹ eum exaltasset. et q̄ regina **H**ester nullū aliū p̄ter regē z eū ad puiniū vocass̄ vt p̄tz **H**ester. v. **A**cce supbia **A**mon: ex gustu sine gula. **S**ed quid tandē sequit̄? **T**ertio ip̄e **A**mon suspensus erat in patibulo qd̄ parauerat **D**ardocheo. ibidē. vii. **S**imiliter filij ei⁹ interficiebant. ibidē. ix. **Q**uis etiā valet sufficient̄ exp̄mere supbiam puinantū in magnis puinijs: in nuptijs et alijs puenticulis. vbi alter alteri conat̄ p̄ferri in loco. et si aliq̄ splendi⁹ apparēt in vestitu: alij eos diiudicat̄ supbos: z ip̄i forte sūt supbioꝝ: et sic de alijs. sicut docet q̄tidiana exp̄ientia. **N**ūc ex supbia illa p̄sona nō comedit vt dicat̄ continēs z abstinēs: z forte diu añ se t̄pleuit. **N**ūc supbia ī varia d̄spositōe cibarij: volentes apparere vt comedentur. **N**ūc in diuisiōe partū in assatur: in p̄positione. et alter alterz cōsiderat. et sic nunq̄ est finis supbie in mensa. **N**ūc gloriatur de bona cibi p̄paratione. ille d̄o gloriatur de honore sibi in mensa in loco impenso. **S**ecundo ex inordinato appetitu gustus sequit̄ auaricia. **U**nd̄ epulaz delit̄ie auaricie fomēta sunt. **U**nd̄ dicit quidā phos: **P**ropter breuē gule voluptatē: terre lustrant̄ et maria: et vt nullum vinū: p̄ciosus cibi p̄transseat fauces: totius vite t̄ps impendim⁹. **E**t itez d̄t: **S**rauis est gustus noster exactor: q̄ in om̄ibus elemētis vult habere dominiū: z de om̄ibz exigit tributū multi tauri paucoꝝ iugez simplici feno alūtur. vna silua pluribz elephātibus sufficit. vnū mare sufficit piscibz z aqua. terra qua drupedibz. ventri aut̄ nō sufficit vnū elemētum cū suis animalibz: sed vult habere vos lucres celi: z pisces maris: z bestias terre. **E**t **I**nnocenti⁹ papa d̄t. **B**ulos nō sufficit fructus arboꝝ: grana leguminū: radices herbarz: pisces maris: bestie terre: volucres celi. sed querūt pigmēta: cōparant aromata: nutriūt altilia: capiūt obesa q̄ studiose diuersis m̄stris coquūt. vn⁹ excoziat: alter secat: terti⁹ coquit: quart⁹ assat: alius frigit: alius condit: alius celat: alius substātia in actionē p̄uertit. vn̄ transit saturitas ī

famē et fastidiū in appetitū zc. **Q**uis ei hominū enumeraret q̄nta sint studia: fercula gustui placētia p̄pare: nec est finis illoꝝ. sed vn⁹ altero melior: alter altero rarior zc. **T**ertio ex inordinato gustu sequitur luxuria. sat̄ h̄ aptū est in **D**oloferne. cui⁹ cor cōcussum est. erat em̄ ardēs in p̄cupia eius: z ex h̄ iocūdus fact⁹ est ad **J**udith: bibitq̄ vinū multū nimis q̄ntū nunq̄ biberat in vita sua. vt p̄tz **J**udith. xij. **I**mmūda em̄ p̄cupia puauit eū rōne in p̄te vt mensurā pot⁹ vald̄ excederet. **U**ñ **P**rouerb. xx. d̄t. **L**uxuriosa res vinū z tumultuosa ebrietas: q̄cūq̄ his delectat̄ nō erit sapiēs. **S**atis h̄ p̄z in sodomitris. de qb̄ d̄t **E**zech. xvj. **N**ec fuit iniquitas sodome sororis tue: supbia: saturitas panis z abūdantia z ocū ip̄ius z filiaz ei⁹ et manū egeno z paup̄i nō porrigebāt. **E**t itez **D**iere. v. **S**aturauit eos et mechati sūt et in domo meretricis luxuriabant. **S**ō d̄t **D**iero. p̄tra **J**ouinianū. **E**sus carniū z potus vini ventrisq̄ saturitas seminariū libidinis est. **S**ic ḡ p̄ q̄nq̄ sensus quasi p̄ q̄nq̄ portas vicioꝝ ad aīam est introit⁹: z sic aīa capit̄ et p̄grauat̄. **H**ac rōne mlti phi frequētiā vrbū z amenitates locoꝝ: et q̄nq̄ sensuū illecebras reliq̄runt. ne p̄ luxū z abūdantiā copiaz aīe fortitudo mollesceret **I**nutile q̄ppe est crebro videre p̄ q̄ aliq̄n capis: et eoz te piculo cōmittere qb̄ difficulte careas. **A**t p̄cludit. **S**ensus noster visus cogitat illd̄ qd̄ videt: odor aut̄ et gustus attingit. **U**ñ q̄sdam phos legim⁹ sibi oculos eruisse ne p̄ illoꝝ visum a p̄tēplatiōe philosophie auerterent̄. **A**t in q̄dam epla d̄t. **I**ngluuies facile luxuriā puocat. **U**ñ z venter et genitalia sibz p̄p̄is sūt vicina zc. **Q**uarto ex immoderato gustu sequit̄ ira. **U**nd̄ in **P**s. **A**dhuc esce erant in ore ip̄oꝝ z ira dei ascēdit sup eos. **E**t **P**rouerb. xxiij. **L**ui ves cui⁹ patri ve: cui rixē: cui fouee: cui sine causa vulnera: cui suffossio oculoꝝ. nōne his q̄ morant̄ in vino z studēt calicibz epotadis? **E**t **E**ccl̄. xxxj. **U**inū multū potatū irritatōnem et irā z ruinas multas facit. **Q**uinto ex hoc irritat̄ gula. vt p̄tz sup̄ in p̄ma p̄te **U**ñ **D**ierony. p̄tra **J**ouinianū. **E**t saporis delectatiōe ventris inflatio cōcipit̄: morbi q̄q̄ ex saturitate nimia p̄citāt: multi q̄z impatiētā gule vomitu remediāt: z sic qd̄ turpiter ingesserūt turpius egeēt. **I**ta ex nimia

De custodia gustus

delectatiōe quā quesinit Esau in cibo in lē
tibus: gulosus factus est, ppter qd et p̄moge
nita vendidit Gen. xxv. Iste Esau (vt dicit
Daimo) fuit gulosus, qz vtile p̄ inutuli ven
didit. s. p̄mogenita sua z honore sacerdoti
le. a p̄ncipio em̄ oēs p̄mogeniti erāt sacer
dotes, vt notat ad Heb. xij. Sexto ex in
ordinato gustu sequit̄ inuidia p̄tra p̄ximū.
Ausat em̄ detractiōez fame. Iō dicit Pro
uerb. xxiij. Noli esse in conuiujs eoz q̄ car
nes ad vescendū conferūt, qz vacātes potis
bus z dātes symbola p̄sumēt. Huius exēplū
habem⁹ in Abal qui pueris David petē
tibus subuentiōē in victu: ex inuidia nihil
dare voluit: dicēs sup̄be: Quis est David
et quis est iste fili⁹ isai: hodie increuerūt ser
ui qui fugiūt dños suos, dabo ego carnes
et panes his q̄s nescio vnde sunt: que p̄par
raui conforib⁹ meis ouiuū, vt p̄z. j. Reg. xxv.

Septimo iordinatū gustū sequit̄ acidia
vt p̄z in diuine epulone Luc. xvj. Qui splē
dide epulās neglexit paupi Azaro subue
nire. Unde gula facit hoies indispositos
ad diuina: ad orationē: ad meditatiōez zc.
Unde ante peccatū gule Adam nō erat p̄
nus ad malū sicut postea. Cū Eccl. xxxvij.
Noli auidus esse in om̄i epulatione z non
te effundas sup̄ oēm escam. In multis em̄
escis erit infirmitas et apoplexia: et ppter
crapulā multi perierūt. Et Exod. xxxij. dz.
cepit p̄p̄s comedere z bibere z surrexerūt
ludere, id est idolatrare. Ecce acidia. Sic
ergo patet quomō p̄ septem vicia capitalia
mors intrat in animā p̄ gustū. Hec de sc̄do

S Dubitat quomō q̄s possit noscere
si per gustū mors intrat in animā. R̄ndetur
q̄ hoc sciri pōt si bñ consideratur quib⁹ mo
dis q̄s errare pōt circa cibū et potū. Unde
tripliciter pōt cōmitti error circa cibū z po
tū. Primo ex pte vescentiū. Et h̄ dupliciter
Primo qñ aliq̄s comedit vel bibit nō indi
gens cibo vl̄ potu. imo cū nausea extra in
firmitatē. Quod notant dico qz artetici et
infirmi sunt aliqñ cibādi etiā pter appetitū
ne deficiat virt⁹ natural̄ in toto. Sc̄do si in
cibo vl̄ potu sola delectatio vel corpis im
pinguatio q̄rit. vñ ml̄te tentatiōez carnis
surgūt. Iō refert Basilus in suis ammoni
tiōib⁹ Pythagorā de seruo suo dixisse quē
intellexit cibos delicatos querere vt fieret
pinguis. Hic inq̄t nō cessat molestiorē sibi

carcerē fouere. Qui em̄ nutrit seruū suū ni
mis delicate sentiet eū p̄tumacē. Prover.
xxix. Ita est de corpe. **H** Sc̄dos error
in comedēdo est ex parte actus comedendī
vl̄ bibēdi. Et h̄ q̄ntupliciter. Primo si q̄s ni
mis auide vel festināter comedit. Sc̄do si
nimis excessiue sine rōnis reglā delectat. sic
sunt illi q̄ sentiūt se satis de cibo sumpsisse
ppter solā delectatiōē adhuc plus recipi
unt: vel forte qz ex inuidia nō fauēt alijs vt
reliq̄as comedant. Tertio si in tpe vl̄ loco
vbi nō decet. sicut illi q̄ comedebāt in sepul
cris parentū suoz in anniuersarijs eoz. q̄si
aie egressse de corpib⁹ req̄rant carnales ci
bos: q̄ error a paganis ort⁹ est. Ita similis
illi peccat q̄ in die festo mane comedūt sine
cā vel in die ieiunij pueniūt tps: vel q̄ in lo
co sacratio sine necessitate comedūt. sicut ali
que mulieres faciūt in ecclia. quas bñ repre
hēdit ap̄ls. j. ad Corin. xj. di. Laudo vos:
in hoc nō laudo zc. Quarto si comedit vel
bibit nimis diu p̄ plures horas p̄ qd et di
gestio impedit. et tps i alijs se occupādo p̄
ditur. sicut faciunt q̄ ab hora nona vsqz ad
duodecimā comedūt. z qñqz vsqz ad primā
nisi forte h̄ raro fieret: vt ex rōnabili cā z p̄
pter hospites vel alios. Quinto qñ act⁹ coz
medendi vel bibēdi absqz necessitate in die
naturali nimis frequēntatur: sicut bestie q̄ co
medūt om̄i hora. Nā si crudus cibo crudo
supponit: tūc multe infirmitates generant.
Vera em̄ digestio in oibus ociosis z q̄etis
octo horas req̄rit fm̄ medicos. Dico absqz
qz necessitate ppter fabros: ligonistas z ces
teros grauiter laborātes. Tertio pōt erro
ror fieri in comedēdo z bibendo ex pte rez
q̄ comedunt z bibunt. Et hoc etiā fieri pōt
plurib⁹ modis: Primo si pl⁹ accipit de cibo
vel potu q̄ natura sumētis req̄rit. z est exces
sus in q̄ntitate ex q̄ plurimū infirmāt corpa.
Sc̄do si in q̄litate vt si vti⁹ victu sibi nō cō
gruēti aut corrupto vl̄ nociuo. aut nimis
calido vel frigido. formaliter vel virtualit.
Virtualit sicut est calor vini aut piperis zc.
vt si febricitās bibit forte vinum sine lym
pha. Nō em̄ differt statim aut post moram
etiā longā hoiem vl̄ seipm̄ interficere q̄ntuz
ad reatū homicidij. sicut fit p̄ gulam. qz ta
lis eque est homicida. sicut q̄ statim inter
ficat. signant si volūtarie. lz vn⁹ alto grau⁹
peccet. Tertio si q̄s vescit̄ cibo sue cōditioi

aut statui iproportionato: vt si pueris dat
vinū: qđ phibet Auicēna dicēs. qđ pueris
dare vinū ē addere ligna igni. aut si grosse
carnes: aut cibo adultoz solid^o eis dat. vñ si
infirm^o hmōi recipiat. Quarto ex tpe. vt si
tpe ieiunij lacticia sine dispēlatiōe come
dunt: sic errauit pma mat nra Eua: qđ si ad
tps abstinuisset: de^o sibi licentiā ad come
dendū istū fructū dedisset fm docto. qđ iste
fruct^o etiā creat^o ē ppter boiem. Quinto qñ
sil sumitur cibi qđ vn^o impedit digestiōe
alteri^o: sicut fit de piscibz z carnibz sil sum
ptis: saltē si fit frēqnter. nisi forte pisces per
species tparent. ¶ Sed diceret qđ An
qlibet seqndo pdictos errores i gustu pec
cet mortali: Rñderur qđ nō. Nā aliqñ solū
peccat veniali. Vñ Aug. in ser. de igne pur
gatorio dī. qđciens aliqđ in cibo vl potu pl^o
accipit qđ necesse est: ad minuta pctā noue
rit prinere. Et qđ habet qđ cupiscētia gust^o
aliqñ est veniale pctm: pōt tñ eē occasio ad
mortle ppter inordinationē. ¶ Pro qđ
est sciendū fm scēm Tho. in. q. de malo cō
cupiscētie. q. xiiij. qđ cupiscētia delectatio
nis in cibo pōt fieri duplr inordinata. Vno
mō sic qđ excludit ordinē debitū ad finē vl
tīmū. qñ. s. hō appetit talem delectatōez tā
qđ finē vltimū. Et hoc tunc qñ hō sic adhe
ret cibo vel potui qđ facit vel patius est face
re ptra pcepta dei ne hmōi delectatiōe ca
reat: vel dūmodo nō curat si sit pter vl con
tra dei pceptū: et psequitur suā delectatōez sic
Eua in paradiso Gen. iij. Et Esau Gen. xxv.
quē ex hoc apls vocat. pfanū. Ad Heb. xij
Idem si qđ feria sexta tenet ieiunare ex cō
suetudine pbabili vl pcepto sacramēti: aut
ex voto. et sine rōnabili cā dū videt socios
delectabilē comedere violat ieiuniū ne sis
mili delectatione puetur. Alio mō pōt esse
delectatio inordinata circa cibū ita qđ hō ni
mis cupiscit delectari in cibo: sic tñ qđ ne
quaqđ vult aut pponit facere ptra pcepta di
imo si sciret qđ esset ptra deum: abstineret. z
tūc est pctm veniale ex autoritate Augusti.
allegata. ¶ At qđlibet illoz pōt prin
gere qđntuplicē fm Grego. in moral. z glo.
sup illo Gen. xxv. Da mihi de coctione hac
rufa qđ opido lassat^o sum: dicentē. Scien
dū qđ nos viciū gule qđqđ modis tētat: qđ
tñ species gule aliqđ vocāt circūstantias. Vñ
persus. Pre pperere laute nimis ardent studi

ose. Prima species indigētie tempa puenit
scz qñ ante debitū tps z horā debitā sine ra
tionabili cā: ex sola inordinata cupiscens
tia ciboz aut potuū: cibus aut pot^o sumit.
Et exemplificat Gregori^o de Jonatba filio
Saul. qui nesciens comedit nimis mane
contra adiurationē z mandatū patris sui:
ob qđ isrl fugit de pugna ptra aduersarios
deo pmittēte. j. Reg. xiiij. Quid ē erit de il
lis qđ festiuis diebz mane vel statū postqđ sur
gūt vix audita missa vel forte vix medietas
te misse audita ex sola psuetudine currūt ad
tabernā z cultū diuinū i toto negligūt. Ju
cta illōs Esa. v. Ne qđ surgit mane ad ebri
etate sectandā et potandū vsqđ ad vesperā.
Scda species si qđ ppter delectatiōez sine
necessitate pcurauit sibi cibaria suū status
excedētia. Exēplū de epulone Luc. xvj. sup
qđ Grego. in omel. Solleter intuendū est
qđ celebrari puiua sine culpa vix possunt.
nā pene sp epulas comitat voluptas. Nam
dū corp^o in relectiōis delectatiōez resoluūt:
cor ad inane gaudiū relaxat. p quibz epulo
dānatus ē. Tertio si hō pparat sibi cibos
etiā suū statū nō excedētes sed nimis laute
et pciōse ppter solā delectationē. Ita pecca
uerunt iudei exeūtes de egypto: qui despes
cto manna petierūt sibi dari carnes. Jo ius
ste carnibz datis: adhuc escis existentibz in
ore ipsoz: venit ira dei sup eos: et occidit ex
eis multa milia. vt piz Num. xj. Et iō loc^o
iste vocat^o est sepulcra cupiscētie: vt patz
ibidē. Quarta species si qđ cibū ex sola
delectatiōe vel potū nimis ardēter sumit:
sicut de Esau qui ppter lentis pulmentū vē
didit pmo genita: paruipendēs etiam qđ ea
vendidit. Gen. xxv. Quīta si ex sola de
lectatiōe cibus ppatur nimis studiose plus
qđ status psone exigit: aut temp^o aut loc^o re
quirit. sicut exemplificat Gregori^o de filijs
Beli qui partē suā crudā vi abstulerūt offe
rentibz vt delicat^o pparēt. j. Reg. ij. Est tñ
aduertendū qđ iste qđqđ species gule nō sp
sunt peccata mortalia. Pz quia si fieret ex
rōnabili causa qđ quis nimis mane come
deret. vt causa itineris vel als tempore pes
stis: aut nebule. ne aer eū ledat. Si autē fis
at ex sola delectatiōe potest esse veniale vl
mortale iuxta dicta. Ita intelligendū est qđ
lauta prouisione: nimia sumptiōe: ardenti
et studiosa pparatione: cirra pceptuz dei

De custodia tactus

et p̄ceptoz eius: p̄cipue dum hō nō impeditur notabiliter p̄ hmōi; ab assueto studio z solita deuotiōe vel oratiōe. Secus si scierit aliquē cibū vel potū sumeret p̄pter delectatiōez, p̄ quā graue nocementuz inferret corpi suo. talis em̄ grauius peccaret fm̄ sansctū Tho. vbi s̄. **M** Dubitat p̄sequenter. **Arq̄** in gustu siml̄ currūt necessitas et voluptas: quā regulaz debet hō seruare in comedēdo et bibēdo ne peccet? **Ad hoc** respōdetur fm̄ Aug. in de cōsuetu virtutū z viciōz. q̄ sicut eger ad medicinā, sic ad sumēdas dapes debet quisq̄ accedere: nequaquā istas voluptate appetēs: sed necessitati succurrēs. **Que** verba dicit Alexāder de ales in sc̄da pte sua intelligēda. qz cū in nobis fiat p̄tinua depditio ad hoc cibus sumit̄ vt fiat restauratio: et sicut eger cū timore accipit medicinā: nec ibi appetit voluptatez: sic etiā se debet hō habere ad cibuz. **Et** vult Aug. **Tamē** q̄ ad id qd̄ est accipe vltra necessitatē nō est simile. qz nō est ita determinatū p̄ se qd̄ sit ad necessitatē nutrimenti sic in medicina habet scriptū pondus. **Verbi** gratia. **Aliquis** qui nō vult comedere nisi semel in die: sine peccato comedit vna vice tantū quasi bis comederet: qm̄ medietas cibi: siue cibus vna vice sumpt̄ mane in die nō ieiunabilis: nō sufficeret ad vnā totā diē. **Et** in hoc nō peccat dūmō non impedit̄ ab opibus maxime spiritualibz. vt illi qui se iurgitāt. **Beatus** tñ Tho. in q̄stio. de malo concupiscentie dicit. q̄ reglā rationis in comedēdo z bibēdo hec est: vt homo sic sumat cibū fm̄ q̄ cōuenit sustentatiōi nature z bone habitudini hominis p̄cipue ad spiritualia z ad cōuersationē honestā eoz. cauz quibz viuit. vt dicit Aristo. iij. Ethic. **Quā** ergo fm̄ hāc reglā qd̄ sumit cibū: tūc sumit s̄z necessitatē. qm̄ s̄o vltra hoc excedit: tūc transcendit reglā rationis. **Et** hoc fit dupliciter. p̄cipue qm̄ fit ad satisfactiōez voluptatis. quia quāq̄ multū recedit a necessitate. et illud potest de facili p̄cipi in hoc q̄ p̄ illud grauat corp̄ sensibiliter. **Quā** aut̄ parū recedit: illud est im̄ceptibile et parū habet de ratiōe peccati gule. **Et** sic loquit̄ Grego. iij. moral. cui⁹ verba sup̄posita sunt. **Et** his om̄ibus patz q̄ cū multa cautela gust⁹ noster custodiend⁹ est. qz vt dicit magn⁹ Basilius in suis ammonitiōibus. **Nisi** qd̄ ipi⁹

vētris voluptates domet: sibi s̄uire veluti pecori p̄peller: et in luto voluptatū s̄immergetur. **Dicit** tñ q̄ tantū corpi indulgendū ē vt phie ministeriū possit p̄stare. **Sic** ḡ nos custodiam⁹ gustū nostrū vt h̄ gustare possim⁹ suauitate sp̄ialem in deuotiōe. et tandē suauitate realē i eterna retributiōe. **Amen.**

Sermo decimus

De custodia tactus.

Mors ascēdit per fenestras vias. **Hiere. ix.** **In** p̄cedēti sermōe audistis lati⁹ quō p̄stigit hoies peccare p̄ gustū z q̄ multipl̄ p̄ gustū mors intrat in aiām. qm̄ etiā p̄ gustū siue gulā hō peccat mortāl̄ siue veniāl̄. et sic de alijs. **A** **Nunc** p̄sequenter videndū est de q̄nto sensu exteriori. s̄. de tactu per quē homo grauius vulnerat̄ z vehemēter accendit̄. p̄pter qd̄ quilibz debz diligēter z sollicitē custodire sensum tactus: ne mors per eū intret in aiām. qz cū sit subtilior vehemētoris est impressiōis. **Et** ideo si est illicitus fit hostis anīe potētor: fortior et violētor ad nocendū.

Pro gratia **Aue Maria.**

Mors ascēdit p̄ fenestras vias vbi s̄. **Primo** videndū est qd̄ sit tact⁹ et vbi in corp̄e. **Secūdo** quō mors intrat p̄ tactum. **Tertio** vtz oīs tactus aliene mulieris sit p̄ctm̄ mortale: vel quādo: et qm̄ nō. **P** **Circa** primū est notandū quāuis vt vult **Hugo** de sc̄to **Victo.** tactus specialē sedez non habet in corp̄e. et ideo vltim⁹ est. qz tñ in cūctis opatur sensibus. ideo plus est necessarius. nullus enīz sensus sine tactu esse potest. **Secūdo** est notandū q̄ tact⁹ fm̄ **Quicē.** est vis ordinata in neruis toti⁹ corp̄is z ei⁹ carnibz ad tangendū obiectū extrinsecū. **Vñ** et **Algazel** exponēdo illa verba d̄t. **Sensus** tactus est virtus diffusa p̄ oēm cutem et carnē p̄ quā app̄hendit̄ calor: frigus: humiditas z siccitas. **Et** sic dicunt̄ ph̄i: **Tactus** est quidā neruus tanq̄ rete p̄ totū corpus expansus. p̄ quē hō sentit mediate carne media delectabilia z nociua s̄z tactū. z maxime viget interi⁹ in pulpis digitorū circa pectoralia z cor z pudenda. vt patz ex notatis. ij. de aīa. **Et** consequenter est dicendū. **Tertio** quāuis sensus tactus sit

minus nobilis q̄ visus: auditus z olfact⁹ p̄
 q̄s nutritimēta z alia pueniētia a lōge cogno
 scunt z sūt eis discōueniētia. z p tactū solū
 de p̄ apphēdit pueniēs z lesiū. n̄ sensus
 tact⁹ ceteris est subtilior: z alij sunt obtusio
 res. vt d̄t **Aris.** in de naturis animalū. **Quar**
 to dicendū ē q̄ simplr sensus tact⁹ est ma
 gis necessari⁹ visu: auditu z olfactu. qz sine
 istis pōt hō viuere sed nō sine tactu. hīc est
 q̄ graui⁹ tentat hō circa delectatiōes tact⁹
 q̄ circa delectatiōes alioz sensuū. qz delecta
 tiones fm tactū sunt magis yehemētes: et
 hō p̄nior est ad p̄sequēdum eas. et ad peccā
 dū p̄ ipm. et vicia ei⁹ sūt magis piculosa.
Ex q̄ inferē q̄ t̄pantia: sobrietatis: p̄tinetia:
sūt tāto ampli⁹ hoibz amāde. qz p̄ has p̄tut
tes hō custodit a pctis tactus. Nec breuit
de p̄ma p̄te sermōis. ¶ Circa scōm est
 notādū qz sicut in alijs sensibz declaratū ē
 ita et in sensu tact⁹ pōt ostēdi qz p̄ ipm mors
 septē capitaliū pctōz intrat. **Primo** em̄ per
 tactū inordinatū intrat supbia. **Uñ** p tactū
 hō aliqñ cōfidit vltra vires suas et p̄sumit
 se facere aliqd qd nō pōt. sicut p̄t̄ de illis q̄
 modicū expiuntur luctādo v̄l in hastiludio
 aut bellis corpale suā fortitudinē. **Taliter**
gloriabā se Goliath victuz David quē sp̄es
 uir. qz iuuenis et p̄gnus erat. dicēs: **Hūc**
qd ego canis sum qz venis ad me cū bacu
lo. j. Reg. xvij. Videāt illi q̄ sepe gloriānt̄ d̄
pctis p̄teritis: de sua fortitudine: de sua lux
uria. Sic aliq̄ gloriānt̄ de potētia carnali
um pctōz quomō potētes sunt in luxuria:
 et tñ in his vltra tales iactantiā mentiūt. et
 sic de alijs peccatis z scandalis. **Secōdo** p
 tactū illicitū intrat auaricia. **Hoc** satis p̄t̄
 in illis q̄ alienas res p̄trectāt: q̄ facile fiūt
 auari vt furent easdē. sicut p̄t̄ de **Juda** tra
 ditore. de q̄ dicit **Joan. xij. Fur** erat et los
 culos habēs z portabat ea q̄ mittebantur.
Sup̄ q̄ dicit Aug⁹. sup̄ Joan. Nō tñc p̄s
 r̄it **Judas** qñ a iudeis recepit pecuniā vt
 dñm traderet: iam fur erat: dñm pditus ses
 q̄batur: nō corde: sed corpe. **Et p̄ hoc voluz**
it dñs nobis significare vt malos tolerem⁹
ne corp⁹ ch̄i. i. eccliam diuidam⁹. Inde est
qz dñ tractant̄ aliena p tactū. sicut faciūt tes
tamētarij z alij habētes res alienas: tunc
difficult̄ expēdunt sic decet. et si expēdunt
tñ nō tācito. Ita etiā videm⁹ qz mlti spoliz
ant: furant̄ z iniuste spalia adq̄runt: vt suis

vxoribz sine p̄cubinis laute p̄uideāt. **Ter**
 tio p tactū intrat luxuria. **Jō d̄t. j. ad Cor.**
xxvij. Bonū est mulierē nō tāgere. Et Pro
uerb. vij. Qui ingredit̄ ad vxorē p̄mi sui i
 mūdus erit cū tetigerit eā. **Et ibidē. Nunq̄**
qd hō pōt abscondere ignē. i. p̄cupiscentiaz
meretricis: p̄fabulādo ei: in sing suo. i. in cor
de suo. vt nō vestimēta sua ardeāt. aut nunq̄
qd pōt hō ambulare sup̄ prunas vt nō p̄bu
rant̄ plāte eius: sic q̄ ingredit̄. i. ope vel p̄sen
su: ad mulierē p̄mi sui nō erit mundus cū
 tetigerit eā. i. impudice. **¶** Q̄m̄ multi ad has
 prunas accedūt et sic cū **Petro** se calefaci
 unt. et sicut **Petrus** ch̄um negauit verbo.
 ita ip̄i ope. **Idē** patz de **Loth** q̄ ex solo tan
 ctu. hoc est: nec p̄ visu nec p̄ auditū nec p̄ in
 tellectū mor⁹: duas filias suas cognouit et
 impregnauit: q̄ tñ de nlla eaz sensit: nec qñ
 accubuit: nec qñ illa surrexit. **Genes. xix.**

Quarto ex inordinato tactu sequit̄ ira. v̄l
 in eo qui tangit: vel in eo q̄ tangit illicite. s̄
 cut satis patz de casto **Joseph** quē dñs sua
 apphēdit et tetigit sollicitādo eū ad actum
 illicitū. **Quo** autē ei nō cōsentiret: ad iram
 mota: sanctū **Joseph** mēdaciter accusauit:
 de incōtinentia. **Genes. xxxix. Ita** sepe p̄
 tactū vnus meretricis nō solū ira sed z hor
 micidiū sequit̄. dum alter zelotypia ad ta
 lem ligat⁹ est: nō vult qz ip̄a cū alio loquat̄
 tangat: vel amplect̄ zc. sicut postea idē p̄t̄
 de inuidia. **Quinto** ex illicito tactu sequi
 tur gula. sicut patet de **Eua. Genes. iij. De**
 om̄i ligno paradisi vescimur. de fructu s̄o liz
 gni qd est in medio paradisi: p̄cepit nobis do
 minus ne comederem⁹ z ne tāgerem⁹ illud
 ne forte moriamur. z tñ seducta p̄suastione
 serpentis: fructū vetitū tetigit z gulose come
 medit. **Ex q̄ docemur qz nō sp̄ cibz q̄ gustui**
apparet delectabil: est nobis salubris: sed
plurimū nociu⁹ z mortalis. Quot sunt hor
 die qui vino se inebriāt sp̄ore vel calidis et
 p̄ciosis cibis se grauāt vt illicitis tactibz de
 seruire possint. **Sexto** ex illicito tactu se
 q̄tur inuidia z odiū. sicut h̄ patet de zeloty
 pis vidētibz suas vxores ab alienis illicite
 tangi: q̄ tandē ita creuit vt sepe sequantur
 homicidia z latrocinia. **Hoc** etiā satis patz
 inter solutos q̄ aliqñ p̄pter tactū vel amplex
 ū publice meretricis se mutuo occidūt. **P̄t̄**
h̄ etiā de Amon p̄mogenito David q̄ postz
 q̄ vi opp̄sūt **Chamar** sororē suā: eā exosam

De custodia tactus

habuit odio magno nimis et repulit eam a se et propter hoc postea occisus fuit a fratre suo Absalon, ut patz. ij. Reg. xij. Septimo ex illicito tactu sequitur acidia id est tedium et tristitia ad bonum et penitentia ad malum: ad consequendum perversa. **Uñ** Acci. xij. Qui tangit picem concupiscit ab ea. Hac ratione diabolo procurante homines diebus festiuis imundis tactibus plus vacant: diu dormiunt et se absentant a cultu diuino: ut possint suam libidinem alijs absentibus perficere. Ita fecit domina Joseph que alijs in templo idolorum existens domi manebat simulans se infirmam ut sic cum Joseph sola posset melius libidini vacare. **Sen.** xxxix. ut dicunt doct. ibidem. Sic etiam Salomō per tactum mulierum seductus idolis templa fecit et cultum dei minuit. **Reg.** xj. Imo tactus proprie uxoris facit que idem notum et tardum ad bonum. **Jo** moyses precepit filiis israel **Exo.** xix. dicens: Ne appropinquetis uxoribus vestris usque ad diem tertium: quoniam vicis precepta erant data a deo. **D** Et oibus illis inferunt quod illicitus tactus multa mala facit et multipliciter est nocivus. Sed ut de alijs taceam videndum est que mala inducat tactus aliene mulieris et precipue in sex rebus.

Tactus aliene mulieris maculat castitatem et facit

Penetrat mentem hominis quasi gladius
Urit et inflamat corpus ut ignis
Maculat castitatem corporis ut picem
etiam usque ad motionem genitalium
Concupiscenciam carnalem valde fortificat et augmetat.
Fortiter castitatem animi quasi malleum emol
Demonos letificat. (lit.)

Primo tactus aliene mulieris penetrat mentem quasi gladius. Nam ut dicit **Hugo** lib. j. de claustro anime. Impudicicia tribus generibus armorum hominem aggreditur. scilicet telis: hasta: et gladio. Telis videlicet oculorum per impudicos aspectus. Hasta blande collocutionis que distantes vulnerat. similiter per scripta. Tertio gladio carnalis contactus. Gladius enim que configitur animus est mollis adulterare tactus: cui resistendum est per mundiciam corporis. exemplo Joseph qui adulterare tactum respuit: dum fibriam pallii sui rupit. Inde narrat **Hieronymus** in vitaspate. quod etiam in legenda sancti Cipriani legitur de quodam adolescente christiano qui in sartagine a paganis per fide multa tormeta sustinuit: que dum viriliter vicisset: tandem ligatus oibus membris in floribus positus est nudus in lecto optime strato. in quo

dum meretricis speciosa eius membra attrectaret: in eo stimulum carnis excitauit: quem sentiens confessus christi non habens quo se defenderet: linguam propriam dentibus incidit et sanguinem in facie eius expuit: et sic euasit: et pro martyrium subiit. Secundo tactus mulieris alienae urit et inflamat corpus sicut ignis. patet ex precedenti. Si enim colloquium illicitum accedit iuxta illud **Acci.** ix. Colloquium mulieris quasi ignis exardescit: multo magis tactus que est carni immediatus maxime igni. **Jo** olim sancti ab istis se maxime custodierunt. Nam in vitaspate legitur quod quidam propria matrem se visitantem rediens et per flumen portans: manus pallio inuoluit ne eam nuda tangeret: et cum quasi situs esset cur faceret. Respondit quod carnes mulieris sicut ignis. et manus tangetis stipula vel stupa. id est timebam cum te tangerem veniret mihi in memoria domini alijs mulieribus turpis cogitatur. Hoc etiam satis patz de beato Leone papa que dum in die pasce missam celebraret et post orationes fideles communicaret: et quedam matrona manum eius osculata esset. vehementer ex hoc tentatus: manum se scandalizantem amputauit. Et quod diu ex hoc celebrare non potuit: populus murmurauit et ad ipsius preces beata rego sibi manum restituit. sicut habet inter miracula beate virginis. Tertio tactus mulieris maculat castitatem corporis etiam usque ad motionem genitalium. **Uñ** Acci. xij. Qui tangit picem concupiscit ab ea. Sicut enim picem incedit: sic tactus ex dictis. et sicut picem est nigra: ita illicitus tactus denigrat famam. si ei frequentia mulieris inflamat: multo plus illicitus tactus. **Pro** uerb. vj. Qui ingreditur ad uxores primi sui non erit mundus: cum tetigerit eas. Et sicut picem fetet: ita luxuria quam sequitur fetor et immundicia. ut dicit **Lothari** de vilitate conditionis humane. Item sicut picem obstruit foramen ne aqua intret. ita homini contactus obstruit: ne aliquid monitio sancta ad resiliendum intret: nec aliquid cogitare salubre permittit. **Uñ** Hiero. contra Ioviniam. Amor meretricis insatiabilis est qui extinctus reaccenditur: et post copiam reuersus inopia patitur animusque virile effeminat: et excepta passione quam sibi sustinet non sinit aliud cogitare. **Hec** Vincē. in spec. moral. lib. iij. par. j. di. v. in fine. Et illo patz quantum tactus illicitus signant mulierum cavendum est personis spiritualibus. et signanter ministris domini que habet tractare et dispensare diuina. id

talibus dicitur per **Isa. ca. liij.** Recedite recedite estis
 te inde: pollutum nolite tangere. Exite de medio eius. s. male mulieris. Et sequitur. **Quidam** qui
 fertis vasa domini. **Domini** enim advertere sacerdotibus
 cum quanta reuerentia et mundicia debent accedere et tangere sanctum factorum. **Si** enim do-
 minus iratus propter **Osam** percussit eum morte. **Paral. xij.** eo quod tetigit arcam ne caderet. qui
 tunc erat sacerdos et ea nocte uxorem cognovit
 quantum tunc de sacerdote indigne tangente cor-
 pus christi: cum arca solus fuerit figura corporis
 christi. **Hec** beatus ostendit nobis dominus qui post suam re-
 surrectionem dixit **Marie magdalene**: Noli
 me tangere. qui tunc erat sanctissima. **Quoniam** se cu-
 stodivit sanctus **Valentinus** patronus noster cu-
 ius corpus hic nobiscum recordatum **Patavie** ha-
 bemus ne pollueret animam suam per tactum. mace-
 rando corpus suum ieiuniis: vigiliis: laboribus
 in predicando assidue dei verbum: in diligenti
 cura animarum fide plantando: et plantata au-
 gmentando et corroborando. unde et pluribus huius
 rursus miraculis. **Merito** reprehendendi se
 qui venerant sanctos ignotos et forte non sanctos
 sed fictos cum tanti sancti corpus hic apud se ha-
 beant recordatum. **¶ Quarto** tactus illicitus
 tus cupiditatem carnalem valde fortificat.
Sicut enim nimia familiaritas mulieris sine
 ne tactu: vix esse potest sine peccato saltem respectu
 alieni: nisi deus specialiter preseruet hominem:
 a fortiori in tactu. **Io. dicitur** Gen. xx. quod dum
Abimelech rex gerare tulisset uxorem **Abrae**
Saram: putans eam esse sororem **Abrae**. dixit
 ei deus: Scio quod simplici corde hec feceris. **Io.**
 custodivi te ne peccares in me et non dimisi
 ut tangeres eam. **Io. dicitur** Hiero. **Femina** est vis
 se tenacissimum ad animas illaquantas. Et sic
 viscus. s. bitumen non capit autem nisi tangat. ita
 in proposito. **Quinto** illicitus tactus forte animam
 quasi gladius emollit et deicit in peccatos. **Fer-**
reas enim metes libido domat. **fm Hierony.**
ad Nepocianum. Et **Aug.** in soliquis dicit.
Nihil sentio quod magis virilem animum deiciat
 quam blandimenta mulierum: corporumque ille
 tactus sine quo uxor haberi non potest. **Exemplum**
habemus **Judith. xj. et. xij.** de **Holoferne** et
Judith. **Item** de **Samsone** **Judith. xvj.**
Qui tactu uxoris sue sic fascinat^{us} erat. ut la-
 tetes philisteos sibi insidiantes non apprehen-
 deret a quibus tandem cecatus est. **Hec** sibi acci-
 derunt per tactum dum dormiret in sinu **Dalile.**
Sexto illicitus tactus demones legitimat.

sicut scribit **Gre. s. dial. de Andrea** episcopo
Fundane civitatis que diabolus ad hoc per-
 duxit ut quidam sanctimonialis devota ma-
 nu tangeret a tergo sine in posteriora: sic de-
 mon retulit nocte **Rhome** in templo idolorum
 convenientibus multis demonibus et suo supe-
 riori mala que fecerunt recitantibus in presen-
 tia iudei: eadem nocte ibi manentis et signo
 crucis se munientis. **Ita** legit in historia de
 purgatorio sancti **Patricij**. dum quidam ple-
 banus in multa abstinencia vixisset et sua ec-
 clesiam in dei timore rexisset. demones de
 hoc conquirentes: dixit unus ex demonibus
 adhuc infra. xv. annos ipsum superabo. **Circa**
 enim cimiterium omni die cum septem psalmis
 et letania: ego procurabo infantem femellam
 sibi exponi quam educabit et tandem per eam
 cadet. **Quadam** ergo die cum orando mane
 cederet: inuenit infantem feminam in cunabulis:
 quam educari fecit et in filiam adoptavit
 atque litteras docuit: ut tandem in monas-
 terio sanctimonialium stare: et sic deo virginem
 consecraret. **Tandem** veniens ad annos
 pubertatis: cepit sua pulchritudine inflama-
 ri: et eam amplectari: et de turpitudine sollicitare.
 qua consentiente sacerdos cepit hor-
 rere et in crastinum differre. eadem nocte in loco
 purgatorii demones venientes multum
 letati sunt: sed mane sacerdos genitalia sibi
 amputavit et sic evasit et virginem deo conse-
 cravit. **Sic** ergo patet quomodo mors secundum septem
 peccata mortalia intrat per tactum. **Et** que ma-
 la faciat illicitus tactus. **Hec** de secunda parte.
¶ Dubitatur pro tertia parte sermonis:
Utrum omnis tactus alieni mulieris sit pec-
 catum mortale. **Respondetur** quod non quilibet
 tangens vel amplectens alienam mulierem
 peccat. quia hoc fieri potest aliquando ex mero
 gaudio spirituali: vel propter necessitatem ut por-
 tetur infirmus vel sustentetur. vel propter consue-
 tudinem patrie: et absque omni libidine. sicut fit
 in his partibus tactus manuum. vel propter aliam
 rationabilem causam. **Non** enim amplexus secundum
 se dicitur peccatum mortale. ut vult sanctus **Tho-**
mas. ij. q. xv. ar. iij. **Et** suo modo si mater am-
 plexat filium: pater filiam: vel consanguineus suam
 propinquam consanguineam. **Sed** videant tales
 ne tactus habeant impudicos in oculis: ubi
 veribus et ceteris. **Secundo** dicendum est
 quod tactus et amplexus dum sunt propter vene-
 ream et luxuriosam delectationem deliberat

De custodia tactus

ter respectu aliene tunc sunt peccata mortalia, quia aspectus libidinosus est peccatum mortale. **Dat. v.** Si quis viderit mulierem ad se. Ergo a fortiori tactus, et hoc est quod dicit **Lipannus** de fornicatione ad **Pompeium**. Certe ipse osculatur: ipse amplectitur: ipsa confabulatio et osculatio tantum dedecoris et criminis consistunt sicut et duorum concubientium turpis et feda dormitatio. Sicut ergo ex malo sine aliquid potest fieri peccatum mortale ita ex mala causa, sicut quod dat elemosinam alicui ut eum decipiat ad heresim, ita in proposito. **Idem** vult glossa super illud **Eph. v.** Fornicatio et omnis immundicia non nominetur in vobis sicut decet sanctos: aut turpitudine etc. **Glossa**, ut in osculis et amplexibus, quia tales non habent hereditatem in regno christi. **H** Sed diceret quis: an omne osculum sit peccatum? Respondetur quod generaliter osculum fieri potest ex quibusvis causis videlicet

Ex adulterio quod procedit ex ambitione prelationis.

Osculum Osculum simulatorum ex invidia, procedit ex Osculum procedens ex avaricia quibusvis causis Osculum impudicum ex libidine

Osculum ex fraterna charitate.

Primo procedit aliquod osculum ex adulterio quod fit ex ambitione prelationis. Ita faciebat **Ab salon** stans mane in porta: venientes ad domum patris sui ad iudicium interrogabat unde essent et de causa, quam cum audisset, ait: videntur mihi sermones tui boni et iusti, sed non est quod te audiat: constituitur a rege, et extendebat manus ad salutates et apprehendens osculabatur eos. **Reg. xv.** **U**bi et postea se fecit constitui regem et expulit patrem suum de regno, videlicet ibidem. **S**ecundum est osculum simulatorum quod procedit ex invidia aliene felicitatis, sicut **Joab** ab **Amason** osculatus est dicens: Salve mi frater: et tenuit manu dextera mentum **Amase** quasi osculatus eum et sic transfudit gladium in latus eius et effudit intestina eius ex invidia. **D**ixerat enim **Dauid** ut faceret eum magistrum militum pro **Joab**, ut patet. **Reg. xx. etc.** Tertium osculum procedit ex cupiditate et avaricia, sicut **Judas** osculatus est christum **Dat. xxvj.** In quo facto (ut vult **Ambrosius** super **Luc.**) non docuit nos christus simulatorum facere proximo, sed potius in hoc ostendit quod ipse neque proditorum suum refugit et ut plus ad se alliceret proditorum cum neque sibi officia amorum negaret. **Q**uartum osculum est impudicum quod fit ex libidine deliberata carnalis voluptatis, sicut ista

stulta mulier **Prover. vij.** dicit deorum inuenit et fatuam deosculata fuisse: quem sic suis sermonibus irretiuit ut eam sequeretur quasi bos ducitur ad victimam. **E**t ista quattuor oscula frequenter sunt peccata mortalia, id est reprehenduntur in scripturis sanctis ubi super. **U**bi **Prover. v.** **F**anus distillans labia meretricis. **E**t sequitur. **N**ouissima ma autem eius amara quasi absinthium. **Q**uintum est osculum quod fit ex fraterna charitate vel consuetudine patrie, sicut in certis terris clericus et laicus in missa quando cantat **Agnus dei**: se osculantur. **E**t hoc osculum non est peccatum, sed meritum sicut est vere christiane dilectionis signum. **S**ed di. **E**t quia ita est: quare christus in euangelio **Dat. v.** dixit: Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam mechatur est eam in corde suo, et non dicit: qui tetigerit, vel osculatus fuerit? **R**espondeo, quod christus dominus posuit et prohibuit ibi principale conditionem luxurie et in heretia alias prohibuit quod sequitur illam, scilicet impudicum colloquium: tactus et oscula: quod utique magis inflammant quam solus visus, et sic maiora sunt peccata. **Q**ui ergo prohibuit quod minus est: a fortiori prohibuit maius. **I**tem apostolus ad **Eph. v.** expressit prohibuit illa dicitur. **F**ornicatio et omnis immundicia aut turpitudine nec noceatur in vobis. **G**lossa, in osculis: in amplexibus. **I**ta et in preceptis decalogi dixit deus: **N**on mechaberis, in quo sub adulterio viri: omnis fornicatio et luxuria extra matrimonium prohibetur tanquam in principaliori, ut patet ex dictis, scilicet. **R**ubricatur adhuc quibus modis fit peccatum dum mors intrat in animam per sensum tactus? **R**espondeo quod hoc fit quibusvis modis homo potest inordinate delectari per tactum suum, videlicet infra.

Tactus Per molliciem vestium, Per molliciem lectorum quibusvis Per usum vngentorum sine aqua, videlicet in subtilium aut distillatarum, ordinatur Per suauitatem balneorum, Per suauitatem carnalis contactus

Primo ergo potest homo inordinate delectari secundum tactum per molliciem vestium in quo diues epulo excessit, et sic eternam damnationem meruit, **Luc. xvj.** **E**t quo patet qui nimis delicatis vestibus fouet corpus suum per uocando sibi delectationes tactus illicitas: per eandem peccat et insipienter agit, sicut qui delicate nutrit seruum suum facit eum contumacem. **E**t non minus imo plus insipienter agunt qui excogitant in vestibus vanitates superfluas et tur

pes figuras ad vicia inclinātes: puerse passionātes et illicite delectātes in vtroque sexu quā inuētor diabolus fuit contra formā hūane honestatē, sic et quātidie inuenit nouas sarturas et figuras: quibus monstruose se induūt homines quibus et eius tetatioibus libeter consentiūt. Vult et diabolus inter homines hūc imagines suas sic videt deū hūc in religiosis hominibus et hūc libi. Vñ diabolus vult hūc pedē rostratū quod nō potest facere nisi per calceos rostratos quē tū deus fecit vult esse obtusum, diabolus vult hūc vētrē stricū: deus laxū, diabolus vult hūc in mulieribus caput magnū: deus pro ad corpus proportionatū, diabolus vult hūc in capite et peccatore ornāmēta ad supbiā, deus dicit: **D**iscite a me quia mitis sum et hūilis corde. **D**at. xj. et sic de alijs. **P**at. g. ex habitu vestitiū: quod sunt quod deferat signa siue vestes dei et quod diaboli. **A** **S**cōda via per quā mors intrat in aīam per tactū: est per molliem lectoꝝ. **U**nde **A**mos. vj. **V**e quod dormitis in lectis eburneis et lasciuitis in stratis vestris. **A** molliibus enim stramentis caro citius tentat. **P**at. illud quod per ea caro citius calefit: et facta inflāmatioe corporis ipm sentit stimulū etiā contra volūtātē suā **I**ō sine necessitate hō nō dicit nimis mollia lecti sternia querere. **S**ed considerare debet quales lectū habebit in morte sua. s. feret et sepulcrū in quod a vermibus comedet **E**ccl. x. **C**ū mortuus hereditabit serpētes: bestias et vermes. **D**ebet etiā considerare quālit per istos meret lectū infernales. s. illud **E**sa. xiiij. vbi dicit per haec de lucifero. **D**etracta est ad inferos supbia tua et cecidit cadauer tuū: subter te sternent cinea et vermes erunt opimentū tuū. **I**n hōz figuraz cū **I**sboseth dormiuit sup strātū suū in meridie. **R**echab et **B**anaa fratres interfecerūt eū et ablato capite eius iugerūt. **Reg. iij.**

Tertia via per quā mors s. in tactū intrat in aīam. est per visum peccatoꝝ et delectabiliū vngentoz et aquaz. **I**ta **S**alomō fecit sibi fecisse vngētarias et focarias. **E**ccl. ij. **E**t hō dicit vanitatē. **D**e hō narrat exem̄ **P**etrus damiani de quā ducissa venetoz quā ita delicata fuit: vt nō nisi in aqua de roze se lauaret: quod delicias quod dū diu extra esset tādē deus percussit eā in corpore vt totū corpus eius putresceret intātū vt nulla famulaz eius posset in loco vbi iacebat aliqd sibi obsequiū impedere per fetore grauissimo nec secū poterant stare. **I**n quibus putrefactioibus sic defuncta ē. **E**t quod per quod des

vel siles deliciae sine aliq̄ necessitate applicate displicēt deo: et ducūt ad graua peccāta. **Q**uarta via est per suauitatē balneoꝝ. **M**oderatē tū vsus balneoꝝ precipue tpe calido et in terris calidis est licit⁹. **U**ñ et ipsuz balneū admittit b. **A**ug⁹. frīb⁹ suis in regla sua pro sudores abstergeḁos et aptionē poroz. per quos poros mali humores exeāt graua tes corp⁹ et caput. **T**amē nimis vsus inducit pla peccāta. s. ebrietatē post nimia ericcatione: somnolentiā: acidia: petulantia: carnis: loquacitatē et stultiloquiū: sicut plures expti sūt in balneis naturalib⁹. s. termis et in artificialib⁹. **Q**uinta via est per suauitatem carnalis cōtactus vel quāruicūq; partū corp⁹: vt manū: aurū. et sic de alijs quod per fricatio nē aliquā nimia causant delectatioē: vt mēbroꝝ genitaliū: vnde grauis surgit aliquā delectatio et tetatio carnis per quā homines etiā quā in matrimonio existētēs committūt peccāta cōtra naturā in se vel in alijs psonis quos impudice tangunt. quod bene sentiēs **S**apiens **E**ccl. ix. dixit: **C**ū aliena muliere ne sedeas oīno. a fortiori ne quos eā tangat: suadendū ē. quia sicut lasciuie sepe sentiūt graues tentationes ex mutuo colloquio vel sessione: ita a fortiori ex tactu. **U**ñ **E**ccl. xxvj. **Q**ui tenet eā quasi quod tenet scorpionē. **D**e **E**t quibus patet quod incautus est lud⁹ iste puellaz viri adolescentib⁹: qui vocat ludus regis. **I**n quod positus per rege mandat adolescentib⁹ vt se mutuo amplectentur vel deosculent⁹ patz ex dictis quoniam ex istis surgūt praeue volūtates et cōsequēter sollicitatioē: vulgariter ansuchung: ad turpitudines et consensu. et aliquando turpes actus et insanie pessime. **E**t quo scōdo patz quod parētes nō sine piculo permittūt filios et filias suas ad publica speculacula accedere: vt ad choreas in publicis plateis vel in alijs locis adolescentulis mixtis cū puellis: inter quos et manū et corp⁹ sepe sequit cōtactus: ex quibus tandē sepe veniūt mala vt supra. **S**imiliter ad currendū post pilam indifferentē cū omnibus alienis et cognatis: residuū intelligūt qui se in talibus senserūt fractos. et signant aufert deuotio erga deū in die festo in quo deus specialiter est laudand⁹ **S**ed forte dicerent plures: **Q**uid ergo facere possum⁹ in die festo: **R**erte hō nos docuerūt patres nostri: **A**dolescētes possunt currere militem. **I**mo post vespas currere inter

De tentatiōe dei

se post pilam: aut al's moderate se exercere saltado: luctando: sagittado cū lapidib: aut lapides pūcere: globos p circulus pūcere: nō ex cupiditate: sed cā solaciū. sic et puella inter se pnt ludere lapillos pūciēdo: vel ad pilam p digestionē: vel verbo dei nouit auditō: vel de pceptis cōferre. et sic de alijs. Rogem⁹ ḡ deū vt sua miscōdia nos custodiāt et dirigat ne mors p fenestras sensuū nro rū ascēdat in anias nras q̄npon⁹ vita hīc p gratiā et in futuro p glīam Amen.

Sermo vndecimus

De tentatione.

Induite vos armatura dei vt possitis stare aduer⁹ insidias diaboli **Ad Eph.** vj. Expeditis his q̄ concernūt custodias cordis et q̄nq; sensuū p ples sermones. Restat psequēter videre quō homo viriliter se possit tueri et defendere cōtra varias insidias diaboli. Unde diabol⁹ eos q̄ sic vt pmissum est se diligēter custodiūt magis impugnat. et iō necesse est habere arma dei ad resistēdū sibi. Iuxta verba themat⁹. Et ex hoc cogitavi necessariū esse vt plures faciā sermones de tentatione.

Pro gratia Aue Maria

Induite vos armatura dei vt sup. Primo videndū erit de tentatiōe q̄druplici i generali. et d̄ tentatiōe dei q̄ntuplici. Secōdo de tentatiōe carnis q̄b⁹ vicz modis caro nos tētet. Tertio quib⁹ modis hoīes dicant tētare deū. vt pz. **A** Circa p̄mū est notādū q̄ q̄druplex est tētatio in genere. vt tangit **Vincē.** in spe. moral. lib. iij. par. j. dist. vj. vicz dei: mūdi: carnis et diaboli. qz tentat nos deus: tentat nos mūd⁹: tentat nos caro: et tentat nos diabol⁹. vt patebit in p̄cessu. Primo deus tentat nos vt probet et approbet: et vt q̄lis sit hō sibi p̄pateat et detur alijs i exemplū. Sic de⁹ tētauit **Abraā** in exemplū obediētie. **Gen.** xxiij. Tentauit de⁹ **Abraā**: et ait illi: Tolle filiū tuū vnigenitū quē diligis **Isaac** et c. Sic se cūdo etiā de⁹ tentat hoīes: alijs in exemplū paciētie. Ita tētauit **Job** et **Tobiā**. **Job** priuando t̄palijs: liberis pp̄ijs: vulnerib⁹ et vlcerib⁹ in corpore. et **Tobiā** cecitate. Et hoc deus illis euenire pmisit vt posteris ex

hoc daret exemplū paciētie. Tertio de⁹ tētat sc̄tōs martyres in exemplū fidelitatis et cōstātie. fm illō **Sap.** iij. De⁹ tētauit illos et inuenit eos dignos se. Quarto de⁹ tētat in exemplū timoris. fm illō **Act.** xx. **U**enit em̄ pbaret vos venit de⁹: et vt terror illius esset in vobis et nō peccaretis. Sic de⁹ nos tētat cū sepe de medio nostri hoīem subito occidit: aut cū tonitrua: fulmina: grādines: terremotus et c. pmittit. Quinto tētat de⁹ vt nota fiāt q̄ homo in anio habeat. Ita tētauit de⁹ filios isrl. xl. annis in deserto. fm illud **Deut.** viij. Adduxit te dñs deus tu⁹ xl. annis p desertū vt affligeret atq; tētare te vt nota fierēt q̄ in tuo aīo psabant verū custodires mādara illi⁹ an nō. Sic etiā deus tētat hoīem in exemplū amoris. fm illō **Deut.** xij. Tētat vos de⁹ vt palā fiat vtruz diligatis eū an nō in toto corde et in tota aīa vestra. **U**n sepe hō magna de se p̄sumit di. Priusq; talia facerē cēties morerer vel potius relinq̄rez oīa. s; cū venit tētatio maior mala fac. Exemplū patz in mltis q̄ ppter modicū lucz t̄pale d̄dicūt mādato ecclie ne qz curāt ei⁹ cēsuras emēdo et v̄dendo hereticis et eoz fautorib⁹: et sic incurrunt laq̄uz diaboli in picl'm aīaz suaz. **A**redo si alijs talib⁹ añ annos ples dixiss; forte m̄dissene **Absit q̄ talia faciam⁹.** nūc s̄o tētauit eos de⁹ vt q̄les et q̄firmi sint agnoscat. Exēplū etiā paruit i cruce signat⁹ qz ples p̄mo fortes erāt mori cupiētes p fide et c. tandē cum modica tētatio supuenit: alij signū crucis occultauerūt: alij deposuerūt: alij se cruce signatos esse negauerūt: alij iuramēto h̄ as firmauerūt. **E**cce quid aliud isti fecerūt: q̄ plures alij sepe timore mortis se ch̄ianos negauerūt. **V**ideāt ergo q̄liter deus illos tentauit vt nō tāta de se p̄sumāt. Sic et de⁹ tētauit **Petr⁹** q̄ ter ch̄m negauit cū tñ se se cū in carcerē et in mortem ire paulo añ affirmavit **Matth.** xxvj. **Mar.** xij. **S**ecūdo tentat mūdus ab extrinseco p moduz obiecti scz cū res mundane vicz diuitie: honores: potētia ciuilis: et quecūq; in mūdo concupiscibilia obijciunt aīo hoīs et cor ei⁹ alliciūt ad peccādū. et ad inordinate talia volendū aut p̄sequendū. ppter qd̄ dicit **Sap.** xij. Creature dei in odiū facte sunt et in tētationē hoīm: et m̄scipulā pedib⁹ insipientiū. **H**oc non est intelligendū q̄ deus odio

habeat creaturas fm se : qz nihil odit eorū que fecit. **V**idit enī de^o cūcta que fecerat z erāt valde bona. **Gene. i.** **S**z tantū vult di cere **S**apīēs vbi supra qz p abusum hoīm creature q̄ facte z ordiate fuerūt ad honore dei z ad pfectū hoīm: puerse sunt in odium vt de^o p̄t illas odio habeat. et homīes decipiant et pdant^o possum^o exēplificare de diuitijs q̄ facte z ordinate sunt ad homīnuz sustentatōez z pūssionē necessariā. **S**ed illis homīes sic vtunt et tanto amore eis afficiunt vt deū p̄ter eas odiāt z eius mādāta cōtemnāt. **I**ta honores mūdi ordiati sūt vt seruetur debita obiectio: similiter potentia ciuīlis: sed talia nūc per abusum trahūtur ad superbiam et despectū inferiorum z tyranniā in proximos z c̄. **S**ic ergo creature dei per abusuz homīnū sunt facte muscipule quibus capiunt anime. **Q**ūt homīnes capti sunt his muscipulis: alij per auariciā. alij p luxuriam. vt **Dauid** vīsa **Bersabee**. alij per supbiam quorū omnīū infinit^o est numerus. **U**nde sup omnes res cōcupiscibiles quas ostendit mundus protendunt laquei vt homīnes in eis capiātur. **L**aquei isti sunt ea p que homīes in amore teporalū alliciunt siue earū pulcritudine siue dulcedine aut voluptate. **E**t hmoi homīnes capiunt cū his fruūt: q̄b pot^o deberent vt. i. cū sua tpalia p̄ter se amāt q̄ deberēt referri in deū. **I**deo brūs **Antonius** raptus ī extasi vidit mundū plenū laqueis z clamauit. **Q**uis euadz o dñe laq̄os hos. **R**esponsum est ei. qz humilitas euaderet eos. ad est paup̄tas spūs que mūdāna contemnit. **E**t hīs rebz siue laqueis nemo capitur nisi qui eas capit siue inordinate tāgit p abusum: recte sicut nec piscis hāmo: nec auis laqueo: nec fera pedica nisi eam tāgat. **U**nde **Job. xvij.** **I**mmisit ī rete pedes suos z in maculis eius ambulat. **E**t sequitur **A**bscondita est in terra pedica eius: id est grossior tētatio. et decipula ei^o sup semitā id ē subtilior tētatio. qz grossiores. i. seculares mundus capit grossioribz cupiditātibz. **R**eligiosos hō et clericos qui sunt ī semitis consiliorū tēntationibz subtilioribus capit. **S**ed heu sepe contrariū videt: vt viz delīez religiosi et clerici grossius vincantur q̄ laici. **S**up hoc verbo dicit **Grego. xvij.** **M**ora. **Q**ui pedes in rete mittit nō dum vo

luerit eijcit: sic q̄ ī pctis se deijcit nō mor vt voluerit surgit. **E**t p̄seq̄nt sup hō hō **A**bscōdita est in terra pedica eius: d̄t: **I**n terra pedica abscondit cū culpa sub terrenis commodis occultat. **I**nimic^o q̄ppe insidiās ordit humane mēti in terreno lucro qd appetat. et occultat pcti laqueū vt ei^o aīm strigat q̄tinus videat qd p̄cupiscere valeat z neq̄ q̄ videat in q̄ culpe laq̄o pedez ponat. **D**ec **Grego.** **Q**̄p̄ez est hoc p̄muniter in emptione z venditōe vbi soluz ocl̄s est ad lucz et nequaq̄ an sit licitū vel illicitū. **E**t seq̄tur in **Job.** **U**ndiqz terrebūt eū formidines et inuoluent pedes eius. q̄si diceret: **U**biqz hō habet timere ne pctis inuoluet ex amore terrenoz. **T**ertio tētat caro. i. carnalis p̄cupiscētia. fm illō **Yac. i.** **U**nusquisqz tētatur a p̄cupia sua abstract^o et illect^o. deinz de p̄cupiscētia cū p̄ceperit parit peccatum. **H**ec est illa meretrix habēs poculū aureuz in manu sua plenū abominatiōe z imundicia fornicatiōis eius. **A**po. i. xvij. vbi notādū. qz caro est **E**ua misera q̄ viz. i. sp̄ritū ī mortē inducit: z a paradiso excludit dū pctm̄ mortifere snaliōis p̄sentiēdo vt nō corrigēdo accipit fm suasiōnē q̄ nō est acceptāda: sed corrigēda. **Gen. iij.** **H**ec est mulier egyptiaca q̄ **Joseph. i.** sp̄ritū ad cōsensam illicitū cogere cupit q̄ nō est audiēda: sed relicto pallio carnalis z secularis p̄uersatiōis fugiēda: **H**ec ē deniqz ancilla ostiaria q̄ bz custodiā sensuū que fecit **Petrū**: id est sp̄ritū negare ch̄m. **Matth. xxvj.** **E** **Q**uarto tentat diabolus cui^o totū studiū: exercitiū: et conat^o est homīes tētare: p̄ter quod antonomasice dicit tētator. **Matth. iij.** **E**t accedens tētator dixit ei: **S**i filius dei es. **H**ec breuiter de q̄druplici tēntatiōe p̄ p̄ma pte. **P**ro scōda pte sermonis est notādū. qz quattuor modis tentat caro

Timore humano aduersa nimis timendo
Nimīū blāda z suauia siue delectabilia amādo.
In penitētia vel tribulatiōe ad impatiētiā z murmur puocādo
Per cōtumaciā quādo quis nimis delicate nutritur.

Caro tētatur q̄drupliciter. scz

Primo ergo tētatur timore humano aduersa nimis timēdo z horrēdo. qz suadet vt hō tli timore faciat q̄ sūt p̄tra salutē aīe

De tentatiōe carnis Et de tentantibus deū

vel ea omittat q̄ necessaria sunt ad salutē ne
aduersa incurrat: vt q̄s timet cruciat⁹ cor-
poris z ex h̄ omittit penitere vel comedit in
die ieiunij p̄cepti, vl̄ forte t̄iore mortis fides
negat: vl̄ aliqd̄ mortle p̄mittit zc. **S**ōtra h̄
hō debz sibi opponere supplicia inferni vel
aliq̄ ḡuioza sibi imittere vt libet sustineat
min⁹ dura. **E**xēplū illi⁹ refert **V**incē, vbi s̄.
Fuit q̄daz frat̄ minor q̄ cū tētaret in hyeme
p̄ter frig⁹ ab ordine recedere, surrexit nox
cte et habitu relicto nud⁹ se piecit i magnū
cumulū niuis volutās se ibi. **C**ū autē caro
diu afflictā fuisse q̄sūt ip̄e: **O** dñā caro ac
ciperet⁹ vos mō z ampli⁹ vnā tm̄ tūicā pati
ent. **C**ū ac carnal⁹ voluptas diu p̄ ea r̄ndis
set q̄ sic, resūpto hitu rediit, z d̄ illa tētatiōe
p̄ ea i pace remāsit. **S**ēdo tētāt caro
ex eo q̄ nimis amat blāda: suauia z delecta
bilis sibi vt p̄ ea suadat spūi q̄tūs se p̄iciat
i foueā pcti vt **S**ua q̄ pomū vetitū viro suo
porrexit q̄ h̄mōi suasionē seq̄ndo peccauit.
Ubi notat **V**in. in spe. mo. vbi s̄. di. q̄ ille
q̄ voluptates carnales seq̄t silis ē v̄sō que
volēs rustic⁹ cape ponit (vt d̄) vas mellis
sup ramū gracilēz supiorē arbor⁹: a q̄ demit
tit distillare p̄ arborē aliqd̄ d̄ melle: faciēs ad
pedē arbor⁹ foueā i q̄ cū v̄sus mel de ramo
in ramū insequit dū appetit pleni⁹ inuēire i
foueā cadens capit. **S**ic q̄ vult seq̄ carnis
voluptatē cadit i foueā pcti, z sic capit a dia
bolo z occidit. **R**efert ali⁹ **V**in. exēplū **C**ū
q̄dā puer traderet cuidā seni i lecto iacētū vt
abigeret ab eo muscas: z datū fuisse sibi lac
ad comedēdū accepit q̄tuoꝝ scutellas eas
q̄z liniēs lacte posuit sup q̄tuoꝝ conos lecti
vt muscas ifestātes z ibi p̄currētes capet z
occideret: qd̄ flabello nō poterat, z sic eas ce
pit. **S**ic diabol⁹ hoies i mōdo capit p̄ volu
ptates carnis q̄s nō p̄t cape vl̄ occidere cū
flabello alteri⁹ tētatiōis. **Q**uattuor scutelle
p̄nt vocari gula: luxuria: mollicies vestitū z
ociū siue req̄es corpis. **T**ertio tētāt ca
ro dū opp̄ssa l̄ afflictā p̄niā vl̄ tribulatōe ad
murmur z ipatiētā sp̄m puocare laborat z
z̄ reclamāt. **S**ic **J**udicū. xvj. **V**idēs **S**ā
son afflictōez **D**alile assensit ei z reuelauit
ei secretū suū cū audiret eā z eū murmurātē
q̄ fec̄ eū dormire i gremio suo z totōdit eū z
tradidit eū philisteis illudēdū z excecādū.
Sic **T**hamar maḡ murmurauit d̄ eo q̄ ab
lecta fuit ab **A**mō q̄ de eo q̄ fuit corrupta

p̄ eū. ij. **R**e. xij. **D**e h̄ refert **V**in. i spe. vbi s̄
exēplū di. **D**ū q̄dā **L**othoring⁹ iret ad for
em̄ q̄ndā anguillā in sicco afflictā i q̄ posu
erat eā: volēs eā recreare misit i aquā z strin
gēs eā ne euaderet dixit **S**iris: bibe, z illa
subito resūpta viscositate i aq̄: ab ei⁹ māib⁹
ē elapsa. **S**ic caro afflictā p̄ p̄niā dñi hō ei
nimis p̄patit dū in delicias imergit: cito in
pctm̄ labit. **R**efert et̄ **V**in. vbi s̄. de h̄ vnā
fabulā, q̄ cū hō iret p̄ desertū inuēit serpētē
frigore afflictū iacentē q̄si mortuū: q̄ dū ei
p̄pateret in sinu suo illū fouit: z serps cale
fact⁹ circumuoluit eū et resūpt⁹ virib⁹ illū in
toricauit. **Q**ui cū serpētē argueret de i grati
tudine: r̄ndit. **T**u scis qz mea natura ē q̄ n̄
noceo nisi calefact⁹: s̄z cū nō caleo neqz ve
nenū effūdere h̄eo: nō iculpes si fm̄ naturā
meā feci: s̄z tibi ip̄ta q̄ me calefecisti z foui
sti. **I**ta ip̄tet sibi sp̄i sp̄s siue rō si carnē ca
lefacit z fouet nimis vt trahat in pctm̄. **J**

Quarto caro tētāt p̄ p̄tumaciā q̄ nimis
ipinguat⁹ z delicate nutrit. fm̄ illd̄ **P**rouer.
xxix. q̄ delicate nutrit a puericia suū suū p̄
ea eū sentiet p̄tumacē. **S**ic fuit de **H**ipbī
boleth z suo suo **S**iba q̄ p̄tēpsit eū: z ip̄ez
diuit eū ne **D**avid regē seq̄ret. z sic eo p̄curā
te amisit hereditatē suā. sic legi. ij. **R**e. xvj.
z. xix. **S**ic lepro⁹ nimis p̄patit asino suo:
s̄trahēdo ori suo panē z pascēdo asinū tan
dē asin⁹ ipinguat⁹ p̄tēnit dñm suū z p̄cipi
tās eū i lutū fugit ab eo. **S**ic etiā caro sp̄m
Sic **A**gar vidēs se p̄gnatā p̄tēpsit dñam
suā. **S**en. xvj. **R**efert exēplū **V**in. vbi s̄. **Q**ui
dā diues ipinguabat arietē q̄ndam ita q̄ p̄
pinguediē in oēs inuitātes cū cornib⁹ ipin
geret. **C**ū autē dñs ei⁹ sel̄ dormiret ad ignē:
videns aries frēq̄nter eū caput inclinare et
dep̄mere credidit q̄ eū inuitaret ad truden
dū. **S**ic facit caro sp̄i negligētī z eū nimis
ipinguatī. **N**ec breuit̄ de sc̄da parte **R**
Dubitat̄ cōsequenter circa tertiāz partē:
Ex q̄ dictū est supra q̄ deus tentat homines
quadruplicit̄: quibus tamē modis homo
tentat deū: **R**espōdetur. q̄ tentātes deū sūt
in quīuplici differentia. **A**liqui em̄ tentāt
dei clementiā q̄ vicz negligent̄ orant sine de
uotōe. sic si hō tētāt si q̄s dormiat an nō.
Tes s̄ illi q̄ penitentiā sibi iūctā aut horas
vel orōnes p̄suetas p̄soluūt z seip̄os oranz
do nō considerāt: neqz qd̄ orant attendunt.
acti deus non nosceret eoz̄ corda sine atten

lino p̄ f̄to d̄ h̄o
y. l. m. i.

tionē sed solū attēderet ad formā siue vocē
 verboꝝ. **Jo** dicit **Ecclij. xviii.** An orōes ppara
 aīam tuā: z noli esse q̄si hō q̄ tentat deū. **Et**
 q̄ inferit q̄ cuilibet inuigilandū est ne se in
 orōne auertat ad cogitatōes incidētes ora
 tionī impinētes. **An** sūmo conatu diabo
 lus hoīem orātes conat impedire. q̄nq̄ etiā
 imittendo hoī cogitatōes extraneas q̄ sibi
 vidēnt valde necesse. **Cogitat** em̄ sepe hō in
 orōe cū sibi cogitatio aliq̄ orōni īpinēs ad
 uenerit: si nūc p̄mittit hāc cogitatioz abire: p̄
 ea tibi nō veniet ī memoriā. cū tñ sit tibi ne
 cessariū hāc v̄l hāc rē aduertere. ac si de^o de
 uote z attēte orātē nō vellet iuuare ī cogitā
 dis z dirigēdis rebz necessarijs. **Ecce** q̄lis
 tētatio diaboli in orōne. **I**lli^o exēplū
 habem^o in vitaspa. **Un** abbas **Agathon** cū
 req̄reret q̄ esset maior p̄tus ī vita hoīm ma
 iorē laborē habēs. **R**ndit **Ego** ita suspicoz
 q̄ n̄ sit maior p̄tus q̄ orare deū. qz q̄tiēscūq̄
 hō voluerit orare festinat demones inimici
 impedire eū. sciētes qz nō aliūde sic p̄fun
 ditur eoz p̄tus sic p̄ orōem. **Quodcūq̄** em̄
 bonū op^o elegerit hō z ī eo p̄māserit. requiē
 possidebit. orare aut̄ vsq̄ ad vltimā vitā im
 pedire nituntur demones. z iō resistere illa
 bor est fortis zc. **S**cōi sūt q̄ tentāt dei pa
 tientia siue misericōdiam. q̄ vicz diu p̄seuerāt in
 pctis. s̄m illō **Ps.** Tentauerūt et reproba
 uerūt deū excelsū z testimonia eius nō cu
 stodierūt. **Tales** em̄ sibi p̄p̄is statuūt tps pe
 nitēdi cogitantes: ego futuris tps volo pe
 nitere: et nō aduertūt qz neq̄z hodie ad ple
 nū sunt securi de vita. **Actu. i.** **Nō** est vestz
 nosse tpa l̄ momēta q̄ pat̄ posuit in sua po
 testate. **Utinā** tales saperent et intelligerēt
 ac nouissima p̄viderēt. **Deut. xxxij.** **Utināz**
 vicz saperēt p̄terita: intelligerēt p̄sentia: z p̄
 uiderēt futura. **Utinā** saperēt pctōz cōmis
 sionē: bonoz omīssionem: z tps p̄ditioez.
Utinā intelligerēt paucitatē saluādoz: mlti
 tudinē dānandoz: z difficultatē resurgen
 tiū. **Et** utinā p̄viderēt mortis p̄ictm: extremū
 iudiciū: et eternū suppliciu. **Tertij** sūt q̄ tē
 tāt dī iusticiā ī puniēdo pctōres q̄ vicz orāt
 v̄dictā s̄m illō **Lu. ix.** **Dñe** vis dicam^o vt
 ignis descēdat de celo z cōsumat illos. **Hoc**
 dixit discipuli s̄ illos q̄ nolebāt recipe eos
 missos a iesu: s̄ saluatoz tūc increpauit eos
 dī. **Hecis** e^o spūs est. **Fili^o** hoīs nō venit
 aīas p̄dere s̄ saluare. **Ira** mlti q̄stati q̄s eis

nō ad nutū singla facit v̄l in modico offen
 dit: orāt deū vt v̄dicet eos in eis zc. **Quar**
 ti sūt q̄ tentāt dei potētā. vt sūt temerarij in
 piculis q̄les sūt q̄ tpe infirmitat̄: amissiois
 rez: z in piculis: magis currūt ad incantatri
 ces v̄l supsticiosas p̄sonas: ac si de^o t̄les nō
 posset iuuare. **Jo** **Judith** sc̄ta mlier increpā
 do sacerdotes q̄ statuerūt qz nisi de^o eos libe
 raret z auxiliū p̄staret infra q̄nq̄ dies trade
 re vellēt ciuitatē assyrijs: dixit ill^o **Qui** estis
 vos q̄ tētāt dñm. **Nō** est iste sermo q̄ mise
 ricordia puocet s̄ pot^o q̄ irā excitet z furoz
 rē accēdat **Judith. viij.** **Et** seq̄tur. **Posuistz**
 vos tps miserationis dñi z in arbitrio v̄io
 diē cōstituistz zc. **Quiti** sūt q̄ tētāt dei sapi
 entia q̄ vicz exponūt se ad docendū: siue p̄di
 candū sine studio z p̄meditatione. s̄m illud
Ps. Tentauerūt deū in cordibz inuis vt pes
 terēt escas aniabz suis caro z diabol^o: q̄bz
 etiā modis hō tentat deū. **Orēm^o** q̄ deū vt
 nobis arma fidei p̄ferat: q̄bus stare possus
 mus fortit̄ aduersus insidias inimicoz nos
 stroz: carnis: mūdi et demonis: ne deficiā
 mus in tentatōe: qd nobis p̄stare dignetur
 dñs n̄r **Iesus** cb̄s in seclā b̄ndict^o **Amē.**

Sermo duodecimus

**De malicia diaboli z astucia eiusdē deci
 piendi homines.**

Sobrii estote et vi
 gilate. qz aduersari^o v̄i diabol^o tan
 q̄ leo rugiēs circūit q̄rens quē de
 uoret. **i. Pet. v.** **In** p̄cedēti sermōe audistis
 in genere de q̄druplici tētatiōe vicz dei: car
 nis: mōi: z diaboli. z specialit̄ plura de ten
 tatiōe dei: carnis et mōi. **Nūc** p̄seq̄nter v̄i
 dendū est de tētatiōe demōis q̄ est fortissī
 ma. **Jo** ap̄ls **pet^o** rōne fortitudinis sue z
 mltiplicis fraudis in tentādo cōparat euz
 leoni. **De** hac tētatiōe vidēda sūt pla p̄ or
 dinē. **Primo** de ei^o malicia et crudelitate z
 de diuersis modis tentationuz ei^o. **S**cōo
 de his q̄ dāt occasionē ad hmōi tentationē.
Tertio de remedijs cōtra tētatiōes hmōi.
Quarto d̄ vtilitate tentationū. **Et** p̄seq̄ in
 tendo p̄ plures sermones hāc materiā. **In**
 hoc s̄o sermone aliqua dicā adiuuāte deo
 de p̄mo puncto videlicet de malicia et cru
 delitate demonis. **Pro** grā **Aue** **Ma**
Sobrii estote z vigilate. qz aduersari^o zc.

De malicia et astutia tentatiōis diabolice

Primo videndū est de malicia demonis in se. Secūdo de eius astutia et quibus modis per astutiam decipit homines etc. **A** Circa primum est notandū. quod malicia diaboli secundum Augustinum de Ancona super verbo thematis potest nosci ex quattuor: videlicet quod diabolus hostis noster antiquus habet contra nos inimicitiam impacificabilem, maliciam incogitabilem, virtutem inuincibilem, et mortem inquietabilem. Et hec omnia tanguntur in verbis thematis. Primo inimicitia impacificabilis tangit, cum dicitur: Adversarius noster. Nam adversarii proprietates est nocere et pacem cum alio non habere, sic hostis noster nunquam vult habere pacem nobiscum, secundum illud. ij. ad Corinthios. vij. Que conventio christi ad belial. id est non potest esse pax inter verum christum et demonem. Secūdo in verbis thematis tangit malicia incogitabilis diaboli in hoc quod dicitur diabolus. Nam diabolus id est quod decipiens vel deorsum impellens, eo quod ipse spiritus noster nos decipere et precipitare. Ideo dicitur in vulgari. i. teufel der in der tyeff der sunden die menschen velt. Unde si aliquid bona nobis persuadet illa tamen dicenda sunt mala, quia non facit illud nisi intentione fallendi. **S**icut ergo malicia diaboli dicitur incogitabilis siue ineffabilis, quia tanta est quod non est contentus in quocumque magno malo: reus: corporis et anime, quousque animam deiciat secum ad profundum inferni, non enim est contentus si aufert homini temporalia, nec contentus si corpori adducit vulnera. Immo nec contentus quod animam deiciat in peccatum mortale, sed quod homo vivit non cessat: vel hominem in mortale conservare ne peniteat: vel ad maius mortale perducere ut desperet. Et sic finaliter aliud non querit quam ut homo secum eternallyter dānetur et dei visione careat. **E**xemplum habemus in Job cui abstulit divitias postea liberos suos: tandem corpus suum gravi ulcere castigavit. necdum erat contentus: voluit enim habere animam eius: sed non potuit, quia dominus sibi dicit: Ecce in manu tua est, veritamen animam illius serva. Job ij. Considera quia non permisit deus diabolo: ut noceret anime, potuisset gravius tentasse et maliciam eius fortius in eum extendisse, sed deus non permisit. **T**ertio in verbis thematis notatur virtus diaboli inuincibilis, cum dicitur: Leo rugiens, quia sicut leo est fortissimus animalium et ad nullum pavet occursum, sic non est potestas super

terram quam potestati diaboli possit comparari, ut dicitur Job xli. Est tamen dei auxilio valde vincibilis per fidei firmitatem, quia sancti per fidem vicerunt regna. **A**d Hebr. xj. Immo sicut de se inuincibilis: tamen nisi permittatur a deo neque musce nocere posset.

Quarto in verbis thematis notatur diaboli motus inquietabilis, cum dicitur: Circūit qurens quem deprehendet. Nam sicut impij, id est raptores spiritus in circuitu ambulat, sic ipse spiritus circūit ut possit deprehendere. Contra inimicitiam ergo impacificabilem debemus resistere per sobrietatem, secundum illud Ecclesiastici. xxxj. Sanitas est corporis et anime sobrietas potus, quia dum homo est sobrius: diabolus non habet auxilium a carne ad hominem vincendum ut sicut ipse vult nobis nocere, sic per sobrietatem curemus nobis prodesse. Contra maliciam incogitabilem resistere debemus per orationis continuationem, non enim habet genus demoniorum eiciat nisi per ieiunium et orationem. **D**at. xvij. Contra inuincibilem diaboli virtutem debemus per fidei firmitatem resistere, quia sicut dictum est Sancti per fidem etc. ad Hebr. xj. Sed contra motum inquietabilem resistere debemus per eam charitatem, quia frater qui inuacit a fratre quasi civitas firma. Proverbia. xvij. Sic ergo contra maliciam diaboli et quousque ter illi resistere debemus. Secūdo notandum est secundum Vincē, in spe. moral. li. iij. p. j. di. vij. De tentatione, quod diabolus summe timendus est ne hominem deiciat in peccatum propter conditiones subsequentes, quia

Subtilissimus in intellectu
Astutissimus in malicia
Expietia longissimi temporis visitatissimus
Audacia peccatissimus
Discursu velocissimus
Infatigabilis ad nocendum,
Infatigabilis ad perendum,
Implacabilis ad placandum
Horribilis ad meditando
Intolerabilis ad sustinendum
Inuisibilis ad insuendum

Circa secundum est notandum quod diabolus cum sit astutissimus habet diversas artes ad tentandum siue diversa artificia per quod homines tanquam venator aut piscator capit: trahit: decipit: et insinuat. **U**n Leo papa in quodam sermone. Non desinit hostis antiquus deceptionum laqueos ubique praedare: et ut quod fidei credentium corrumpat instare, hic est quod diversis artibus homines inuadit ut eos capiat, ut patebit infra, et tangit et vilhelmus ubi super sententiam

Et plexionum noticia, qz nouit
cui adhibeat estus cupiditas: cui
gule.

Astutia Dēs et in oī genere tētatiōis: oī
diaboli tpe:z loco si pmittat a dño tētatio
tentat **Pro**caciter: freq̄nter et assidue tē-
tat vt musca que repulsa redit.

Crudelitate, quia crudelitas eius
est infariabilis.

Dia bona q̄ntū p̄t psequit̄ z ex-
tinguit.

Prima ars astutie diaboli, qz hz notis-
cia plexionū hoīm, z iō noscit cui adhibe-
re debeat est⁹ cupiditas: cui gule illecebras
ingerat: cui apponat icitamētū luxurie: cui
fūdat vir⁹ inuidie. **N**ouit quē merore pcuri-
at: quē fallat gaudio: quē metu z quē admi-
ratiōe seducat, oīm discit p̄suetudines: vē-
tilat cās: scrutat affect⁹: et inq̄rit cās nocē-
di vbi quēq; viderit studiosi⁹ occupari z sic
de alijs. **E**xemplū refert **V**incē, vbi s̄. **C**uz
religiosus q̄daz corrept⁹ esset a demōe: ali⁹
q̄daz interrogauit demōnē adiurando quō
vocaret̄. **R**ndit qz milleartifer vocaret̄, qz
mille artes hēbat hoīes seducēdi. **E**t vt sci-
as ait qz vez dico. **E**go sū q̄ decipio maḡs
theologos: decretistas: legistas: phisicos:
barones: milites: p̄positos: mercatores et
ceteros. **E**t p̄seq̄nt̄ cepit singloz mores z ge-
stus: s̄ba z officia rep̄ntare vsq; ad domi-
cellas q̄ seruiūt in camer̄s dñaz, blādiēdo,
adulādo et mollit̄ allo q̄ndo. **I**ō legit̄ i vi-
taspā, qz abbas cuidā fratri dicēti sibi: **F**ra-
ter q̄dam reuersus est ad seclm, rndit: **N**ō
mirer̄s frat̄ s̄; s̄ de hoc mirer̄s: si q̄s euadere
potit̄ de ore et laq̄is iūmici. **S**ecūda astu-
tia diaboli qz tētāt ḡnalr̄ oēs z oī genere tē-
tatiōis: oī tpe: z oī loco si a dño pmittat̄, vñ
dic̄ **B**er, **N**ull⁹ ē loc⁹ secur⁹. **U**n̄ tētāt omī
tpe z loco, qz nlli p̄cit festiuitati, imo maḡ
tpe sacro q̄ alio tpe, nec p̄cit loco, qz maḡ
ī loco sacro dñi hoīes orāt̄ et audiēdo mis-
sā) q̄rit eos auertere a dō q̄s ī alio loco. **N**l-
li ē t̄ p̄cit etati: dignitati: statui: serui aut sc̄ti-
tati, qz nec x̄po p̄p̄cit: s̄ triplici ḡne tētatio-
nis ipm̄ tētāuit. **M**at. iij, et **L**u, iij, s̄z illō
ap̄li ad **H**eb, iij, tētātū at̄ p̄ oīa. **S**ū ḡ ve-
rificat̄ d̄ eo illō **A**bachuch, j, **T**otū s̄ hamo
subleuauit: traxit illō in s̄gena sua: z p̄gre-
gauit in rete suū. **S**z s̄z diaboli⁹ generaliter
oēs tētēt: tñ libētius z studiosi⁹ tētāt maio-

res et sanctiores z de eoz defectiōe ampli⁹
gloriat̄. **E**xemplū illi⁹ habem⁹ in vitaspā. **D**i-
xit q̄daz sener qz cū esset puer fili⁹ sacerdot̄
idoloꝝ in eoz tēplū itrauit cū p̄re suo vbi vi-
dit denocte excitat⁹: p̄ncipē demonioꝝ ī so-
lio sedentē z ei⁹ exercitū assistentē ei: quem
vñ adueniēs adorauit. **R**eq̄sit⁹ vñ veniss̄
et q̄d egiss̄et, dixit qz ī illa puīcia vbi fuerat
m̄ltas guerras p̄citatuerat z multā sanguis
effusiōne pcurauit. **R**eq̄situs in q̄nto t̄pis
spacio h̄ egiss̄et. **R**ndit trib⁹ dieb⁹, q̄ dicto
multū flagellari iussus ē. **P**ost hūc vēit ali⁹
et idē faciēs dixit qz m̄ltas naues ī mari sū-
mersit, ducētos hoīes occiderat in spacio
duoz dieꝝ, z silr̄ iuss⁹ est flagellari. **T**ertī⁹
aut̄ veniēs z silr̄ faciēs dixit se fuisse in nus-
ptijs vbi in spacio, xij, dieꝝ m̄lta p̄lia p̄cita-
uerat: z m̄ltos cū sp̄so occiderit, z silr̄ iuss⁹
est flagellari. **V**enit q̄rtus q̄ cū adoras-
set eū req̄sit⁹ de factis suis: **R**ndit se venire
de heremo: vbi p̄, xl, annos monachū tētā-
uerat z vix tadē fecerit qz ī vnā fornicatiōz
cecidit: hic p̄ ceter̄s honorat̄: z corona rez-
gia in cathedra ei iponit̄ z ab alijs honora-
tur dicētib⁹ oib⁹ qz maxim̄ q̄d fecisset. **F**

Tertia astutia qz p̄cacit̄: freq̄nt̄ z assidue
tētāt vt musca q̄ sel̄ repulsa redit sp̄, z sic ca-
nis ipudic⁹ p̄ vnā portā expul⁹ redit p̄ aliā
tētāt ḡ freq̄nter z assidue. **U**n̄ **B**reg, **A**ssi-
dua tētatiōe tētāt vt saltē tedio vincat. **E**t
ī p̄s, **C**ircūdedit me sic apes q̄ s̄ iprobiss̄i-
me. **E**t q̄nq; diaboli⁹ ī hac malicia tētādi p̄-
seuerat diutissime, sic p̄tz de heremita quez
tētāuit, xl, annis quosq; eū vicit. **P**ri⁹ p̄ va-
nā gl̄iam: postea p̄ tediu in orōne, **T**andē p̄
luxuriā, vñ p̄tinue postq̄ repellit̄ redit, sicut
musca: s̄z q̄nq; pauset. **E**xemplū illi⁹ habē⁹ ī
vitaspā, qz quidā heremita duct⁹ ab angelo
in q̄ndā locū vbi erat p̄gregatio monacho-
rū vidit oēs officinas plenas maxima mul-
titudine demonioꝝ volitātū ad modū mu-
scāz. **V**eniēs aut̄ ad ciuitatē vbi erat forū
ibi vnū solū demōnē repperit satis ociosus
sup̄ portas ciuitat̄. **A**t heremite miranti et
cām istoꝝ q̄rēt̄ **R**ndit angel⁹, qz in ciuitate
oēs volūtātē diaboli faciebāt, et iō vñ ibi
sufficebat. **I**n abbatiā s̄o qz oēs monas-
chi turpit̄ expellebāt demōes z rebelles eis
erāt, iō ibi m̄lti erāt z monachos acrit̄ im-
pugnabāt. **Q**uādo em̄ castrum suū quis tes-
net pacifice z possidet ad volūtatem suam

De diuersis diabolice tentatiōis modis

sufficit vnus castellan⁹ qui i cast⁹ custodiat: sed qñ habet insidias inimicor⁹: tñc possidet illud cum multitudine armator⁹ donec subingauerit inimicos suos. **Q**uart^a astutia diaboli. qz diabol⁹ crudelissim⁹ e cui⁹ crudelitas est insatiabil⁹. Et ideo tētat crudelitē. qz fm Bern⁹. est insatiabil⁹ homicida. Apparet autē crudelitas diaboli ex multis. Primo qz bonis inuidet: et psequit⁹ eos qñtū pōt: tā p se sicut p̄mos pentes z Job: qz p suos sicut filios isrl⁹ p pharaonē. p philisteos. p moabitas: amorreos. Habucho donosor: et alios multos. Innocētes pueros p herodē. Primitiua eccliam p Heronē et alios tyrānos. **H**ic est draco ille rus⁹ et magn⁹ qui volebat deuorare masculum mulieris q̄cito eū pepisset Apoc. 4. Scdō binc apparet eius crudelitas. qz de pueri one peccator⁹ valde dolet: bonos et omnia bona qñtuz pōt impedit. vicz orōem: bonū ppositū: ieiunū: elemosynā zc. **E**xemplū habem⁹ de bto Frāscico q̄ semel demonū penas horribiles sustinebat: q̄ manu ad manū cū illo durissime p̄ligētes nitebant ipsz ab orōnis studio pturbare. **I**tez de beato Martino q̄ cū ordinat⁹ iret ad patriā ad cōuertendū parētes suos apparuit ei diabolus di. q̄ aduersaret ei in oibus factis suis Qui rñdit. Dñs mihi adiutor nō timebo. **I**te in vitaspa. legi⁹ in vita bti Antonij. q̄ vocat⁹ vt videret: rapt⁹ vidit demonē horribilē et terribilē habentē caput vsqz ad nubes: z q̄sdaz volare vsqz ad celū nitētes: qñtū poterat impediēbat: q̄sdam manibz retrahēbat: quosdā ad terrā manibz collidebat: quosdam autē nō poterat: sed supuolabant. **I**tem de quodam nouicio ascendente per scalam et sequēte sanctū Benedictū: qui vīdit in quolibet gradu scale duos demones alij eū retrahēbant: et alij in eū ipingebant alij eū suffocabant: qui tñ cū beati Benedicti adiutorio euasit. **Q**uinta astutia diaboli qz nō solum ex malignitate bonos impedit. sed etiā inqñtum potest omnia bona psequitur et extinguit. **U**nde cōparatur eius tentatio aquiloni. **D**e quo Eccl. xliij. **I**n conspectu eius cōmouebunt montes. **V**ox tonitruū eius verberabit terrā. tempestas aquilonis z cōgregatio spirit⁹. **E**t sequitur ibidē: **E**t exuret desertū z extinguet yride sicut ignē. **H**ic est ventus vehemēs

a regione deserti opprimēs oēs liberos **J**ob vt Job bñ. j. **H**i sunt **H**adianite et **A**maslechite: qui intrātes terrā isrl⁹ nihil ad vitaz pertines ibi reliquerūt. **J**udicū. vj. ca. **E**cce quō diabol⁹ bonis homibus infest⁹ est. **E**xemplū illi⁹ habem⁹ in vitaspa. **U**n abbas **D**oyles ita improbe tētatus fuit qz i cella sua stare nō potuit p̄ tentatiōe carnis et fugit ad abbatē **I**sidorū: q̄ facta orōne dixit ei qz ascēderet in supiora celle sue et respiceret ad occidentē. q̄ facta: vidit infinitā multitudinē demonū farentiū et frementiū ad preliū z ignea tela p̄ncientiū cōtra ipm. **E**t dixit ei abbas **I**sidorus: **N**oli timere. qz plures nobiscū sunt qz cū illis. **R**espice ad orientē. q̄ respiciens vidit infinitā multitudinē angelor⁹: et dei glorio sum exercitū similr: sup lumē solis splendentē: q̄ visione cōfortat⁹ ad cellā suā rediit. **E**t ecce habetis qz etsi demones sunt multi fortit⁹ tentantes. tñ angeli dei sunt plēs fortissime si facim⁹ qd̄ in nob̄ est nos adiunātes ne vin camur. **E**x p̄missis habem⁹ qz diabol⁹ fortius et acri⁹ tentat illos q̄ ei⁹ voluntatē fugiunt. qz sicut dicit **G**reg. **I**llos diabol⁹ tētare negligit q̄s q̄ero iure se possidere sentit. **S**icut qñ aliquis tenet quē in carcere suo cōpeditū: sufficit vn⁹ ei q̄ eū custodiat z sepe videat. sed cū fugiens euadit: tñc post eū mittit multitudinē magnā dicens: perse quimini et cōprehendite eū. **U**n **A**ugusti. **Q**uotidianis discim⁹ expimēris illos q̄ cōuertit deliberant: acrius tentari a cōcupiscētia carnis: et eos grauius in opibus luti z lateris z platearū premi qui egyptū egredi et pharaonē fugere molunt. **I**deo d̄: **E**ccl. ij. **F**ili accedens ad seruitutē sta in iusticia et timore. et prepa animā tuā ad tentationē quasi diceret. **N**ecessē est quia valde insidiatur bonis. **E**xemplū patet supra. **E**xemplum etiā illius habem⁹ de beato **B**enedicto. et de beato **F**rancisco quē in cōuersionis sue principio pater retrahere nitebat. **I**te de bta **A**lara. **N**ā eius parētes in multitudine p̄gregati violentē eā retrahere z ad domū patris reducere conabant. z sic de multz alijs. **S**ic ḡ habet⁹ multiplicē demōis maliciā z astutiā q̄bz niti⁹ hoies deicere in laq̄um mortal⁹ pcti: z mag⁹ eos q̄ meliores z sāctiores sūt. **S**im⁹ ḡ iuxta doctrinā apli **P**etri in verbis thematis sobriij et vigilem⁹ ne

aduersarius noster diabolus deuoret nos tamquam leo rugiens, quod utique obtinere possumus inuocando auxilium diuinum et faciendo quod in nobis est, quod et prestare nobis dignetur dominus noster Iesus christus in secula benedicere. Amen

Sermo tredecimus

De diuersis modis tentandi ipsius diaboli.

Non timebis a timore nocturno, a sagitta volante, a negotio pambulante in tenebris, ab incursu et demonio meridiano, per se. In precedenti sermone audistis de malicia demonis in se, quod diabolus habet contra nos inimicicia impacificabile, malicia incogitabile, virtute inuicibile, et motu inquetabilem. Arquebus etiam causis timendus sit diabolus quoniam multiplices habeat astutias in tentando: et de his exempla faciendia ad propositum referentur. Nunc sequenter videndum est de diuersis modis tentandi quibus deicit paruos et magnos: doctos et indoctos: bonos et malos. Tales autem modi quousque sint multi: tamen reducuntur ad quattuor modos principales que tangunt in sequentibus propheta in themate descriptis.

Pro gratia Aue Maria.

Non timebis a timore nocturno etc.

A Circa hec propheta thematis est notandus secundum Bernardum, in sermone super Genesim, et super Psalmum. Qui habitat. Et idem describit Vincens, in spe, in libro primo, in parte prima, de tentatione, quod hic diabolus sit mille artifex et omnes artes et astutias quas potest et de se sibi permittit exercet in tentando ut patet ex premissis, quod ipse est magister errorum et viciorum ad quorum inductio studet die ac nocte, et diu ita studuit vicis a principio sui casus: nec unquam fatigatur, imo omnes apparatus sophisticas: et fraudulencias in malis moribus: in erroribus infectiuis et deceptoribus miraculis inuenit, atque omnes modi tentationum eius reducuntur ad quattuor principales, de quibus dicam deo auxiliante in presenti sermone quantum poterit, et sunt hi quattuor modi notati in sequentibus propheta thematis ut super quod secundum gloriam, sic enumerantur vicis

Tentatio **nū alia** **Leuis et occulta que notatur cum dicitur** **Non timebis a timore nocturno,** **Leuis et aperta, cum dicitur: A sagitta volante in die,** **Gravis et occulta, cum dicitur: A nego-**

cio pambulante in tenebris.

Gravis et aperta, cum dicitur: Ab incursu et demonio meridiano,

Prima tentatio dicitur leuis et occulta quam diabolus in aliis visibilibus similitudinibus se transfigurans hominum vel animalium: viros sanctos prouocat ad aliquas leuitates: vel cum quis timet meliorem orationem vite aut ingressum religionis propter vigilias: abstinentias et ceteras carnis afflictiones, non modicum enim timorem ingerit horrorem vite artioris propter inueteratam maxime his que se non sciunt releuare per orationis suffragium et per meditationes sanctas: quare adhuc non acceperunt usum. Talis autem timor aduersorum carni vocatur nocturnus in sequentibus thematibus cum dicitur: Non timebis a timore nocturno, id est, non timebis a tentatione que solet fieri per timorem molestiarum carnis etc. Exemplum illius legitur in vita beati Dominici, quod ei oranti diabolus in specie fratris apparuit prouocabat eum ad silentii fractionem, quam cum sanctus diabolum esse cognoscens: adiurauit eum ut diceret de quo frater teteret in choro. Respondit: Facio eos tarde venire, indeuote psallere et cito exire. Interrogatus de quo teteret eos in dormitorio: dixit: Facio eos nimis dormire: tarde surgere: et de diuino officio remanere: et interdum immundas cogitationes habere. Ductus ad refectorium saliens super mesas plus et minus: plus et minus: sepe repetendo dicebat, quod scilicet quidam faciebat minus comedere: ut deficeret in dei fructu: alios plus ut delinqueret. Ductus ad locutorium linguam crebro reuoluens et confusio mirabile sonum promittens ait, Dic locutorio meo est. Cum enim frater ad loquendum ueniret ipse teteret studeo ut confuse loqueretur et multis se sequentibus inutilibus immiscerant: et unquam alium non expectet. Denique ductus ad capitulum stans ante ostium dixit: Hunc locum nunquam ingredior quod locus maledictionis et inferni mihi est, quod quicquid possit in aliis locis adquirere hic amitto. Et illis habemus quod sepe diabolus teterat homines de leuibus ut ad graviora perueniant: ut de sequentibus ociosis: et quibus frequenter ad noxia dilabuntur. Unde Gregorius in libro primo. Dum ociosa verba cauere negligimus ad noxia peruenimus ut prius aliena loqui libeat et postmodum detractionibus eorum vitam de quibus loquimur mordeamus. Unde dicitur quis teterari a timore nocturno quam pro bonis eternis que non videt: formidat presentia aduersa tolerare. Hoc enim in scriptura dicitur aduersa. Expellit hunc timorem apostolus ad Romanos.

De tētatōe diaboli leui aperta et occulta

viii. cū ait. **N**ō sunt ḡdigne passiones hui⁹
tpis ad futurā glīam que reuelabit in nob.
Ali timore hō tētat cū iudicat se nō posse
ieiūare: mane surgere: sermōes audire: cor:
pus castigare. **S**z ptra hūc timorē defēdit
fītas: vt p̄z in seq̄nti folio. **Q**ūq; aut vsq;
ad asp̄as p̄tūmelias verbū erūpit, hinc se:
minant discōrdie: oriūf rix̄e: accēdūt faces
odiorū: z par tota extinguit cordiū. **S**epe
etiā ex iocosis actib; modica occasiōe sub:
orta p̄ueniūt hoies ad p̄ba p̄tūmeliosa: z a
p̄bis ad p̄bera. z nōnunq; ad gladios z ad
mortē: qz ab vna scintilla auget ignis. **E**ccl̄
xj. **S**ic ḡ habet p̄mū modū tētatōnis dia:
boli q̄ d̄r leuis z occulta: quā p̄pheta inuit
di. **N**ō timebis a timore nocturno. **E**t bez
ne dicat timor nocturn⁹: qz nox f̄m Bern̄.
solet designare aduersa. **I**deo d̄r timor nos:
cturnus. i. timor aduersitatū. **U**el ideo qz
p̄ bonis eternis q̄ nondū videm⁹ formida:
mus tolerare aduersa. **C**ōtra hāc tē:
tationē est fītas f̄m illō ps̄. **S**cuto circū:
dabit te veritas eius. **U**n̄ veritas hominē
defendit vt nō possit ei hec tentatio domi:
ri. **N**ā ip̄a fītas ingerit interiorib; oculis
hois z eū cogitare facit pl̄a p̄ que h̄mōi ten:
tatio vincit. vicz. **P**riō pctā q̄ fecit ḡ diuinā
maiestatē: ex quib; cognoscit iustū eē vt ab
illis nunc abstineat in quib; pus male dele:
ctando deliqt. **S**cōdo fītas ingerit medita:
tationē eternoz supplicioz q̄ p̄ sua pctā me:
ruit vt cognoscat q̄ oīa q̄ hic patit sunt q̄si
delicie in cōpatiōe earundē. **T**ertio ingerit
memoriā eternoz p̄mior in celo ad q̄ tendi:
mus z q̄bus hō peccādo meruit p̄uari. de
quib; dicit apl̄s. **N**ō sunt ḡdigne passio:
nes hui⁹ tēporis ad futurā glīam que reue:
labitur in nobis. ad **R**ho. viii. **Q**uarto veri:
tas ingerit meditationē eozū que pro nob
cb; d̄ns ptulit que si homo p̄siderat meri:
to erubescit nō sustinere p̄ seip̄o et p̄pria salu:
te aduersa si summ⁹ domin⁹ p̄ nobis susti:
nuit tanta: qui t̄n̄ ei sumus serui inutiles.
Quinto **V**eritas ingerit homini memoriā
mortis proprie que est certissima: hora ḡo
incerta. **N**escit enī hō an hac die v̄l hac ho:
ra spirit⁹ eius ab eo auferit: p̄ducēdus ante
p̄spectū iudicis strictissimi: receptur⁹ penā
ḡdignaz p̄ cōmissis: qd̄ si homo diligenter
attēderet qui se in peccatis mortalibus eē
cognoscit: merito totuz corz et corpus eius

deberet trepidare. **S**edq; hō hec nō attēd̄
dit: ideo aduersa pati refugit: z delectatōes
carnis nō refugit. **D** **S**cōda tētatō d̄r
leuis z apta quā p̄pheta tāgit i p̄bis thema:
tis dicēs. **A** sagitta volāte in die. **U**bi per
sagittā itelligit vana laus hoim: sine vana
glia. **S**ic enī sagitta volat: sic z fama volat
re dicat. z i die qz ex opib; bonis orit: que i
sc̄ptura dies et lux nuncupant. **U**n̄ demō
vidēs hoiez p̄senerare in bene inchoata lau:
dabili vita vt eū ab hac auertere possit: ten:
tat illa scōda tētatōe. vt p̄ h̄ nō solū eū pec:
care faciat: s; opa sua sibi faciat ifructuosa
Ita qūq; ieiunātes: aut se macerātes: aut
elēosynā liberalit̄ dātes: vel cōtinentes vir:
gines aut vidue zc. sup̄biūt de bonis suis:
vel vltra q̄ oportet habent p̄placentiā i lau:
de hoim. **E**t si nō laudant opa sua: faciunt
alios scire vt cognoscat si ex hoc cōmendē
vel nō. **I**deo dicit d̄ns **M**atth. v. **A**ttēdis:
te ne iusticiā v̄ram faciatis corā homib; vt
videamini ab eis. s. ad vanā gliaz. **A**t seq̄t.
alioq̄n mercedē nō habebitis. **H**ac etiā
tētatōe sepe boni p̄ diaboliū iducūt ad aliā
qua leuia p̄ba v̄l facta. qz sicut sagitta vol:
lat in aere: ita p̄bū ex ore hois statim labit
Et hac tētatōe itelligi pōt illō **A**co. x. **U**
etus vr̄s leuauit locustam z p̄icit in mare.
Demōes enī cōpanit v̄to p̄t̄ velocitatē: s;
dicunt vent⁹ vr̄ens: qz grām deuotōis eric:
cant. **T**unc aut v̄t⁹ vr̄s leuat locustas q̄n̄
demōes de loco ad locū discurretes ad ali:
qua leuia p̄ba v̄l facta excitāt leues mētes:
s; ad h̄ elenāt vt p̄iciāt in mari. i. i amaritu:
dinē infernale. **A**liq̄n em̄ demōes de veloci:
tate sua subito p̄nūciāt q̄ in remot; p̄tib;
facta fuisse viderūt: vt sic in alijs credat eis
z vt sic credat eē reuelatio diuina: qd̄ t̄n̄ eē tē:
tatio diabolica. **U**n̄ dic̄ **U**inē. in spe. mo. i.
vbi supra. **D**iabol⁹ eē silis cuiā aiāli mon:
struoso qd̄ d̄r monticoza qd̄ faciē habet ho:
minis: sibilū serpētis: corp⁹ leonis: caudā
scorpionis: velocitatē anis volātis: tres or:
dines dentiu; z carnes hūanas appetit ad
edendū. **U**nde h̄n̄ diabol⁹ caput habz ho:
minis z sibilū serpētis. qz p̄mo tētat rationa:
biliter z subtilit̄ de trib; s. cōcupiscētia car:
nis: oculo; z sup̄bia v̄re. asti sūt tres ordi:
nes dentiu;. **C**orp⁹ h̄z leonis qz detinet forti:
ter. **C**audā habz scorpionis: qz in fine p̄ugit
neq̄ter. **V**olatū anis: qz discurret velocit̄.
D

etiā etiā dicit ubi s. sagitta volans hominem carnes appetit ut carnales feriat atrociter. Et quod inferit quod diabolus tentat leuiter et apte quam visibilitate tetat de leuioribus ut ad grauiora perducatur. Exemplum legitur in vitaspa. Cum quidam fratres venissent ad beatum Antonium ut ab eo quererent de quibusdam reuelationibus sibi factis per dicit eis quedam que fecerunt et acciderunt eis in via. Mirantibus autem illis et querentibus quomodo hoc sciret. respondit quod hoc ei reuelauerunt demones que hoc viderunt: velociter recurrerent quod hec que ipsi credebant esse diuinas reuelationes erant demonum deceptiones. que ex his humiliati et edificati a beato Antonio recesserunt. **A**d contra hanc tentationem defendit veritas hominem que quasi scuto circumdat vniuersum. quod inter hanc sagittam in die volantem siue ventum ventem et inter hominem ne eum ledat: interponit obstaculum scilicet ut homo seipsum vere cognoscat. et ut de se in omnibus teneat veritatem. Ex hoc enim fit quod homo non credit verbis vane laudantium eum. nec blanditur sibi ipsi falsis adulationibus cogitando et credendo de se bona que non insunt. sed ut veraciter agnoscat suam propriam imperfectiōem. propria peccata: et multiplicia corporis et anime mala. atque innumera pericula in quibus hic sine intermissione versatur. **I**sta enim veritas et vera hominis de se estimatio. haud dubium humiliat eum ut non tam facile moueatur verbis adulationum ad inanem gloriam. Quomodo enim quis se extollere potest vel audet aut se alteri proponere si redit ad cor suum: cogitando quid fecerit siue voluntate vel ope peccando. quam multa mala fecit que etiam fateri pudet: et de quibus certum est: que modo non potest esse certus de malis cuiuscumque alterius hominis. **E**t ita intelligatur de alijs defectibus hominis que innumerabiles sunt. Immo si in eo sunt aliquae bona nature: habet bene timere ne ista sibi sint occasio ad peccandum. Si vero fortune: idem timere habet. Si gratie: habet de illis et omnibus alijs bonis districtam deo reddere rationem. **I**deo dicit apostolus. **Q**uid habes quod non accepisti: quod si accepisti: cur gloriaris quasi non acceperis. **1. ad Cor. iij.** Neque securus est homo de homini boni retentiōe ad vnam horam. **1. in illud. 1. Cor. x.** Qui stat videat ne cadat etc. **T**ercia tentatio dicitur grauis et occulta. et hec significatur per nequam pambulans in tenebris. quam vicius demon tetat homines ad altos status: honores: presidentias: diuitias et homini. ut si quis non curat

rat laudes hominum: curet tamen forte presidentias: diuitias. **S**ic ergo diabolus sub specie boni proponit: **S**i tu esses in tali statu posses multa bona facere: excessus corrigere: iusticiam facere et pacem: **S**i tu es diues posses pauperibus subuenire et multas elemosinas facere etc. **S**ed hoc facit diabolus ut cum ad talia peruenit facilius hominem deiciat que alio vincere non poterit. **E**t sic tandem facit ut homo per hypocrisim gratiam attingere homini etc. **E**t secundum Bernardum. hoc est secundum hypocrisim. que ex ambitione talium frequenter descendit. que et in tenebris ambulat: quod abscondit quod est: et illud quod non est mentitur: ostendens in se formam pietatis: et siles virtutes quas non habet. et hoc ideo ut possit ad presidentias: altos status: et alia male concupitalium intuitu peruenire. **A**b hac peste defendit hominem veritas: dicens illud **Matth. xix.** Diues difficile intrabit in regnum celorum. **E**t iterum **Matth. xvij.** Quid prodest homini si vniuersum mundum lucrifera et anime sue detrit. patiat. **Et. 1. ad Tim. vj.** Nihil intulimus in hunc mundum haud dubium: quod nec auferre quod possumus. habentes autem alimenta et quibus regamur his contenti simus. **E**t sequitur. **M**as qui volunt diuites fieri incidunt in tentationes et in laqueos diaboli et in desideria multa inutilia et nocina: que mergunt homines in interitum et in perditionem. **I**ta et veritas contra alios status et presidentias dicit. **P**otentes poterit tormeta pati etc. **Sap. vj.** et **Job. xij.** Ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt. **E**t illud: **Q**uanto gradus altior: tanto casus profundior. **P**remissis tribus tentationibus diabolus tentauit christum **Matth. iij.** et **Luc. iij.** **P**rima quia suadebat sibi esurienti de lapidibus facere panes. **S**ecunda quod suadebat vanam gloriam: ut se mitteret deorsum de pinnaulo templi si filius dei esset. **T**ercia fuit de ambitione et cupiditate quam omnia regna mundi sibi promisit si cadens adoraret eum. **Q**uarta est tentatio periculosa. **E**t illa dicitur grauis et apta. que tangit cum dicitur: ab incursu et demonio meridiano. **H**ac tentatione diabolus viris iustis sepe suadet malum sub specie boni: et victum sub specie virtutis: sicut superbiam. ut si quis est eleuatus ad dignitates vel statum aliquem in quo sibi proponitur cause quas in veritate non scit discutere. tunc diabolus immittit ei cogitatum: **T**u es huius rei iudex: verendum esset tibi querere ab alijs quid iuris esset vel ab inferioribus te

De tētatiōe diaboli per res visibiles

quia ex hoc dicerent te indoctū et insuffici-
entē ad statū rē. Ita et auariciā suadet ptes-
tu puidētie et misericordie vt possit tandē
tpe caritatie paupibz subuenire: cū tñ tali tē-
pore adueniēte eā care tales vēdūt sic aliq
Sic etiā suadet nociuā remissionē sub spe-
cie misericordie. Crudelitātē sub specie vl' co-
lore iusticie rē. Et hoc facit ad modū frau-
dulētissimi mercatoris q̄ fictilia fragmenta
vēdit p gemis: sine vitz p lapidibz p̄ciosis
vitru viride p smaragdo. vitru rubeū p ru-
bino sine carbūculo: cupru p auro: stannuz
p argēto: et sic de alijs silibz fraudibz. Ita et
nōnūq̄ diabolu sub specie magni boni et pfe-
cti suadet hoī id qd̄ scit sibi fore occasione
piculi et damni sine ruine: vl' qd̄ est melior
boni impeditiū. sicut qnq̄ suadet hoī fa-
cere multa vota q̄ scit hominē nō posse im-
plere: et tñ ex p̄bo p̄phete obligatus. Nonete et
reddite. et ita tandē reddit timidū: p̄plexuz et
desperatū. Deberēt q̄ vota fieri cū magna
deliberatiōe. Illi dāt plura exēpla Ber. su-
per Dan. Et wilh. in lib. de vir. Multoties
enī suadet fratri idē discrete assumere sin-
gularia et volūtaria ieiunia: vt eū diuis ob-
sequijs reddat inutilē. Sic multoties i fes-
tinitatibz suadet vni anticipare vigilias re-
gulares et p̄suetas: vt ei postea illudat dor-
miēti. Sic aliq̄ suadet aliq̄bz heremi solit-
udinez: qui postea bñ senserūt q̄ ver^o sit ser-
mo De homini soli qm̄ cū ceciderit nō hab-
bet subleuantē se. Tal' enī tētatio d̄z demo-
niū meridianū. i. valde graue et piculosum.
sic in meridie dies est i maiori vigore. **P**
Ad custodiendū se ab illo demonio me-
ridiano et ad euadendū deceptōes ei^o mltū
valet imo necessaria est illustratio spūssanz
cti qui est ver^o magister suggerens oīa que
cunq̄ facere debem^o: fm̄ illud Joan. xiiij.
Ipe docebit vos omnē veritatē. Ad h̄ eti-
am multū valet habere noticiā virtutum et
phāsticam ac falsam earū imaginē: q̄uis
hoc difficile sit scire in singulis. eo q̄ non-
nūq̄ virtus et viciū sic similia sūt vt vix ab-
iūicē possint discerni: sicut dicit Hiero. ad
Demetriadē virginē. Et Sen. dicit q̄ Nō
omne verisimile est verū. multa enī falsa veris
assimilant. Ideo contra talē tētationē de-
note orandū est vt q̄riēs palliata falsitas ni-
tū nos decipe: mox ad pdendū illā emittat
licē et p̄ritatem suā in corda nra dñs verus

meridies: qui illuminat omnē hominē veni-
entē in hunc mundū Iesus christus in secu-
la benedictus. Amē

Sermo. XIII.

De Tētatione diaboli sensuali et apta.

Vigilate quia ad-

uersarius vester diabolus tanq̄ leo
rugiens circūit querēs quē deuo-
ret. j. Petri. v. In p̄cedentibz sermōibz audi-
stis quadruplicē tētatiōez demōis quā de-
scribit p̄pheta in p̄bis illis: Non timebis a
timore nocturno rē. sicut patet in p̄missis.
Nūc cōsequenter videndū est de alijs duas
bus guissimis tētationibz quibz diabolus
seruos dei tētāt ostēdēdo illis res visibiles
et sensu p̄ceptibiles apte et occulte. Et ille
possunt etiā reduci ad vltimas duas tēta-
tiones i p̄cedēti p̄mōe exp̄ssas. vitz ab icur-
su et demonio meridiano: et a negotio pam-
bulāte in tene. rē. Pro grā. Ave ma. rē.

Vigilate qz aduersarius vester rē. **V**
Circa illa p̄ba thēmatiz notādū fm̄ Aug.
q̄ diabolus dicit leo et draco. Leo qz aperte
irascit. Draco p̄o qz occulte insidiat. Unde
p̄pheta in ps. xxi. loquens de iudeis in p̄so-
na ch̄i qui instigatiōe diaboli p̄sequēbātur
christū vsq̄ ad mortē ait. Aperuerūt super
me os suū sicut leo rapiēs et rugiēs. Ecce tē-
tatio grauis apta. Et de occulta ait Psal.
Draco iste quē formasti ad illudēdū ei: sal-
tē in sensu lr̄ali. Et de vtraq̄ dicit. Super
aspidē et basiliscū ambulabis et calcabis
leonē et draconem. Conseq̄ntē in speciali de
vnaquaq̄ illaz tētationū videndū est. No-
tandū q̄ tētatio grauis et patēs est qm̄ dia-
bolus apte tētāt. Et h̄ fit q̄druplicē p̄z. **V**
cen. in spe. mora. li. iij. p. j. de tētatiōe. dis. vij.

Res corpales visibiles et ap-
petibiles oculis ostendendo.
Tētatio q̄. Seipm̄ trāfigurādo i diuersis
uis et apta ē. las rez similitudines.
q̄druplex. Personas ch̄i angelorū vl' sā-
ctorū mendacitē representando.
Persecutiōes et pugnas sensu-
biles per se vel suos atrociter
inferendo.

Prima ergo tētatio grauis aperta ē sen-
sualis quādo diabolus ostēdit oculis corpa-
libus res visibiles q̄ possunt animū vidēt

allicere ad sui concupiscentiam: sicut fecit beato Francisco: ostendens ei in via bursam magnam quasi pecunia multa plena, quam cum socius eius suaderet accipi et in elemosinas multas dari: sanctus prohibuit sentiens machinamentum diaboli: sed cum socius non desisteret: promisit sanctus ut videret socius manifeste diaboli fallaciam. Cum itaque socius bursam leuaret exiit inde serpens et postmodum cito dissiuit. Sicut fecit beatus Antonius sic legitur in vita eius: cum fugeret seculum: et iret ad heremum: in via inuenit discum argenteum, quem cum recusaret accipere dicens esse insidiam diaboli ut fumus euauit. Postea apparuit ei in ipsa via massa veri auri: quod velut incendium fugit. Sicut cum diabolus quicquid obicit aliis sensibus sibi delectabilia potest dici talis tentatio sensualis et apta, ut sonos auditui: odores olfactui: saporibus gustui: suauia et delectabilia tactui: tunc enim quasi per portas urbium attendat capere ciuitatem: ut Abimelech de quo Iudicum. 17. dicitur quod appropinquans ostium sine porte turris ciuitatis thebes in qua turri erant viri et mulieres se defendentes nitentur ignem supponere. id est concupiscentiam. Ita sicut est diabolus obsidens ciuitatem que circumspicitur considerans quomodo inueniat in muro debili. Noscit enim ad quem homo inclinatur plus. Et sicut talia obicit et obicere disponit sensibus exterioribus ut superius. Item est sicut lupus vel leoni que circumspicit ouilem ut inueniat aliquam apturam aut foramen per quod iret et duceret iuxta thema Vigilate quia aduersus. 22. Ubi glossa describit octo genera tentationum dicens. Circumspicit tanquam hostis obsidens muros clausos: explorat an sit aliquis per muros minus stabilis: cuius aditum ad interiora penetret. Offert oculis formas illicitas et faciles ad voluptates: ut sic ex visu sine per visu destruat castitatem, aures per canora sine sonos dulces ut molliat christianum rigoris. Linguam per uicio per uocat. Danum iurijs lacessentibus ad cedendum instigat honores terrenos permittit ut celestes adimat. Et cum latent non potest fallere addit terrores. In pace subdolum in persecutore violenter: sed quam tentationem animus dicit esse patitur ad pugnam. De Secundo modo diabolus impugnat sensus se transfigurando in diuersas res similitudines extra: ut eos que ludificat sub specie mulierum transfigurando se in species mulierum que dicuntur vulgariter faune vel striges: vel que nocte conueniunt et choreas ducunt, vel quam apparere per adiurationes necromanticorum in diuersis res similitudinibus: vel quam apparere et equos

tes hastiludia agentes. Penates apparatus in forma pueri et per que transfigurationes multi simplices se per demones decepti donec per predicatores frequentiam fallacie demonis denudarentur ut in. 1. spe. ubi. 5. Tertio modo diabolus ludificat et decipit Iesus transfigurando se in similitudinem christi: angelorum: apostolorum et aliorum sanctorum: ut sic mentiendo illos incautos seducat. sicut illud. 1. Cor. 11. Angelus sathane transfig. se in angelum lucis. Unde in vita beati Martini legitur quod diabolus ei appruit idus purpura et corona aurea coronatur dicens ei quod esset christus quem ad trases descendens prius sibi uoluit appere et adorari ab eo. Cui Martinus respondit. Iesus christus non promisit se uenturum in habitu regio et purpura. At quod nisi ei appareret in ea forma in qua passus fuerat: deferendo stigmata sue passionis: eum non recipet tanquam christum. Quo audito diabolus confusus discessit. Item in Vita spa. legitur: quod cum diabolus apperz cum magis claritate et regio habitu cuidam patri dicens se christus: et ad se uenisse ut eum adoraret et lucrum maximum de se reportaret. Respondit sanctus. Christum meum spiritus adoro: sicut et ipse scit: tu autem quod es. Quod audies ipse euauit se da relinquens uestigia. Ita cuidam alii patri apparuit in simili forma filia dicens: et per clausis oculis dicens. Fuge: christum nolo habere videre: sufficit mihi si eum videre possim in celo. Et sicut fugit et cetera. Item in quadam citate fuit mulier quaedam sic seducta. Incepit enim aliquando apostolus se cogitare quod esset digna ut dominus sibi aliquis daret uisibiles consolaciones. At cum aliquando esset sola in camera de se cogitans uisum est ei maximum fulgor in camera sua intrare. et cum eo quaedam res pulcherrima stipitatus multitudinis. rix. vel plurimorum hominum dicens ipsi horrenti quod non timeret. quia erat Iesus christus cum discipulis suis uenies ad consolandum ipsam. Cui cum multa blanda dixisset et multa ei promississet si in eius amore perseveraret. et ipsa se habere ei sic facturam promitteret: cessit promittens quod ea sepe uisitaret. Sicut in sequenti nocte uenit ad eam solus sollicitas eam ad amplectendum et uenerat conuersionem quam presertim fecit eam iurare quod non reuelaret alicui familiaritatem quam ostendebat ei plurima sibi promittens. Tertia nocte iterum uenit in speciosa forma et habitu. post in forma militis: post clericus. post rusticus. post monachus: et postea goliardi. Cum autem uideret se deceptam fugit ad confessionem. Veniens autem iterum ad eam sequenti nocte fere insanire uidebatur promittens ei: sed non poterat eam opprimere.

De tentatiōe diaboli per res visibiles

vel extinguere vt volebat. Quotiescūq; autē peccabat vialit̄ gū? magis ad eā accedebat z magis eū t̄rebat. Quā autē p̄fessa erat: et cōmūtiōne recipiebat (q̄d erat ei singulare remediū et p̄solatio) tūc diabolus alōge stabat: nec accedere poterat: nec turbare vsq; q̄ aliq̄ excessiss̄. **Hec** Vincian̄ spec̄. vbi supra. **Ite** in vitaspa. legit̄ q̄ apparuit cuidam sc̄to ī specie celest̄ militie: q̄ eū cum magno apparatu z p̄p̄a p̄ducebāt: dicētes postea. **Di**a p̄fecisti: reit̄at vt adores me: z sic heliā suscipiā te ī celū ī curru igneo. **Qui** respondit. **H**abeo regē meū quē q̄tidie adoro. tu n̄ es ille. **Quo** dicto tota multitudo disparuit. **Ite** q̄dā nouici⁹ ī religioe mlt̄ū sollicit⁹ erat d̄ salute sua. de nocte alijs doz m̄ietib; deuote deū z bt̄z virginē rogauit q̄ ei reuelaret de matre sua defūcta in q̄ statu esset: credens q̄ esset dignus q̄ ei de h̄ fieret reuelatio: p̄ quo cū semel sic vsq; ad matutinū vigilasset: apparuit ei diabolus ī specie bt̄e p̄gis oñdens q̄si m̄rem suā sub palio suo dicēs eā ei p̄cib; libatā. **Ite** cū sc̄da nocte silr vsq; ad dictā horā vigilasset: apparuit ei ī min⁹ decēri similitudine: z ad vltimū se da relinq̄ns vestigia: eum ad turpia puocabat. q̄ ad tātā ex h̄ deuēit vesaniā z capitis d̄bilitatē q̄ nisi fuisset ei discretorū p̄silio s̄b uerū potuisset ī aīa z corpe p̄clitari. suo mō diabolus q̄nq; trāfiguratur se ī sp̄z sc̄torū apostolorū: sicut habet̄ in miracul̄ bt̄e p̄gis: et de iuvene quē diabolus decepit sub specie sc̄ti Jacobi. **Ite** diabolus q̄nq; apparet sub specie angelorū sicut ī passiōe sancte Juliane legit̄ q̄ cū ip̄a post multa flagella esset in carcere catena maxia ligata: apparuit ei diabolus in specie angeli: monēs eā ad sacrificandū idolis ne p̄iret: mlt̄as ei suasiōes facies z dicēs q̄ erat angelus sibi ad hoc a domino destitatus. **Cū** autē illa turbata gerneret facta est secreta vox ad eā: dicēs eū esse diabolū et q̄ eū capet z flagellaret donec ei diceret quis esset. qui ab ea adeo cū catena ē flagellatus z pedib; depressus vsq; q̄ diceret ei p̄tate q̄ esset p̄nceps d̄monū q̄ alios mittebat ad subuersiōez xp̄iāoz: a q̄b; cū victi esset flagellaret eos. **Dixit** etiā ei q̄s z q̄ntos triumphos z a q̄b; z a q̄nt; p̄sonis habuerat. **Ip̄a** autē ligās eū catena manib; retro doz silr eduxit eū ī mane secū cū educeret̄ ad certamē vsq; ad forū. vbi cum euz argueret de

maxia crudelitate: dicēs ch̄itanos de bere esse misericordes: ip̄a ī maxia latrinā euz piecit. **Ite** in vitaspa. legit̄ q̄ demōes ī specie angelorū mlt̄is annis seduxerūt q̄ndam fr̄em mlt̄a secreta ei reuelātes. **Ad** vltimū cū pater su⁹ veniret ad visitandū eū secū ferēs bipennē ad secandū ligna: q̄ rediēs de ferret secū: p̄uenit eū demō dicēs ad filiū eius q̄ diabolus ventur⁹ esset ad eū trāfiguratur⁹ in similitudine patris sui ferens bipennē vt eū impugnaret z occideret. **Cōsultuit** ḡ ei vt eū p̄ueniret cū alia bipennē: z h̄ de eo faceret q̄d diabolus de eo facere cogitabat: q̄d cum ipse fecisset: patre occiso diabolus q̄ factū illud p̄sulerat tāenorme: suffocauit eū. **Ite** diabolus appuit in forma Moysi sicut legit̄ in fine triptite historie. q̄ q̄dā dicēs se Moysen missum ad liberatiōez iudeorū infinitos seduxit iudeos: cōgregās eos de diuersis locis: z facies aliq̄ signa eis apparētia: duxit eos sup̄ cacumē p̄rupte rupis: p̄mittēs eis q̄ sicut traduxerat eos p̄ mare rubz: ita duceret eos p̄ mare magnū ad terrā p̄missiōnis. q̄ cū credidissent z vendidissent omēs possessiōes suas et veniret ad terrā vbi dicitur est cū vxorib; suis z filijs z iussit vt p̄mitteret se z sua labi in mare p̄ declinū rupis. q̄d cū fecissent: aliq̄ a rupib; aliq̄ a fluctibus necati sūt. **Quidā** autē negociatores veniētes z eos necatos inueniētes: ascēderūt ad eos q̄ nōdū collapsi fuerūt p̄nciātes eis necē aliorū. illi autē req̄rētes actorē sceleris nō potuerūt eū occidere. qz subito euauit. **Un̄** et mlt̄i eorū vidētes se a diabolo deceptos baptizati sunt. **Ecce** q̄m̄ltipliciter diabolus se trāformat z decipit zc. **S** Quarto diabolus q̄n nō pot̄ alliciēdo: blandiēdo: p̄mittēdo: mentiēdo seducere. tūc p̄ flagella: p̄bera: p̄secutiōes: seductiōes: pugnas aptas: p̄ se vel suos pturbare: impugnare conat̄. **Per** se quidē sic apparet de Job: p̄ suos q̄ sicut ī p̄ncipio nascētis eccl̄ie fec̄ p̄ eos q̄ martyres occiderūt. ad hoc etiā sepe mouet p̄tentiōes z lites inter hoīes p̄curās p̄bera: et guerras inter regna: tēpestates ī mari z sūmersiōes hoīm: vt q̄s nō p̄t occulte tentādo vicere: possit frāgere flagello. **Sicut** timeo heu n̄ris t̄pib; mlt̄os bonos hoīes z duotos sic tētādo p̄ductos ad īpatiētā: ad resistētā ī aduersū q̄nq; min⁹ debita vsq; ad paupes maiorē h̄ndo tenacitatē

dñ etiã viri religiosi timētes se officere pau-
 pib⁹ sē nimis rigidi. Ad h̄ fac qd̄ legit̄ i vita
 bti Fr̄cis̄ci: q̄ cū vēiss̄z Aretū civitatēz se-
 ditōe inē ciues exorta p̄pinqū imineret ci-
 vitatēz excidiū: vidit demōes exultātes z ci-
 ues istos s̄ se inuicē succēdētes. Cū at̄ vir
 sc̄tus mādass̄z p̄ sociū q̄ ex prē oipotētēz dei
 z sui: demōes oēs idē recederēt: subito mi-
 ro mō ciues oēs vnanimē i pacē p̄senserūt
 Quō aut̄ demōes ip̄m sc̄m Fr̄cis̄cū affli-
 xerūt vt ip̄m ab orōis studio p̄turbarēt di-
 ctū ē supra Gen̄. xij. Idē pt̄z de b̄to Anto-
 nio: q̄ cū i uersiois sue p̄ncipio i qd̄dā ses-
 pulcrū itraiss̄z: ibi solitariā vitā agēs demo-
 nes cū mltiplicē tētauerūt: apparētēs ei s̄b
 diuersoz aialū speciebz. ad vltimū nō valē-
 tes eū deuicere durissime flagellauerūt euz
 adeo vt a fr̄e q̄ mlt̄strabat ei ad p̄gregatio-
 nē frat̄z q̄si mortu⁹ portaret. Cū at̄ fr̄es ad
 celebrādas ei⁹ ereq̄as iuigilarēt: ap̄ies ocu-
 los z vidēs vbi erat: rogauit vt ad locum
 porē denuo deferret. vbi cū nec alijs tētati-
 onib⁹ poss̄z supari: p̄terit se i d̄formes s̄lūz
 tudies flagellātes eū vsq̄ ad mortē. z cū cēt
 imobil̄ victi fugerūt. Cui ch̄s apparēs cuz
 maris lumie: z vires ei⁹ repans p̄fortauit
 eū. Cui dixit Antoni⁹. Ubi eras o bōe Je-
 su vbi eras cū me demōes sic flagellarent.
 R̄ndit ei Jesus. Tecū erā: d̄ tuo certamēz
 tua victoria z demonum p̄fusiōe gaudēs.
 Hec oia ex Uin. i spe. mo. vbi. s. **B** At
 ill̄ patz q̄ntum offendunt sanctos viros et
 mlt̄eres demōes: q̄nta etiã mala pcurāt: q̄t
 lites: dissensioēs: differētias: p̄tētōes z lā-
 guis effusione. Quis enī enūerare valet q̄t
 mala fecerūt iā pl̄ib⁹ annis i ducatu Austrie
 i seminādis litib⁹ z paup̄z opp̄sitiōib⁹. q̄t
 deniq̄ mala fecerūt i alijs loc̄z z terr̄z z hor-
 die i regno Bohemie z exter̄z terris: p̄ Bo-
 hemos ad malū p̄ductos: timeo q̄ nō sit q̄
 sufficiēt̄er enarrare possit mala q̄ faciūt in
 vna ciuitate: taceo de puicia aut̄ reḡ. Q̄t
 sūt h̄ demōes incitātes ad lites z p̄tētōes
 taceo d̄ alijs mal̄. Iō sūme necessariū ē nob̄
 vt diuinā implozem⁹ clemētā z bonitates
 q̄tūs nos in tā ḡuib⁹ tētatonib⁹ custodiret.
 adiuuarz z victoriā daret p̄ laude z gl̄a sua
 Qd̄ nobis p̄stare dignet̄ ipe dñs iesus tēta-
 tus a diabolo in secula b̄ndictus Amen.

Sermo. XV.

De tētatoe dei occulta fm̄ q̄ttuoz gradus

Vigilate quia ad-
 uersari⁹ v̄z diabol⁹ tāq̄ leo rugiēs
 circūit q̄rēs que deuoret. j. Pe. v.

In p̄cedeti fm̄de audist̄ q̄tū necariū ē
 nob̄ vigilare s̄ diaboli tētatiōes q̄ tāq̄ leo
 rugiēs circūit ad deuorādū nos. sic h̄ ostēs
 sū ē ex Uin. i spe. mo. p̄ q̄ttuoz ḡues z ap̄-
 tas diaboli tētatiōes. Nūc apl̄⁹ vidēdū est
 quō nō solū p̄t̄ aptas diaboli tentatiōes
 nob̄ sit vigilādū: s̄ etiã p̄t̄ occultas z latētes
 ei⁹ insidias: q̄ b̄n̄ ḡues dicūt: vt pt̄z ex seq̄n-
 tibus sub q̄druplici ḡdu h̄mōi tentatiōis.

Pro gratia Ave maria.

Vigilate qz aduersari⁹ v̄z di. zc. vbi sup̄
A Circa p̄mū ē notādū q̄ fm̄ Uincen. in
 Spe. mo. li. iij. p̄te. j. de tētatoe. Tētatio
 ḡuis z latēs ē: q̄n̄ demō ex crudelitate sua ḡ-
 niter tētat. z ex astutia sua vires iniquitatē et
 laq̄os deceptionū mira subtilitate occulat
 vt seducat: fm̄ illō ps̄. In via hac q̄ ambu-
 labā abscederūt sup̄bi laqueū mibi. Sup̄-
 bi. i. demōes. Et itez. Insidiat̄ in occulto
 q̄si leo in spelūca sua zc. Primus gradus.
 Hoc at̄ mō diabol⁹ p̄mō tētat q̄tū ad vim
 imaginatiuā tripliciter: vt patet infra.

Imp̄mēdo i vi imaginatiua di-
 uersas rez imagies sic i speclo
 Ludificādo: i diuersas rez spes
 natua sic
 tripliciter. **L**udificādo in phantasia p̄ imag-
 ines somniorū

Primo ḡ diabol⁹ in vi imaginatiua im-
 primit diuersas rez imagines in q̄s se ipse
 diabol⁹ trāformat: sic in speculo imp̄mūt
 imagines rez zc. Cū Aug. in li. de diuini-
 onib⁹ demonū. Demōes inq̄t terrēoz ama-
 torib⁹ maleficia suadet mir̄z z inuisibilitibus
 modis p̄ subtilitatē suā hoim̄ corpa n̄ secū-
 do s̄ penetrādo: z se cogitatōib⁹ eoz p̄ q̄dā
 imagiaria imiscēdo siue vigilatiū siue dor-
 miētū. **B** Ludificat at̄ demō hoies
 tripliciter fm̄ vim imaginatiuā v̄l phantasticā.
 P̄mo vt videāt hoib⁹ res exteriores i aliāz
 rez spēs trāmutare. v̄l ip̄i hoies videāt sic
 b̄p̄is in aliā spēs trāmutari. Sic q̄dā icāz-
 tatores demonū artificio faciūt z necromā-
 tici p̄ adiuratiōes demonū Cū dicūt q̄ q̄dā
 incātator sic adiurabat demōes q̄ ip̄i imp̄-

De tentatiōe iteriori quadruplicis gradus

mebāt ī phātaſia hoīm q̄ videbāt eis quō vn^o gall^o q̄ filo trahebat feſtucam traheret matiaz trabē cū magnis funib^o. At cū icāta tor modicā ligaturā ſeni diuideret in ptes pticulas: videbāt aſpiciētib^o q̄ diuideret equū ſuū p̄ fruſta: z cū eiſ mitteret dicta fruſta p̄ hoſpitia: eis recept^o poſtea recedēte illuſione nihil inueniebāt niſi modicas ligaturas ſeni. **I**udificabat ēt ſic hoīes ī phātaſia eoz impmēs imaginē anis v^o alteri^o aīalis vt hō videret ſibi eſſe illō anīal qd̄ impſit. **D**ec **V**in. in ſpe. mo. vbi. s. **I**tē in vitaspa. legiſ d̄ **M**achario egyptio q̄ cū qdā hō ad amaret v^o zē alteri^o nec poſſet eā ad illicitū coitū ſlectere: ſec̄ p̄ maleficos vt mutata videret in equā quā vir ſu^o capiſtro ligatam adduxit ad **M**acha. q̄ adductores z diſcipulos ſuos arguit de h̄ q̄ diabol^o eoz oculos ludificabat. q̄ in mliere nullā videbat ī mutatiōez. vngēs aut̄ eoz oculos oleo bñd̄ictō: viderūt mliere ī hōri z ī naturali effigie quā habebat. **I**dē fere refert **h. Aug^o**. ī li. de ci. dei z d̄ doct. ch̄ia. **S**ec̄do mō diabol^o tētāt ludificādo: ſe in diuerſas rez ſpecies trāſmutando z imaginatiōi interi^o p̄ſentādo. **U**n̄ in ipa tanq̄ ī ſpectō reſultāt q̄ſi diuerſe ſpecies z diuerſi geſt^o: ſiue ī orōne aut aliē: habētib^o etiā oculos clauſos. ſic habet̄ de ſctō **M**achario: cui demonſtrati ſūt hoīes diuerſi mōde ludificati ī orōne: et qd̄ extra p̄ſentabāt: int^o ī corde reſultabat. **T**ertio ludificat z tentat in phātaſia p̄ imagines ſomnior^o p̄ diuerſas viſiōes rez aut viroz aut mliēz. **U**n̄ in vitaspa. legiſ. q̄ cū quidā frēs in deſerto abſtinētes: viderāt viſiōes: venerūt ad abbatē **A**ntonii vt q̄rerēt de viſiōib^o ſuis q̄z aſin^o mortu^o eſt ī via. q̄ p̄ueniēs eos dixit eis de morte aſini ſui. **E**t cū q̄rerēt quō h̄ ſciret. dixit q̄ diabolus ei reuelauerat p̄ ſomnū dicēs: q̄ eoz viſiōes nō erāt dei reuelatiōes: ſed demonū illuſiōes. **I**tē legiſ in vitaspa. q̄ demōes q̄ndā frēm ſic illudebāt q̄ quicūq̄ frater debebat cōiōz corpis z ſanguis recipe apparebāt ei demōes ſomniādo in ſpecie mliēz illudētes z polluetes eū. **U**n̄ aut̄ p̄ſulerēt frēs qd̄ ſup̄ h̄ eſſz faciendū inq̄rentes de ſtatu ei^o: z inueniētes q̄ h̄ nō acciderat ex cibi z pot^o ſup̄fluitate: ſz ex diaboli illuſiōe indicant̄ hoc fieri. et cū p̄ſuluiſſent ei q̄ neq̄z p̄ hāc cauſaz cōicāre dimitteret: diabol^o ei poſtea

nō illuſit. z ex h̄ manifeſtās q̄ id faciebat vt eū ab oī bono impediret. **H**ec de p̄mo gradu tētatiōis q̄ntū ad vim imaginatiuz ſm̄ triplicē diſtinctiōez p̄habita. et q̄ diſtinctiōe ſilia itelligi p̄nt. **S**ec̄do grad^o tētatiōis eſt in mēoria. q̄ diabol^o p̄curat q̄ ī memoriā veniāt p̄terite delectatiōes v^o p̄ imaginatiuā vel aliē: v^o ea q̄ hō audiuit aut vidit p̄terito tpe q̄ p̄nt hoīem mouere ad aliq̄d p̄ctm̄ opis vel delectatiōis. ſic facit ſoniare eſurientē q̄ comedat: vt exp̄geſact^o magis eſuriat: z vigilās illō qd̄ appetit ad mētē reducat. ſm̄ illō **Ma. xxix.** **E**t erit ſic ſomniuz viſiōis nocturne. **S**ic diabol^o tētāuit filiōſ iſrl̄ **Exod. xvj. di.** **U**tinaz mortui eſſem^o in egypto q̄ ſedebam^o ſup̄ ollas carniū z comedebam^o panē in ſaturitate. **S**ilr̄ **Nūm. xj.** **Q**uis dabit nob̄ ad veſcēdū carnes **R**ecordamur piſciū q̄s comedebam^o ī egypto **I**n mētē nob̄ veniūt cucumeres z pepones porri q̄s et cepe z allia: **A**ia n̄ra arida ē: niſi alid̄ reſpiciūt oculi n̄ri niſi man. **E**cce habebāt iā nauſeā in cibo celeſti ex diabolica tētatiōe. **I**ta et diabol^o ſepe deuotiſ hoīb^o h̄ntib^o q̄ſi ſinglarez delectatiōez ī rememōrādis bñficijs dei ſibi exhibit^o: etiā in p̄ctō erūtib^o: abſtrahit h̄mōi deuotiōez tanq̄ celeſtē cibū. et ingerit eis ī memoriā alias rez ex q̄b^o tandē eos īpedit a deuotiōe v^o trahit ī p̄ctā. **R**educit aut̄ diabol^o ad memoriā reſfactas: vt mliēz aliq̄n viſaz ſpēs. ſic faciebat brō **B**ñd̄ictō. ij. dial. **C**ū aut̄ brōſ **B**ñd̄ict^o fugiſſet ſec̄lin z eſſz ſol^o in heremo: tētāuit eū diabol^o ſub ſpē merule anis vīz q̄ vultui ei^o ip̄ortune iſitebat: quā cū fugiſſet facto ſigno cruc^o: ea recedēte ſubſecuta eſt maxia tētatio carnis de q̄daz mliere quā aliq̄n ī ſec̄lo vtōrat. ita q̄ fere **B**ñdic. volebat ad ſec̄lz redire. ſz ſubito reſpect^o diuina grā ad ſe redijt. z nudū ſe int̄ v̄rticas z vepres p̄iācēs: p̄ vulnera carnis curat^o ē a vulneribus mētis. **I**tē in vita br̄i **H**ierony. legiſ. q̄ cū ip̄e eſſz in vaſtiſſima heremo h̄ns mēbra z oſſa vix herētia z p̄ ieiunijs pallida et q̄ſi mortua z frigida: et calore ſolis q̄ſi exuſta: ſola libidinis tētatio ip̄roba eū q̄ſceſcere nō ſinebat. ſz cū ip̄e ibi eſſet ſoci^o feraz z ſcorpionū ſol^o: videbat ei ſepe q̄ ip̄e eſſz inter choros p̄ſallētiū puellaz. **T**ertius grad^o tētatiōis ē q̄n̄ itellec^o h̄ian^o accipit a phātaſia ſilitudies rez q̄s ei diabol^o p̄hā

tasia mediāte mīstrat. **U**t forte qz diabolus
 p subtilitate nature sue intellectū suū formis
 rez plenū hūano applicat intellectū q̄ ē sic
 speculū susceptibile oīm formaz q̄ applicat
 ei. sic ē d̄ duobz specul' sibi iūnicē opposit'.
 forma q̄ est i vno resultat i alio. Sic pōt eē
 i aia: formas z spēs q̄s nrit' ei diabol' pū-
 rare exhibet intellectū suo: et intellectū suū
 q̄ntū pōt applicat hūano intellectū tāq̄ spe-
 culū speculo: vt in ipso resultat ita subtilit'
 vt videat homī q̄ sunt cogitatōes sue. **U**n
Cassian. in li. collationū. **N**ō est mirū spm̄ i
 sensibilit' aie iugari siue iūgi ad suadendū
 dū q̄ placita sūt ei. Est enī int' spm̄ et spm̄ si-
 cut int' hoīes q̄dā similitudo et cognatio sub-
 stantie. nunq̄ at ita sibi vni pū sit vt alter
 alteri' sit capax. hoc ei soli deo pūit. **H**ac
 aut' applicatōes sui cū aia forte facit diabolus
 qn̄ tentat de rebz pure spūalibz que nō
 apphēdunt' imaginatōe corpali: vtpote d̄
 fide spe zc. **S** De caūtentatio ptinge-
 re pōt duobz modis. **U**no mō qn̄ diabolus
 tentat sine ratōis hoīs opatōe vt dicit' i q̄r-
 to gradu seq̄nti. **P**riō diabolus tētat sim-
 plices: qn̄. s. diabolus applicas se intellectū
 hūano cū q̄dā obscuritate vmbrosa: obscu-
 rat z obnubilat eū vt veniat i maximā tri-
 sticiā vl' aciditiā vl' nimīū timorē vel obliuio-
 nem eoz q̄ sciuit vl' q̄ scire debz. sicut fit in
 energuminis q̄ quedā mēte patiūt. **U**nde
Cassian vbi supra. **E**nergumini q̄dā sic a
 demōibz verant: vt ea que gerūt aut loquū-
 tur nequaq̄ intelligāt. **Q**uidā vō noīunt z
 postea recordant'. **I**te q̄rundā intellectum
 sic obnubilat vt faciat eos hesitare z i fide
 z in his q̄ p̄tinēt ad fidē. **A**lios inducit i tā-
 tam amaritudinē tristicie vel merorū vt nul-
 lam solatiōem recipiāt. sicut fit qn̄q̄ circa
 melancholicos z ifirmos q̄bz aliqui vident q̄
 oēs p̄spirauerint in mortē ipoz. z illi q̄ sa-
 lutē z pacē eoz toto posse pcurāt vidēt ipis
 onerosi. **U**n ptingit q̄ aliq̄ extreme odiūt
 psonas psuadētes eis viā salutis: etiā p̄fesso-
 res dicētes. **E**go nō possum illū diligere ne-
 qz bene videre: z tñ fatent' ipe nihil mali mi-
 hi fecit. **I**ta indei fuerūt tētati p̄tra chm̄.
 q̄ in oibz eis bñfecit: z tñ nō poterāt bñ vi-
 dere eū. **I**te aliq̄ sic inuoluūt i oibz factis z
 dicit' vt sp̄ tūcāt se peccare mortalit': z vix
 volūt vel p̄nt credere vel fidē adhibere cō-
 silijs melioz. **A**liq̄ sic se deo reputāt in oibz

displicere q̄ in nullo meritū se hie credūt:
 vel nunq̄ posse salutē adq̄rere. **A**lios in tā-
 tā despatōem inducit q̄ ex despatōe seipos
 interimūt: sūmergūt: suffocāt vl' suspēdunt
Sicut patet de **Lain** **Juda** z **Achitofel** zc
Quō etiā diabolus nrit' viros sc̄tōs i des-
 spatōez iducere p̄tz p̄ h̄ qd̄ legit' in vita beas-
 ti **Antonij** vbi dicit': q̄ cū oraret vidit se ras-
 ptū p̄ aera deduci ab āgel': z vidit infinitos
 demōes ei occurrere z p̄ctm̄ adolescētie sibi
 replicare z augmētare: et eū de his accusa-
 sare. z cū ecōtra āgelī dicerēt ea p̄ dei mīsis
 cordiā sopita: ideo siq̄d h̄ient exq̄ fact' fue-
 rat monach' id obijcerēt: z ipi mltā falsa im-
 ponebāt: s; cū angelī libz p̄scie vel p̄sensus
 ei' reuoluerēt: z de his q̄ obijciebāt nihil ē
 uenirēt p̄fusi z obmutescētes demōes recesserūt.
Ipe aut' **Antonij** inuenit se vbi pri-
 erat. **I**te in vita b̄ti **Berni**. legit' q̄ cū graui
 ifirmitate laboraret vidit se raptū aī sūmū
 iudicē. **C**ui cū p̄ntaret affuit sathan: mltis
 accusatōibz eū improbissime pulsans. **L**uz
 aut' oia q̄cūq̄ habebat sathanas s̄ sc̄m̄ dis-
 tisset: nihil p̄terit' r̄ndit. **B**ñ fateor: nō sū
 dign' nec p̄rijs merit' possū obtinere regnū
 celoz. s; duplici iure obtinuit mihi de' me'
Iesus ch̄s: hereditate. s. p̄rijs. z merito pas-
 sionis. altero sibi p̄ter' est: z alteri mibi do-
 nat. **I**te. **Q**uicq̄d agant merita: mibi misera-
 ricordia dei sup̄vitas **H**oc at' audēt satha-
 nas p̄fusus recessit. **I**te i vita b̄ti **Dartini**
 legit' q̄ cū aiaz sc̄i deducerēt angeli in padī-
 sum. s; celestē: occurrerūt infiniti demōes
 eū accusantes z eū detinere volētes s; cum
 nihil suū inuenirēt i eo p̄fusi recesserūt. **D**
Ite aliquos cōtra charitatē induxerūt i
 amaritudinē odij: inuidie vl' rācoris sic iuz
 deos dicētes d̄ ch̄o. **g**uissim' est nob̄ etiā
 ad vidēdū qm̄ s̄ri' est opibz n̄ris. **E**xēplum
 de hoc habem' q̄ aliq̄ de fide p̄tra fidē tēta-
 tur. **U**ir q̄dā l̄ratus z bon' religionē igref-
 sus: in nouiciatu suo sic fuit tentat' z laq̄is
 diaboli iplicat' vt cogitaret vtrū mūd' ef-
 set aliud nisi somniū: vtrū ipe animā habes-
 ret. z p̄tea de his dolebat ad mortē: z p̄ h̄
 fere in despatōez cadebat: vl' ad sui occisio-
 nē videbat induci: nisi saniori p̄silio credis-
 disse: dicētī sibi q̄ exq̄ illa excogitatio (q̄ ē
 diaboli tētatio) sibi displicebat. poti' erat
 meritū q̄ culpa. **Q**m̄ sic ait **Greg.** **T**ētatio
 cui nō p̄sentit' n̄ ē p̄ctm̄ s; materia exercēde

De occasionibus tentationū

frutis. Itēz mlier quedā nobil' ad heretice
prauitatis inq̄sitorē accedēs. petiuit vt ōbu
rereſ tanq̄ heretica peſſima: deterior oīb'
alijs q̄ p̄ infidelitate v'l heresi ōcremabanſ
cū lachrymis mltis. aſſerēs q̄ et de articul'
fidei z de ſacramēt' peſſima cogitaret. Inq̄
ſitor q̄ ſiuit ſi hec ei placebāt v'l ill' adq̄ſce
bat. Rūdit q̄ poti' vellet eſſe mortua: z iō
volebat ōburi. vt ab iſt' poſſet penit' libe
rari. **A**ū aut diceret ei q̄ iſta ōtēneret: z cor
ſuū trāſſerret ad alia cogitāda: ōſolatiōz re
cipiēs: plene fuit ab oīb' liberata. **H**ec p̄ or
dinē **V**incē. in ſpe. vbi ſ. **I** **Q**uart' gra
dus tētatōis eſt dū aliqu' hō tentat' de fide
cā argumētatiōis l' rōcinatiōis. puta qz dia
bol' pbat p̄ aliq̄ ſba ſcripture (q̄ p̄ma frō
te vident' fidi repugnare. v'l p̄ aliq̄s natura
les z philoſophicas rōes) impoſſibile eſſe
ſicut fides tenet circa articulos fidei z eccle
ſie ſacrā. **V**el qn̄ in anīa eſt ſtrepit' cogita
tionū malaz rōne diabolice pcuratiōis ta
liter occupata. v'l nō corrigēte: vel negligē
te rep̄mete. l' repellere differēte. vñ ſcriptū
eſt **V**iere. iij. **U**ſq̄q̄ morabunt in te cogi
tatiōes norie. **H**inc eſt qz diabol' qn̄qz pro
bat aliq̄b' ſiſtīb' rōnib' v'l autoritatib' ali
qd̄ in qd̄ debeat intellect' facilit' aſſentire.
Sicut dño quē rōnabile iudicabat q̄cqd̄
ei ſuggerebat autoritatibus confirmabat.
Mat. iij. **L**uc. iij. di. **S**i fili' dei es: mitte
te deorsum: **S**criptū eſt em̄ qz angelis ſuis
mā. z itēz. **S**i fili' dei es: dic vt la. zc. **S**i
etiā legit in paſſiōe **A**priani z **I**uſtine. vbi
diabol' pbat autorib' ve. z no. teſta. matri
moniū eſſe meli' ōginitate. **S**ile fecit b̄tō
Antonio in deſerto dūmō in ſpecie muliez
ris cuiusdā magne z nobilis dñe relicte rez
gis cum plurib' virginib' apparuit. oſten
dens ſe beato **A**ntonio deuotā: neqz reſpi
cere debere viz in faciē mlier'. et quō dēus
ſuis meritis ſibi ōceſſiſſet facere miracula. ſic
ſup̄ aquas ambulare neqz mergi. debiles et
infirmos curare: ſed nō mortuos ſuſcitare
Et tandē ſub ſpecie religiōis inducēs **A**n
toniū vt ſibi matrimonio iungeret q̄tin' ſic
ambo in matrimonio deo liberi' ſeruire poſ
ſent. quō etiā p̄les p̄ncipes i matrimonioz
habere potuiſſet ſz noluiſſ: qz illoz vita ſi
bi nō placuiſſet. ſz vita ſcri **A**ntonij quē de
us ſibi oñdiſſ. **P**robabat et tūc mltis rō
nib' matrimoniū p̄ualere virginitati z au

toritatib' incipiēs in **S**en. **C**reſcite z mltia
plicamini. **E**t itēz. **F**rat q̄ adiuuat a fratre
q̄ſi cūtas firma. **E**t itēz dixit ei. **M**ōne ſcis
qz dñs eadē hora q̄ creauit **A**dā creauit et
Euā. **E**t itēz ōſtat **A**dā nō eſſe p̄iectū a pa
radiso p̄pter matrimoniū ſz p̄pter inobediē
tiā. et ſic de alijs mltis. ſic h̄z q̄ſi muſcipula
bri **A**ntonij: ſz **A**ntonij ad hec ſba mol
leſceret: tñ diuina grā tandē nouit eē diabol
lū di. qz dūdū mibi ōminat' ē diabol' quia
p̄ mulierē me decipe vellet zc. **E**cce q̄ntū di
abol' n̄it' hōiez deicere p̄ p̄ctm̄ carnis cuz
mliere. **A**liō exemplū i h̄ſtoria **J**oſaphat
et barlaā d̄z: qz cū rex armenie nō poſſet **J**o
ſaphat filiū ſuū a ch̄ianitat' p̄poſito reuo
care ōſilio **T**heode magi: ſeruiētib' q̄ ei ſz
uiebat expulſis: poſuit cū eo puellas ſpecio
ſiſſimas q̄ cor ei' emollirēt z ad amorē ſuū
ip̄m allicerēt: **T**heodas etiā adiurās demo
nes qz eū interi' inflāmarēt: et mlieres exte
ri'. **I**nter q̄s vna nobilioz z ſpecioſioz cete
ris filia regis: ſuadēdo ei p̄mittebat qz fie
ret ch̄iana ſi ōſentiret ei m̄rimonialr copu
lari z diaboli linguā ei' voluētē pbabat au
toritatib' vet. z no. te. oportunū eſſe modū
viuēdi adducēs ſba apli. honorabile ōinz
giū. cui tñ **J**oſaphat nō aſſenſit. **E**cce q̄lit
diabol' tētat p̄ mulierē tāpiculoſe tanq̄s v'l
tūmo z validiſſimo tētatōis iaculo. **S**ic
q̄ habetis q̄ttuor q̄d' tētatōis diaboli q̄
uiſſimos. **R**ogē' deū vt i tētatōe nos cuz

Sermo. XVI.

(ſtodiat

De mltiplicib' occaſiōib' tētatōis.

Vigilate et orate

Vigilate et orate. **M**at. xxvj. **L**u. xxij.
In p̄cedētib' ſmōib' audist' d' mlt'
ticiplici tētatōe nob' ſat' p̄cloſa: a carne: mōdo
a demōe: **E**t ſingl'r mltiplices aſtucias z ſz
ſurias d̄monū aptas z occltas extiozes z i
teriozes v̄ic' i p̄b̄taſia ſine imagiatōe i itel
lectu z mēoria vt patuit i p̄cedētib'. **H**ē vi
dēdū ē d' mltiplicib' occaſiōib' tētatōis q̄
nece ſt nob' fugiēde ſi n̄ volū' capi ſine vi
ci i tētatōe iuxta ſba theat' **P**ro grā **A**ue
Vigilate z ora. zc. **A** **C**irca hec ſba the
mat' ē aduertēdū q̄ntū ad occaſiōes tētas
tionū. **E**xq̄ noſipi ſepe dam' d̄mōib' occa
ſionē ad noſ tēradū. **I**ō neceſſe ē ſcire q̄b'
mōis nos dam' diabolo occaſiōez ad tēra
dū nos vt his cognit' diligēt' caueam' eſ

nos custodiam⁹, sic pz infra, **At** g in pñti s⁹ mone notādū, q⁹ mltra sūt qbus dam⁹ diaz bolo occasione tentationū zc.

Ociositas.

Occasi
ones tē
tatiōis
q̄s diabo
lo dam⁹

Vana glia v^l laus humana
Presumptio siue nimia securitas
Somnolētia siue pigritia.
Nimia implicatōz dlectatō frenoz
Curiositas sensuū z icautela eoz
Boni ppositi fractio z assuete as
peritat⁹ emollitio, (ozū leuitas
Instabilitas hois z motuū exis

B Pñia occasio quā dam⁹ diabolo ad nos tētādū ē ociositas. **Quē** ei nō iuenit diabolus occupatū i ope diuīo: libent⁹ occupatū suo. **Uñ** Hiero, **Semp** aliqd opis, s. boni facito vt te diabol⁹ iueniat occupatū, et **Hie.** **Uñ** ociosa aīaz callid⁹ host⁹ iuenit: ad eā q̄si occasiōibz allocutur⁹ aduenit. **Uñ** poeta, **Ocia** si tollas piere libidīs artes, **Et** **Dat.** xij, dz, q⁹ spūs imūdus iuenit domū vacatē z itrat eāde. **Ex** ill⁹ infer⁹ q⁹ p ocīū marie dam⁹ diabolo occasiōz tētādū nos, vñ **Jo.** cassia, dz **Des** ociosi nil aliō cogitare niti tur q̄s de vētre z libidie. **Cur⁹** rō est: **Cor** em cū sit i p̄tinuo motu sp vult circa aliqd occupari: et dormiēdo, z qz cor pñ⁹ ē ad malū q̄ ad bonū, vt pz **Gen.** viij, **Jo** nisi occupetur circa bonū: sp p̄sat circa malū, vñ p̄sus **Ocia** dāt vicia fugiat ḡ pcul illa. **Secūdo** is fert q⁹ cuilibz hoī ad vitādū pctā z laq̄os diaboli necesse est vt sit i aliq̄ bono ope occupat⁹, et maxie tali ope qd̄ req̄rit ingenū et aduertētā, vt studiū aut labor manualis q̄ aduertētā req̄rit. **Dic** est q⁹ p̄gines z mlie res bonū est occupari t̄li labore vbi p̄tinua req̄rit attentio. **Jo** dz **Hiero.** i q̄daz ser. **Nō** facile capit a diabolo q̄ bono vacat exercitio. **Uñ** legit⁹ de **Tito** **Vespasiāi** filio, q⁹ cū vno die nihil p̄uosū egissz: circa horā vesp̄tinā p̄turbat⁹ cū suspīrio dixit astātibz **Deu** mibi amici mei qz hāc diē pdidi. **Aliq̄** p̄o gliant⁹ de rebz spūalibz, vtpote d̄ vite bonitate: alij de elemosyna et religiōe siue de uotiōe, alij de scīa et alioz informatōe, alij de castitate z corpis castigatiōe, alij de ieiunio z abstinētia. **Uellēt** ei vt alij t̄lia ab eis scīrēt z tāto meliores reputarēt v^l pl⁹ amarent⁹, z sic de alijs, oīm at illoz glia ē vana z caduca **Iuxta** illō, s. **Dach.** ij, **Glia** ei⁹ ster cus z p̄mis: hodie extollit⁹ z cras nō iuenit

tur. **Quid** ei hō hze p̄t in mōo de q̄ gliam q̄ rat: cū nec ad minutū sit secur⁹ de vita: et si pdit vitā: nunqd̄ in oībz pdit gliam mūdi? **Utiqz.** **Qualē** ḡ gliam hō habere pōt de rebz transitorijs: nā si est in abūdantia: si in diuitijs z p̄tate: si in pulcritudine et sanitate zc, hoc totū habet a deo. **Jo** dz apls, s. ad **Cor.** iij, **Quid** habes qd̄ nō accepisti: si aut̄ accepisti: qd̄ gliaris q̄si nō acceperis **Illa** vtile est cogitare p̄tra vanā gliāz de rebz transitorijs z t̄palibz. **Neqz** hō gliari debet de rebz spūalibz, qz de talibz dicit saluator **Dat.** vj, **Amē** dico vobis receperunt mercedē suā, vicz gliam quā ab hoībz q̄siue rūt z desiderauerūt. **Qualit̄** at̄ aliq̄ querāt vanā gliam in rebz spūalibz bñ ostēdit **Aug.** gusti, in li, de p̄fictu vicioz, dices, **Inanis** glia dicit: **Age** bonū qd̄ vales: ostēde cūctz bonū qd̄ agis: vt bon⁹ a cūctis dicar⁹: vt sc̄ctus z venerabilis ab oībz p̄diceris: vt dei electus vocer⁹: vt nemo te contēnat: nemo te despiciat: sed vniuersi tibi debitū honoz rē p̄soluāt. **Hec** **Aug.** **Et** **Chryf.** sup **Dat.** dicit, **Dicebāt** ap̄d se, s. vane gliosi. **Si** bñ fecerim⁹ paupibz: q̄s illō videt: et si viderit: nō mltri videt: z si mltri videt: p tpe videt: trāsit tps et cū tpe bñficij memoria, meli⁹ est ḡ edificia facere q̄ aspiciant oēs nō in hoc tpe solū: sedz in poster. **Hec** **Chryf.** **Sed** audē qd̄ subiūgat. **O** insipiens qd̄ tibi p̄dest post mortē ista memoria si vbi es torq̄ris: z vbi nō es laudar⁹: q̄si di, qd̄ tibi p̄dest ardere tē in inferno: et ab hoībz laudari in mūdo: certe nihil, sed magis obest, qz ex hoc tua pena grauat. **Ex** illo patz q̄ntuz timēda est vana glia. **Q̄** aut̄ ipa det occasiōez tētādū habemus exemplū de rege **Gechia.** ij, **Paralip.** xxxij, **Qui** gliabat d̄ portēto solis: eo q⁹ sol retrocessit, x. gradibz. **Esa.** xxxvij, in signuz clemētie z miscōie quā sibi fecerat de⁹. **Et** tandē recipiēs p̄ncipes babylonis in legatōie: ad ostentatiōz ostēdit eis oīa bona sua **Esa.** xxxix, qz erat potēs valde. **Jo** dz vbi sup, ij, **Paral.** xxxij, **Derelict** eū dñs vt tēta retur z nota fierēt oīa q̄ erāt in corde suo **Ecce** **Gechias** derelict⁹ est a dño vt tēta retur p̄pter vanā gliam quā habuit de spīritualibus z t̄palibus bonis: patz ex dictis. **Tertio** dat occasione tētādū p̄sumptio et nimia securitas: sicut p̄sumptio eoz q̄ sūt in p̄iugio v^l extra q̄ p̄sumūt se posse p̄tinere

De occasionibus tentationū

per se et propria virtute: cum tamen non possint nisi deus dederit, secundum illud Sap. viij. Scimus quod aliter non possunt esse continentis nisi deus det. Unde quanto quis de se confidit aut presumit et per hoc magis securum se estimat tanto amplius parat diabolo locum ad tetendum, unde Hieronimus. Tunc maxime oppugnaris cum te impugnari nescis. Et quod inferit quod periculosum est homini valde se putare securum aut confidere de se vel in seipso. Vis eius confidentia de seipso est fallax, vtz. Pro quo notandum quod multiplex homines confidunt de seipso et sic peccant, vtz infra.

De sua fortitudine siue potentia
De suis diuitiis (sapiencia)
De prudentia sua: ingenio: et siue confidentia
De sua eloquentia.
De se ex multis causis est, scz
De vite sue diuturnitate
De amicis suis.
De sua constantia.
De sua iusticia.

Primi sunt qui confidunt siue presumunt de fortitudine sua siue potentia: quales fuerunt Salomon et Alexander magnus. Salomon eius confidens et presumens de sua fortitudine: lumen octiduum amisit. Et spiritus sanctus inspiratus postea seipsum occidit de inimicis suis se vindicavit: et sic saluatus est ut patet ad Hebr. xij. ubi eius apostolus enumerat in catalogo sanctorum. Ita Alexander magnus confidens et presumens de sua potentia, postea in terra sepultus: pedibus seruoꝝ suorum calcatus fuit, de quo bene dixerunt propheta in eius sepultura: Veri Alexander impauit toti mundo: hodie totus mundus impat ei, quod corpus suum erat cadaver nulli resistere potens. Alii confidunt in multitudine diuitiarum suarum quod tamen quibus subito: nedum illis: sed vita perit. Unde Baruch. iij. Ubi sunt qui argenti thesaurizant et aurum in quo confidunt homines, exterminati sunt et ad inferos descenderunt. Tertii sunt qui confidunt de sua prudentia: ingenio et sapientia de quibus numero fuit Salomon: quod tamen postea in senio infatuatus fuit per mulierem: ut idola adoraret. iij. Re. xij. Sic plures de sua prudentia confidentes seipso decipiunt ex propriis consiliis eorum, sic Achitofel. ij. Reg. xvij. qui consuluit Absalon quomodo ad se recipe vellet. xij. milia viros cum et nocte interficere David patrem eius: sed diuino nutu dissipatum est consilium eius per Abui qui oppositum consuluit, et Achitofel suspensio interit, vtz ibidem, quod diuino iudicio seipsum suspensio perdidit, eo quod suum consilium non habuit executionem. Ita sepe hodierna die dominus misericorditer dissipat consilia impiorum. **S**icut ergo fatum est quod pro

ingenio confidit quasi non possit impediri, secundum illud Prover. xxvij. Qui confidit in corde suo stultus est. Quartii sunt qui presumunt siue confidunt de sua eloquentia: sicut caudicini siue aduocati, purtates verbis suis alios cape posse: quod etiam presumptio dei ordinatio sepe dissipat. Quinti confidunt de vite sue diuturnitate, quibus fuit dices ille Luc. xij. di. **A**ia mea habes multa bona etc. sed dictum est illi: Stulte hac nocte animam tuam repetet a te et quod parasti cuius erit. Sextii confidunt in amicis: non attendentes, quod tempore prosperitatis sunt multi amici: et tempore aduersitatis pauci, secundum illud Eccl. vj. Est amicus mese et non permanet in die necessitatis. **J**o. dicit Hieronimus. xvij. **B**enedictus homo qui confidit in homine et ponit carnem brachium suum, id est adiutorium suum. Septimii presumunt siue confidunt de sua constantia, sicut serpe hygenes et mulieres confidentes sic se caste viuere ex propria virtute quam grauissime ceciderunt deo permittente. Octauii sunt qui confidunt de sua iusticia siue de propriis meritis: quibus fuit ille phariseus Luc. xvij. qui gloriabatur in templo dicens **D**ias tibi ago, quod non sum sicut ceteri hominum etc. **E**t quod inferit quod nullus homo quancumque magni meriti de sua iusticia presumere debet. Et hoc ex triplici causa. **P**rima, quod nisi iusticie incerte sunt, nullus enim per certo scire potest an opera sua sint iusta vel iniusta quantum ad deum, quod nescit homo an odio vel amore dignus sit. **A**cces. ix. **J**o. dicit Job: **E**t si simplex fuero: spiritus ignorabit anima mea Job. ix. **E**t apostolus. i. ad Cor. iij. **N**ihil mihi conscius sum: sed non in hoc iustificatus sum. **S**ecunda causa, quod nisi iusticie pure non sunt, spiritus eius habet aliquid maculae peccati annexum. **U**nde **A**sa. lxvij. **F**acti sumus ut imundi omnes nos, et quasi pannus menstruate omnis iusticie nostre. **E**t **A**cces. vij. **N**on est homo iustus in terra qui faciat bonum et non peccet, supple aliqui veniale. **I**ta etiam intelligitur illud verbum Prover. xxvij. **S**epries in die cadit iustus et resurget, scilicet peccato veniali, secundum Hieronimus. **S**i ergo omnes iusticie nostre sunt impure **Q**uis potest dicere: **P**undum est cor meum, purus sum a peccato. Prover. xx. **T**ertia causa, quod nisi iusticie adhuc non sunt approbate sed adhuc oportet eas adduci ad examen diuine iusticie: districti iudicij dei, sed illud **P**s. **C**um accipio tempus iusticias ego iudicabo. **E**t id dicit Job. ix. ca. **S**i equitas iudicij quiescit apud deum, non audeo pro me testimonium reddere: si iustificare me voluerit os meum, condemnabit me: si inordinatum me ostendero, approbabit me punitum. **E**cce si

admodum in hunc modum
vnde dicitur

hoc de se dixit Job, qd dicem⁹ nos miseri
pctores: null⁹ q̄ debz psumere vl p̄fidere d̄
se z meritis siue factis suis. Et q̄bus finalit̄
habet q̄ in solo deo ponēda est p̄fidētia no
stra, qz oīs alia p̄fidētia est vana: incerta et
p̄iclosa, vt audistis ex p̄missis. **¶** Quarto
somnia lētia siue p̄gria dat diabolo occasi
onē tentādi. Hoc bñ oñdit dñs in eo q̄ se
pius excitauit ap̄los z eos hortabat ad vi
gilandū imminente tentatiōe di. Mat. xxvj.
et Mar. xiiij. Lu. xxiij. Vigilate et orate vt
nō intretis in tentatiōez. **¶** Vñ glo. sup̄ illo ad
Rho. viij. Nō in cubilibz et ipudicijs: di.
Somnolētia est amminiculū gule z luxu
rie. In somno em̄ sit digestio et sepať id qd
deseruit nutritiue potētie ab eo qd sup̄fluū
est qd deseruit generatiue ex q̄ hō stimulat̄
ad luxū, z ad h̄ mltū deseruit molle stramē
tū vñ sūt illusiōes. Et iō p̄tra h̄ Jacob sup
posuit lapidē capiti: z sic meruit videre i so
mnis visiōes angeloz. **¶** **S**exto dat diabolo
Quinto occasione tentādi diabolo dat ni
mia implicatio z delectatio terrenoz. In
cu⁹ figurā d̄: **¶** **S**en. iij. de serpēte q̄ sup̄ pe
ctus suū gradit̄: q̄ tñ p̄us solebat ire erect⁹
ad designādum q̄ q̄rit deuorare eos q̄ ad
herēt terre. **¶** **I**ō dic̄ ap̄ls. i. Tim. vj. Qui vo
lūt diuites fieri incidūt in tentatiōez z in la
queū diaboli z desideria mltā z nocua que
mergūt hoīes in interitū z pditōz. **¶** Ex q̄ cla
re p̄tz q̄ lz s̄m se diuitie nō sūt pctā: tñ veras
citer sūt occasiōes pctōz, qd z bñ saluator
innuit. **¶** **I**uc. vj. di. **¶** **V**e vobis diuitibz q̄ ha
beris h̄ cōsolatiōez vestrā. Nullā em̄ causā
dānatiōis saluator ibidē oñdit diuitibz nisi
quia habēt hic p̄solatiōez suā. **¶** Propterea di
cit p̄pha. **¶** **D**iuitie si affluāt nolite cor appo
nere: p̄ mltas em̄ tribulatiōez optet nos in
trare regnū dei. **¶** **A**ct. xiiij. **¶** **N**ō p̄ p̄solatiōez
in terrenis. **¶** **I**dē dico de illis q̄ etsi non ha
bent mltas diuitias neq̄ q̄runt illas habē
re sunt tamē als implicati terrenis et mūda
nis negocijs q̄ nō bñ valent insistere spiri
tualibz. **¶** **E**t iō p̄ hoc dat eo ampli⁹ diabolo
ocasiōez tentādi. **¶** **S**exto dat diabo
lo occasione tentādi curiositas sensuū, z in
cautela exponēdi eos. sic p̄tz in p̄ma tētatiō
ne **¶** **S**en. iij. **¶** **V**idit m̄lier q̄ essz pulcz ad ve
scendū zc. **¶** **E**cce **S**ua nō custo diuit oculos
suos. **¶** **I**ta **D**ina filia **J**acob a sicheim erat
corrupta, qz videre voluit m̄lieres regiōis

illi⁹ **¶** **S**en. xxviij. **¶** **I**ta **D**avid ex icanto aspe
ctu tētat⁹ p̄misit adulteriū cū **B**ersabea. iij.
¶ **R**eg. xj. **¶** **I**ta hodie incant⁹ aspect⁹ est occasi
o viris z m̄lieribz ad mltā pctā: z ad tētati
onē diaboli ad auariciā: ad luxuriā: ad su
pbiā: ad gulā zc. qz res vife d̄lectabiles pla
cēt z placētēz p̄cupiscunt. **¶** **I**ta suo mō icau
tela ocloz est mltis occasio q̄ alios idiscere
te indicāt z spernūt. **¶** **I**dē de auditu dñi quis
audit alioz defect⁹ z pctā z ex h̄ male iudicā
cat. **¶** **E**cce icautela audit⁹ sibi ē occasio. **¶** **E**t
maxie h̄ est p̄ illos duos sensus. s. visu z au
ditū, z nōnūq̄ q̄s guissime inflāmat p̄ tactū
sic lat⁹ sup̄ dictū ē de q̄nq̄z sensibz extioribz
¶ **S**eptio dat occasiōez tētādi: boni p̄po
siti fractio: z aspirati⁹ assuete emollitio. **¶** **P**tz
ex illo **¶** **M**at. iij. **¶** **P**ic vt lapides isti panes
fiāt. **¶** **H**ec dixit tētator dñi, q. di. **¶** **D**ura tibi
mollifica: aspa relaxa. **¶** **H**ostes ei qñ vidēt
aliquā fracturā in muro castri: p̄ illā īgredi
moliunt. **¶** **V**ñ sup̄ illo. j. **¶** **P**et. v. **¶** **T**āq̄ leo ru
giēs circūit. **¶** **O**t glo. **¶** **N**ō audet diabol⁹ ag
gredi hoīes duos et aspos aspirate p̄nie ī
uolutos. s. molles z dissolutos vt aq̄. **¶** **P**tz
illd̄ exp̄iētia i bis q̄ qñq̄ castigauerūt corpa
sua z habenas relaxantes i ieiunio vl orōe:
postea grau⁹ tētati a diabolo lapsi sūt. **¶** **R**
¶ **O**ctano dat occasiōez tentādi: hoīs istas
bilitas et motuū extioroz leuitas. p̄ q̄ iudicā
cat diabol⁹ de interiori leuitate, z q̄ leuiter
poterit hoīes ad malū incliare si hō ē leuis
¶ **I**p̄e ē vētus q̄ cito rapit leuia, s. illd̄ **¶** **E**ro.
r. **¶** **V**ent⁹ vrēs leuauit locustas. **¶** **E**t in **¶** **P**s.
¶ **S**icut puluis quē p̄icit vent⁹ a facie terre
¶ **I**tē diabol⁹ leuis ē z p̄ nature sue leuitatez
leuit facta vl dicta cogscit. **¶** **V**ñ **¶** **O**rige. sup̄
illd̄ **¶** **J**ob. liij. **¶** **C**ircūui terra. **¶** **O**t. **¶** **T**āq̄ sp̄is vo
lās. ea q̄ dicūt voce extra: audies. vl q̄ i opi
bus s̄: cūcta scies z vides. **¶** **E**a s̄o q̄ i corde
tractāt nescies. **¶** **I**tē in collatiōibz patz **¶** **J**o
annes cassia. ait. **¶** **I**pas cogitatiōez q̄s ipsi
demōes ingerūt vtz suscepte: vl q̄ mō susce
pte sciūt. nō p̄ ei⁹ aie naturā. nō p̄ ip̄i⁹ aie mo
tū in medullis latētē: s. ex motibz indicijqz
corpis dep̄hendūt. vtputa si castrimargiaz
suggerūt: suadēt monachū ad fenestrā vl co
quā curiosi⁹ aspicere: si viderit eū de cibo lo
q̄ntēz. **¶** **F**ornicatiōez suggerūt: si viderit euz
carne p̄motū petulant aspicere aut loq̄ aut
aliqd̄ tangere. **¶** **E**t similt̄ i ceteris vicijz etiaz
aliqñ a viris prudentibz dep̄bendit. **¶** **C**oz

De remedijs cōtra tētatiōes

gitationes autē q̄ de intimis aīe sensibz nōdū pdierūt audire vl' cogscere oīno nō possunt
Sic ḡ habet quō octo modis q̄s occasiōez tētādī diabolo dare poterit: q̄ mōi siue occasiōes cuilibz rōez hnti essent bñ cōsiderādī: vt ill' cognit' bō diligēt' vigilaret z oraret ne irraret ī tētatiōz, i. ne a diabolo capet' in tētatiōe: qd̄ vt facere valeā' iploz' dei adiutorū vt tētatiōez vicam' Amen

Sermo XVII

De, xij. remedijs z cautel' p̄tra tētatiōes

Vigilate et orate
ne intret' in tētatiōz Mat. xxvj. Luc. xxiij. In p̄cedētibz sermōibz

bus audist' de mltiplici tētatiōe z signant' de varijs laq̄is z astutijs diaboli. z tandē d' his q̄ dāt occasiōez tētādī. Nūc necessarium erit videre de remedijs p̄tra tētatiōes. Et lz summū remediū ē fugere z vitare occasiōes dictas ī p̄cedēti s̄mōe: attū adhuc sūt plā remedia quibz se hō iuuare pōt in tētatiōibz q̄b' diligēt' p̄siderat' facili' euitare pōt laq̄os diaboli. Et de illis nūc cogitavi dicere in p̄senti sermōe z in seq̄nti si ad finē illa nūc pducere nō potero.

Pro gratia Ave Maria.

Vigilate z orate ne intret' ī tētatiōz. Circa illa verba est notādū, q̄ q̄uis oī potēs de' angelos suos nobis deputavit ī custodiā q̄ nos in tētatiōe adiuvāt: z hostē rep̄mūt: tñ ipi angeli sunt p̄iores z fortiores ad nos iuvādūz custodiēdū siue fortiores ad iuvāt cū hō facit debitū suū q̄ si tepidus sit ad resistendū. Vult em̄ dñs deus vt in h' mōdo militem' z pugnem' s̄ aduersarios n̄ros: carnē: mundū: z demonē: s̄m illō Job. vij. Dilicia ē vita hoīs sup terrā Nemo ei coronat nisi q̄ legitie certauerit. ij. ad Tim. ij. Iō s̄ p̄siderāda aliq̄ iuvamēta siue remedia: q̄b' hō faciēdo qd̄ ī se est vitare p̄t tētatiōez. Et lz t̄lia sūt mltā s̄m docto. qz zvilhel. p̄sien. in tractatu suo de p̄tutibz ponit ad min' xviij. Et Vincē. in spe. mor. li. ij. p. j. di. vij. de tētatiōe: ponit. xv. tñ et his oībz ego collegi aliq̄ q̄ mihi videtur magis p̄siderāda z in mēoria retinēda ī quibz etiā alia q̄ntuz necesse ē vidēt' p̄phēdi. Et sūt in nūero. xij. p̄ ordinez. Et si forte q̄s diceret: Dixisti sup mltas occasiōes tētatiōnū z mltā remedia. q̄s pōt singla cape et memorie cōmendare? Rūdeo. q̄ licz bonū esset hec singla attēdere z retinere. attū nō est cuilibet necesse ad salutē: maxie simplicibz z indoctis: sufficit em̄ talibz in genere haurire ex oībz illis talē doctrinā: vt sint cauti ne dēt diabolo occasiōez ad tētādūz siue carni aut mōdo. Et si tētati fuerit q̄ tūc recurrāt ad remedia infra dicēda. p̄siderando de illis q̄ p̄siderare possunt. Vñ qd̄libz dicendoz valet homi cōtra tētatiōz. ideo qui nō pōt p̄siderare singla: cōsideret saltez aliq̄: puta sex: septē: q̄ttuor: tria: duo: vel saltem vnū: si adeo simplex est. sicut oratiōem p̄fessionē: z sic de alijs. sicut p̄tz infra illa recitādo p̄ ordinē. p̄mo sūmatim: postea qd̄libet in speciali tractando.

tationū z mltā remedia. q̄s pōt singla cape et memorie cōmendare? Rūdeo. q̄ licz bonū esset hec singla attēdere z retinere. attū nō est cuilibet necesse ad salutē: maxie simplicibz z indoctis: sufficit em̄ talibz in genere haurire ex oībz illis talē doctrinā: vt sint cauti ne dēt diabolo occasiōez ad tētādūz siue carni aut mōdo. Et si tētati fuerit q̄ tūc recurrāt ad remedia infra dicēda. p̄siderando de illis q̄ p̄siderare possunt. Vñ qd̄libz dicendoz valet homi cōtra tētatiōz. ideo qui nō pōt p̄siderare singla: cōsideret saltez aliq̄: puta sex: septē: q̄ttuor: tria: duo: vel saltem vnū: si adeo simplex est. sicut oratiōem p̄fessionē: z sic de alijs. sicut p̄tz infra illa recitādo p̄ ordinē. p̄mo sūmatim: postea qd̄libet in speciali tractando.

Virtutes theologice fides: spes z charitas.

Tior mort': gebēne: iudicij p̄tictaris z v̄lis: z dei: cui nūc oīa s̄ apta

Consideratio turpitudinis pcti ad qd̄ q̄s tentat' z dāni seq̄ntis

Reme dia s̄ tētati ones

Cōsideratio dignitat' bñane nate

Virililas resistēdi ad qd̄ mouere debēt exēpla grauissime tentatoz.

Oratio cū inuocatōe diuini auxiliij

Lectio et recordatio diuie scripture.

Cōfessio pctoz vel saltē discreta tētatiōis reuelatio.

Humilitas (pline p̄tinatio)

Laboz occupatio z rigoris disci

Virtus passionis ch̄i.

Eucharistie sac̄m z nobilitas corone vincētī tētatiōez p̄parata.

B primū ḡ remediū q̄ vincunt' tētationes est vt hō se ouertat ad virtutes theologicas fide: spem: z charitatē. Vñ de fide dē Petr' ap̄tus pastor ecclie: Vigilate qz aduersa. ye. dia. tan. le. ru. cir. q̄. quē dēno. Et sequit': Cui resistite fortes in fide. j. Pe. v. Et ap̄ls ad Eph. vj. dicit. In oībz sumētes scutū fidei in q̄ possit' oīa tela nequissima ignea extinguerē. Et ad Heb. xj. Sancti p̄ fidem vicerūt regna. Fides em̄ habēs crucifixum p̄ vexillo: ostendit militi vel pugili coronā pro mercede z patibulū inferni. Illo modo ergo tentatus fide se iuuat. credēdo qz deus nō derelinqt suos in tētatiōez: sed adiuvāt. iuxta sententiā ap̄li. j. Cor. x. dicentis: Fidelis est deus qui nō patietur

vos tētari sup id qd potest; s; faciet cū tēta
tione etiā puentū vt possit; sustinere. **Exē**
plū dat wilhelm^o parisi. vt s. **Si** qd tētā d
vxoze primi sui: tūc recurrat ad fidē p̄sulē
do eā. **Que** sibi mīdebit: Nequaquā illd fas
cias. qz intoricata z mortifera est hec volu
pras: ne bibas eā. qz p h inimic^o dei p̄stitu
eris q a te retrahet auxiliū suū z sc̄i angeli
ei^o p̄tra te mouebunt. **Recurrat** deniqz ad
spem diuine misericōdie: p̄fidendo de adiutorio
dei. s̄m illd **Ps.** Ad te dñe leuauī aiāz meā
de^o me^o in te confido nō erubescā. **Et iterū**
Uniuersi qui te expectāt non p̄fundent zc.
Spes em̄ dū p̄sulit d̄t: **Quid** mibi offers
in terr̄ caducā z miserā voluptatē cū expe
ctē tāgrandia in cel. **Arte** nō pdā neqz dis
mittā illa eterna gaudia p̄pter hāc quā mibi
offers vilissimā voluptatē: turpissimāz bre
uissimā. **Charitas** s̄o d̄t. **Ego** dñz deū tuū
habeo mibi char. iō p̄ tāvili p̄cio ipm n̄ vē
dā aut amittā: neqz p̄pter te miserā volup
tē illū offendā. **Idē** dicit **Lañ. viij.** Fortē ē
vt mors dilectio. **Et sequit̄** ibidē. **Aque** ml
te nō poterūt extinguerē charitatē nec flumi
na obruent illā. **Uñ Greg.** Qui charitati
adheret nullo mō pōt subijci vanitati **Dia**
em̄ vicit amor. teste poeta. **Sicut** ei musca
nō audet insidere sup ollā feruentē: aut sup
scutellā nimis calidā. **Ita** diabol^o valde ti
met tētare eos q̄ ardent charitate: **Accedit**
quidē vt musca circūuolitās sed dūmō vis
det resistentiā p̄fusus recedit zc. **Sec**
cundū remediū cōtra tētatiōes ē timor vicz
mortis: iudiciū p̄ticularis z vniuersal: gebēne
et dñi d̄i. **Qui** nūc oīa facta sūt apta. **Quī** ei
tentat^o timet ne si vic^o fuerit: deū offendat
et sic forte in pctō mortat^o z dānet^o z ab hosti
bus p̄fundat. pugnat fortit^o z de^o illū adiu
uat. s̄m illd **Ecc̄i. xxiiij.** **Timēti** deū nō oer
currēt mala s; i tētatiōe de^o illū p̄seruabit
et liberabit a mal. **Assumat** ḡ tentat^o mortē
p̄ remedio: p̄siderādo q̄certissima sūt mors
z hora mortis penit^o icerta. qd z bñ nos do
cuit sp̄ssctūs p̄ illd **Ecc̄i. viij.** **Demorare**
nouissima tua z i eter. nō pecca. **Et Socr**
tes d̄t. **Sūma** phia est cogitatio mortis assī
dua. **Hoc** at̄ dixit qm̄ phiaz i h eē creditit
vicz in custodia z defensiōe a p̄sentib; volu
ptatib; q̄b; aīe febrant: captiuāt: z ab oī vi
gore suo eneruat. mēoria s̄o mortis appeti
tū hmōi voluptatū extinguit. **Idē** d̄t. **Hiero. i**

epla ad **Pauli.** **Facile** p̄tēnit oīa q̄ se sp̄ cog
gitat mortuū. **Qui** ei attēte cogitat de mor
te sua p̄ quā eū oīa p̄sentia optebit derelin
q̄re: z nescit qm̄. imo nec ad horā cert^o ē d̄ vi
ta: merito dicit sibi p̄pi: cur volo p̄ tāvili et
caduca re oīa bona mea p̄dere: z etna vita
carere: ponerē ei me p̄ h ad certū statū: stat
tū vicz dānatoz: z nescio si vnqz exire pōto
illū. **Cōsideret** et tētā q̄ horreda erit caro
mortua ad quā nūc viuā tantū afficiit siue
sit p̄pria siue aliena i ea delicias p̄stituēdo
cū bestijs i terr̄. **Cōsideret** q̄le erit cadauer
hoīs mortuū: ocli fracti: dētes clausi: aures
mor s̄mib; replēde: q̄ nūc detractiōis voz
ces z vana q̄qz cū delectatiōe audiūt. **Den**
tes q̄lit stringēt. q̄ nūc gaudēt d̄ gula z eda
citate. **Nares** quō putrefiēt q̄ nē i vanis d̄
lectant odorib;. **Uñ** ad iteriora capis; flex
ri q̄ nūc delectāt aspectib;. **Labia** horrebūt
q̄ i vanis nūc risu dissoluūt: **Lingua** plēa sa
mie: q̄ nūc sepe iania z nociua p̄fert: artabit
guttur: vent s̄mib; replebit: z sic totū corp^o
q̄nto fetore z horroze replebit qd nūc delea
ctat i voluptatib;. **Ubi** tūc supbia: vbi ceras
uix erecta: vbi iactātia s̄boz: vbi ornat^o ve
stis: vbi varietas d̄litiaz: velut s̄mniū oīa
euaneēt z amatozē suū miserrimū reliq̄rūt
zc. **Et recitat** z wilhel. p̄sien. q̄ h̄ i medio vs^o
fuit qdā iuuēis i p̄tib; **Burgūdie.** **Accipit**
ei caluariā. i. caput cuiusdā sp̄ose ml̄ieris
defūcte p̄ q̄ putrefacta fuerat z caput illd
oīno carnib; denudatū secū deferebat vt q̄
tiēscūqz eū arripet carnis titillatio itueret
illd: z p̄t h̄ d̄spiceret pulcritudinē viue car
nis quā sciebat cito p̄ mortē et putrefactōz
ad illā d̄formitatē horrificā deueturā **Hoc**
at̄ sepe faciēs tāte efficacie remediū in illo
capite inuenit q̄ i eo vic^o erat penit^o ardoz
carnis. **Sic** ḡ p̄t quō timor mortis ē s̄ tēta
tiōes. **D** **Suo** mō id declarari p̄t d̄ tiorē
iudiciū p̄ticularis z vniuersal. **Uñ** merito ti
mere h; hō iudiciū p̄tclare: i q̄ sibi oīa pec
cata sua q̄ vnqz p̄ totā vitā suā gessit: q̄ntū
cūqz horreda z secreta i faciē obijcient: erūt
qz accusatores demōes: test; p̄pria p̄scia: et
qd dicere possit misera aīa vñ se excusaret
nō habz: expectabitqz sn̄iam iudicis statiz s̄
se fulminari. **In** vniuersali s̄o iudicio non
solū deo: sc̄tis z sibi p̄pi manifesta erūt pctā
singula: sed z toti mundo. **Q̄nta** tunc erit
verecūdia horrendoz peccatorū in multis

De remedijs vincendi tentatiōes

qui iam incedunt honorabiles et ab omnibus bonis iusti et honorabiles voluit dici. Ita et tertio declarandum erit de timore gehēne. Nam multum potest consideratio ignis gehēne et infernalium cruciatuum qui sunt eterni duratiōe et intolerabiles acerbitate. qui enim illa attēte et iugiter considerat: haud dubium de calore illius eterni ignis faciet sibi refrigerium tētatōnū. Paruulis enim soga aut flagellum ostēdit ut timore illius a puerilitatibus stulticijs deterreat. sic et sibi debet homo per attentam consideratiōem videri infernalē carcerē ut deterreat a stulticijs suis ne sentiat tentatiōibus ad peccata.

¶ Quarto timor dei et verecūdia peccatorū debet hominem retrahere ne sentiat tētatōi. Ad hoc valet attentā consideratio: vix quod consideret homo quod omnes actus suos malos interiores et exteriores et omnes gestus et motus suos faciat in clarissimo aspectu dei: angelorum et sanctorum. qui in oculis vel aspectu vilissimi gartiois facere non auderet. Si ergo vir vel mulier tantum timet aut verecūdat turpia agere coram pessimo homine: quanto magis in oculis omnia vidētis dei nihil turpe aut quod ei displiceat facere debemus vel etiā cogitare. Illud remediū docet Boetius in libro de consolatione philosophie dicit. Magna nobis est indicta necessitas probitatis. dum omnia agimus ante oculos omnia cernētis. Erubescere ergo anima christiana in aspectu spiritus tui domini dei turpe aliquid aut sibi displicēs agere: aut etiā cogitare: tamen me zelum ipsius. quia non peccati die vindicte: nec adhaeserit cuiusquam peccato. nec tunc accipiet per redemptionem dona prima. Proverb. vii. Nec putet homo hunc quicquid latere eorum qui in ipso sunt aut fuerint. cum scriptum sit Sap. i. Auris celi audit omnia. Et ad Heb. iiii. Omnia nuda et aperta sunt oculis eius. Expavesce ergo homo expavesce oculos et intuitum iudicis qui reddet vni cuique iuxta opera sua. Sic ergo habetis quadruplicem timorē qui merito debet esse cuiuslibet remediū in tentatiōe vix timorē mortis: iudicij particularis et vniuersalis: gehēne: et dei omnia cernētis. Et hec de secundo remedio. scilicet timore.

¶ Tertium est consideratio turpitudinis peccati ad quod quis tentat: et damni sequentis. Recipiamus in exemplum peccatum luxurie: si quis ad eam tentat: consideret quod turpe sit nobilissimam animam ad imaginem dei formatam tanto fetore subiacere. Valde enim verecūdum sibi reputaret nobilis et famosus miles se vinci a vili persona et ribaldo aliquo. Ita et nos valde op-

probriosus reputare debemus vinci rebus qui vilissime sunt respectu hominis qui tan nobilis est ratione anime. Valde ergo scandalosus est vinci a vino: a carne: a diuitijs: a diabolo: a fetoribus luxurie etc. ita potest declarari per singula peccata. Consideretque tētatōs quantum damnum sibi inde sequitur. Non enim solum ex se habet damnum in anima: sed et in corpore: in rebus: et honore. Unde per luxuriam conscientia maculatur: deus irritatur: corpus debilitatur: et honor hominis confunditur. quia non manet omnino illud peccatum sepultum quoniam de se infamiam ut fetore fumigare faciat et nonnunquam tota hominis substantia eneruat. Unde Hieronymus in quodam epistola: Ignis infernalis luxuria: cuius materia gula: cuius flamma superbia: cuius scintille praua colloquia: cuius fumus infamia: cuius cinis inopia: cuius finis gehēna. Quid tunc de illis qui luxuriose viuendo presumunt ea que in pios usus convertere deberent: ut persone seculares et spirituales. Hi ultra premissa obligantur pauperibus ad satisfactionem. Quilibet est beneficiarius ultra necessitatem suam residuum obligatur convertere in pios usus. Adhuc sunt innumerabilia damna que homo incurrit ex peccato de quibus aliquid dicere satis necesse esset: sed breuitatis gratia tanquam alibi dicta nunc transiit eo illa.

¶ Quartum remediū est consideratio dignitatis et nobilitatis humane conditionis siue humane nature. Qui enim intelligit et diligenter considerat nullatenus in tante immundicie cloacā peccatorum ipsam faciliter patitur. De qua dignitate ratione anime dicitur sermo. i. l. Ideo propter huiusmodi dignitatem humanam verecūdissimum debet videri homini quod ipse descendat ad opera brutorum. et non potius eleuetur ad opera virtutum et per hoc ad conuersationem et intelligentiam angelorum cum quibus conuenientiam habet secundum partem potiorē scilicet rationem. Rex enim prepotens et nobilis valde verecūdaretur in operibus sutorie. in hoc enim videretur multum degenerare a sua nobilitate. Incomparabiliter plus degenerat homo cum se dedit ad petulantias brutorum et ad vanitates et turpitudines mundanorum. Attendat insuper homo christianus quomodo consecratus est in baptismo. et character christi sibi impressus est. propter quod valde verecūdum est sibi aliquam deordinationem aut turpitudinem permittere fieri in se et in viribus anime sue. Hec enim homo refugeret

In ecclesia aut alio loco consecrato fieri quanto magis homo in se et de se vereri debet: homo enim cum sit magis consecratus, Sanctitas quippe christi ane ante ratio maior est ratioque venerabilior scititate temporalis siue materiali: quanto veritas est presentior figura, et quanto res est sublimior suo signo, quod scititas que ecclesie presentat consecratione episcopali solus figura est et signum scitatis baptismalis, cum ergo nemo sit qui non vereatur turpe aliquid in ecclesia committere consecrata: propter figuram ipsam et signum scitatis, quanto fortius propter ipsam veritatem scitatis: considerator in seipso talia formidare debet. Ad idem facit consideratio imaginis dei in nobis, quia ad imaginem suam fecit deus spiritum nostrum. Si ergo imago lignea crucifixi aut ex quocumque alia materia facta: in tanta veneracione et reuerentia est apud unumquemque fidelium: sic ut nullus eorum inquinare: sordidare: percutere: deicere: vulnerare: aut alio modo irreuerentem eam audeat tractare, quid est unumquemque nostrum cogitandum aut faciendum de imagine dei vera et vera, vicia anima hominis. Certe omnium diligentia conandum est ut eam ornemus charitate et omnium virtutum decore: et sollicito nobis est cauendum ne eam maculemus pro peccata et vicia, propter quod fortissime est nobis resistendum tentationibus et conandum ad opera virtutum. Ad idem facit consideratio quod fidelis anima est regis regum sponsa: soror et filia, sicut legitur in libro Cantico, quod sacrilegus ergo ausus est sine audacia: quod impia temeritas est corruptoribus infernalibus eam exponere polluendam: et vicioque turpitudinibus eam prostituere: quocumque modo violandam. Quis hoc duci suo aut principi facere auderet: aut contra ipsum etiam cogitare. Sic ergo habetis quartum remedium contra tentationes vicioque dignitatem humane nature. Quintum remedium est virilitas velociter resistendi, ad quod etiam debent nos mouere exempla multorum sanctorum grauissime tentatorum. Est autem optimum resistere a principio tentationis, secundum illud prope te. Principium obsta sero medicina paratur. Nam mala pro longas qualuere moras. Unde quod cito latrunculus incipit intrare domum: resistendum est sibi et non debet homo permittere quod domum effodiat. Pugil quod cito videt aduersarium suum velle se percutere obsistit ei. Unde propheta. Beatus qui tenebitur allidet puulos suos ad petram, id est cogitationes ad christum. Ita qui vult serpente occidere: caput eius cito atterat, id est

initium tentationis. Unde Gregorius. Lubricus est antiquus hostis qui nisi capite teneatur: totis viribus illabit. Iohannes dicit apostolus ad Hebraeos. Nolite locum dare diabolo, et Iacobus. Resistite diabolo et fugiet a vobis. Est tamen aduertendum quod quicquid vici est tentatio fugiendo: et specialiter tentatio carnis secundum illud apostolus, ad Romanos, vi. Fugite fornicationem. Cum ceteris enim viciis apostolus dicit esse lucrandum sed fornicationis fugiendam. Unde Ecclesiasticus, vii. Qui timet deum effugiet illam, id est mulierem, per quam significatur concupiscentia carnis, oportet enim fugere omnes occasionem. Tentatio autem de diuitiis habendis vincit diuitias contemnendo, quod fit molestias patiendo: et delicias fugiendo. Ad hoc ergo nos merito mouere debet exemplum sanctorum, ut viriliter et velociter resistamus tentationi que valde multa sunt. Referam de sancto Pylarione pauca qualiter tentatus sit, sicut de eo dicit Hieronymus in vitaspa. Quod diabolus sepius sibi nudas mulieres cubati circumiacere fingit, et multotiens ei esurienti largissime apparere dapes. Interdum orantem lupus vulvas et vulpecula gaudens transiliuit, psallentibus gladiatorum pugna spectaculum prebuit: ut vnum quasi interfectus et ante pedes eius corruens sepulturam rogaret. Orabat etiam semel fixo capite in terram. Et cum nunc orare mens desceret: forte aliud cogitando: sicuti est humanum: statim insiluit dorso eius festinus agitator et latera calcibus: cervicem flagello perberans. Etiam inquit cur dormitas et desuper ridens et subridens an cibum vellet suscipere. Ecce quantum iste sanctus pater tentatus fuit, sed viriliter et velociter resistens omnem hanc tentationem: ut fumum a se repulit, cum tamen tunc erat etatis solus quoddecim annorum. Postea vero ab anno, xvj. usque ad, xx. etatis sue annum estus et pluuias breui tuguriunculo declinavit, quod iunco et carice texerat, latitudine pedum quatuor: altitudine pedum, v. et longitudine paulo amplius quam eius corpus patiebat ut sepulchrum potius quam domus diceretur eius habitatio. Super nuda terra strato iunco usque ad mortem cubitavit. Saccum vero qui semel fuerat indutus: nunquam lauit: superfluum dicens mundicias in cilicio querere: nec mutauit alteram tunicam nisi cum prope penitus scissa esset. Tanta vixit abstinentia ut incredibile videatur, postea tot corpus scavit miraculum quod ea nullus valet exprime. Fugit de vna puincia in aliam ut esset ignota vana gloria eum occuparet et semper diabolus illum prodiderunt. Unde accidit semel

De remedijs vincēdi tentationes

q̄ infra septē dies vt refert Hiero. bñ. 200. milia hoīm curaret: demoniacos z infirmos z ceteros. **E**cce si tāta sustinuit tā? sc̄tus a iuuetute deo seruiēs: q̄d nos miseri facere debem? **A**udiat̄ aliis exēplū d̄ sc̄to Antonio. **V**ic cū ess̄ nobil̄: or̄ a pentibz religiosi i egypto: p̄ mortē amboz pentū annoz ex̄is circiter. xvij. seu. xx. cū sorore puula derelict̄ ē: et domū regebat. **R**ecdū ser fluxerāt mēses recordabat̄ vt aliq̄n audierat quō apli oībz relict̄ secuti fuisset saluatorē: z quō ml̄ti i actibz aploz facultatibus suis vedit̄ p̄cia eoz ad pedes aploz detulerūt egētibz distribuēda. **T**alia secuz voluēs possessionē quā i rure habebat triscēta iugera vbera et opima vicinis largit̄ est: ne i aliq̄ sibi v̄l sorori molestia gigneret. **A**etera s̄o q̄ habebat i mobilibz vedit̄: z n̄ ex igno p̄cio aggregato idigētibz dedit paruis reseruat̄: p̄ necessitate sororis quā fidelibz z notis s̄ginibz cōmēdauit: z nō lōge a sua villula deo seruiēdi locū sibi elegit. **E**t visitās q̄s sc̄inerat p̄ies illoz s̄rutes sectabat̄. **Q**u itaqz p̄ singulos dies animū roboraret vt nec cogitaret de diuitijs paternis z cognat̄ z affinibz s̄ oparet manibus v̄n māducaret z egēis succurreret: factū ē. vt a vicinis z mōachis sp̄alit̄ deicola vocaret̄ z oībz char̄ h̄iet̄. **H**ec itaqz p̄siderās inimicus ch̄iani noīs diabol̄ ipatient̄ i eo tantas ferēs virtutes: suis aggressus ē cū fraudibz. **P**riō tētās si ab icepto cū possz reuocare. **I**mmittebat ei mēoriā possessionuz: sororis defensionē: gener̄ nobilitatē: amorē rez: secti gl̄iaz: esce variā delectatōz z plātilia. postreō s̄rutus arduū finē z maximū pueniēdi laborē: necnō corp̄is fragilitatem suggererat. z etat̄ spacia pl̄ita. p̄ius marimā ei cogitatōnū caliginē suscitabat. **P**ost q̄ at̄ diabol̄ orōibz ep̄ p̄ fidē passiōis ch̄i se itellexit elidi. nocturnis cū inq̄etabar illecebris iā p̄ cogitatōes sordidas: iā carnē titillādo z inflāmādo iā p̄ noctes i pulcre ml̄ieris s̄tebat̄ ornatū. nlla omittēs figmēta lasciuie. **A**ntonī vero ecōtra sibi p̄posuit vltices gebēne flāmas et dolorē s̄mis recordās: z iudicij tormēta p̄siderās illesam aīe puritatē suabat. iā oīa ad maiorē diaboli p̄fusionē fiebat̄. vt ille q̄ deo siles se fieri posse putabat ab adolescēte vinceret. **P**ostreō diabol̄ vidēs se victū apparebat̄ q̄lis est. s.

in vultu puer horridus atqz niger: ad ei? se genua puoluēs z hūana voce flendo dicēs **M**ultos seduci et pluriōs decepi: nūc aut̄ vt a ceteris sc̄tis ita et tuo labore sum p̄stratus. **Q**uē cū interrogasset Antonī q̄s essz q̄ illa loq̄ret̄: ait. **E**go sū fornicatiōis amic̄ ego ml̄timoda turpitudis arma aduersus adolescētes suscepi. h̄ic z sp̄is fornicatiōis vocor. **Q**uātos volētes pudice viuere d̄cepi. q̄t i ope p̄sumatos ad p̄stinas sordes redire p̄suasi. **E**go sū p̄pter quē p̄pha lapsos increpat di. **S**p̄i fornicatiōis seducti estis **D**see. iij. **E**t reuera p̄ me illi fuerūt supplātan. **E**go sū q̄ z teipm nūc sepe tētani z sp̄ repulsus sū. **C**ū h̄ sc̄tus Antonī audis̄ p̄mū gr̄as agens deo. tandē maiori audacia aduersus inimicū ait. **M**ultū q̄ despectus multūqz p̄septus es. nlla mibi nūc de te cura ē. **D**ñs mibi adiutor. z ego exultabo sup inimicos meos. **E**t statim ad vocē ei? ph̄arasma q̄ videbat̄ euauit. **E**t hec fuit prima victoria Antonī p̄tra diaboli. **I**ra de ml̄tis alijs sc̄tis p̄ibz s̄ilia p̄nt recitari exēpla. **R** **S**extū remediū p̄tra tētatiōes est oīo cū inuocatiōe diuī auxiliij tā p̄pria q̄s alioz bonoz hoīm. **D**ño q̄dez p̄pria sic docet saluator **M**at. xxij. **V**igilate z orate ne intretis in tentatōz. **E**t. j. **P**e. v. **V**igilate qz ad uersari? v̄ dia. tan. leo ru. q̄. quē deuo. z c. **E**uidētissimū exēplū habem? **E**xo. xvij. de orōne **M**oyli. **D**uī? auxiliij remediū necessitatē sciēs ecclia oī hora d̄. **D**e in adiutorij meū intende. **E**t sepe clamās ad d̄m d̄c. **E**xpugna impugnātes me: exurge i adiutorij meū. **S**cit em̄ viribz suis tot z tantis certamib? nō posse sufficere. s̄m q̄d scriptū ē. **N**isi d̄ns custodierit ciuitatē frustra vigilat q̄ custo. eā. **Q** aut̄ oīo bonoz fugat demōes z tētatiōes eoz. p̄t̄ et illo **M**at. xvij. **T**etigit aut̄ iustos tētatio mort̄. **E**t seq̄tur. nō diu p̄māsit ira tua. p̄perās em̄ hō sine q̄rela dep̄cari. p̄ pplis: p̄ferēs seruitutis sue scutū oratōz z p̄ incensuz dep̄cariōz allegans resistit ire: z finē imposuit necessitati ostēdens qm̄ tu? ē famul̄. **E** **E**xempluz de hoc in vita **M**arie de **O**yga legit̄. q̄ diabol̄ q̄ndā sc̄rimonialē simplicē tētavit vt refert **V**incē. vbi s̄. **P**riō imūdis cogitatio nibz: z ad vltimū blasphemosis. ita q̄ se oēs amississe fidē credebat: et oīno fastidiuit de sp̄ata: nec p̄fessioz p̄ctōz poterat facere: nec

E

eucharistiā recipe: nec verbū pdicatiōis au-
dire: quā cū alie sc̄imoniales adduxissent
ad dictā Mariā z p̄ illa orassent nec libera-
tionē sic obtinerēt: cogitauit fortiori potē-
tie: forti⁹ remediū adhibendū. z q̄ h̄ genus
demonioꝝ. vt dñs dicit Mar. ix. nō eijcī
nisi in ieiunio z orōne forti⁹ se afflixit. p̄gi-
ni sp̄atiēs p̄ xl. dies nihil manducās nisi
bis vel ter in septimana. in orōne z lachry-
mis se macerauit. et relicta p̄gine ille deter-
rim⁹ sp̄s cū mltā p̄fusiōe p̄pulsus ē ab an-
gelo venire corā ea: misfabilt̄ vt videbat af-
flictus. Videbat em̄ ei q̄ euomisset oīa in-
teriora sua z q̄ portare p̄pelleret oīa intesti-
na sua sup̄ humeros suos. Dipotēs ei de⁹
aliqñ vult oīdi p̄ signa exteriora visibilt̄ q̄
fuit inuisibilt̄. Rogabat aut̄ eā vt ei⁹ misere-
ret z ei q̄ntācūq̄ penitētiā iuūgeret. qz ad
eā p̄ficiēdā cogeret. Sup̄ h̄ aut̄ req̄sito p̄si-
lio a q̄daz m̄grō ei⁹ p̄siliario: q̄ ei dicebat:
q̄ in desertū eū mitteret. ali⁹ seruētioꝝ sup̄-
ueniēs dixit: n̄ sic euasuz illū pditorē: s̄z mit-
tēd⁹ esset in infernū. Cū at̄ illa illuc eū mit-
teret z sic cū vlulatu maris discederet infir-
mitū clamorē malignoꝝ sp̄um ip̄a audivit
in sp̄u ad ruinā illi⁹ magni p̄ncipis. Virgo
aut̄ pdicta liberata: facta p̄fessiōe aio libe-
ti: z recepta cōione ad suū monasteriū ē rez-
uersa. **Hec Vincē. vbi s̄.** **S** Septimū
remediū ē sc̄pture sacre lectio siue recitatio
aut meditatio. Dñs ei nouit tētatoꝝ nō for-
titudine sup̄are: s̄z autoritatib⁹ vicerē dicēs
ei: **S**criptū ē. **N**ō in solo pane viuit hō zc̄.
Et itez scriptū ē: **N**ō tentabis dñm deū.
Mat. iij. z **L**u. iij. **U**n̄ **S**ap. vj. **H**elior
est sapia q̄ vires. et vir prudēs maḡ q̄ for-
tis **E**t ibidē. vj. **S**apia vicit maliciā. **I**tez
ibidē. x. **C**ertamē forte dedit ei vt viceret. z
sciret qm̄ potētior oīm ē sapia. hec v̄dituz
iustū nō dereliquit: s̄z a pctōrib⁹ liberauit. **U**n̄
in diuis sc̄pturis inueniūtur p̄ba medicina-
lia mltifaria p̄tra oēm veratiōez sp̄ualem.
Silt̄ exēpla ad h̄ deservētia p̄minatiōes.
p̄miatiōes: cōmendatiōes: z infinite p̄sola-
tiōes in tentatiōib⁹ turbatoꝝ hoīm. **A**

Octauū remediū ē p̄fessio pctōꝝ v̄l sal-
tē reuelatio tentatiōis alicui discreto. **A**d
hoc sūt mltre autoritates: rōnes z exēpla. **S**
q̄b⁹ de p̄fessiōe deo adiunāte dicā. **R**eferaz
tū exemplū qd̄ d̄t **V**incē. i spe. mo. li. iij. p̄. x
de p̄fel. **A**leric⁹ q̄daz dū bñ et sc̄tē viueret:

inuidēs ei diabol⁹: fortit̄ impugnavit eū vt
caderet: q̄ in q̄daz graue z enorme plap̄
est pctm̄. **C**ū aut̄ diabol⁹ veller eū p̄funde-
re: z assūpta hūana specie eū corā suo ep̄sco-
po accusass̄: z assūpta eēt dies i q̄ q̄ dicebat
diabol⁹ p̄bare deberet afferēs chartas su-
as corā iudice in quib⁹ p̄tinebat loc⁹: t̄ps z
p̄sone q̄bus sc̄iētib⁹ peccauerat. **D**icē autē
cleric⁹ vidēs se in piclo positū p̄fessus ē oīa
dolēs z p̄ponēs nō redire ad pctā. **C**ū autē
esset corā iudice z diabol⁹ diceret se h̄zē ml-
ta p̄tra eū q̄ posset p̄bare p̄ scripta z testes:
et reuoluēs scripta inuenit ea om̄ia deleta.
Tūc dixit: **C**erte hodie erāt oīa q̄ habebaz
p̄tra istū hic scripta: s̄z nescio q̄s hec oīa de-
leuit. et h̄ dicto euauit. **C**leric⁹ aut̄ in secre-
to p̄fessionis ep̄o oīa hec narravit. **E**cce q̄s
vtilē remediū est p̄fessio pctōꝝ. **Q** aut̄ vtilē
sit tentato p̄o tpe alicui discreto aperire su-
am tentatiōez. **H**abem⁹ de h̄ doctrinā i vi-
taspa. **U**bi quidā senior cuidā a sp̄u fornia-
catiōis ipugnatō dixit: **F**ili ne abscondas co-
gitatiōes tuas. ita em̄ p̄fusus sp̄s imund⁹
discedit a te. **N**ihil em̄ ita p̄fundit z allidit
virtutē demonū: sicut si q̄s secreta cogita-
tionū reuelauerit sc̄tis ac bonis patrib⁹ si-
ue p̄fessori suo discreto zc̄. **N**onū re-
mediū est cordis hūilitas: silt̄ z opis. **U**n̄ si
cut luctator ad hoc se inclinat vt aduersari-
um v̄icat z deiciat. sic hūilis diabolū tētā-
tē vicit. **I**lli⁹ exemplū habem⁹ in vitaspā.
Vidit Antoni⁹ mundū plenū laq̄is diabo-
li zc̄. **E**t cū q̄reret q̄s p̄transire posset: audi-
uit vocē sibi dicentē: hūilitas sola. **I**tē i vi-
taspa. **Q**uidā fratri apparuit diabol⁹ trans-
format⁹ in angelū lucē: z dixit ad eū: **E**go sū
Sabriel angel⁹ missus ad te. **I**lle respōdit
Vide ne ad aliū mittar̄. qz nō sum dignus
vt angel⁹ mittar̄ ad me. **I**tē ibidē. **C**ū vela-
lent demones semel q̄ndam senē seducere.
dixerūt. **U**is videre ch̄m? ait anathematis
30 eū de quo dicit̄. qz ch̄o meo credo. dicē-
ti: **S**i dixerit vobis **E**cce hic est ch̄s nolīz
te credere. sicut p̄t̄z **M**atth. xxij. **Q**ui tan-
dē p̄fusi dispuerūt. **I**tē itez de quodaz fra-
tre: q̄ cū p̄ tridnū p̄strat⁹ flens orasset: z dis-
ceret ei cogitatiōes sue q̄ magn⁹ effect⁹ eēt
clamabat di. **U**bi sūt nūc pctā q̄ ego feci: qz
si diceret. peccata mea ostendūt me miseruz
Si aut̄ cogitatiōes improp̄erabāt ei suas
negligētiās dicebat: q̄ p̄pter parū fuituz

De remedijs cōtra tentationes

dei pietas misericordiam ei faceret. Qui apparuerunt demones dicentes se turbatos in eo quod cum eum extolleret: ipse se deprimebat. et cum eum deprimebat: ad altum misericordie dei ascendebat. **P**
Decimum remedium est laboris occupatio: et rigoris discipline continuatio. **U**n homo post lapsum indicit est labor siue laboris exercitium. **S**en. iij. In sudore vultus tui vespera tuo. **I**o valde vitandum est otium. sic super per ser. xvj. **B**. **U**n in vitaspa. **U**n tentationes fornicationis impugnetur quando frater: arte figuli (erat enim figulus) finxit in luto formas mulieris di. **A**cce vxor tua. optet ergo te in duplo plus laborare quam ante: ut habeas ut pascas eam. **N**o cum fecisset finxit tandem de luto formam filie quam vxor ei pepisset: et sic triplicauit laborem. et sic deiceps vsque deficeret. non valens in fine tantum laborem sustinere. **V**ides autem de eius feruens propositum: eum a tentatione liberauit. **I**te **B**er. ad fratres de morte dei. i. **C**artusienf. **R**usticus habens suos nervos fortes lacerat exteriora non sentit. hoc facit vsus: vsus exercitium: exercitium vires in omni labore sumministrat. **Q**uod autem rigor discipline valeat contra tentationes de hoc dicit **B**er. **Q**uid mirum si hoste debilitato per disciplinam: tu fortior efficiaris. **I**o sancti terribiliter fuerunt rigidi in custodia discipline. sic patet de sancto **A**ntonio: **H**ilarione: **A**nuph et ceteris patribus. **L**egit etiam de sancto **B**enedicto. quod cum sensisset carnis stimulos: nudum se piecit in vineas et viticas: ut per vulnera carnis extingueret ardorem mentis. **E**t de beato **F**rancisco legit. quod cum tentationis motum modicum sensisset: cum chorda sua durissime se perberas: dicebat corpori suo: **E**ia frater asine sic te decet atteri: sic dum subire flagellum. **P**ostmodum in horum exitus se nudum voluitabat in niue. **E**t sepe imaginem pingens: vni dicebat: **E**cce ista est vxor tua: **I**ste quatuor sunt duo filij et due filie: **I**ste alie due sunt seruus et ancilla: omnes istos festina iduere. quod frigore moriuntur. **S**i autem tanta sollicitudo te molestat: potius vni domino serui. **Q**uo facto tentator vice accessit et vir sanctus sic plene victor extitit. quod nunquam deiceps aliquid tunc sensit. **I**te in vitaspa. legit. quod dum quidam iuuenis grauitur tentaret: nec aliquid modo posset flammam ignis extinguere: abbas monasterij precepit cuidam viro graui et aspo: ut eum insequeret perberis: virgis iniurijs: et quibus nominam deponeret contra eum: et testes aduersus eum loquerentur. **I**o iuuenis flebat quotidie marie: p

eo quod nullus ei crederet vel operari videbat. **U**n autem post annum interrogaret qualiter esset ei. **R**espondit: sic mihi non placet viuere: ita nec fornicari. **S**ic ergo per arte abbas suppressa libidine saluatus est. **A**cce quantum valet afflictio corporis contra tentationes. **U**n dicit wilhelmus pilsienf. quod salubre sit tunc remedium hora blandientis tentationis opponere. **D**icit enim quod suo tempore remedium vsus fuerit quidam episcopus hinc ferrea instrumeta sic aptata: ut absque vulneratione caro vehementer puniri possit: et dolor vehementer molestiam absque ulla sanguinis effusione inferret quod et alios facere docuit: puniensque eos tantum titer ut eos compelleret ad clamorem. **N**ec dubitandum est quod satis leui punctio: lesione: vel afflictio: homini tentatio carnis extinguit ad horam: et cum iter surrexerit: adhibeat iter remedium. **C**redendum est assuetudine huius remedium homines multum proficere ad domandum carnem ut rebellare dissuescat. **N**ullum enim est animal tam seum quod non de perberis etiam a sua natura et a sua consuetudine mutescat. **Q**
Undecimum remedium est spiritus passionis christi et sancte crucis. **U**n hoc signum sancte crucis et memoria passionis christi valde terret demones. **I**n eius figura precipit angelo **E**zech. ix. **T**ransi per mediam ciuitatem hierusalem et signa thau super frontes viros gementium et dolentium super cunctis abominacionibus que fiunt in medio eorum. **E**t angelus dixit: **T**ransite per ciuitatem sequentes eum et percute. non parcat oculus vester: nec misereatur. **S**en. ad adolescentulum: paruulum: virginem ac mulierem interficite. omnem autem super quem videtis thau ne occidatis. **T**hau est littera hinc figuraz crucis sine capite. quod non dum fuit apposita tabula plens crucem in qua erat titulus christi descriptus. quod non dum fuit christus passus: sed tunc figura processit. **U**n **A**ug. sup **I**oa. **S**ignum crucis a nobis expellit exterminatorem. id est diabolum. si tunc cor nostrum christum habeat inhabitatorem. **I**ta de passione christi dicit **B**er. **N**ihil ita repellit impetum demonum sicut deuota meditatio passionis christi: nihil ita medicinale est peccatorum: nihil ita peccatum interficit: viciu crucis figit: tentamenta extinguit: et omnem generum mali depellit sicut memoria passionis christi. **R**
Quod undecimum remedium contra tentationes est eucharistie sacramentum: et nobilitas corone tentationes vicentis preparata. **U**n refert **A**ug. in spe. moral. vbi super. quod fallax ipse diabolus ausus est tentare et volebat decipere mulierem sub specie christi qui

post pceptioez corpis chri mltu robur vite
obtinuit. Consideret etia tentat' nobilitatez
cozone qua de' pparauit certatibus et vin-
cētibus: cui nulla molestia hui' mudi pot ad
equari. iuxta verba apli. Nō sunt cōdigne
passioes hui' t'pis ad futurā glām q' reues
labit in nobis. ad Rho. viij. Si em tot z tā
ta plia: discrimina z pugnas faciūt et susti-
nēt p t'pali glā q' ē momētanea z vilisima:
quid facerēt bellatores spūales si lucide et
veracit' attēderent ad coronā eterne glie q'
eis pmittit in celis: Attēdāt g' chrisfideles
qntam glām z honorē psecuti sunt victo-
res spūales certātes ptra carnē: mundū et
demonē: nedū in alio seculo: sedz in h' mūdo
vbi post mortē suā adhuc maximis celebri-
tati' colunt z eoz ossa: cinguli: viles cape
aut calcei a mundanis qsi adorant: et auro
vestiunt eoz ossa q' in hac vita cilicio pmez
bant. Glia aut carnaliū z mūdanoz qntū
cūq' diuites: delitiosi: aut potētes fuerūt:
perit euz sonitu: relicto post se t'ore eterne
dānatiois z mltiplici detractōe z execratō
ne ab his q's hic opp'sserūt: impediuerūt:
aut p'tēserūt in supbia sua. Nec oia vel sal-
tē eoz aliq' si fidelis chri miles attenderet.
haud dubiū potēter ptra tres inimicos aie
sue militaret et eosdē deuiceret: vt etne glo-
rie coronā inde sibi adq'rere posset. Quod z
nobis pcedere dignet dñs nr iesus chris in
secla bñdictus Amen.

Sermo XVIII

De vtilitate tentationis

O bone gaudium ex
stimimate fratres mei cū in tētatio-
nes varias incidert Jac. j. In
pcedentibz sermonibz audistis de mltiplici
tētationez fraudibz diaboli: de mltiplici oc-
casionē tentatiois: de remedijs ptra tenta-
tioes qbz hō se debz iuuare cū tentat. Nūc
videndū est de mltiplici vtilitate quā hō cō-
sequitur ex tentatōe. quā vtilitatē apl's Jaco-
bus bene innuit in verbis themat' di. De
gaudiū existimate zc. q. d. gaudere debetis
de tentatioibz varijs, qz multiplex fructus
et vtilitas vobis psequit ex eis.

Pro gra Ave Maria.

Qme gaudiū existimate frēs zc. vbi s.

A Circa hec verba apli est notanduz fm

Augusti. de anco. q' boni et iusti dū patiūt
vexant' aut turbant' in hoc mūdo siue sit in
rebz: corpe vel fama: nō dñt ex hoc indigna-
ri si mali in mūdo florēt z ipi patiunt'. qz vt
dē glo. sup s'bo themat'. Nō est chriane di-
gnitat' in t'pali' exaltari: s' pot' opp'mi.
Nā mali nihil hnt in celo: boni s' nihil de-
bēt hie in mūdo. s' ppter spem illi' boni q'z
qd hic in via eis ptingit: de h' dñt sp gaudere
Sic g' p'tz q' tētatio cū gaudio ē recipiēda.
sed nō est secuz appetere tētatioes. qz hō ti-
mere debet de casu suo. Secō notanduz
fm Vincē. in spe. mo. lib. iij. p. j. di. viij. de
Tentatioe. q' tentatioes sunt hoi vtilēs ad
mlta. qz mlta bona faciūt homi si patiēter
eas sustinet. sic p'tz in seqntibz

Purgat pctā: z negligētā expellit
Humiliat hominez dum defect'
suos considerat.

Instruit tentatū ad cognoscendū
se et alios.

Tētatio se et alios.
mlta bo Meret hō p eā multipliciter.

na facit Confirmat hoiez in amore dei q'
eū ptegit in tētatioe.

Docet ppati primis p expientā
de se receptā.

Perficit hoiem alijs in exēplū
Glificat deū z glificat tētā'a dō

Prima vtilitas tētatiois. qz tētatio
purgat pctā. p'terea David in ps. non so-
lū sustinebat patient'. imo petebat tētatioez
dicēs: Proba me dñe et tēta me. Qualit' at
tētari petuerit subiūgit di. Ore renes me-
os et cor meū. i. purga delectatioes cordis
z corpis. qm' mīscōdia tua añ oculos meos ē.
id ē: scio qz misericordit' assistis tētatis et
purgas misericordit' a pctis. Ecce fatef ap-
te p tētatioez purgari pctā. Ido dē Eccl.
xxij. In tētatioe de' timentē se cōserua-
bit z liberabit a malis. Quāt tētatio negli-
gentiā expellit: p'tz. qz illi q' nō sentiūt cōtra
se hostes frēqnter pigrescūt munire castra
sua. Sic et in pugna spūali: q' sentit se qētū
a tētatioe negligent' agit i spūalibus. Cū
glo. sup illo ps. Proba me dñe et tēta me
dicit: Nisi tētaret: negligētes essem'. D

Secōda vtilitas est. qz tētatio humiliat
homine dū defectus suos p'siderat. Iō bñ
tētatio est cordis hūiliatio z humilitat' cō-
seruatio. Cū Greg. Dū vicia nos tentat p-
ficiētes in nobis virtutes humiliant. Et se

De utilitate tentationis

quitur. Tentari pmittit dñs vt dñi p tentationē hō scitū imbecillitate cognita in dō forti⁹ solidet. **E**xemplū in vitaspa. Narrabat cuidā pater **P**ascalius noīe cuidā spiritu fornicatōis fortit⁹ tētato q post qñdecim annos etatis sue. 7 postq̄ in cella sua manserat in heremo sollicit⁹ de salute anīe sue. p duodecī ānos die ac nocte nō cessauit eū impugnare spūs fornicatōis. **C**ū autē crederet se a deo derelictū esse. eligēs magis vorarari a bestijs q̄ tābestialē sustinere passionē exiuit circūiens fere totā solitudinē: et veniens ad spelūcam leonū: nudū se disposuit ī ea iacere vt eum veniētes bestie deuoraret. **C**ū autē p totā diē ibi iacuisset: in nocte venientes leo 7 leona adorātes a capite vsq; ad pedes postea recedētes cesserūt ei. **C**ū autē cogitaret q de⁹ ei pepcisset: ad cellā rediit. **P**ost paucos dies tētato validior surrexit venit diabol⁹ in specie mulieris siue puelle ethiopisse quā aliqñ in messe viderat. q̄ supra genua sua stans multū eū ad peccandū pmouit: quā cū a se repelleret dās ei pugno alapas in maxillas fugauit eā. 7 p bienniu⁹ fetozē man⁹ q̄ eā tetigerat ferre nō poterat. **C**ū autē p tristitia fere desperaret 7 deficeret tabefact⁹. audiuit vocē dicentē sibi. **V**ade **P**ascalii certare: p̄pterea pmisit te de⁹ tētationes sustinere vt nō altū de te sapias: et ne q̄si de virtutib; extollar⁹ 7 vt infirmitatem tuā recognoscas. **R**ediit ḡ ad cellā: reliq; pacificos habēs dies. **S**ic 7 loquit. ac bñ hoc ostēdit apls de seipō dicēs. ij. ad **C**or. ij. **N**e magnitudo reuelatōnū extollat me: dat⁹ est mihi stimul⁹ carnis mee angel⁹ sathane q̄ me colaphizet. **E**t certissime ver⁹ est q̄ tentatio humiliat. **N**ā mlti de se maxia sentiūt 7 alios tētatos 7 victos despiciūt q̄ tandē modica tentatiōe corruūt: vt ex tli tētatiōe humiliiores fiāt. **T**ercia utilitas: qz tētatio instruit tētātū vt vere cognoscat se et alios p̄ experiētiā. facit em̄ interiorē sapientiā et exteriorē experiētiā: ex hoc nanq; hō cognoscit fragilitatē suā. vt s. dicit. **S**icut aliqñ anteq; tētant: se estimāt patiētes fortes: cautos: castos 7c. q̄ supueniēte tētatiōe deficiūt 7 defect⁹ suos cognoscūt. **E**xemplū habem⁹ de scō **P**etro aplo q̄ dicebat **M**at. xxvj. **D**ñe parat⁹ sū tecū 7 in carcerē et in mortē ire. **E**t itez: **S**i oportuerit me mori tecū nō te negabo. q̄ tñ ad voces vni⁹

mliercule ch̄m negauit. q̄s autē **P**etro fidelior: q̄s eo feruētior: q̄s eo inter ch̄i socios et amicos maior: et tñ modico impulsu tētatiōis cecidit. **Q**uis ḡ nūc audeat de se cōfidere: q̄s imminēte graui tētatiōe debeat nō timere: nisi iā in tētationib; sit exptus. **S**uo mō in tētatiōib; cogit hō mundi malicias: et demonū insidias: astutias 7 artes eoz innumeras q̄s nō expedit ignorare. **I**te p hoc expt⁹ hō dei misericōdiam assistentē sibi. h̄c est q̄ p̄pter ignoratiā modoz tentatōi mlti ceciderūt: et hodie cadūt p̄pter astutias diaboli q̄ suadet vicia sub specie virtutū et mala sub specie boni. vt d̄t **G**reg. in mo. **J**o d̄t **Eccl.** xxxij. **Q**ui nō ē tētato: qd̄ scit **V**ir in mult; exptus cogitabit mltā: 7 q̄ mltā didicit enarrabit intellectu. **E**t statim seq̄t: **Q**ui tētato nō est: q̄līa scit. s. de bello spūali ad quā sciētiā sūme valet experiētia. **S**ic experiētia belli corpālis pl⁹ valet q̄ sola sciētia: eo q̄ expt⁹ nō artifex cert⁹ opat q̄ artifex nō expt⁹. ij. meta. **H**ec de tertia utilitate **Q**uarta utilitas. qz p tētatiōez hō mlti pliciter meret. et sic magna utilitas sibi ē meritoz adq̄sitio et cumulatio. qd̄ bñ 7 singlarit ostēsum ē in **J**ob: cū post tētatiōes oīa reddita s̄t ei duplicia. vt p̄t̄ **J**ob vlti. **I**tem **Gen.** xxij. **P**ostq; de⁹ tētauerat **A**braā dixit ei: **B**ndicā tibi 7 multiplicabo te. **I**sta bñdictio est meritoz cumulatio. **Q**uia sic dicitur **P**rouer. x. **B**ndictio dñi diuites facit. s. diuitijs meritoz. **E**xemplū illi⁹ habem⁹ in vitaspa. de abbatisa **Z**ara q̄ p vigintitres annos grauissime fuit tētata spū fornicatōis nec vnq; petijt se se liberari ab eo: s; sp dicebat: **D**a mihi fortitudinē dñe de⁹ me⁹. **I**te in vitaspa dicebat abbas **P**astor de abbate **J**oāne breui. q̄ rogauerat dñz vt auferret ab eo oēm ipugnatiōez: vt ip̄e fec̄. **E**t cū ip̄e retulisset hec cuidā seni q̄ q̄saceret securus ab oī ipugnatiōe: et h̄ p̄cib; se obtinuisse. arguēs eū ille senex p̄suluit ei q̄ peteret a dño ī se moueri pugnā. qz ī puḡ p̄ficiat anīa: qd̄ cū fecisset pugna rediit. nec p̄ ea orauit a se auferri pugnā. s; q̄ de⁹ daret ei tolerandā virtutē. **I**te discipul⁹ cuiusdā senis tētabat graui⁹ 7 resistebat 7 se graui⁹ affligebat. **S**enex vidēs h̄ ait: **V**is fili q̄ rogē dñz vt auferat a te hāc tētatiōez: **Q**ui r̄ndit: nō pater. qz sentio in ea aīe mee p̄fectū. quia occasione hui⁹ ampli⁹ ieiunio 7 orō: veruntū

ora p me vt de^o det mihi fortitudinē, qđ au-
diens senex cōmendās eū gauisus est. Et
illis p^o qđ tētatio valet ad expellēdū negli-
gentiā. Qui em̄ non sentiūt p^otra se hostes:
frēq̄nter pigrescūt munire castra sua. sic z i
pugna spūali qđ sentit se q̄tētz a tētatiōe ne-
gligent agit in spūalibz. **Hec de q̄tra utili-
tate.** **H** Quāta utilitas, qđ tētatio p̄fir-
mat hoīem in amore dei, et de^o etiā illū p̄es-
git in tētatiōe. Probat em̄ de^o amicos su-
os vt approbet z in amore p̄firmet. fm̄ illō
Eccl̄i. xxvii. vasa figuli pbat fornax: z hoīes
iustos tētatio tribulatiōis. **Ex em̄ illi^o habe-
mus in Tobia** cui dixit angelus **Raphael**
postq̄ a cecitate curauit eū, qđ accept^o eras
deo necesse fuit vt tētatio p̄baret te **Tob.**
xiij. Et illa fetā m̄lier **Judith** adducit **Abra-**
am in exēti di. **Judith. viij.** **Abraā** p̄ n̄ p
m̄ltas tētatiōes pbat^o ē, z p̄ m̄ltas tribula-
tiōes trāsierūt fideles. Illi at̄ qđ tētatiōes
nō suscepit cū t̄ore dñi: z ipatiētā suā: z i
p̄perium murmuratiōis sue s̄ dñm̄ ptules-
rūt: exterminati sūt zc. **Q** aut̄ de^o hoīes tēta-
tos p̄tegit z seruat h̄z **Eccl̄i. xxxiiij.** cū d̄r: **Ti-**
mētū deū nō occurūt mala. s. futura eterna
Et sequit^r: **S**z in tētatiōe de^o illū p̄seruabit
et liberabit a malis. **U**tiq̄ vez est qđ mala
futura nō occurrēt tētato qđ bñ se habz in tē-
tatiōe, qđ lz iusti in p̄nti patiānt mala p̄ntia
et trāsitoria: tñ p hoc ab eternis malis libe-
rant. imo deus illos p̄seruat ne cadāt p̄ im-
patientiā z p̄solat eos in tētatiōe. **N**ā qui
tētatiōes sustinet in mūdo: merent̄ a deo z
angelis visitari et dulcē cōsolari. **I**n hui^o
exemplū legi^t **Mat. iij.** qđ p̄pleta tētatiōe
ch̄zi reliq̄t eū diabol^o: z ecce angeli accesserūt
z ministrabant ei. **A**d hoc sunt infinita
exēpla de sc̄tis virginibz z martyribz vtriusq̄
qđ serus p̄ ch̄zi noīe occisis. **S**exta
utilitas est p̄rimoz p̄passio. vt scz hō sciat
p̄pati alijs in tētatiōibz eoz. **M**ulti em̄ qđ
nō sunt expti tētatiōes nō sciūt p̄pati tēta-
tis. sicut habet exemplū in vitaspa. **C**ū qđā
iuuenis tentat^o grauit̄ a spū fornicatiōis a
quodā sene consiliū et solatiuz requisisset.
Senex iuuenē fere in despatōez immisit̄ di-
cēs ei qđ de^o oderat eū: et qđ nō erat dignus
habitu monachi nec societate frat̄z suozuz
Quibz verbis cōmōt^o redibat ad seculum
vbi deo puidēte in itinere ali^o abbas occur-
rit ei: et vidēs eū p̄curbatū z nimīū tristē cō-

solatus est eū z ad monasteriū ip̄m̄ reduxit.
Orauit at̄ deū vt p̄mitteret illū senē qđ in des-
peratiōem illū induxit tentari. **Q**uo facto
senex qui prius iuueni durissim^o erat tenta-
tiōes carnis sustinere nō valēs ad seclm̄ rez-
dire voluit sed p̄ eundē liberat^o. **E**t hac em̄
causa p̄misit deus bñm̄ **P**et̄z tentari vt ip̄e
futur^o pastor ecclesie disceret p̄cōtibz mise-
reri, et ob hoc etiā dñs tētari voluit vt noz
bis cōpati posset. fm̄ illō ad **Heb. iij.** **N**ō
habem^o pontificē qđ nō possit p̄pati infirmi-
tatibz n̄ris **T**entatiū aut̄ p̄ om̄ia p̄ similitudie
absq̄ peccato. **P**idicit ḡ ch̄zus p̄ exp̄ientiaz
cōpati tētatis. sicut medicus p̄ simplicē noz-
ticiā artis sue nescit cōpati sed cū infirmat^o
est tūc discit cōpati p̄ exp̄ientia infirmitat̄
sue. **E**t hoc dat nobis magnā fiduciā obti-
nendi misericōdiam apud deū. **I**do d̄r ad **Heb.**
bre. ibidē. **A**deam^o cū fiducia ad thronum
gr̄e vt misericōdiam p̄sequimur: z gr̄am inuenia-
mus in auxilio oportuno. **S**eptima
utilitas, qđ tētatio p̄ficiat hoīem alijs in ex-
emplū. **E**t iō n̄ solū patiēter sed etiā gaudēz
ter debem^o tētatiōes sustinere. fm̄ illō **Ja-**
cob. j. **Q**uē gaudiū existimate fratres cū i
tētatiōes varias inciderit̄ sciētes qđ tribu-
latio patientiā opat̄. patiētia at̄ op^o p̄fectū
habet vt sitis p̄fecti et integri in nullo def-
cientes. **P**ropter qđ et bñs **Paulus** ap̄ls
et alijs sc̄ti viri gliabant̄ in tētatiōibz z tri-
bulatiōibz. **D**e **Paulo** p̄tz. **ij.** ad **Cor. xj.** et
xij. ca. **Q** aut̄ tētatiōez de^o p̄mittit alijs in
exemplū pat̄z. **Tob. ij.** h̄c p̄misit de^o tenta-
tiōez euenire illi vt posteris daret exemplū
patiētie: sic et sc̄ti **Job** zc. **O**ctauo tē-
tatus deū glificat z glificat ab eo. **N**ā qđ sus-
tinēt patiēter tētatiōes sic p̄cios edificat p̄
exēti ita deū glificat. fm̄ illō. **j.** **Pe. j.** **I**n dō
erulabit̄ modicū nē si oz p̄tristari i varijs
tētatiōibz vt p̄batio fidei v̄e m̄lto p̄ciosior
sit auro qđ p̄ ignē p̄bat̄: inueniat̄ aut̄ in lau-
dem et gloriā z honorē in reuelatiōe **Jes-**
u ch̄risti dñi nostri. **Q** aut̄ tales econuerso
glificent̄ a deo p̄tz, qđ deus illis in p̄nti re-
tribuit: nomē eoz et famā diuulgando ces-
lebre et honorabile faciendo. sicut dicit̄ de
Abraam **Eccl̄i. xliij.** **I**n tētatione inuent^o
est fidelis: ideo iureiurando dedit illi glo-
riā in gente sua crescere illū. **I**tē in vita bñ
Antonij legi^t. qđ cū demones diuersimode
eū tētates: fingerēt diuersas voces z silitu-

De fructu et utilitate verbi dei

dines serpentium et ferarum, nec prevalere possent: patefactis parietibus domus eius: atrociter irruentes in eum: superaverunt eum usque ad mortem. **U**n autem se elevans oculos aperiret: vidit lucis radii desuper venientes, cuius splendore penitus ois dolor et demones effugabatur, et domus eius et ois validudo corporis repabatur. **S**ciens autem dei presentiam ait, **O** bone Jesu ubi eras ubi eras cum me sic demones flagellaret: quare non a principio affuisti. **R**espondit: **N**ic eras sed expectabam certamen tuum: nunc autem quia fideliter dimicasti auxiliabor tibi, et in orbe toto te faciam notari. **I**tem futuro deo glorificat tetratos taliter et naturaliter. **J**aco. ij. **B**onus vir qui suffert tetratos quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam vite etc. **E**t **L**u. xxij. **V**os estis qui promissistis mecum in tetratibus meis: et ego disponam vobis sicut disposui tibi mihi pro meo regnum ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo. **E**t illi miserunt quod licet diabolus sciat hominum fructus et utilitates tetratos: tamen adhuc aliquis multum tetrat: alios pro raro tetrat. **I**llos enim raro tetrat qui sibi gratias voluntarie servunt: sicut dicit **Gre**. **I**llos pulsare negligit quos iure queto possidere se sentit, quos pro christo magis scire considerat magis tetratibus verat. **E**t hoc ex pluribus causis. **P**rimo quia superbi est. **E**t ideo quoniam noscitur aliquem sibi repugnante quasi indignatur insurgit in eum ut vicat sicut dicit **Gre**. **A**ntiquus hostis tanto gravius hostes sevit quanto se vallari respicit. **S**ecundo ex eo quia invidus est. **I**nvidia est quae a principio procepit hostes: ne illocum unde cecidit ascenderet adhuc in eo maneret. **E**t ideo quoniam videt illic bonos tederere nititur eos impedire: ut dicit **Gre**. **T**ertio secundum **Gre**. quia propter hoc quod superat est a sanctis nititur se vindicare. **U**n dicit **Gre**. **I**n hostis fractioe durior se exhibet quanto plus ab eo piecatus fuerit dolus. **P**otest esse adhuc alia causa. **Q**uarta in ordine spes deperdendi: sicut raptores faciunt qui libenter turbant patriam ut plus valeant deperdari. **U**n **Gre**. **H**oc sunt bonos maligni spiritus idem finem ineunt: ut quos servare deo in tranquillitate respiciunt: turbati ad voraginem culpe praerant. **Q**uinta potest esse causa quia diaboli fatigando hostes tetratibus intendunt eos impedire in alijs bonis operibus: qui forte tunc facerent alios adiuvando: informando: vel ad bonum dirigendo. **T**er et demones quos tetratos alios ingerunt ut tamen habeant facere circa se ut aliorum profectibus succurrere non possint. **U**n **Gre**. **F**it plerumque ut hostes callidi dei militem terribilem in se

metipso tetrat quanto eum prevalere in corde alieno videt: ut dum illum ad se tuendum renocant: liberi aliena corda invadant: sed apud sanctos electos dei decipiunt. **U**n in vitaspa legitur quod diabolus ad iuratum cur sanctos fratres frequenter suis tetratibus molestaret: Respondit, ut eos in suis devotibus impediret. **S**ic ergo habet plures utilitates tetratos dum homo facit quod in se est patienter sufferendo et viriliter resistendo. **N**ullus ergo ex hoc quod varijs tetratibus impulsat sibi imputare debet ad malum, neque cogitare debet quod sit datus in partem demones: sed potius ex hoc debet gaudere iuxta scripturas apostoli: quia si diabolus illum persequitur plene laqueis suis non tantum circa eum tetrando laboraret. **S**ic ergo vigilem et laborem in tetratoe ut cum christo tetrato gaudium ineffabile consequimur. **A**men.

Ser. XIX. De fructu et utilitate verbi dei

Beati qui audiunt

Berbum dei et custodiunt illud. **L**uc. xij. **Q**uia a principio huius tractatus de profectu hominis a peccato dixi quatuor esse principia ad profectum hominis a peccato, videlicet. **R**ationalis anime dignitas. **R**ationis siue anime seriosa circumspectio et discussio. **F**idelis ipsius in pugna defensio. **E**t verbi dei auditio siue lectio. **E**t iam de his per ordinem latius sermones plures feci, videlicet de his que aptius defuerunt ad profectum anime a peccato: et seriosam eius circumspectioem: puta custodia cordis: custodia lingue: custodia quoniam sensuum exteriorum et tandem de pugna in tetratoe: et de occasioibus remedijs et utilitatibus eiusdem ut latius illa audistis. **N**unc superest amplius videre de quarto profectu a peccato: videlicet de verbo dei: de quo etiam dixi a principio quod ipsum sit diligenter audiendum multiplici ratione, videlicet propter eius dignitatem et preciositatem, et propter eius sanctitatem et multiplicem utilitatem. **I**tem nunc videndum est specialiter de utilitatibus siue fructibus verbi dei. **P**ro gratia. **A**ve maria etc.

Beati qui audiunt verbum dei etc. **A** circa hec verba thematis est merito cuilibet advertendum quantum christus dominus diligit illos, qui diligenter audiunt verbum dei cum voluntate meliorandi vitam suam: et se verbo dei conformandi, quia dicit eos esse beatos, quia dicitur beati sunt in hac vita: quia in hoc se conformant voluntati omnipotentis dei, et per hoc tandem adquirent eternam beatitudinem in qua clare quod diligenter audierunt intelliget, et se ex hoc beatos esse cognoscet. **U**t autem tanto ardenti fideles verbum dei audiunt se diligenter notandi fructus et utilitates perveniunt homini ex hoc quod cum diligentia verbum dei au-

dit. Et lz utilitates sūt inuere siue bōa sine nūero q̄ s̄bū dei fac̄ i aīa s̄z illō Sap. viij. Venērt mibi oīa bōa pit̄ cū illa. s. sapia z i nūerabil' bōestas p man' illi' : d mlt' tñ pau ca collegi: ex q̄b' z alia diligēt attēdēti coḡ sci pnt. Pretea ānotauī. rñ. fruct' siue vtili tates q̄s vel q̄s s̄bū dei fac̄ i aīa hoīs illud diligēt audiet'. ex Uinc. i spe. moz. li. iij. p.

Pascit z sustētat (j. di. ix.

Potat z inebriat

Rigat z fecundat.

Sanat z viuificat

Sernat a casu spūali z nafali

Penetrat et dirat

Incedit z mollificat z illuminat

Indulcat z confortat.

Erudit z informat

Armat z pugnat

Mundificat

Impetrat grāz i pnti z gliaz in

Verbū dei

B Prīo ḡ s̄bū dei pascit z sustētat (fūto Sic enī s̄bū dei ē pabulū āgeloz i celo: ita s̄bū dei ē pabulū aīaz sc̄tāz i t̄ra Uñ dñs dixit diabolo q̄ ieiun' erat s̄ cibo Nat. iij. Nō i solo pane viuit hō : s̄z i oī s̄bo qd̄ pce dit d̄ ore dei. Sic ei aues pascūt z nutriūt filios suos cibo quē eis emittūt d̄ ore suo: sic deus suos de s̄bo suo. vñ Job. xxxviiij. Quis ppat coruo escā qñ pulli eius clamāt ad dñm. Ubi d̄t glo. q̄ pullos coruoz de' roze celesti pascit q̄sq; nigrescant. z de eis pentes eoz curā hēant: q̄ nō puidēt eis i ali q̄ q̄din vidēt eos h̄re plumas albas s̄z q̄sci to nigrescūt: eos nō q̄si degeneres s̄z eis si miles pascūt. sic de' facit s̄bo suo pascēdo q̄s mūd' abijcit: s̄m illō Sap. xvij. Nō nauitat' fruct' pascūt hoīes s̄z sermo tu' hos q̄ i te crediderit p̄suat. Uñ i vitas patrū leḡit q̄ q̄dā ff̄ vidit i eadē mēsa alios mel co medētes: alios panē: alios fruct'. z orāti p reuelatōe vox ait. Primi sūt q̄ sp̄ orāt. alij q̄ grās agūt. tertij q̄ murmurāt z cibo detrahūt. Sic i eodē s̄mōe alij reficiūt intellectu: alij affectū: alij murmurāt vl' detrahūt p̄dicatozi l' s̄bo dei. Hoc cibo reficiebat Pa ria magd. ad pedes dñi: audies sic s̄ba oris ei' vt obliuioni traderet cibū ventri. Sic z duo frēs fecerūt: d̄ q̄b' i vitas pa. d̄z q̄ cū pas sent refectōez p' ieiuniū icēperūt loq̄ de dō. z ita vsq; i crastinū loq̄ndo de deo assidue p̄senerauerūt: sic q̄ cibū corpale obliuī sūt: et

mirabāt si comedisset. **C** Scdo s̄bū dī potat z iebriat: qz ē fōs vite ad quē serpens venenū effūdēdo: ceru' cornua deponēdo: aq̄la plumas rostr' z vngues imutādo reno uat. Uñ in ps. Quēadmodū deside. cer. ad fō. aq̄. zc. Idē. Renouabit vt aq̄le iunēt' r. z Apoc. xij. Ego sitiētī dabo de fōte aq̄ vie ue gēt. Hoc at̄ totū ē itelligēdū spūalr. qz s̄ bū dei fōs ē cui' p̄tute s̄bito aīe spūalr imu tāt z inouāt: ita vt ad modū sp̄et' malicioz sus euomat venenū malicie: iobediēs z res bell' cornua iobediētīe ad modū cerui. aua r' vngues tenacitat' z rapine: plumas p̄uer fatōis antiq̄ ad modū aq̄le z rostr' s̄boruz maloz. Nō solū at̄ s̄bū dī potat s̄z etiā potā do iebriat. Uñ Diere. xxiij. Fact' sū sic vir ebrī' z q̄si hō madid' a vino a facie dñi z a facie s̄boz sc̄tōz ei'. Talr erat apli ebrī' q̄ q̄si musto iebriati: nō poterāt se p̄tinere ab hmōi locutōe: s̄z i diuersas voces diuersaz liguar' s̄ba sua exp̄sērūt. vñ z iudei eos ebrī os reputabāt. sic p̄tz Act. ij. Sic inebriati martyres se reb' tpalib' denudabāt. vulnez raz cruciat' corpis p̄nibilo s̄putabāt. imo ad mortē alacrit' p̄perabāt. vt Uicētī: lau z rēti: barbara: catarina: agnes: lucia dozoa thea. vñ apls. ij. ad Tim. j. Scio cui credis di z cert' sū qz potēs ē depositū meū suare zc. vñ Ber. Quē tal' gust' iebriauerit ad oē op' z ad omnem laborē hilarescit: laborat nec lassescit: festiat nec desic: dolz z n̄ sētīt: la chrymas z nescit: irridet' z n̄ aduertit. Iō de sacra sc̄ptura leḡit Cañ. j. Meliora s̄t vbera tua vino. Et seq̄t. vbera tua assilata s̄t bo tris. i. duob' testamēt'. et Prouer. v. Uba ei' inebriēt te oī tpe. **D** Tertio s̄bū dī rīz gat z fecundat: z sic fructificat' fac̄ mori i pa ce. vñ Esa. lv. Quēadmodū imber z nix de scēdit d̄ celo z iebriat terrā z infūdīt eā z ger minare eā fac̄ z dat semē seminātī: z panē co medēti. sic erit s̄bū qd̄ egrediet' d̄ ore meo. vbi i niue ei' effect' notat. Ad idē Deu. xxx ij. fluat vt ros eloq̄z meū. **D** de' vtiā du ra z rebellia corda s̄bū dī sic rigaret z mol lificaret sic ros vl' imber terrā ad fructificā dū. Hui' figurā habē' Exo. xvij. z Nūe. xj. vbi d̄z. qz cū māna descēderz ros pit̄ descēz d̄bat. Cōpat ḡ s̄bū dī semī qz fecundat Nat thei. xiiij. Semē ē s̄bū dei. At ei semē totū' hōi. qd̄ zsi aliqñ diu latet i corde tñ p' tpa germiat mltā calescit i fructū. Uñ d̄t Uñ

De fructu et utilitate verbi dei

ce. vbi s. dñi qdā argueret qndā ribaldū de
h. q. frequētabat fmoēs: rñdit. **E**tsi mō statū
nō imutor tñ semē recipio: qd aliqui molles
scet in fructū. z erit mihi dño donāte p̄bz
qd mō audio cā salutis z emēdatiōis. **H**oc
ap̄d mltos p̄ptū ē: q̄ ex v̄bo dei qd añ p̄les
annos audierūt p̄p̄ciū sūt. **Q**āt v̄bū dī fru
ctificat h̄z ad Col. j. vbi ap̄ls d̄t snialit̄: p̄z
bū p̄itat̄ z euāgelij qd puenit ad vos: frus
ctificat z crescit in vob. vbi d̄t glo. fructifis
cat. i. hoīes fructificare facit p̄ bona opa. et
crescit. i. crescere fac̄ augmēto sciētie z nūez
ro fidelij. **D**e hac fructificatiōe d̄t **P**rouer.
vij. **M**elior est fructus mē auro z oi lapide
p̄cioso. **B**ūvez ē. qz oē anz z lapides p̄ciosi
totū mōi n̄ p̄nt tollere vnū pctm̄ mortle qn
pot̄ cumulāt pctā mortalia: s̄z v̄bū dei aus
fert rubiginē pctōz: z fructū fac̄ bonoz ope
rū. **D**s z bñ saluator oñdit **D**at. xij. di. qz
semē v̄bū dei aliō fec̄ fructū tricesimuz: aliō
sexagesimū: et aliō cētesimū. **E**xēplū illi ha
bem̄ in vitaspa. **C**ū **E**ffrem ess̄z puer sc̄tus
vidit somniū qz de lingua sua exibat vitis
totā terrā implēs cui fructus q̄nto amplius
comedebāt volucres celi in tāto maḡ abūz
dabāt. **I**tē ibidē **Q**uidā sc̄tus vidit ordinē
angelicū descēdētē d̄ celo: ferentē libz scri
ptū totū int̄ et foris z dicebāt ad iuicē cui
tradendū erat. z cū mlti mltos nomia s̄t s̄a
ctos: dixerūt vniformiter. licz oēs noiati s̄a
cti sint z boni. nō pōt tñ tradī nisi **E**ffrem. z
sic hūc ei derulerūt. **S**enex aut̄ cui facta fuit
reuelatio vidit in mane **E**ffrem verba dī
docentē q̄si fontē ebullirez cognouit qz qd
viderat scripsit ope factū erat. **Q**ui at̄ ver
ba multū in ecclia lecta fuerūt z fecerūt fru
ctū mltū. **S**ile habem̄ de **E**saia p̄pha cui
dñs dixit **E**sa. vij. **S**ume tibi libz grādez
et scribe in eo stilo hoīs zc. **Q**āt v̄bū dī fac̄
mori in pace. p̄z de **S**ymeone dicēte **L**u. ij
Nūc dimitt̄ ser. zc. **L**egit etiā in vitaspa.
qz cū abbas **D**uci v̄sitarēt qndā frat̄re la
borātē in extremis z videret eū horrere et
pauere remordētē p̄scia ait. **S**urge dat̄ t̄z
bi spaciū triū annoz q̄ statū san̄ factus vixit
p̄ tres annos cū dicto p̄re q̄si angelus dñi: et
cū expleto hoc tpe p̄dicaret dicit̄ pat̄ de fru
ctibz p̄nīe frater ille q̄si suauit̄ dormiēs m̄
grauit ad dñm. **E** Quarto v̄bū dei sanat
et viuificat. **Q** sanat p̄z in p̄s **D**isit de v̄
bū suū z sanauit eos. z **S**apie. xvj. **N**ō em̄

herba neqz malagma sanauit eos s̄z oīpotēs
fmo tuus q̄ sanat oīa. **Q**ui exm̄ habem̄ a
ch̄zo q̄ nō alio medicamie herbe v̄l radice
vsus ē ad curatōz infirmoz: nisi v̄bi sui. **D**i
xit ei leproso **H**ūdare: et mūdare ē **D**at.
vij. **Q**ūz **E**turio dixit ei: **D**ic tñ v̄boz sa
nabit puer me. **I**bidē. **E**t bñ fmo dī d̄t oī
potēs. qz magne p̄tut̄ diceret̄ aliq̄ p̄fectio
de mltis: si cū mltis s̄p̄tibz h̄iet vnū hoīez ab
vno morbo curare. **I**n vno at̄ fmoē oēs q̄
audiūt v̄bū dei z obediūt: curant̄ ab oī infir
mitate sp̄ual̄: z aliq̄ et corp̄al̄. vt fiebat i
fmoibz ap̄loz z dei frequē dū curabant̄ ifir
mi. **Q**āt v̄bū dī viuificat z saluat p̄z ex eo
qz d̄t fōs vite **P**rouer. xvj. **F**ōs vite erudia
tio possidet̄. i. ch̄zi de q̄ fluūt q̄ttuoz flumi
na paradisi. i. q̄ttuoz euāgelia. **I**bidē **P**rouer.
x. **D**s iusti vena vite. et **J**o. v. **O**ēs q̄ i mo
numēt̄ s̄t audiet̄ vocē filij dei z q̄ audierine
viuet̄. **E**t p̄ ea seq̄nti c. d̄t. **V**erba q̄ ego lo
cutus sū vob̄ spūs z vita s̄t. qz vicz p̄ferūt vi
tā natē: gr̄e z gl̄ie. **N**ā cū dñs suscitauit puel
lā: adolescētē z **L**azare: v̄bo viuificauit eos
dicēdo **L**azare veni foras. ad cuius vocē p̄ri
nue surrexit ad vitā natē et gr̄e. **I**tē ad vnū
caz vocē ei surgēt oēs mali: solū ad vitā na
ture: nō gr̄e: nec gl̄ie. vbi s̄. **J**o. v. **O**ēs q̄ i
monumēt̄ s̄t zc. de h̄ habem̄ scriptū **E**ze
chie. xxxvij. de cāpo pleno ossibz mortuoz.
vbi d̄t. **F**ili hoīs vaticinare de ossibz istis et
dices eis. **O**ssa arida audite v̄bū dñi: **D**ec
dicit dñs de ossibz his. **E**cce ego intromit̄
tā in vos sp̄m z viuet̄. et dabo sup vos ner
uos z succrescere faciā sup vos carnes z su
pextēdā in vob̄ cutē. z dabo vob̄ sp̄m z vi
uet̄. **E**t seq̄t̄. **F**actus ē at̄ sonit̄ p̄phetate me.
z ecce p̄motio. z accesserūt ossa ad ossa vnū
qd̄qz ad iūcturā suā. z v̄ldi. z ecce sup ea ner
ui z carnes ascēderūt z extēta est i eis cut̄
desup zc. **E**t seq̄t̄. **E**t ingressus ē spūs in ea
et vixerūt. **E**cce iā sat̄ p̄z quō v̄bū dei viuifi
cat et sanat ad l̄faz. **N**ā v̄bo dei vt p̄z ex
p̄missis curati sūt infirmi: et suscitati sunt
mortui. **V**erbo etiā dei erit general̄ resur
rectō mortuoz. vt i **E**zech. loco p̄allegato
Quinto v̄bū dei fuit a casu sp̄uali: sicut a
morte nafali. **Q** a sp̄uali. p̄z illō ex p̄cedētis
bus. **U**n̄ in miracul̄ b̄ti **A**ndree legit̄ de q̄
dam **N**icolao sene: portate euāgelij in sinu
ad scortū post p̄ceptā p̄tinētā. q̄ dū forni
cari vellet dixit ei meretrix. **E**gredere senex

qz angel⁹ dñi es: tu ne me ptingas. Qui tãdem cogitãs se secũ habere euangeliũ adit aplm̄ z penituit. Legit etiã in eisdẽ miracul⁹ bñi Andree, qz cũ bñs Andreas puertissz p cubinã cuiusdã ppositi. i. iudicis in pdicati one sua: dedit ei euageliũ vt id portaret, z vt ei⁹ m̄oria in p̄tute ipi⁹ a pctõ sibi caueret. Uxor aut̄ dicti ppositi adhuc habes eã suspectã fecit eã capi z ad lupanar trahi z leno nibz tradi vt ab eis ludificaret. Et cũ accedebãt ad eã pdebãt vires suas, vnus aut̄ ex eis cũ eã vellz violẽtare: illa clamãte ad dominiũ: leno suffocat: z angel⁹ dñi ei apparuit pfortãs eã z liberãs. Uxor at̄ dicti ppositi balneãs se cũ adultero suo a diabolo suffocant: et tñ ad p̄ces dicte ml̄ieris vterqz suscitãt z puersi sũt ad dñm. Ecce ex h̄is p̄tz q̄ mō euageliũ sine p̄bũ dei seruat a casu spũali. i. a mortalibz pctis. **Jõ** d̄t p̄pha in **p̄s**. **V**isit de⁹ verbũ suũ z sanauit eos et eripuit eos de inter. eoz. **Et Jo. viij.** Veritas liberabit vos zc. Quis etiã dubitat qn̄ ml̄ti audietes p̄bũ dei h̄ntes ppositũ peccãdi: sepe p̄pungunt cessantes a malo pposito z sic p verbũ dei p̄seruant ne cadãt. **Jõ** dixit dñs ad **Jeremiã** p̄phas: **N**oli subtrahere p̄bũ si forte audiat z puertant vnusqzqz a via sua mala. **Diere. xxvj.** Quis at̄ sufficiens enũerare p̄t eos q̄s apl̄iz sc̄ti aliq̄ p̄fessoresz martyres p verbũ dei p̄seruaerũt a ruina spũali. **Jõ** noluit dñs **Corneliũ** instruere p angelũ s̄z madauit ei vt accersiret **Simonẽ** petz: et ille doceret eũ z diceret qd̄ eũ facere opteret zc. et loq̄nte tũc **Petro** cecidit spũs sc̄tus sup oēs q̄ audiebãt p̄bũ **Act. x.** **Y**mo p̄buz dñi nō solũ p̄uat a morte spũali: s̄z etiã a morte reali naturali. **C**ui⁹ exẽplũ ponit **Vincẽ**, vbi sup̄ d̄i. **I**n ciuitate cuiusdã regni erant magne nũdine: fili⁹ aut̄ regis iuit cũ socijs p nũdinas videre diuersitatẽ mercũ: si forte ibi videret qd̄ ei placeret. **E**t cũ p̄trãsiret vidit domũ mirabilr̄ ornatã z paratã pannis sericis z deauratis: tñ int⁹ vacuã. admirat⁹ intrauit z nihil vidit itra nisi senẽ in cathedra sedẽtẽ z in manu libz tenẽtẽ z legentẽ. a q̄ q̄ sũnt. **Q**uid sibi h̄ vellz? **Q**ui rñdit ei. qz domus illa erat in q̄ vederent p̄ciosiora z vtiliora q̄ essent in nũdinis: maxie hoĩbz q̄ alios haberẽt regere: etsi ip̄e vellet emere: venderet ei. c. libras. **T**ũc senex scripsit ei i cedula: **H**oc i oĩbz factis tuis obfua: p̄sidera aũz

q̄s aliqd̄ facias ad quẽ finẽ idẽvẽire valeas: adiũges qz si h̄ sp̄ h̄iet p̄ oculis pl⁹ ei valere possz qz vnũ regnũ zc. **J**uueis aut̄ mortuo p̄re rex fact⁹ p̄ba illa sc̄psit i m̄sa: z maxie i mapis z alijs rebz q̄bz vti poterat. **C**ũ at̄ barones ei⁹ p̄spirassent s̄ eũ fecerũt pactũ cũ barbitõsoze ei⁹ qz eũ occiderz. **C**ũ at̄ hec vellet facere: z radẽdo barbã sibi guttur ap̄utare: legit qd̄ erat sc̄ptũ i mapula z cepit stupe re: fremere z tremere. **P**õ rex aduertẽs fecit eũ tenere z vrgere q̄usqz diceret veritatẽ. **E**t illa audita rex p̄ditores suos capi fecit: z ipse a morte libat⁹ e. **Jõ** bñ d̄t de ip̄a sapia sine p̄bo dei **Prover. iij.** **B**elior e adq̄sitiõ ei⁹ negociatiõẽ aurĩ z argenti. **Hec Vin.** **S**tat qz illa appitiõ dom⁹ z senis fuerit vna visio quã sic ille auctor recitat **Sexto** p̄bũ dei penetrat z dicit i bonis spũalibz. **Q**z penetret p̄tz p̄ illõ apl̄i ad **Heb. iij.** **V**in⁹ e f̄z mo d̄i z efficaciz penetrabilior d̄i gladio accipiti z p̄tĩges vsqz ad diuisiõẽz aie z spũs: p̄pagũ q̄qz z medullaz. qz nō solũ penetrat corp⁹ z ei⁹ sens⁹. s̄z z sp̄m vsqz ad cogitãtões affectiões z intẽtiões. vtz ex textu recitato. **I**lli⁹ exẽm bñ habem⁹ i his q̄ missi fuerũt ad capiẽdũ ch̄m dñs **Jo. vij.** **N**ã audietes e p̄ba ita fuerũt illi penetrati et capti qz redẽntes: iudeis q̄retibz q̄re nō adduxisset eũ: dixerũt **N**ũqz sic locut⁹ e hõ sic h̄ hõ loq̄t. **S**ic **Saul** audies p̄phas mutabat i viz altẽz. **Re. x.** **I**ta p̄bũ dñi penetravit z supavit bonos martyres q̄s material gladi⁹ supare n̄ potuit. **I**ta hodie sepe p̄bũ dñi penetrat corda pctõz vt p̄pugant. dato eẽt qz aũ h̄ nũqz intẽderit a pctis cessare zc. **Q**z at̄ p̄bũ dei dicit in bonis spũalibz p̄tz ex illo **Prover. x.** **Q**ui idocci s̄t cordis egestate morient. bñditiõ at̄ dñi diuites fac. **B**ñditiõ. i. sapie et p̄bi d̄i. **E**t itez **Sap. vij.** **V**enert̄ mihi oia bona p̄tẽ cũ illa. qz spũs sc̄tus replet corda audietũ z dat bona spũalia. **Jõ** d̄t **Act. x.** **A**dhuc loq̄nte **Petro** cecidit spũs sc̄tus sup oēs q̄ audiebãt p̄bũ. **P**ropterea **Joannes** euãge. d̄t ep̄m esse paupem z miserẽ q̄ caruit his diuitijs. **Vñ Apo. iij.** **D**icẽ qz diues sũ z locupletat⁹ z nlli⁹ egeo: z nescẽ qz tu es miser miserabil⁹ z paup z cec⁹ z nudus. **E**t seq̄tur. **S**uadeo tibi emere a me aurẽ ignitũ et p̄batũ vt locuples fias zc. **N**ã p̄bũ dei facit hoĩem sibi in om̄ibz sufficere si ei obedit. **S**eptiõ verbũ dei incẽdit: mollificat

De fructu et utilitate verbi dei

et illuminat. **Q**uod verbum dei incēdat p̄ in ps̄.
Ignitū eloquū tuū vehemēter. itez: Eloq̄
um dei inflāmabit eū. **E**t **V**iere. xxiij. **A**ū:
qd̄ v̄ba mea s̄t q̄i ignis ardēs. **I**ō d̄r d̄ **H**e
lia p̄pha **E**c̄ci. xlviij. **S**urrexit helias p̄pha
q̄i ignis et v̄ba ip̄i q̄i facula ardebāt. **H**ic
est q̄ dabat apl̄is et alijs ch̄i discipul̄ sp̄s
sc̄tus i lignis igneis. **E**c̄. ij. **E**t br̄o **M**ar
tino diuina celebrāte apparuit glob̄ igne
sup̄ caput ei. **I**te de br̄o **D**nic̄o legit q̄ vis
debat m̄ri ei p̄gnāti q̄ h̄iet in vtero catelz
lū facē in ore portātē et inflāmantē totū mū
dū: qd̄ erat signū illi. qz̄ filiū h̄iet q̄ lupos
i. hereticos impugnaret: gregē ch̄i f̄uarz
p̄tra dormiētes in vicij̄s latraret: et mūdiz
illūinaret et inflāmaret. **S**ic et v̄bz dei cor
mollificat. s̄m illō **L**an̄. v. **A**nia mea liq̄fas
era est vt dilect̄ locut̄ est. **E**tem illi i **P**es
tro q̄ recordat̄ verbi iesu audiēs gallū can
tantē fleuit amare. **E**cce quō v̄bū ch̄i mol
lificauit eū qd̄ sonū habuit i mēozia zc̄. **I**te
in vitaspa. dū qd̄ā q̄reret ab abbate **J**oāne
de duricia cordis r̄ndit. **Q**uid durū lapide
qd̄ molli? aqua et t̄n gutta sepe cadēdo lapi
dē penetrat. **S**ic v̄bū d̄i cor durū apit ad ri
morē dei. **E**tia ponit̄ exemplū de hoīe imu
tato et in lachrymis resoluto: cū audiuit v̄
bū dei **E**sa. j. **L**auam̄ et mūdi estote: aufer
te malū cogitationū v̄iaz. **I**ta et tertio v̄bū
dei illūinat mentes hoīm. s̄m illō **P**s̄. **L**u
cerna pedibz meis verbū tuū. et itez: **D**eclar
atio sermonū tuoz̄ illūinat zc̄. **I**te. p̄ceptū
d̄ni lucidū illūinans ocl̄os. **E**t **P**rouer. vj.
Mandatū lucerna ē. et lex lux. et via vite. in
crepatio disciplie. **Q**ui? exem̄ habem? **L**u.
xxiij. qn̄ discipuli cognouerūt d̄nm̄ in tra
ctiōe panis. **S**ed heu mlti sunt vt noctue
odientes lumē. s̄m illō **J**oān. iij. **Q**ui male
agit odit lucē. **S**ūt etiā tales vt **H**eli sacer
dos q̄ nō correxit filios suos vt debuit: qz̄
nō poterat videre lucernā dei. j. **R**e. iij. **I**ta
de pl̄ibz alijs. **I** Octauo verbū dei in
dulcat et p̄fortat. **Q**uod verbū dei indulcat sine
dulce sit p̄z in ps̄. **Q**uādulcia faucibz me
is eloq̄a tua. et **L**an̄. iij. **E**loquū tuū dulce
zc̄. **H**āc dulcedinē nō sentiūt q̄ habēt pala
tū infectū febre iniq̄tat̄. **R**ecte sic̄ buso nō
pōt sustinere bonū odorē vinee florētis. sic̄
nec p̄ctōz durū v̄bū dei. **S**z̄ p̄uerti volēt̄
bus v̄bū dei est q̄si mel in ore. **I**n cui? exē
plū volumē **E**zechieli traditū factū ē in ore

ei? rāqz̄ mel dulce. **E**zech. ij. et iij. **E**t de sc̄to
Amb. legit: **D**ū essz̄ puul? dormiēs: examē
apū subito adueniēs: faciē ei? et os ita p̄ple
uit vt q̄si i alueolū suū intraret: p̄iter et exiret
q̄ postea euolātes in tātā aeris altitudinē
subleuate sūt vt vix hūanis ocul̄ viderent̄.
Per qd̄ bñ ondebāt q̄ os suū erat melliflu
um dulcedine v̄bi dei. de q̄ miraclo pat̄ su?
terrū? valde mirabāt di. **S**i vixerit infantu
lus iste aliqd̄ magni erit zc̄. **H**abem? etiaz
silitudinē v̄bi dei i māna celesti qd̄ h̄uit dul
cedinē et gratū saporē s̄m q̄ hō afficiebat i
gustu illi. **H**abebat em̄ oē delectamētū et
oīs saporis suauitatē **S**ap. xvj. **D**eseruiēz
bat et vniuscuiusqz̄ voluntati: et ad qd̄ q̄sqz̄
volebat p̄uertebāt. vt d̄t **V**inē. vbi s̄. **I**ta
v̄bū dei cuilibz sapit vt vult. s̄m qd̄ ē dispo
sit? zc̄. **E**cce dulcedo v̄bi dei. **Q**uā v̄bū
dei p̄fortat et p̄firmat. p̄z in multz̄ q̄ v̄bo d̄i
p̄fortati sūt sp̄ualiter. **N**ō sic̄ **H**elias q̄ cōs
fortat? erat in cibo quē sibi angel? tradidit
ita vt in fortitudine cibi eiusdē ambularet
xl. diebz et xl. noctibz vsqz̄ ad mōtē d̄i **O**reb
Vidit em̄ ad caput suū subcinericiū panē et
vas aq̄. iij. **R**e. xij. **S**z̄ in fortitudine v̄bi d̄i
et ei? efficacia sepe q̄s ambulat p. xl. annos
cogitās ea q̄ audiuit lōge p̄teritis t̄pibz et
inde p̄pūgit et ambulat vsqz̄ ad montē padi
si p̄ viā p̄nie. **I**ta sepe v̄bū dei realit̄ ad l̄raz
p̄fortat pugnare volētes s̄ infideles corpa
liter: cū vicz̄ audiūt q̄nti sit meriti sanguinē
fundere p̄ fide aut i bellū p̄ fide se offerre: vt
cū audiūt largissimas sedis aplice ex thes
saurō ecclie indulgētias: in q̄bz audit? exbi
lārescūt et gaudēt se posse absolui a magnis
p̄ctis et p̄ his satisfacere. **Q**ui? exēpluz bñ
habem? in **J**uda machabeo q̄ suis v̄bis cō
fortauit iudeos s̄ gētilēs. ij. **M**ach. xj. vbi
dicit. **E**t aut̄ **M**achabe? et q̄ cū eo erāt cog
nouerūt expugnari p̄sidia: rogabāt d̄nm̄ cū
fletu et lachrymis et om̄is turba sil: vt m̄tz
teret eis bonū āgelū ad salutē. **E**t ip̄e **M**a
chabe? p̄mus assumptis armis: ceteros ad
hortatus est simul secū periculū subirez fer
re auxiliū fratribz suis. **E**t sequit̄. **L**ūqz̄ p̄z
riter animo p̄cederēt **H**ierosolymis: appa
ruit p̄cedēs eos eques in veste candida: ar
mis aureis hastam vibrans. **T**ūc om̄es sil
benedixerūt misericordē dominū et p̄ualue
runt anis: nō solum homiēs: sedz̄ bestias fe
rocissimas: et muros ferreos pati penetrare

Et sequitur Ibat g pmpri d celo hntes adiu
 torē et miserantē sup eos dñm, leonū at mo
 re impetu irruētes in hostes: pstrauerūt ex
 eis vndecī milia peditū. z eqtes mille sexis
 gētos. et vniuersos alios in fugā puerterit.
 ples ho ex eis vulnerati: nudi euaserūt. Ec
 ce quō angel⁹ eques i veste cādida eis ap
 paruit et q̄sortes facti sē in aīo. Quis autē
 dubitat qn ples signati sic sint pfortati z cō
 fortabūt. **P**ic ē q̄ cruce signati z alij recta
 intētiōe plātes s̄ hereticos aut alios infis
 deles sē mltro magis strenui q̄ hi q̄ pncipalr
 p̄p̄ stipediū aut rapinā s̄ faciūt. Cogitāt ei
 illi bona intētiōe pugnātes: qd si morioz:
 tū p fide morioz et sic saluabor: alij ho mor
 tē timēt hntes mordēre p̄sciaz de pctis sus
 is. z sic de alijs. **U**tinā oēs hec aduerterēt
R Nono v̄bū dei erudit z informat. s̄m il
 lud apli ad **Rho. xv.** Quecūq; scripta sunt
 ad nr̄az doc. scri. sē vt p pat. z p̄so. scri. spez
 habea. **Et. ij. ad Tim. iij.** **D**is scripta diuini
 n̄t⁹ inspirata vtil ē ad docēdū: ad arguēdū
 ad corripieduz z ad erudiēdum in iusticia.
Quis dubitat qn mltiplr v̄bū dei erudiatz
 informet q̄m̄ltos q̄ i s̄mōe p v̄bū dei instru
 unt z informātur q̄lit bona facere: pctā vi
 tare: deū cogscere: gtes p b̄nificijs a deo ac
 ceptis sibi ipendere: z se p p̄nias ad deū puer
 tere debeāt. z sic de alijs mltis. **Q**ui at sic p
 verbū dei instruit z obediūt: b̄n̄ a sp̄scto
 dicūt. s̄m illō p̄s. **B**̄n̄is hō quē tu erudieris
 dñez d̄ lege tua docueris eū. vt vicz n̄onios
 et discipulos: facies viros pfectos: z d̄ mal
 bonos. sic et de rudib; piscatorib; z simpli
 cib; hoib; tibi fecisti aplos s̄bo tuo optie i
 structos. Ita in vitaspa. mlti simplices he
 remite p vitā bonā in solitudine habitā facti
 sē doctissimi. sic sctūs **Anton⁹**: **H**ilarion:
Panuci⁹: **P**afunci⁹ z alij ples. **B**̄n̄ h̄ iterū
 oñdit p̄pha dicēs i p̄s. **B**onū mihi: qz h̄n̄is
 liasti me vt discā iustificatiōes tuas. **Et** ite
 rū. **L**ucerna pedib; meis verbū tuū z lumē
 semit; meis. z itez. **D**eclaratō s̄monū tuoz
 illūinat z intellectū dat paulis. **Et** his oib;
 fact; oñdit quō v̄bū dei erudit et informat.
A Decimo verbū dei armatz pugnat ma
 terialitē z sp̄ualitē triplicet. **Q** armatz vt gla
 dius: p̄tz p illō apli ad **Heb. iij.** **U**ir⁹ ē ser
 mo dei et penetrabilior oī gladio ancipiti.
Et ad **Eph. vj.** **S**aleaz salutē accipite z gla
 dium sp̄s qd est verbū dei. **D**e hoc gladio

habemus exemplū elegās. ij. **D**ach. xv. d̄
 visione **I**ude cui apparuit **H**ieremias pro
 mittēs ei victoriā z porrigēs ei gladiū aus
 reū dicēs. **A**ccipe gladiū sanctū munus a
 deo: in q̄ deijcies aduersarios z c. qd et fecit
Et statū aū hoc d̄z. **A**rmavit **I**udas singu
 los nō clypeis: nō haste munitione. sed ser
 monib; oipotētis. **S**cdo armatz vt clype⁹
 p̄tra tētatiōes. **D**e h̄ itez in p̄s. **S**cuto cir
 cūdabit te veritas eius. **Et** **P**rouerb. xxx.
Quōs sermo dñi ignit⁹ clype⁹ est oib; spez
 rantib; in se **T**ertio pugnat verbū dei cō
 tra malā volūtātē. **E**st ei ipm verbū dei ad
 uersari⁹ noster cui p̄sentire debem⁹. de q̄ di
 cit saluator **M**at. v. **E**sto p̄sentēs aduersa
 rio tuo q̄ diu es in via. **N**ā verbū dei ad
 uersat malis hoib; hic in via. aduersat etiā
 bonis q̄ntū ad sensualitatē. **E**t illis ḡ patz
 quō verbū dei armatz defendit hoies z pu
 gnat p̄tra aduersarios hois visibiles et in
 uisibiles. **D**e q̄ sup̄ lati⁹ dictū est de tenta
 tione ser. xij. **L. E. F. H.** z ser. xvij. **D.** **D**i
 cit aūt b̄n̄ verbuz dei gladi⁹. qz eo p̄cussus
 diuidit a mūdo. **E**tia ex h̄. quia p verbū dī
 pcutitur caro: mūdo z diabolo. **A**perit ei
 astutias diaboli. carnē docet calcari: z mū
 dū p̄tēni. **H**inc est qd dū in li. **E**sdre sit dis
 putatio qd sit forti⁹: an rex: an vinū: an mu
 lier: an veritas: cōcludit finalitē veritatē eē
 fortissimā. vt habet. ij. **A**dre. iij. z. iij. **U**n̄
 ibidē d̄z. qd dū rex **D**arius fecisset cenā ma
 gnā omnib; vernaculis suis purpuratis: z
 p̄tozibus: p̄sulib; et p̄fectis ab **I**ndia vsq;
 ad **E**thiopiā centū vigintiseptē puicis z c.
Et cū manducassent et bibissent satiati re
 uertebant. **T**ūc **D**arius rex ascendit in cus
 biculo suo et dorminit. z exp̄gefact⁹ est: ha
 buit secū tres iuuenes custodes corpis sui.
Et illi tres dixerūt alter alteri. **D**icam⁹ vnus
 quissq; nostrū sermonē qui p̄cellat: et cuius
 cunq; apparuerit sermo sapiētior alteri⁹: da
 bit illi **D**arius rex dona magna. **T**ūc scri
 bentes singuli verbum suū. **U**nus scripsit:
Forte est vinū. **A**lius scripsit: **F**ortior est
 rex. **T**ertius scripsit: **F**ortiores sunt mulie
 res: sup̄ oia aut vincit veritas. **E**t cū surres
 cit rex dedit illi scripta sua. q̄ vocauit oēs
 magistratus **P**ersaz et **M**edoz. **E**t lecta
 sūt scripta corā ipsis. q̄ facto vocati sūt ado
 lescētes vt indicaret scripta sua. **T**ūc p̄m⁹
 dixit de vino. **U**iri: q̄ntuz p̄ualet vinū om̄i

De fructu et utilitate verbi dei

bus hoib⁹ q⁹ bibūt illō. seducit mētē Item q⁹ reg⁹ z orphani facit mentē vanā. Itē serui ac liberi paupis ac diuit⁹ z oēm mentes puertit in securitatē et iocūditatē: z nō mēminit oēs tristitiā: et nō metuit regē nec magistratū: z oīa p⁹ talēta facit loq⁹. Et nō mēminerūt cū biberit amicitia nec fraternitatē sed nō mltū post sumūt gladios: z cū a vino surrexerūt. s. ad sobrietatē: nō meminerūt q⁹ gesserūt. Hec pm⁹ de vino. z h⁹ in tertio ca.
D Tūc scōs de fortitudine reg⁹ inchoavit di. **D** viri num pcellūt hoies q⁹ terras et mare obtinēt z oīa q⁹ in eis sūt: Rex autē sup oīa pcellit et dominat eoz: z oīa quecūq⁹ dixerit illis faciūt. Et si miserit illos ad belatores: vadūt z demoliunt mōtes: muros et turrez. Jugulant z iugulat z verbū reg⁹ nō ptereūt. Et si vicerit: afferūt regi oīa q⁹ p⁹ dati sūt. Et ipe vn⁹ sol⁹ si dixerit occidite: occidūt. si dixerit remittite: remittūt. pcutite: pcutiūt. et oīs plebs in circūitu eū custodit: etiā si recūbit: bibit et dormit. Terti⁹ de mlierib⁹ et pitate (Zorobabel vocat⁹) dixit: Viri nō magn⁹ rex: nec mlti hoies: nec vinū pcellit. Quis est q⁹ dñat eoz: Nōne mlieres genuerūt regē et oēm pplm q⁹ dñat mari et terre: et ex illis nati sunt: et ipe educauerūt eos q⁹ plātauerūt vineas ex qb⁹ vinū fit. et nō pūt hoies separi a mlierib⁹. Si cōgregauerūt aur⁹ et argentū z oēm rē speciosam z viderūt mlierem vnā bono habitu z bona specie: oīa hec relinqntes intendūt in eā z apto ore pspiciūt z eaz alliciūt magis q⁹ aur⁹ et argentū z oēm rem p⁹ciosam. Et relinqnt hō patrē z matrē z regioz suā z ad mulierē se iūgit et cū ea remittit aiām suā. i. vitā suā. Et sequit. Hinc optet vos scire: qm mlieres dominant vii. Nōne dolet⁹: Et accipit hō gladiū suū z vadit in viā facere furta z homicidia: et mare nauigare: z flumia: et leonē videt z in tenebris ingredit. et cū fecerit furtū: fraudes et rapinas: amabili sue affert. Et itez: diligit hō suā vxorē mag⁹ q⁹ patrē aut matrē Et mlti demētes facti sūt ppter suas vxores: et serui facti sunt ppter illas. Et mlti pierūt z iugulati sunt: et peccauerūt ppter mlieres Et nūc credite mihi. qz magnus est rex in prāte sua. qm oēs regioz nes verent tāgere eū. Videbāt tñ p⁹cubinas reg⁹ sedere iuxta regē ad dexterā z auferētes diadema. de capite reg⁹ z imponētes sibi et

palmis cedebat reges de sinistra manu. Et sup hoc apto ore intuebat eaz: et si arriserit ei: ridet. et si indignata fuerit ei: blandit do⁹ nec recōciliēt in grām. **D** viri cur nō sūt fortiores mlieres: Tūc rex et purpurati intuebant in alterut⁹. Et tūc inchoavit loq⁹ d⁹ veritate di. **D** viri nōne fortes sunt mlieres: Magna est terra: z excelsus est celū: z velox est cursus solis. Nōne magnific⁹ est q⁹ hec facit: et veritas magna et fortior p⁹ oibus. Omnis terra veritatē inuocat: celū etiā ipaz benedicit z oīa opa mouent z tremūt eā et nō est cū ea quicq⁹ iniquū. Vinū iniquū: iniqu⁹ rex: iniqu⁹ mlieres: et iniqu⁹ oīes filij hominū: et iniqu⁹ oīa illoz opaz nō est in ipis veritas: et in sua iniquitate pibūt: et veritas manet in eternū. Nec est apud eam accipe vxores: psonas neq⁹ differentias. sed q⁹ iusta sunt facit omnib⁹. iniustis ac malignis: et omnes benignat in opib⁹ ei⁹: et nō est in iudicio eius iniquitas: sed fortitudo z regnū z potestas et maiestas oīm euoz. Benedic⁹ ctus de⁹ veritas. Et cessauit loqui. Et oēs ppli acclamauerūt et dixerunt Magna est veritas et preualet. Tūc rexit illi. Pete et si qd vis amplius q⁹ que scripta sūt z vabo tibi fm qd inuentus es sapientior primis. et primus mihi sedebis z cognatus meus vocaberis zc. Ecce iā patz veritatē esse fortissimaz p quā homo bene pōt se armare et pugnare ptra oīes aduersarios suos: tñ aut veritas est verbū dei de q⁹ sup. **N**
Undecimo verbū dei mūdificat scz aīaz peccatis inqnatam. fm illud Joā. xv. Vos mundi estis ppter sermonē quē locut⁹ sum vob. Et ad Heb. j. Verbo virtut⁹ sue purgationē peccatoz faciens. Exemplū illius habem⁹ in vitali. Dū qdaz cuidā dicēti sibi quid ei valeret audire verbuz dei: quia licz illud libenter audiret: tamē cito traderet obliuioni que audiebat. Tūc pater tradidit ei colatum (vulgariter syb) immundū et fumo nigrū et fuligine plenū dicēs vt in fontem illud immergeret z plenum ei deferret. Quod cū attentaret sp cū aqua plenū extrahere de fonte: aqua exiit. q⁹ cū videret se nō posse in eo aquā deferre rediit trist⁹: eo q⁹ se pius immergēdo inutilit laborasset. Cui dixit pater. Et si aquā nō detulisti: tñ colatum hoc mūdasti. Sic est d⁹ corpe p quod trāsit verbū dei: quia p illō mūdatur hō in aīaz

etiā si nō retineat. Hoc est solatoriu multū
 nō valētibz memorie verbū dei auditū cō-
 mēdare. Si ḡ verbū auditū z nō retētū talr
 mūdāt: qntū tūc mūdāt aīas illoz q̄ illō au-
 ditū retinēt et diligēt suē mēorie p̄mēdāt
 ad emūdatiōez suaz. Scīaz. p̄pter illū soluz
 fructū q̄libz tāto libētī? audire deberet ver-
 bū dei. **Q** Duodecimo z vltimo verbū dei
 impetrat grām ī p̄nti z glīaz in futuro. **Q** i
 petret grāz p̄tz ex p̄missis. qz mūdāt aīam a
 macul p̄ctōz. Illō p̄tz mltiplr ī actibz aplo-
 rū. vbi oñdit q̄ ad p̄dicatiōz aploz p̄les sē
 p̄uersi q̄ acceperūt grāz spūscī. sic p̄z d̄ Cor-
 nelio et de his q̄ cū eo erāt q̄ ad p̄dicatiōez
 Petri acceperūt grāz spūscī: etiā in signo
 sensibili. qz loq̄bant varijs linguis anq̄s ba-
 prifarent. **S**ilr Act. ij. **I**ho bñ d̄t saluator
 Lu. xj. **B**ri q̄ audiūt p̄. di. zc. z. iij. **R**e. x. **D**i-
 xit regia Saba ad Salomonē **B**ri fuit tui
 q̄ stāt corā te sp̄ z audiūt sapiāz tuā. **E**xēplū
 habem? in vita spa. **D**ū q̄daz audiēdo z legē-
 do sacra verba nō sentiret in eis p̄fectū: ac-
 cedēs ad q̄ndā senē dixit ei: q̄ oīa audita et
 lecta obliuīdi tradēbat. **T**ūc senex habens
 duo noua vasa p̄cepit alterz īpleri oleo plu-
 ries z refundi. **A**d vltimū dixit oleo effuso
 q̄ olfaceret ī vtroq̄. **E**t dixit ille q̄ illō vas
 suauī? erat in q̄ erat oleū effusum z pingui-
 ū? alterz. **S**ic est cor hoīs q̄d sepe suscipit
 verbū dei: s̄ fit deuoti? z parati? ad oēbo-
 nū. **E**t valet etiā hoc exemplū ad p̄cedēs de
 mūdificatiōe cordis siue anīe. **A**liō exem-
 plū. quidā pater impetravit in orōne q̄ nū-
 q̄ dormiret in p̄dicatiōe cū diceret nobis p̄
 bñ edificatiōis. **C**ū aut diceret verbū ocio-
 sum aliq̄d nob nō p̄tinēs ad edificatiōz: sta-
 tim dormiebat. **C**ū aut aliq̄n fratribz loq̄re-
 tur de diuīs: oēs dormierūt. **Q**d aduertēs
 ex industria inseruit verbū ociosuz z oēs ex-
 citati sūt: q̄s arguit oñdens deceptiōez dia-
 bolicā. **I**te ibidē d̄: q̄ cū frēs p̄uenirēt ad
 audiēdū verbū dei: **Q**uidā pater vidit par-
 uulos ethiopes eoz oculos claudētes z ad
 dormiēdū eos icitātes. **E**t his ḡ clare p̄tz
 q̄ diabol? mltos dormire facit dū audiūt
 verbū dei ne ipi p̄pungant: z p̄ p̄punctiōez
 p̄ctōz ipetret grām dei hic in p̄nti z tandem
 glīam in futuro. **I**uxta illō verbū saluator-
 ris **Y**oā. viij. **A**mē amen dico vobis si q̄s
 sermonē meū seruauerit nō gustabit mortē
 in eternū. **S**ic ḡ habet? duodeci notabiles

fructus p̄bi dei q̄ merito quēlibet sane mē-
 tis mouere deberēt ad diligēt audiēdū p̄-
 bñ dei. **U**t si nō oēs saltē aliq̄s cōsequēt ex
 fructibz p̄missis. **N**ō ē em possibile aliq̄e
 attēte audire verbū dei z nō p̄seq̄ aliq̄e ex
 fructibz. qz ad min? penetrat aut illuminat
 erudit vel aliq̄ modo madidādo ad grāz p̄-
 parat zc. **P** Ex oibus p̄missis et colle-
 ctis in decēnouē sermonibz (quoz aliquos
 ad populum in plures distincti) habentur
 quattuor a principio huius tractatuli **D**e
 p̄seruatiōe hoīs a peccato distincta: viz
 delictz **P**rimo rōnalis aīe dignitas q̄ meri-
 to debet mouere ad p̄seruandū aīam tam di-
 gnā: immaculatā a p̄ctō. **S**ecōdo rōnalis
 anīe discussio siue circūspectio seriosa q̄ cō-
 sistit in tribz. in diligētī custodia cordis: lin-
 gue: et sensuz exteriorz. **T**ertio ipi? anīe
 rōnalis in pugna defensio. **A**d quod valet
 noscere tentatiōez carnis: mundi: z demō-
 nis. fraudes z astutias diaboli. occasiones
 tentationū. **R**emediā p̄tra tentatiōez: z vti-
 litates tentationū **Q**uarto diuini verbi
 attēta auditio: studiū aut meditatio. **A**d q̄d
 itez mouere debēt duodeci fruct? siue vti-
 litates supius exp̄sse. **Q**uibz oibus diligēt-
 ter p̄sideratis: haud dubiū hō se p̄seruare z
 p̄seruare p̄t a p̄ctis ne incidat in laqueū di-
 aboli. q̄ p̄ ordinē deo auxiliāte collegi q̄n-
 tū ad maiōzē partē ex **V**incen. in spe. moz.
 pauca ex alijs doctoribz addendo: legētibz
 et audiētibz ad p̄fectū: vt hic a p̄ctis purga-
 ti siue custoditi p̄ grāz: ego cū ill? merear adi-
 pisci victorie palmā: **Q**uā nob p̄cedere dis-
 gnet dñs n̄r iel? ch̄s ī seclā bñdict? **A**mē.

Tractatulus notabilis vnicuiq̄ ch̄sifides
 liū admodū vtilis z necessari? d̄ p̄seruatiōe
 hoīs a p̄cto inscrip̄t: **p** **E**gregiū viz mgrm
 Paulū ryan artū liberaliū diuinarūq̄ lraz
 p̄fessoz eximū z **P**atauiē satozē p̄bi dei
 ad pplm celebrimū: accuratissime collect?
 Anno salutis. **M**.cccc. lxxvij. **I**ncitā aut
 imp̄ssoz sparsim dep̄uat?. **H**ūc p̄o emēz
 dis quibz scatebat mltis laboribz interuent
 entibz p̄stine integritati vrcūq̄ restitutus:
Imp̄sulq̄ diligēt p̄ industriū viz **D**enri-
 cū **S**zan in imp̄iali opido **D**agenary exp̄-
 sis ac sumptibz p̄uidi circūspectiq̄ viri **Y**o-
 annis **R**ynna de **D**ringaw: finit feliciter
 Anno gr̄e. **M**.d. viij. **D**ie p̄o **A**prilis. iij.

20643-4

F
3

R